

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА БАНСКО

**Период на действие на програмата
2021 – 2028 г.**

**Адрес: 2770, гр. Банско, пл. „Никола Вапцаров“ № 1,
тел. 0749/ 88 611, факс: 0749/ 88 633, e-mail: obabansko@bansko.bg
web: www.bansko.bg**

СЪДЪРЖАНИЕ

		Стр.
	СЪДЪРЖАНИЕ	2
	СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	3
	ВЪВЕДЕНИЕ	5
I.	АНАЛИЗ НА СРЕДАТА	7
1.	Природо-географски и териториално-административни фактори	8
1.1.	Географско положение	8
1.2.	Съседни общини	9
1.3.	Релеф	10
1.4.	Климат	10
1.5.	Полезни изкопаеми	15
1.6.	Кметства, населени места и курорти в общината	16
II.	ДАНИИ И ИНФОРМАЦИЯ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОКОЛНАТА СРЕДА	18
1.	Атмосферен въздух. Качество на атмосферния въздух (КАВ)	18
2.	Водни ресурси	24
2.1.	Повърхностни водни обекти, риск от наводнения и подземни водни тела на територията на Община Банско	24
2.2.	Минерални води	37
2.3.	Водоснабдяване. Водопроводна мрежа	38
2.4.	Степен на изграденост, степен на ползваемост и състояние на канализационната система в населените места	40
2.5.	Селищни пречиствателни станции за отпадъчни води	42
2.6.	Източници на замърсяване	43
3.	Отпадъци	44
3.1.	Генерирани отпадъци по видове и източници	44
3.1.1.	Битови отпадъци	45
3.1.2.	Производствени неопасни отпадъци	46
3.1.3.	Строителни отпадъци	47
3.1.4.	Опасни отпадъци	48
3.2.	Съществуващи практики за събиране и третиране на отпадъци	48
3.2.1.	Събиране и транспортиране на отпадъци	48
3.2.2.	Оползотворяване и обезвреждане на отпадъци	50
3.3.	Стари замърсявания с битови и други отпадъци на територията на общината	51
3.4.	Рискове за замърсяване от депонирането на отпадъците	52
4.	Почви и нарушени терени	53
4.1.	Замърсени почви с тежки метали, пестициди, нефтопродукти, нитрати, други замърсители	58
4.2.	Ерозирали почви	59
4.3.	Вкислени и засолени почви	61
4.4.	Физически нарушени почви и терени	61
5.	Ландшафт	63
6.	Защитени територии и зони и биоразнообразие	65
6.1.	Защитени територии	65
6.2.	Защитени зони	72
6.3.	Биоразнообразие	84
6.4.	Лечебни растения	87
6.5.	Горско стопанство	112
7.	Шум	117
8.	Зелени площи в Община Банско	123
9.	Радиационна обстановка и влияние на нейонизиращи лъчения	131
10.	Управленски ресурси	136
11.	Икономически показатели	143
11.1.	Развитие на отделните отрасли в общината	143
11.2.	Състояние на инфраструктурата на Община Банско	152
12.	Финансови показатели	159
13.	Демографски показатели	160
14.	Социално-икономически показатели	166
III.	АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWOT-АНАЛИЗ)	170
IV.	ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА БАНСКО	172
V.	ЦЕЛИ	172
VI.	ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ	180
VII.	ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА	192

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

ал.	- алинея
БДЗБР	- Басейнова дирекция западнобеломорски район
ВЕИ	- възобновяеми енергийни източници
ВиК	- Водоснабдяване и канализация
гр.	- град
ГПСОВ	- градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ДБ	- държавен бюджет
ДВ	- държавен вестник
ДГС	- Държавно горско стопанство
ЕМП	- електромагнитни полета
ЕП	- електрическо поле
ЕС	- Европейски съюз
ЕСМ	- енерго-спестяващи мерки
ЗБР	- Закон за биологичното разнообразие
ЗЗ	- Защитена зона
ЗЗТ	- Закон за защитените територии
ЗЛР	- Закон за лечебните растения
ЗЗШОС	- Закон за защита от шум в околната среда
ЗМДТ	- Закон за местните данъци и такси
ЗМ	- Защитена местност
ЗОб	- Закон за общинските бюджети
ЗМСМА	- Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗООС	- Закон за опазване на околната среда
ЗУТ	- Закон за устройство на територията
ЗУО	- Закон за управление на отпадъците
ИАОС	- Изпълнителна агенция по околната среда и водите
ИЕО	- индивидуални емисионни ограничения
ИУЕЕО	- излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
КАВ	- качество на атмосферния въздух
кв.	- квартал
лв.	- лева
МВР	- Министерство на вътрешните работи
МЗ	- Министерство на здравеопазването
МОСВ	- Министерство на околната среда и водите
МП	- магнитно поле
МПС	- моторни превозни средства
МС	- Министерски съвет
н.в.	- надморска височина
НСМОС	- Национална система за мониторинг на околната среда
НСИ	- Национален статистически институт
НПУО	- Национален план за управление на отпадъците
НПО	- Неправителствена организация
НУБА	- негодни за употреба батерии и акумулатори
ООп	- Организация по оползотворяване
ОбС	- Общински съвет
ОУП	- Общ устройствен план
ОПОС	- Оперативна програма околна среда
ПВТ	- подземно водно тяло
ПУРБ	- План за управление на речните басейни
ПСОВ	- Пречиствателна станция за отпадъчни води

ПСПВ	- Пречиствателна станция за питейни води
ПУРН	- План за управление на рика от наводнения
ПОРН	- Предварителна оценка на риска от наводнения
ПООС	- Програма за опазване на околната среда
ПДК	- пределно допустима концентрация
ПЕВП	- полиетилен висока плътност
ПМ	- пункт за мониторинг
ПМС	- Постановление на министерски съвет
ПУДООС	- Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУО	- Програма за управление на отпадъците
РИОСВ	- Регионална инспекция по околната среда и водите
РОУКАВ	- Райони за оценка и управление качеството на атмосферния въздух
РПМ	- републиканска пътна мрежа
РЗИ	- Регионална здравна инспекция
р.	- река
РЗПРН	- райони със значителен потенциален риск от наводнения
РЧ	- радиочестотни
СГ	- средногодишна /концентрация/
СГН	- средногодишна норма
СД	- средноденонощна /концентрация/
СДН	- средноденонощна норма
СДК	- средноденонощна концентрация
СГК	- средногодишна концентрация
ТБО	- Твърди битови отпадъци
ТГС	- Трансгранично сътрудничество
т.	- точка
ФЕС	- фондове на Европейския съюз
ФПЧ	- фини прахови частици
ФПЧ ₁₀₋	- фини прахови частици с аеродинамичен диаметър под 10 микрона
ЦБ	- централен бюджет
l/s	- литър за секунда
m	- метър
m/s	- метър за секунда
m ²	- квадратен метър
m ³	- кубичен метър
m ³ /год	- кубичен метър годишно
m ³ /s	- кубичен метър за секунда
cm	- сантиметър
mg/m ³	- милиграм на кубичен метър
mm	- милиметър
ha	- хектар
°C	- градус целзий
dB	- децибела
NO	- азотен оксид
NO ₂	- азотен диоксид
g/s	- грам за секунда
dka	- декар
dm ³ /s	- кубичен дециметър за секунда
kV	- киловолт
kW	- киловат
kg/h	- килограм за час
t	- тон

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата „Програма за опазване на околната среда на Община Банско за периода 2021 –2028 г.” е разработена на основание чл.79, ал.1 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и е основен инструмент за реализиране на националната екологична политика на местно ниво.

Програмата за опазване на околната среда прилага комплексна система от административни и икономически мерки за регулиране екологичното поведение на стопанските субекти и населението в общината. Програмата цели да формира правилно екологично поведение на гражданите и стопанските субекти, да осигури разумен баланс между административните и пазарно-ориентирани икономически регулатори, като в максимална степен използва представения интегриран подход за координация и взаимодействие на структури, ресурси и усилия.

В структурно отношение програмата е разработена в съответствие с Указанията на Министерство на околната среда и водите от месец ноември 1999г., относно структура и съдържание на общинските програми за опазване на околната среда и Закона за местното самоуправление и местната администрация, чл.17, ал.1, т.8 съгласно, който, *„Местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси и чл. 21, ал.1, т.12 според, която „Общински съвет приема стратегии, прогнози, програми и планове за развитие на общината, които отразяват и европейските политики за развитие на местните общности”.*

Основните цели на програмата са:

- Да идентифицира и анализира проблемите в областта на околната среда на територията на общината, да установи причините и да предложи решения и действия за тяхното преодоляване;
- Да открие приоритетите в разглежданата област;
- Да използва разумно природните дадености на територията на общината за развитие на икономически потенциал;
- Да аргументира проектите на общината, които тя ще предложи за финансиране;
- Подобряване качеството на живот на населението на общината;
- Опазване и поддържане на богатото биологично разнообразие на общината;
- Формулиране основните мерки, чрез които общината следва да изпълнява задълженията си и да реализира правомощията си, делегирани от нормативните актове в областта на околната среда;
- Оптимално използване на ограничените финансови и човешки ресурси и съсредоточаването им за решаване на най-приоритетните и належащи проблеми свързани с опазване на околната среда на територията на общината.

В този смисъл, настоящата Програма за опазване на околната среда, би могло да се дефинира, като целенасочено планиране на дейностите на Община Банско в областта на околната среда за определен период от време (2021-2028 г.). Те могат да се считат за един инструмент за постигане на подобрения в областта на околната среда.

Програмата за опазване на околната среда на Община Банско 2021-2028 г. е документ с отворен статут, с възможност за периодично допълване, доразвиване и разширяване на обхвата, в съответствие с настъпилите промени в приоритетите на Община Банско, в екологичното законодателство и в стратегическото развитие на държавата, засягащо общината. Програмата е съобразена с националните, регионални и общински приоритети в икономическото развитие и опазването на околната среда, а именно:

- Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г.;
- Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024 г.);
- Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020-2030 г.);
- Национална стратегия за управление и развитие във водния сектор;
- Програма за прилагане на Директива 91/271/ЕС за пречистване на отпадъчни води от населените места;
- Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите 2020-2030 г.;
- План за управление на речните басейни (ПУРБ) в Западнеломорски район за басейново управление за периода 2016-2021 г.;
- Проект на План за управление на речните басейни (ПУРБ) в Западнеломорски район за басейново управление за периода 2022-2027 г.;
- План за управление на риска от наводнения в Западнеломорски район за басейново управление на водите 2016-2021 г.;
- Проект на План за управление на риска от наводнения в Западнеломорски район за басейново управление на водите 2022-2027 г.;
- Интегрирана териториална стратегия за развитие – Югозападен регион 2021-2027 г.;
- Общ устройствен план на Община Банско;
- Анализ на потенциала на Община Банско за постигане на целите на Споразумението на кметовете за климата и енергията;
- План за енергийна ефективност и насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници на Община Банско за периода 2019-2025 г.;
- План за защита при наводнения на територията на Община Банско.

Чрез официалния си сайт, Община Банско уведоми всички граждани на общината за изготвянето на настоящата Програма за опазване на околната среда за периода 2021-2028 г. С публикуване на обявата всички граждани, които имат виждания, препоръки и предложения, имаха възможност да ги изразят писмено на посочен адрес или да се свържат с лицето за контакт, пряко ангажиран в изготвянето на програмния документ. В посочения срок в периода 24.11.-24.12.2021 г. в Община Банско не са постъпвали предложения от, граждани.

На 29.07.2022 г. на официалния сайт на общината бе публикуван изготвеният проект на ПООС на Община Банско 2021-2028 г. за срок от един месец за запознаване на обществеността с проекта на програмата. В срока за обществената консултация по проекта на програмния документ в общинска администрация няма постъпи мнения, препоръки по така изготвената програма.

С Решение № БД-ЕО-41/2022 г. компетентният орган – РИОСВ-Благоевград е преценил, че за „Програма за опазване на околната среда на Община Банско за периода 2021-2028 г.“ не е необходимо извършване на екологична оценка.

Съгласно становище на РЗИ-Благоевград с изх. № 10-80-1/01.08.2022 г., изразено по реда на чл. 13, ал. 1, т. 2 от Наредбата за ЕО, е представена достатъчна информация по отношение на компонентите и факторите на околната среда и планираните цели и мерки в Програмата за опазване на околната среда на Община Банско за периода 2021-2028 г.

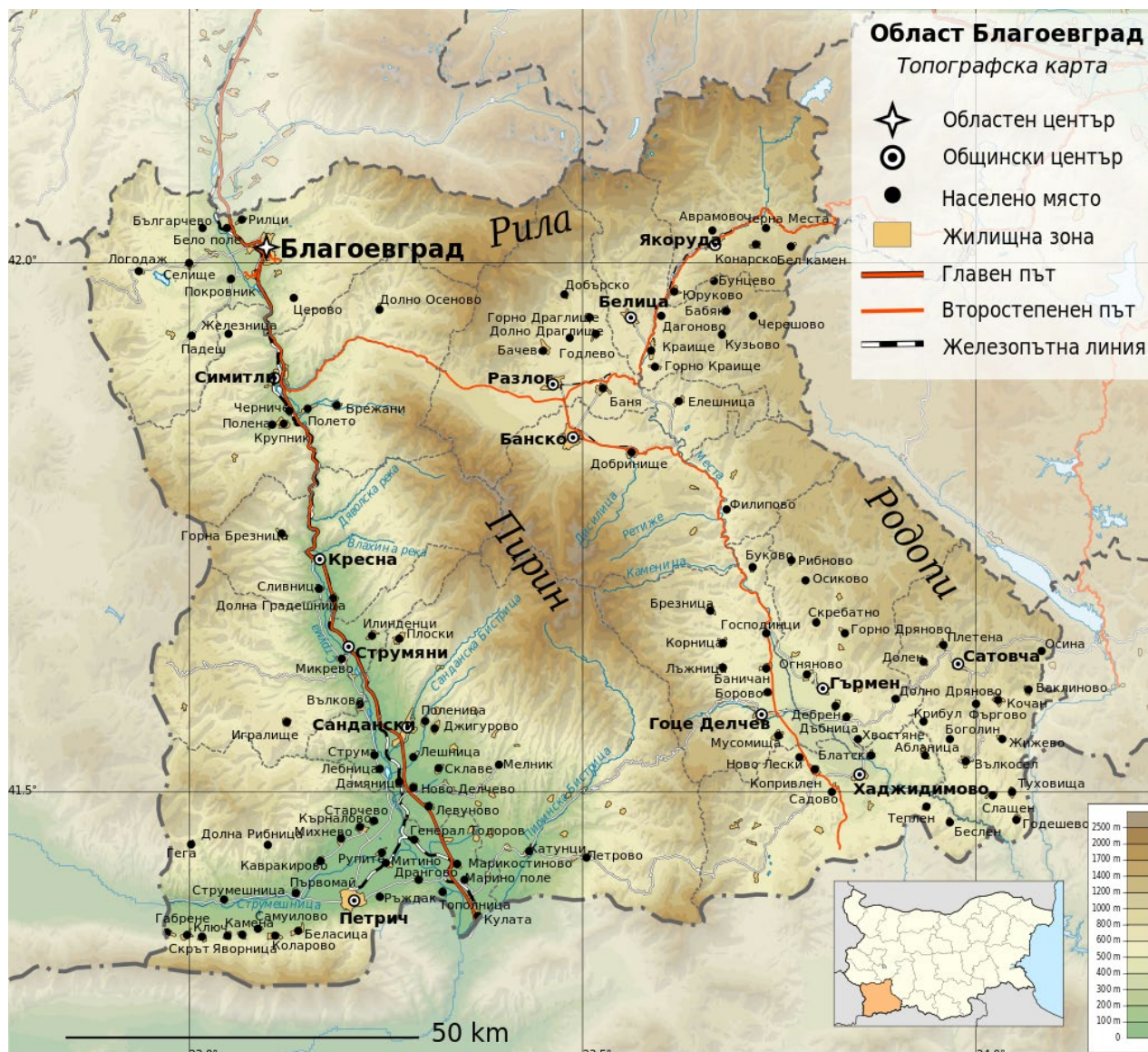
Съгласно становище на Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ с изх. № П-04-52(1)01.08.2022 г., по смисъла на чл. 13, ал. 2 от Наредбата за ЕО, Програмата за опазване на околната среда на Община Банско за периода 2021-2028 г., не противоречи на целите и мерките в ПУРБ на ЗБР (2016-2021 г.) и ПУРН на ЗБР (2016-2021 г.).

I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1. Природо-географски и териториално-административни фактори

1.1. Географско положение

Община Банско е разположена в Югозападна България (Югозападен район за планиране-ЮЗР) в границите на област Благоевград. Намира се в района на Северен Пирин и обхваща малки части от Разложката котловина, от пролома Момина клисура на река Места и от Дъбрашкия дял на Западни Родопи. С площта си от 476.423 km² заема 5-то място сред 14-те общините на областта, което съставлява 7.4% от територията на областта, 2.3% от площта на ЮЗР и 0.43% от площта на Република България¹.

Фиг. I-01. Карта на област Благоевград

Общинският център гр. Банско се намира в подножието на Северен Пирин на 925m н.в. Отдалечен е на 160 km от столицата на България гр. София, на 145 km от гр. Пловдив и на 57 km от областния център гр. Благоевград. Община Банско включва следните населени места – гр. Банско, гр. Добринище и шест села със статут на кметства – Гостун, Обидим, Места, Филипово, Осеново и Кремен, със землищата им.

¹Интегрирана стратегия за развитие на Югозападен регион 2021-2027 г.
ВАНГ ЕООД
www.vang.bg

1.2. Съседни общини

Община Банско граничи със седем общини от две области. Границите ѝ са посочени на Фиг. I-02 и са както следва:

- на север с Община Разлог и Община Белица;
- на запад с Община Кресна;
- на югозапад с Община Сандански;
- на юг с Община Гоце Делчев;
- на югоизток с Община Гърмен;
- на изток с Община Велинград, Област Пазарджик.

Общината осъществява интензивни връзки със съседните общини и на първо място с Община Разлог, най-вече в сферата на образованието, здравеопазването и административното обслужване. Стопанските връзки се изразяват основно в обмен на трудови ресурси.

Фиг. I-02. Административно деление на Област Благоевград с посочени границите на Община Банско и съседните ѝ общини

Макар и не много голяма по площ и население, Община Банско заема определено място в регионалната структура на област Благоевград. Това се благоприятства от транспортно-географското ѝ положение. То е благоприятно за осъществяване на външните връзки на Община Банско със съседните общини. В локализационен аспект, Община Банско е със средищно място по трасето на път II-19, който обвързва транспортно Община Банско със съседните общини Симитли, Разлог и Гоце Делчев. Подобна, макар и по-ограничена роля, изпълнява и теснолинейната ж.п. линия Добринище-Септември, свързваща Община Банско с общини Разлог, Белица и Якоруда.

1.3. Релеф

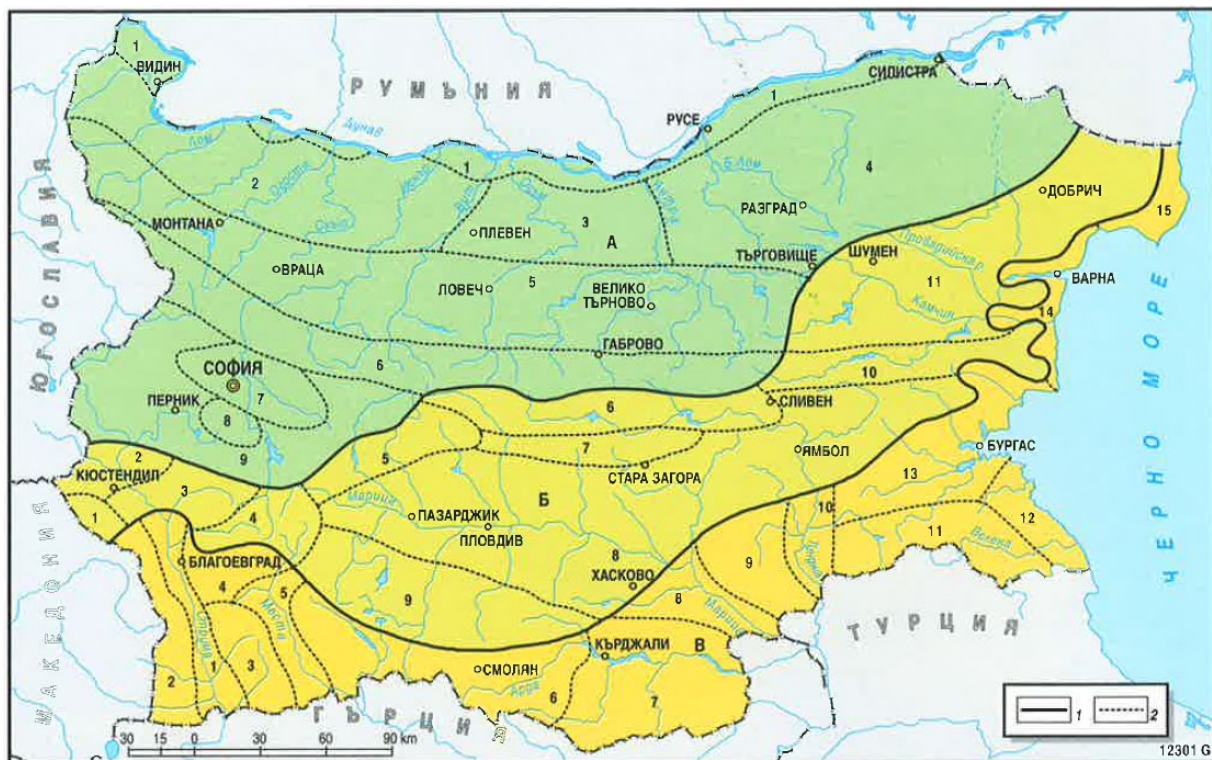
Община Банско е разположена в района на най-високия северен дял на Пирин планина, като включва североизточните ѝ склонове. В границите на общината са обхванати също част от долината на р. Места, вкл. северната част от пролома Момина клисура, най-южните части от Разложката котловина и запад/северозападните склонове на сравнително ниския Дъбрашки дял на Западните Родопи. Релефът е изключително разнообразен – котловинно-долинен и равнинен в поречията на реките, хълмист, ниско, средно- и високопланински, като последният преобладава като териториален обхват. Надморската височина варира между 600 m по поречието на р. Места в югоизточната част на общинската територия до над 2900 m в югозападната част, където релефът има алпийски характер, доминиран от върховете Вихрен (2914m), Кутело (2906m), Бански Суходол (2884 m) и др. В границите на общината се намират общо 23 планински върха с височина над 2500 m, в т.ч. 7 над 2800 m.

В тази част на Пирин планина се срещат специфични глациални форми на релефа - геоморфоложки образувания с ледников произход: пирамидални върхове („карлинги“), каквито са Вихрен, Полежан (2851m), Бъндеришки чукар (2731m), Момин двор (2725m) и др.; циркусите „Бански Суходол“, Казаните, „Бъндеришки“, „Кременския циркус“ с петте езера, разположени стъпаловидно на надморска височина 2304 - 2356 m; скалните образувания, като „Сватбата“ между селата Осеново и Филипово, каменни реки, пропасти пещерни образувания и пр.

Релефът на западните и югозападни склонове Дъбрашкия дял на Западните Родопи, попадащи в границите на общината, е типично планински. Билата са заоблени, склоновете са със сравнително големи наклони и с малки превиишения дол–било. Южно от село Осеново и целия район около село Гостун се отличава с къси, но стръмни склонове и била, между които са затворени многобройни дълбоко врязани долове, които се вливат директно в река Места. Районът около м. „Вищерица“ се отличава със заоблени била и платовидни части. Надморската височина се повишава от запад на изток, като общата денивелация е 1140 m и около 73% от територията е с надморска височина между 800 и 1500 метра.

1.4. Климат

Според климатичното райониране на България (по Велев, 1997), територията на Община Банско попада в Преходно-континенталната и Континентално-средиземноморска климатична област (Фиг. I-03). Климатът е преходно континентален с умерено средиземноморско влияние, а в по-високите части на общината – планински. Основно е повлиян от планинския релеф, значителната надморска височина и североизточната експозиция на пиринския макросклон. Средиземноморският климат прониква от юг по долината на р. Места. Най-общо, лятото е кратко и прохладно, зимата – продължителна и студена, а преходните сезони са сравнително къси, с късна и хладна пролет и по-топла есен. Поради посочените по-горе фактори, тази обща характеристика не дава точна и изчерпателна характеристика на климатичните условия в общината.

Фиг. I-03. Климатични области и райони (по Велев, 1997), 1-граница на област; 2-граница на район (География на България, БАН, 2002 г.)

- А – Умереноконтинентална област:
- 1 – Крайдунавски низини;
 - 2 – Западна Дунавска равнина;
 - 3 – Средна Дунавска равнина;
 - 4 – Лудогорско-Добруджанска;
 - 5 – Предбалкан;
 - 6 – Западна и Средна Стара планина;
 - 7 – Софийско поле;
 - 8 – Витоша;
 - 9 – Ихтиманска и Същинска Средна гора;
- Б – Преходноконтинентална област:
- 1 – Осоговска планина;
 - 2 – Южно Кралево;
 - 3 – Средна Струма;
 - 4 – Рила (северни склонове);
 - 5 – Същинска Средна гора (южна част);
 - 6 – Забалкански котловини;
 - 7 – Сърнена гора;
 - 8 – Горнотракийска низина;
 - 9 – Западни Родопи;
 - 10 – Източна Стара планина;
 - 11 – Добруджанско плато;
- В – Континентално-средиземноморска област:
- 1 – Долна Струма;
 - 2 – Западни погранични планини;
 - 3 – Пирин;
 - 4 – Рила (южни склонове);
 - 5 – Средна Места;
 - 6 – Дъбращ-Горна Арда;
 - 7 – Източни Родопи;
 - 8 – Странджа;
 - 12 – Странджанско Черноморие;
 - 13 – Бургаска низина;
 - 14 – Варненско Черноморие;
 - 15 – Добруджанско Черноморие;

Климатични елементи

➤ Температура на въздуха

В котловината (станция Банско – 936 m н.в.) средната температура на въздуха през най-топлия месец (юли) е +18,9°C, докато в планината най-топлият месец е август и средните температури са +12,2°C на станция х. „Вихрен” (2064 m н.в.) и +8,7°C на станция циркус „Голям казан” (2455 m н.в.); средните януарски температури са съответно -1,9°C, -4,7°C и -7,7°C, а средногодишните температури съответно +9,0°C, +3,4°C и +0,3°C.

Периодът с устойчиво задържане на средната денонощна температура на въздуха под 0°C на 800 m н.в. е 77 денонощия, а на 2800 m н.в. – 217 денонощия. Периодът с температури над 5°C има продължителност съответно 232 и 51 денонощия на 800 и на 2800 m н.в.

В Таблица I-01 са представени средните месечни и годишни стойности на климатичните показатели от МС Банско.

Таблица I-01. Средни месечни и средни годишни стойности на кл. показатели

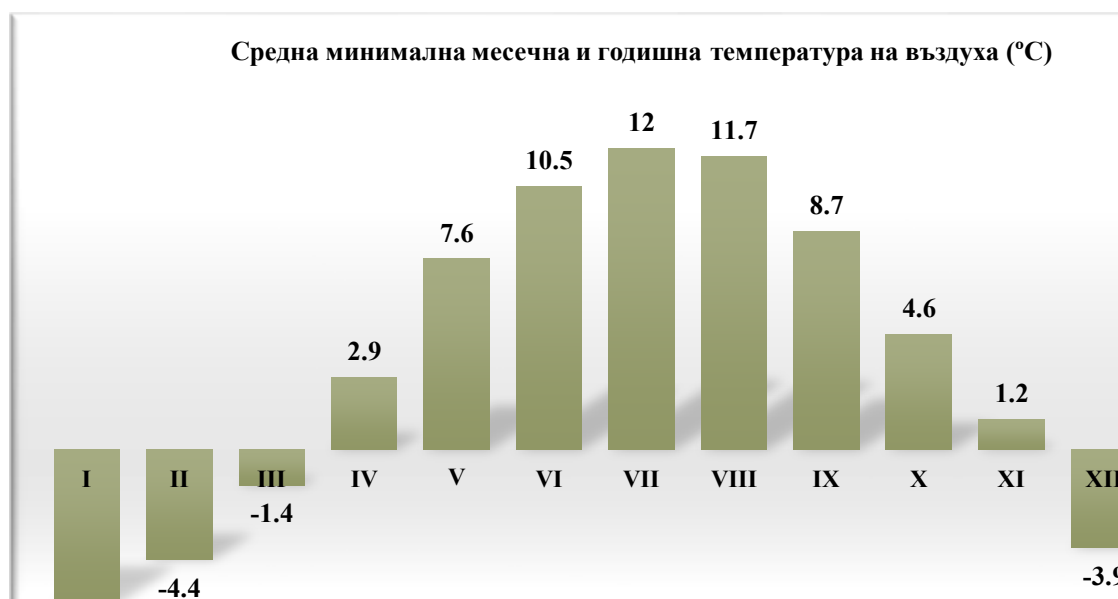
Месеци/ ср. год.	Ср. месечна и год. темп. на въздуха (°C)	Ср. мин. месечна и год. темп. на въздуха (°C)	Ср. макс. месечна и год. темп. на въздуха (°C)
I	-1.9	-6.1	2.2
II	0.0	-4.4	4.7
III	3.4	-1.4	8.7
IV	8.7	2.9	14.8
V	13.3	7.6	19.7
VI	16.8	10.5	23.1
VII	18.9	12.0	25.5

Месеци/ ср. год.	Ср. месечна и год. темп. на въздуха (°C)	Ср. мин. месечна и год. темп. на въздуха (°C)	Ср. макс. месечна и год. темп. на въздуха (°C)
VIII	18.7	11.7	25.8
IX	14.7	8.7	22.5
X	9.9	4.6	16.5
XI	5.2	1.2	10.0
XII	0.3	-3.9	4.7
Ср.год.	9.0	3.6	14.9

**Източник: Климатичен справочник – темп. 1931-1970г., вал. 1931-1985 г.*

Фиг. I-04. Средна месечна и годишна температура на въздуха (°C)

Фиг. I-05. Средна минимална месечна и годишна температури на въздуха (°C)

Фиг. I-06. Средна максимална месечна и годишна температура на въздуха (°C)

Средните максимални и минимални температури по сезони са посочени в следващата Таблица I-02.

Таблица I-02. Средни максимални и минимални температури по сезони

Станция/н.м.в.	Елементи	Сезон			
		Зимен	Пролетен	Летен	Есенен
Банско /936	ср. темп.	-0.5	8.5	18.1	9.9
	ср. макс. т.	3.9	14.4	24.8	16.3
	ср. мин. т.	-4.8	3.0	11.4	4.8

*Източник: „Климатичен справочник“ – темп. 1931-1970г., вал. 1931-1985 г.

➤ **Валежи**

Валежите показват големи различия в зависимост от надморската височина. При х. Вихрен и х. Демяница средногодишната валежна сума е около 1070 mm, а в котловината - 600-700 mm. Валежите имат голяма роля в процесите на замърсяването и самоочистването на атмосферата. Средногодишните валежи на територията на общината са 694 mm. Годишният ход на валежите е с минимум през лятото 130 mm, средни през пролетта - 173 mm и есента 181 mm и с максимум през зимата - 210 mm (Таблица I-03 и I-04).

Таблица I-03. Месечно и средногодишно разпределение на валежите (mm)

Станция н.м.в.	Елемент	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ср. год.
Банско /936	Кол. вал.	71	59	52	56	65	57	42	31	37	65	79	80	694

*Източник: „Климатичен справочник“ – темп. 1931-1970г., вал. 1931-1985 г.

Месечно разпределение на валежите (mm)

Фиг. I-07. Месечно и средногодишно разпределение на валежите (mm)

Таблица I-04. Сезонно разпределение на валежите (mm)

Станция/н.м.в.	Елемент	Сезон			
		зимен	пролетен	летен	есенен
Банско/936	Кол. вал.	210	173	130	181

*Източник: „Климатичен справочник“ – темп. 1931-1970г., вал. 1931-1985 г.

➤ **Снежна покривка**

Снежната покривка се задържа в котловината средно 70 дни/год., а в планината средно 180 дни (от 5 до 8-9 месеца). Дебелината ѝ е най-голяма през месеците февруари и март (около 3 m), като упражняване на ски-спорт обикновено е възможно до края на април-началото на май, а в постоянните снежници на циркусите „Кутело“, „Големия казан“ и „Бански суходол“ - и до късно лято. През зимата и ранна пролет е налице висока лавинна опасност, особено в циркусите, лавинните улеи и на места в ледниковите долини на Демяница и Бъндерица.

➤ **Вятър**

Преобладаващите ветрове в общината (станция Банско) са западните(54.4%), а след тях по интензивност са северозападните (23.1%). Най-слабо са изразени южните и югоизточните ветрове (1.8%). В таблица I-05 са представени данни за средната скорост на вятъра по посока (m/s).

Таблица I-05. Средна скорост на вятъра по посока (m/s)

Посока	Месец											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
N	2.8	3.3	3.6	2.7	4.3	4.3	3.3	6.8	4.3	2.6	4.0	5.0
NE	3.3	3.0	3.2	2.6	3.4	2.9	2.5	3.8	3.2	1.9	4.5	4.8
E	8.5	3.6	3.1	4.5	3.2	3.1	3.1	4.3	4.4	5.1	7.5	5.8
SE	4.0	7.0	3.6	3.4	3.0	2.6	2.6	4.0	3.2	4.3	3.0	9.0
S	3.0	1.5	8.3	2.3	2.8	2.2	3.7	5.0	3.0	2.7	2.5	3.0
SW	3.7	5.3	6.3	6.7	2.9	4.7	6.1	4.0	9.0	3.9	5.3	5.5
W	5.7	6.0	6.3	6.3	6.0	6.6	6.1	6.5	6.2	6.1	8.2	7.0
NW	8.8	6.1	5.0	6.4	5.3	5.8	4.8	4.7	5.2	4.8	7.5	5.6

*Източник: Климатичен справочник за НР България, 1979

По средна скорост с най-висока стойност са ветровете от запад (6.4 m/s) и северозапад (5.8 m/s). Най-слаби са южните и североизточните ветрове, съответно 3.3 m/s. Средногодишната честота на случаите с тихо време е 77.1% (Таблица I-06). В таблицата са показани стойностите на честота на вятъра по посока и тихо време (безветрие) от МС Банско.

Таблица I-06. Честота на вятъра по посока (%) и тихо (%)

Посока	Месец												Год.
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
N	1.5	1.0	1.1	4.2	7.0	6.4	6.7	5.0	4.5	1.8	1.1	0.5	3.4
NE	2.5	0.5	4.3	2.9	2.5	2.4	2.4	4.3	2.8	3.3	1.1	0.0	2.4
E	11.6	4.9	3.2	4.0	4.8	4.7	3.9	2.8	8.4	7.3	9.0	10.0	6.2
SE	0.4	1.1	2.5	2.0	2.3	3.7	1.0	1.1	0.0	2.9	1.1	3.0	1.8
S	1.1	0.7	4.5	2.7	1.4	1.7	1.4	0.3	0.7	3.5	1.1	2.5	1.8
SW	6.9	11.7	9.9	4.2	4.8	5.1	5.9	6.6	5.7	6.8	8.4	6.5	6.9
W	48.5	62.4	58.4	57.0	50.3	41.6	44.8	47.6	53.8	59.0	66.0	63.2	54.5
NW	27.5	17.8	16.1	23.0	26.9	34.5	33.8	32.2	24.1	14.6	12.1	14.4	23.1
Тихо	78.9	74.1	75.8	72.4	72.7	76.0	71.0	74.4	79.2	80.4	85.9	84.5	77.1

*Източник: Климатичен справочник за НР България, 1979

Със специфичен микроклимат се отличават гр. Банско и м. „Логовето“ над гр. Добринище. Той се определя като подходящ за климатопрофилактика и климатотерапия на заболявания на дихателните пътища, сърдечно-съдовата и нервната системи.

1.5. Полезни изкопаеми

В дебелите плиоценски наслаги на Разложката котловина са разкрити лигнитни въглища, като запасите са сравнително неголеми – изчисляват се на около 60 млн. тона. Находището е известно като Разложки въглищен байсейн. Находището не е разработвано.

Мраморите в Добростанската свита на докамбрия не са проучвани като находища на индустриални материали. В общината няма развити добивни дейности.

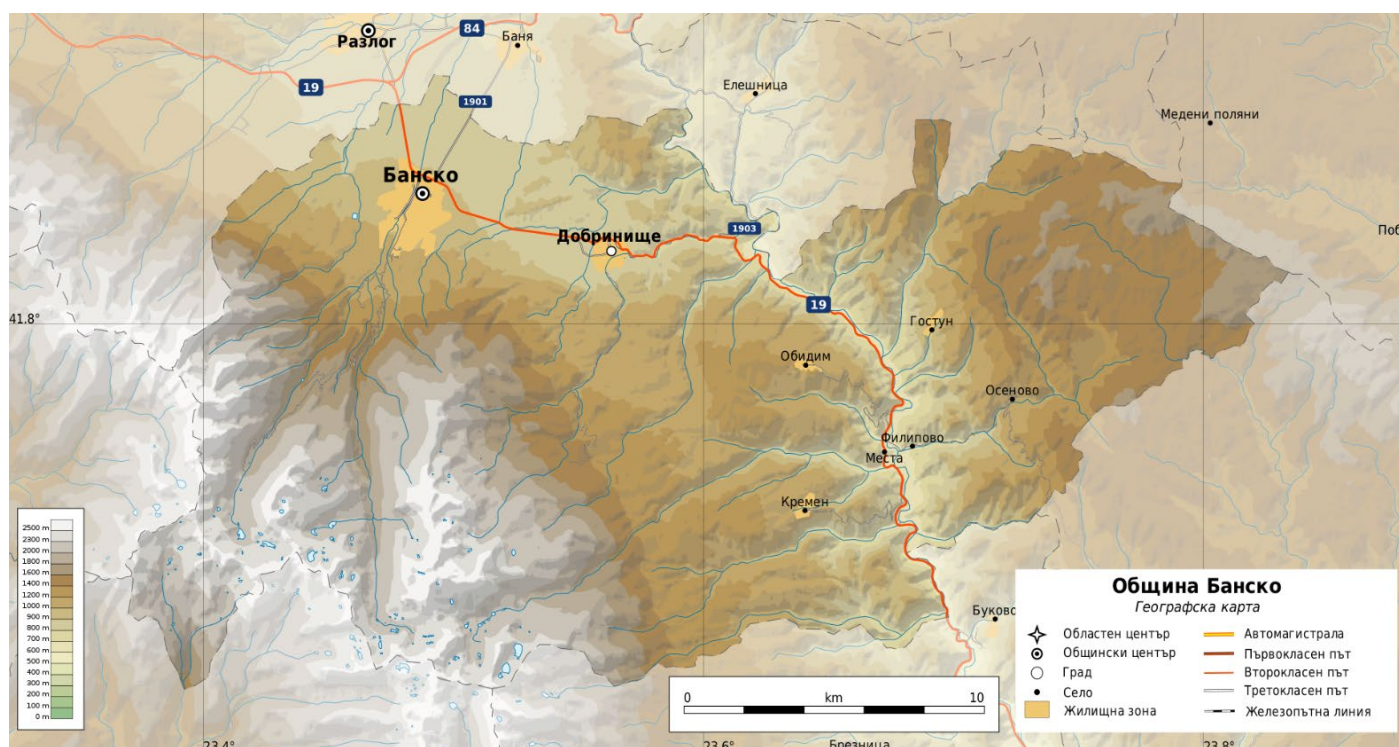
1.6. Кметства, населени места и курорти в общината

В административните граници на общината са включени 8 населени места – общинският център гр. Банско, гр. Добринище и 6 села както следва:

Таблица I-07. Населени места в Община Банско

№	Населено място	ЕКАТТЕ	Надморска височина, m
1.	гр. Банско	02676	925
2.	гр. Добринище	21498	842
3.	с. Гостун	17381	1028
4.	с. Кремен	39614	1100
5.	с. Места	47857	921
6.	с. Обидим	53059	1200
7.	с. Осеново	54136	1262
8.	с. Филипово	76090	863

Със статут на кметства са гр. Добринище и с. Филипово, а останалите села – кметски наместничества. Местоположението на населените места на територията на Община Банско и границите на общината са посочени на Фиг. I-09.

Фиг. I-09. Географска карта на Община Банско с отбелязано местоположението на населените места намиращи се на нейна територия

Град Банско е широко известен като туристически център, целогодишно посещаван от любителите на природата и на зимните спортове. От 1979 г. е обявен за уникално селище с международно значение за стопанския туризъм. Туристическият бизнес е най-динамичният и бързо-развиващ се отрасъл на икономиката на общината. Банско е най-оживеният център на зимните спортове в България и на летния рекреативен туризъм.

Природните дадености са създали имидж на Община Банско като конкурентна туристическа дестинация, в която са налице ресурси и условия за практикуване на различни видове туризъм, засега доминирани от зимния (ски) туризъм. Голям дял от туристическите и рекреационни активности, мащабни спортни и културни прояви, съответно експлоатацията на туристическа инфраструктура и на друга обслужваща инфраструктура, фактически се осъществява в условията на междуобщински и регионален обмен.

Включването на части от Природен парк „Пирин“, на части от Западните Родопи и долината на р. Места в обхвата на общината, разнообразието на форми на релефа, на климата, водните ресурси и др., се използва за целите на туристическата функция, която е водеща в общинската икономика.

Друг важен туристически обект в общината е гр. Добринище, който е популярен балнеолечебен курорт заради прочутите си 17 минерални извора с температура от 30-43°C. Добринище комбинира най-доброто за зимните и летни почивки: красива природа, гостоприемни жители, ски писти и възможности за селски и еко туризъм. На 11 km от Добринище се намира хижа „Гоце Делчев“ (1412 m), от където има седалков лифт до хижа „Безбог“ (2236 m). Туристически пътеки водят до Тевното езеро, Поповото езеро и връх Безбог. Пътят от хижа „Безбог“ до Мелник е 12 часа. Има ски писта от хижа Безбог до хижа Гоце Делчев.

II. ДАННИ И ИНФОРМАЦИЯ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Атмосферен въздух. Качество на атмосферния въздух (КАВ)

В съответствие с чл. 27 от ЗЧАВ и чл. 30 на Наредба №7/03.05.1999 г. за оценка и управление на КАВ и Заповед №РД-969/21.12.2013 г. на Министъра на околната среда и водите, Община Банско е включена в списъка на районите за оценка и управление на КАВ на територията на Република България като зона/териториална единица, в която е превишен горния оценъчен праг (ГОП) за замърсител фини прахови частици (ФПЧ₁₀). На база извършени през 2019 г. индикативни измервания с мобилна автоматична станция на ИАОС – София е установено, че в град Банско нивото на 90.4-тия перцентил на ФПЧ₁₀ превишава средноденонощната норма за опазване на човешкото здраве от 50 µg/m³. Резултатите от проведените индикативни измервания на основните показатели за КАВ в град Банско показват, че по отношение на другите газообразни замърсители: серен диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO_x), въглероден оксид (CO) и озон (O₃), не са регистрирани превишения на приложимите норми за опазване на човешкото здраве.

В тази връзка едновременно с изготвянето на настоящата Програма за опазване на околната среда се изготвя и *Програма за качеството на атмосферния въздух в Община Банско за периода 2021-2027 г.* за замърсител: фини прахови частици (фракции ФПЧ₁₀).

Съгласно утвърдения списък на районите (в т.ч. агломерациите) за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух, считано от 01.01.2014 г., територията на Община Банско е включена в район за оценка и управление на КАВ „Югозападен“ с код BG0005. Наблюдението върху качеството на атмосферния въздух и неговия контрол се осъществява от Национална система за мониторинг на КАВ, част от НСМОС. Тя се обслужва от Изпълнителната агенция по околна среда към Министерството на околната среда и водите. Анализът на данните за качеството на атмосферния въздух се извършва по райони, като се отчита и спецификата на всяко населено място, в което се извършва контрол.

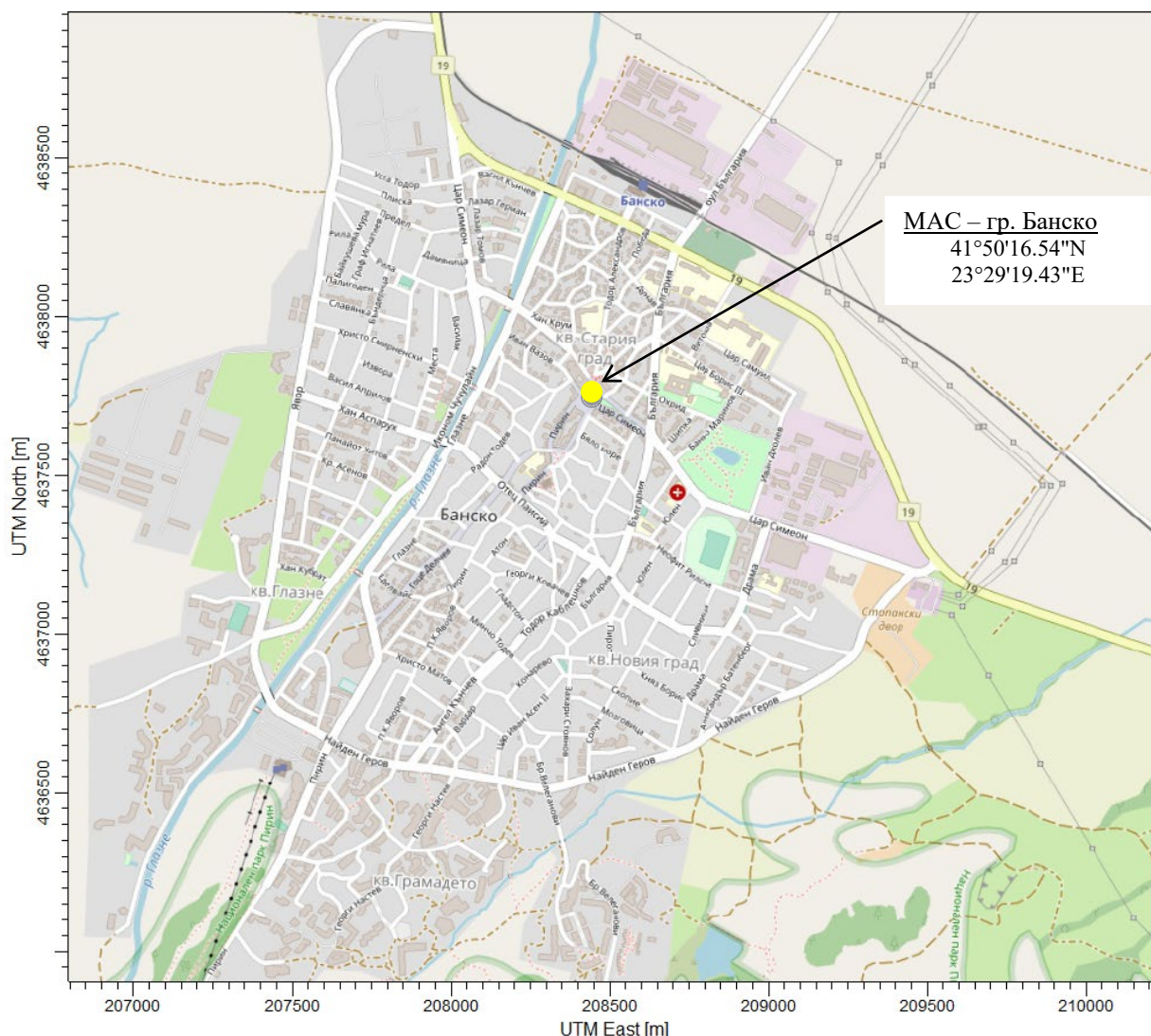
Наблюдение и контрол върху качеството на атмосферния въздух на територията на Община Банско се осъществява чрез: Мобилна автоматична станция (МАС) на регионална лаборатория (РЛ) - София към ИАОС. Наблюденията се извършват периодично, съгласно утвърден годишен график от Министъра на околната среда и водите.

През 2019 г. с мобилната автоматична станция на РЛ –София към ИАОС е извършено измерване на качеството на атмосферния въздух в град Банско. Наблюденията са проведени в централната част на града, с честота 8 седмици, равномерно разпределени през годината (по сезони) и с обща продължителност от 52 денонощия, съгласно *Наредба №12/2010 г. за норми за серен диоксид, азотен оксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух (ДВ бр.58/2010 г.)*.

Измерванията са извършени в една и съща точка - град Банско, пл. „Никола Вапцаров“ №1 с географски координати: 41°50'16.54"N и 23°29'19.43"E. Анализираният от мобилната станция район, обхваща жилищните територии в гр. Банско и отчита влиянието на емисии от битовия и туристическия сектор, както и автомобилния транспорт. Мобилната станция е извършила измервания на следните показатели: финни прахови частици (ФПЧ₁₀, ФПЧ_{2.5}), серен диоксид, азотни оксиди (азотен оксид и азотен диоксид), въглероден оксид, озон, сероводород и стандартен набор от метеорологични параметри (СНМП)².

²Стандартният набор от метеорологични параметри (СНМП) включва измерване на: скорост и посока на вятър, слънчева радиация, температура, налягане и влажност
ВАНГ ЕООД
www.vang.bg

Местоположението на пункта за мониторинг (MAC на ИАОС - София) на територията на Община Банско с означени географски координати е представено на Фиг. II-01.

Фиг. II-01. Местоположение на мобилната автоматична станция (MAC) в гр. Банско

Съгласно Програмата за КАВ на Община Банско за периода 2021-2027 г., главните източници за разглеждания показател - ФПЧ10, на територията на общината са локални – изгаряне на твърди горива и дървесина в отоплителните уреди през студеното полугодие, транспортните дейности и разпращаването, промишлеността и селското стопанство.

Източниците на емисии на ФПЧ10 в Община Банско са дефинирани в четири основни групи:

Отопление – включва емисии от отопление на битови и обществени сгради, както и места за настаняване (хотели, къщи за гости и др.) с твърди горива и дървесина;

Пътен транспорт – включва емисии от изгорелите газове на двигателите с вътрешно горене (ДВГ), неауспухови емисии - частици, изпускани във въздуха от износване на спирачки, износване на гуми, износване на повърхността на пътя и емисии от унос на прахови частици от пътните настилки (вторично разпращаване).

Промишленост – в тази група са обхванати всички горивни процеси в индустрията (в т.ч. производство на енергия), както и организирани емисии от негоривни производствени процеси;

Селско стопанство - това са емисии, които се образуват при селскостопански дейности (обработката на почвата и събирането на реколтата).

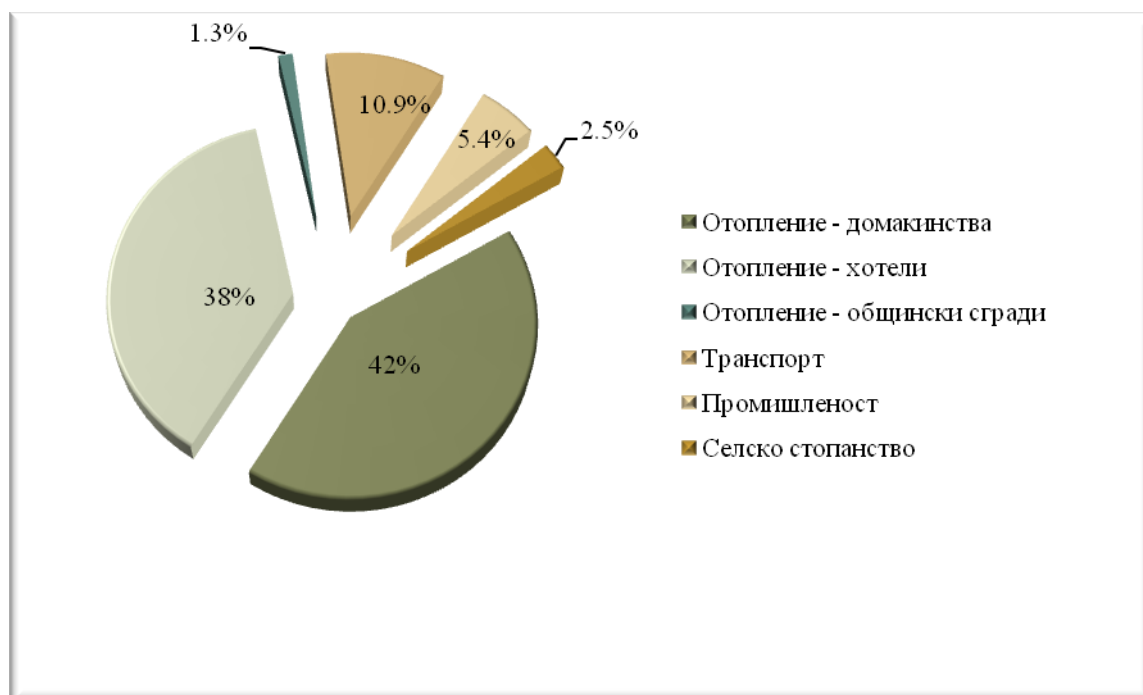
Обобщена информация за изчислените годишни емисии на фини прахови частици (ФПЧ₁₀) по основните групи източници в Община Банско към базова 2019 г., са представени в Таблица II-01.

Таблица II-01. Годишни емисии на ФПЧ₁₀ към базова година по групи източници в т/у.

№	Група източници	ФПЧ ₁₀	
		t/y	%
1.	Отопление - домакинства	82.8	42.2%
2.	Отопление – хотели и места за настаняване	74	37.7%
3.	Отопление - общински сгради	2.5	1.3%
4.	Транспорт – разпращаване	14.56	7.4%
5.	Транспорт – ДВГ	5.91	3.0%
6.	Транспорт – NEE	0.89	0.45%
7.	Промисленост	10.64	5.4%
8.	Селско стопанство	4.96	2.5%
	Сума	196.26	100%

*Източник: Програма за качеството на атмосферния въздух в Община Банско 2021-2027 г.

В горната таблица не са включени регионалния, националния и извън страната външен пренос на емисии, т.к. той трудно може да бъде определен количествено. Дяловото участие на различните източници при формиране на общия микс от емисии на ФПЧ₁₀ в Община Банско е представено на следващата Фиг. II-02.

Фиг. II-02. Разпределение на дела на емисиите на вредни вещества по основните групи източници към базова година, %

Анализът на представените данни за годишните емисии на ФПЧ₁₀ в атмосферния въздух по основни групи източници в Община Банско към 2019 г., показва че:

- За територията на общината изгарянето на твърди горива и дървесина за отопление е основен източник на фини прахови частици (ФПЧ₁₀) с дял от 80%. Освен в битовия сектор, висок дял заема и отоплението на хотели и места за настаняване, които емитират 38% от годишните емисии на ФПЧ₁₀.
- Това се потвърждава и от проведения имисионен мониторинг от ИАОС, които резултати показват, че на територията на общината превишения на СДН са регистрирани само през зимния сезон (100%), докато през останалата част от годината не са отчитани концентрации над 50 µg/m³.
- Пътният транспорт, включително вторичното разпрашаване, емитира 10.9% от общото количество ФПЧ₁₀, което го определя като втория по значимост източник. Това се дължи предимно на вторично разпрашаване, чийто самостоятелен дял при формиране на общите емисии на ФПЧ₁₀ достига до 7.4%. От изгорелите газове на ДВГ се емитират около 3% от емисиите на прахови частици, а делът на неауспуховите емисии е незначителен - 0.45%.
- Делът на промишлеността е 5.4% от емитираното количество ФПЧ₁₀.
- Селското стопанство емитира 2.5% от общите емисии на ФПЧ₁₀.

Данните показват също, че основните източници на ФПЧ са с малка височина, емитиращи близо до повърхността на земята, и оказват значително влияние върху нивата на ФПЧ в локален план.

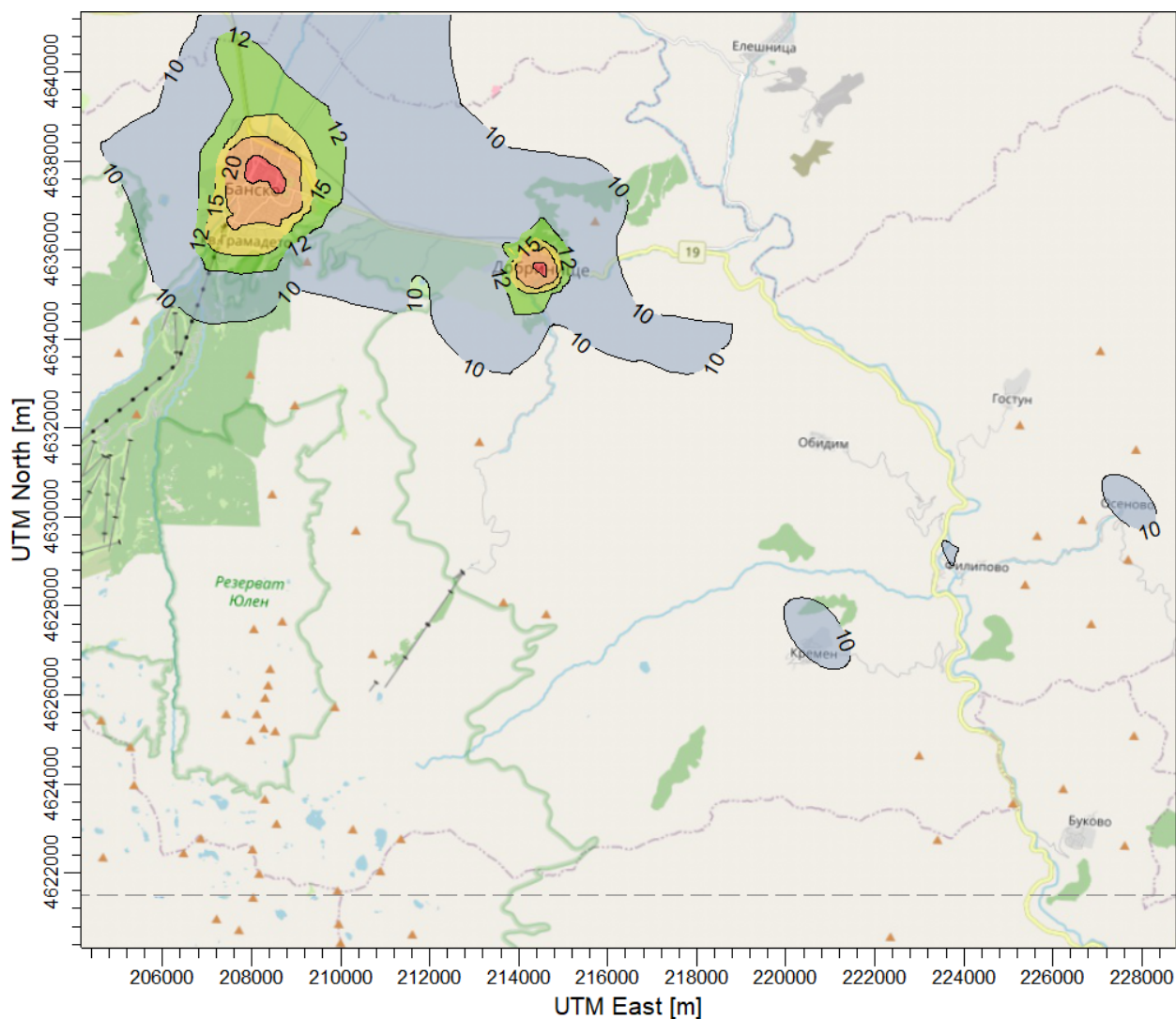
Разпределението на средногодишните концентрации на ФПЧ₁₀ към базовата 2019 г., в резултат от прилагането на модела AERMOD, е представено на Фиг. II-03. Получените стойности на СГК на ФПЧ₁₀ отразяват годишната емисия от всички местни източници, разположени на територията на Община Банско.

Показаните на фигурата концентрации са с отчитане на фоновото замърсяване, което е в рамките на 9.27 µg/m³, измерено в Комплексна фоновая станция „Рожен“ през 2019 г. Този начин на представяне дава възможност за сравняване с реално измерените стойности от мобилната автоматична станция (МАС) за мониторинг КАВ в Община Банско.

Резултатите показват, че максималната стойност на СГК на ФПЧ₁₀ може да достигне 36 µg/m³, която се формира над територията на двата града Банско и Добринище. В останалата част от населените места в общината, изчислената при дисперсионното моделиране средногодишна концентрация на ФПЧ₁₀ е в рамките на 10 µg/m³. Резултатите от дисперсионното моделиране показват, че при условията към базовата година, разпространението на годишната емисия на ФПЧ₁₀ от местните източници в Община Банско не води до превишаване на праговата стойност на СГНОЧЗ от 40 µg/m³.

Получените чрез моделиране стойности за средногодишната концентрация са в съответствие с данните от измерванията с МАС през 2019 г. в град Банско. Осреднената концентрация на всички реално измерени СДК на ФПЧ₁₀ е 34 µg/m³.

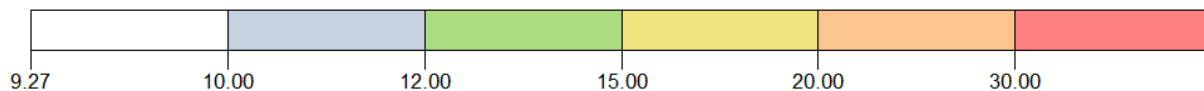
Фиг. II-03. Средногодишна концентрация на ФПЧ₁₀ за базова година от всички източници, разположени на територията на Община Банско

PLOT FILE OF ANNUAL VALUES AVERAGED ACROSS 1 YEARS FOR SOURCE GROUP: ALL

µg/m³

Max: 36.00 [µg/m³] at (208571.84, 4637389.17)

Мащаб 1:100 000

Резултати от дисперсионно моделиране към базова година	AERMOD	MAC
Средногодишна концентрация на ФПЧ ₁₀	36 µg/m ³	34 µg/m ³

AERMOD – изчислена от модела концентрация с добавен фон

MAC – концентрация измерена в мобилна автоматична станция (MAC)

Ниво на фоново замърсяване (КФС Рожан) - 9.27 µg/m³

Изводи:

- През 2019 г. в Община Банско се отчита неизпълнение по отношение на изискванията за годишно превишаване на средноденонощна норма (СДН) за ФПЧ₁₀, съгласно данните регистрирани с мобилна автоматична станция на ИАОС, част от Националната система за мониторинг на околната среда на територията на общината.
- От общо 52 измервания за 2019 г. са отчетени 14 превишения на ПС на СДН от 50 µg/m³, от които 6 превишения през м. март и 8 бр. превишения през м. декември. Най-висока средноденонощна концентрация на ФПЧ₁₀ е измерена на 02.12.2019 г. – 92 µg/m³. Съгласно проведеня анализ на данните за ФПЧ₁₀ през 2019 г., нивото при 90.4 – тият перцентил е 69.65 µg/m³, което превишава нормата от 50 µg/m³. Осреднената стойност на всички СДК, регистрирани през 2019 г. е 34.08 µg/m³, при средногодишна норма от 40 µg/m³.
- Анализът на данните от МАС в град Банско показват, че превишения на ПС за СДН на ФПЧ₁₀ са регистрирани единствено през зимните месеци. Извън отоплителния сезон (април-септември) не са регистрирани стойности, надвишаващи СДН на ФПЧ₁₀ от 50 µg/m³.
- Като основна причина, обуславяща наднормените стойности на ФПЧ₁₀ през студените месеци, се очертават използваните през отоплителния сезон горива (дърва и въглища), съчетано с характерните за сезона метеорологични условия (температурни инверсии, безветрие и др.), които създават условия за задържане и натрупване на атмосферните замърсители в приземния въздушен слой.
- Въпреки, че извън отоплителния сезон не са регистрирани превишения, то измерените стойности на СДК на ФПЧ₁₀ през периода май - септември се задържат относително високи между 20-34 µg/m³. Това показва, че за района на град Банско вероятна причина за високите средноденонощни концентрации на ФПЧ₁₀ са не само горивните процеси при изгарянето на твърди горива, използвани за отопление през зимата, но и в резултат от друг тип източници на замърсяване – транспорт, промишленост, пренос на замърсители от други райони или фон.

Предвид преобладаващото влияние на битовото отопление, най-важните мерки за намаляване на замърсяването на атмосферния въздух, които ще се изпълняват, могат да бъдат насочени най-общо към следните дейности:

Насоки и мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух:

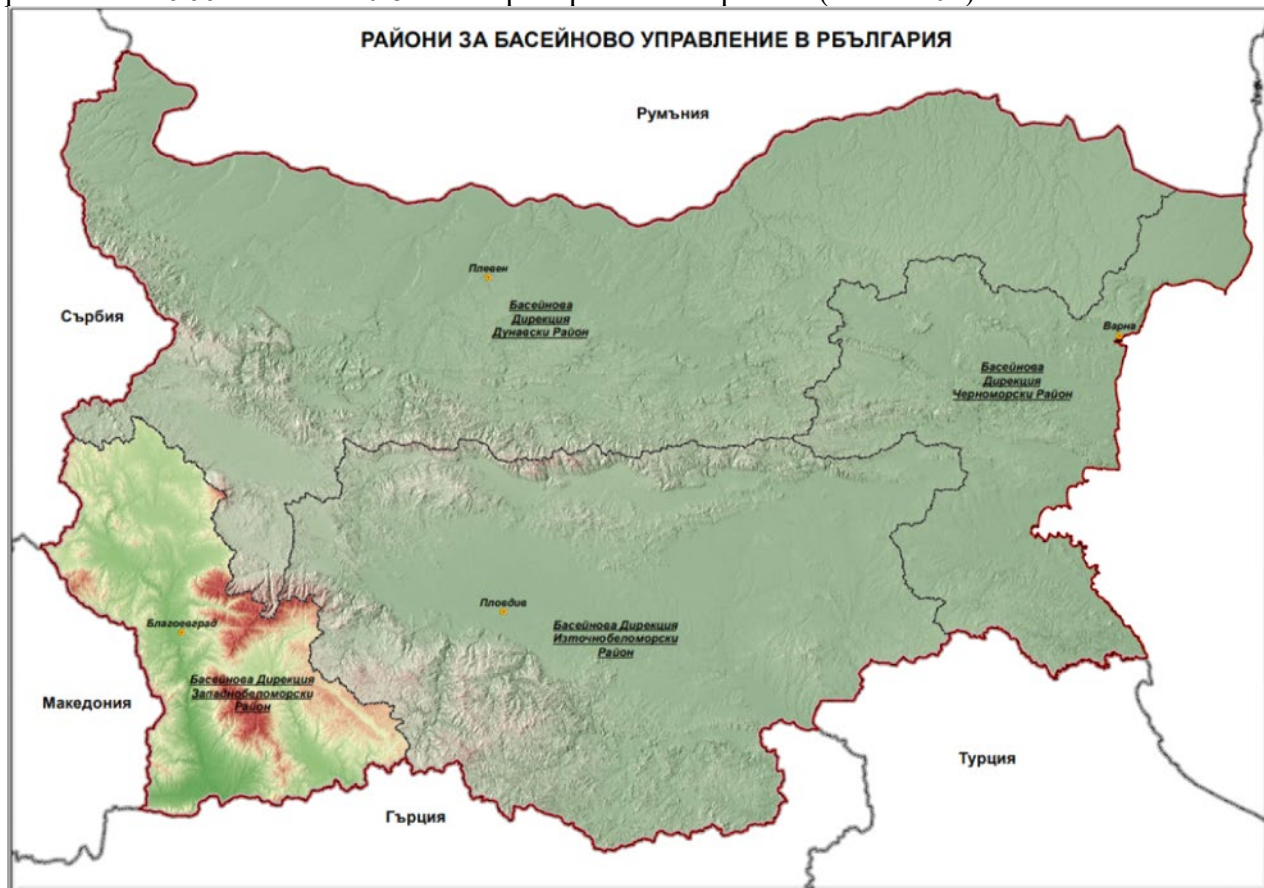
- Увеличаване използването на природен газ и газификация на жилищни и обществени сгради;
- Развитие на зелената система, увеличаване на зелените площи и поддържане на съществуващи паркова и дървесна растителност;
- Ремонт на повредени тротоарни и пътни настилки;
- Поддържане на бази данни за качеството на атмосферния въздух и информиране на населението за КАВ;
- Системен контрол към всички строителни обекти, за недопускане емитиране на прах и замърсяване на инфраструктурата;
- Информираност на населението за вредните ефекти върху околната среда и човешкото здраве от използването на твърди горива;
- Въвеждане на стимули за използване на алтернативни средства за отопление, в замяна на изгарянето на твърди горива;
- Изпълнение на мерките заложи в плана за действие към Програмата за качеството на атмосферния въздух на Община Банско за периода 2021-2027 г.

2. Водни ресурси

2.1. Повърхностни водни обекти, риск от наводнения и подземни водни тела на територията на Община Банско

✓ Повърхностни водни обекти

Територията на Община Банско попада в обхвата на Басейнова дирекция за управление на водите – Западнобеломорски район (ЗБР), с център гр. Благоевград. Западнобеломорският район за басейново управление обхваща югозападните части на Р България. В него влизат всички поречия с отток към Егейско море - р. Струма, р. Места и р. Доспат. Площта на района е 11 966 km² или 10.8% от територията на страната (Фиг. II-04).

Фиг. II-04. Райони за басейново управление в РБългария

Управлението на водите се извършва съгласно действащата в страната законодателна и нормативна уредба, като конкретните дейности в близък и дългосрочен аспект са на основата на разработен План за управление на водите в речния басейн. С Решение № 1108/29.12.2016 г. на министерски съвет е приет План за управление на речните басейни (ПУРБ) в Западнобеломорски район за басейново управление за периода 2016-2021г. и Национална програма за изпълнението му. Планът е съгласуван с МОСВ със Становище по Екологична оценка №ЕО-22/19.07.2016 г. В тази връзка, при характеризирането на водните обекти – повърхностни и подземни са взети предвид основно изложените в ПУРБ - информация и изисквания към управлението на водите. В процес на изготвяне е актуализация на ПУРБ с нов програмен период 2022-2027 г., който се очаква да бъде приет от Министерски съвет до края на 2022 г.

Община Банско е богата на естествени водни обекти – реки и езера.

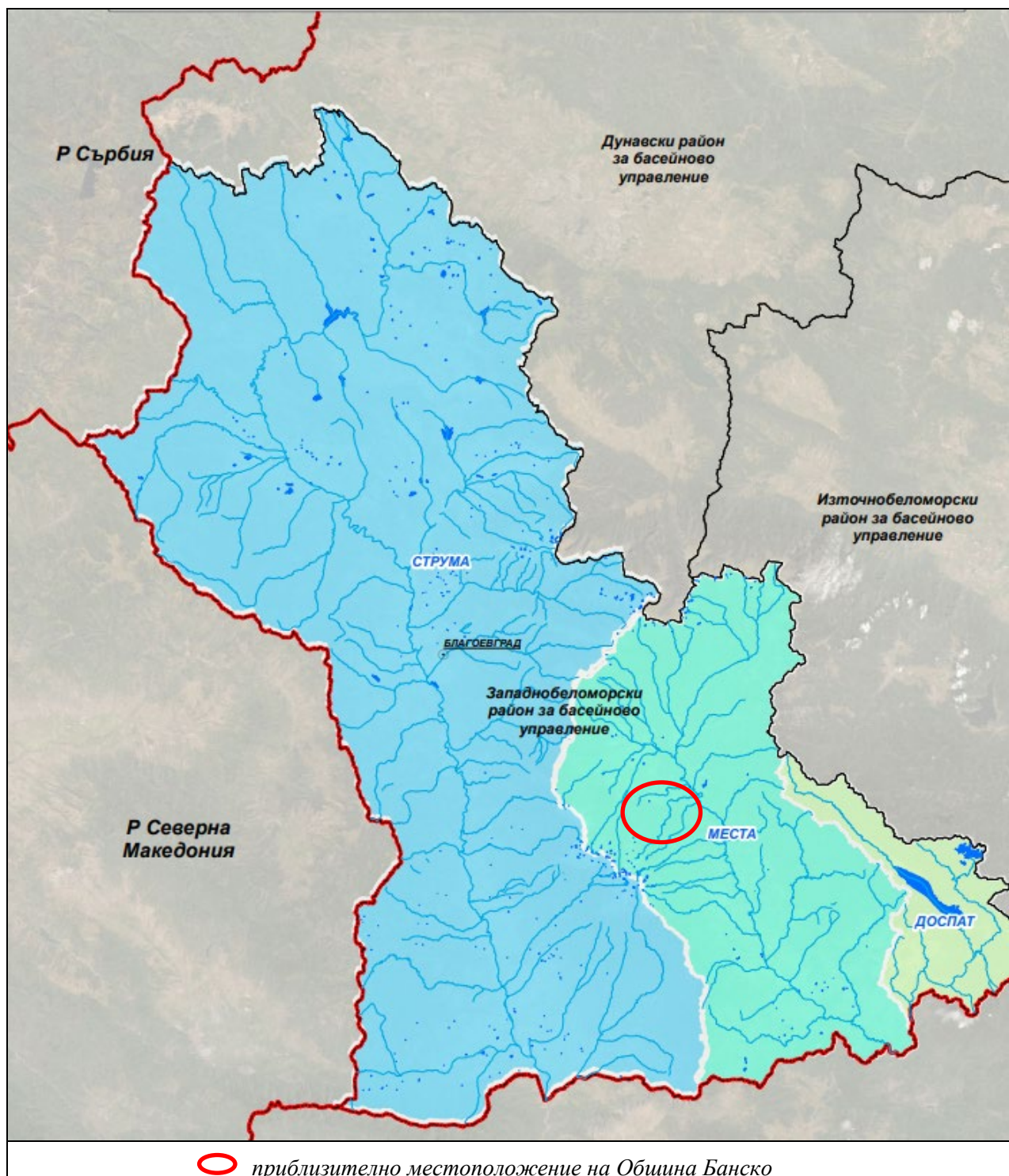
Реки

Западнобеломорски район обхваща водосборните области на реките Струма, Места и Доспат, които са трансгранични. Същите са визуализирани на Фиг. II-05. Реките Струма и Места пресичат държавната граница и се вливат в Егейско море на територията на

Република Гърция. Река Доспат пресича държавната граница и устието ѝ е на територията на Република Гърция. Характерна черта на поречията в Западнобеломорски РБУ е преобладаването на големи водосбори, което е в пряка връзка с формите и разчленеността на релефа. В тази връзка те могат да се разделят в 2 групи:

- **Средно големи поречия** с площ между 500-2000 km² – водосбора на р. Доспат;
- **Големи поречия** с площ между 2000-10,000 km² – водосбора на р. Струма и р. Места.

В хидроложко отношение територията на Община Банско се отнася към водосборна област на Басейн на река Места.

Фиг. II-05. Поречия на територията на Западнобеломорски район за басейново управление

*Източник: Проект на ПУРБ на ЗБР 2022-2027 г.

Река Места се образува от сливането на реките Черна Места (лява съставляща) и Бела Места (дясна съставляща), на 941 m надморска височина, на 2.5 km североизточно от град Якоруда. Дължината на реката е 273 km, от които на българска територия 126 km, която ѝ отрежда 20-то място сред българските реки. След изграждането на големия язовир Тисаврос на гръцка територия, дължината на реката се намалява на 246 km. Влива се под името Нестос, чрез делта в Егейско море на територията на Република Гърция.

Реката отводнява югоизточните склонове на Рила, източните склонове на планините Пирин и Славянка, западните и югозападните склонове на Западните Родопи. За условно начало е приет изворът на десния ѝ приток р.Бела Места на 2240 m надморска височина. Намира се над езерото Грънчар в Източна Рила. Водите от извора и тези, изтичащи от езерото Грънчар се сливат в река Грънчарница, която преди да се влее в р.Бела Места приема няколко притока.

Река Черна Места води началото си от 2620 m надморска височина и извира от Източна Рила под имената Раждавица и Софаница (Софандере). Преди сливането си реките Бела Места и Черна Места текат през дълбоки речни долини със стръмни брегове, като наклонът им постепенно намалява до 30% при град Якоруда. След сливането на притоците Черна Места и Бела Места, река Места има по-полегати брегове.

Водосборният басейн на реката попада изцяло в Екорегия №7 „Източни Балкани“. Реката протича в югозападната част на Република България в район, признат като най-силната вододайна зона на страната. Река Места с нейния водосбор от 2767 km² заема 20% от площта и 32.6% от оттока на този район. Спрямо общите показатели за Република България водосборният басейн на р. Места покрива 2.49% от площта и формира 6.5% от общия воден отток на страната. Данните показват, че тази зона е един от богатите на водни ресурси райони на Република България. Водосборният басейн на реката е с най-голяма средна надморска височина измежду реките в Република България. Средната ѝ надморска височина в българската част е 1318 m. Притоците на река Места водят началото си от най-високите български планини - Рила, Пирин и Западните Родопи. Тя има около 30 по-големи и около 20 по-малки притока, най-големият от които е река Доспат, която се влива в река Места на гръцка територия.

Река Глазне е десен приток на река Изток от басейна на Места. Дължината ѝ е 11 km (заедно с дясната съставляща я река Демяница 24.6 km). Образува се от сливането на двете съставлящи я реки Бъндерица (13 km, лява съставляща) и Демяница (13.6 km, дясна съставляща) на 1063 m н.в., до крайните южни квартали на град Банско. За начало се приема река Демяница, която води началото си от Голямото езеро (на 2280 m н.в.), най-голямото от Валявишките езера в Пирин. Река Демяница тече право на север в много дълбока трогова долина, със стръмни склонове и силно залесена. След като се съедини с идващата отляво река Бъндерица новообразуваната река Глазне протича през западната част на град Банско и пресича от юг на север Разложката котловина. Западно от село Баня реката завива на североизток и се влива отдясно в река Изток (десен приток на Места), на 771 m н.в., на 1.2 km североизточно от село Баня. Площта на водосборния басейн на реката е 119 km², което представлява 3.89% от водосборния басейн на река Места.

Река Ретиже е десен приток на река Места. Дължината ѝ е 18.5 km. Река Ретиже води началото си от Поповоезерния циркус, като се образува от сливането на няколко потока: от север потокът, който се спуска от склоновете на връх Полежан; от запад потокът, който тръгва от Долното полежанско езеро и минава през Банските езера – той е най-мошен и затова може да се приеме, че именно той е начало на реката; и от юг – потокът, който се спуска от Поповото езеро (на 2234 m н.в., най-голямото и най-дълбокото езеро в Пирин).

Тези три потока се съединяват в района на Рибните Попови езера на 2174 m н.в. Малко по-надолу в Ретиже отдясно се влива Кременският поток, идващ от Кременските езера. След това реката се спуска на североизток като буен планински поток в дълбока и красива долина, с бързеи и водопади. По-надолу долината ѝ става още по-дълбока и силно залесена. На 4 km преди устието си Ретиже завива на изток и образува дълбок и непроходим каньон. Влива се отдясно в река Места на 646 m н.в., при село Места, Община Банско. Площта на водосборния басейн на реката е 46 km², което представлява 1.33% от водосборния басейн на река Места. Основен приток е река Крешница, вливаща се в Ретиже отдясно, малко преди устието на последната.

Река Дисилица или **Добринишката река** е десен приток на река Места, на която е разположен град Добринище. Дължината ѝ е 21 km. Реката извира от Дисилишкото езеро (на 2367 m н.в.), разположено в Полежанския циркус на Пирин. След 10 km приема основния си приток Плешката река на 1148 m н.в., която води началото си от Плешкото езеро (на 2308 m н.в.) в Плешкия циркус. Двете реки протичат на север-североизток в дълбоки и залесени долини. След съединяването на двете реки характерът на долината ѝ се запазва до град Добринище. Реката минава през източната част на града, завива на изток и отново на протежение от 5 km тече в дълбока долина. Влива се отдясно в река Места на 705 m н.в., точно до моста на шосето за село Елешница. Площта на водосборния басейн на реката е 57 km², което представлява 1,65% от водосборния басейн на река Места. Река Буковец се влива в Дисилица отляво, в североизточния край на град Добринище. Град Добринище е единственото населено място по течението на реката. На река Дисилица в средното ѝ течение е разположена хижа „Гоце Делчев“. Малка част от водите на реката в долното ѝ течение се използват за напояване.

Кременската река, известна и като *Лъжинската река*, е десен приток на Места. Дължината ѝ е 12 km. Наречена е по името на село Кремен, през чието землище тече. Кременската река води началото си от землището на село Кремен, от местността Хайдушки кладенец (Харамбунар), североизточно от връх Човеко. Реката тече на изток и южно от селото се влива като десен приток в река Места. Най-голям приток е десният приток река Старите чаркове. Площта на басейна на Кременската река е 25 km² и е разположен на средна надморска височина от 1325 m. Тя е с дъждовно-снежно подхранване, пролетно пълноводие и лятно-есенно маловодие.

Река Мътеница или *Седрулска река*, *Садрул* (до 25 юли 1989 г. *Матан дере*, *Матан*) е ляв приток на Места. Дължината ѝ е 17.5 km и заедно с река Доспат и Доспатската котловина тя представлява границата между Велишко-Виденишкия дял на Родопите от Север и Дъбраш от юг. Реката извира от югозападните склонове на връх Шипоко (Гюлтепе). Първоначално тече на северозапад. След 6 km прави завой на югозапад и образува дъга. В долното си течение е изветна като Седрулска река. Минава покрай село Гостун и се влива в р.Места. Средният наклон на реката е 55‰, площта на басейна ѝ е 57 km², средната надморска височина 1350 m, а средногодишният отток– 0,875 m³/s, като подхранването ѝ е снежно и дъждовно, пълноводието– пролетно, а маловодието– лятно-есенно.

Река Градинишка (Осеновска) от изворите до вливането и в р.Места (код BG4ME700R098) е ляв приток на р.Места, вливаща се в нея на km 59.8. Извира на около 1900 m от Камен връх (1605 m н.в.). Дължината на реката е 13.5 km, а водосборната площ 37.4 km², изцяло принадлежащи на територията на Община Банско. Премахва през селата Осеново и Филипово.

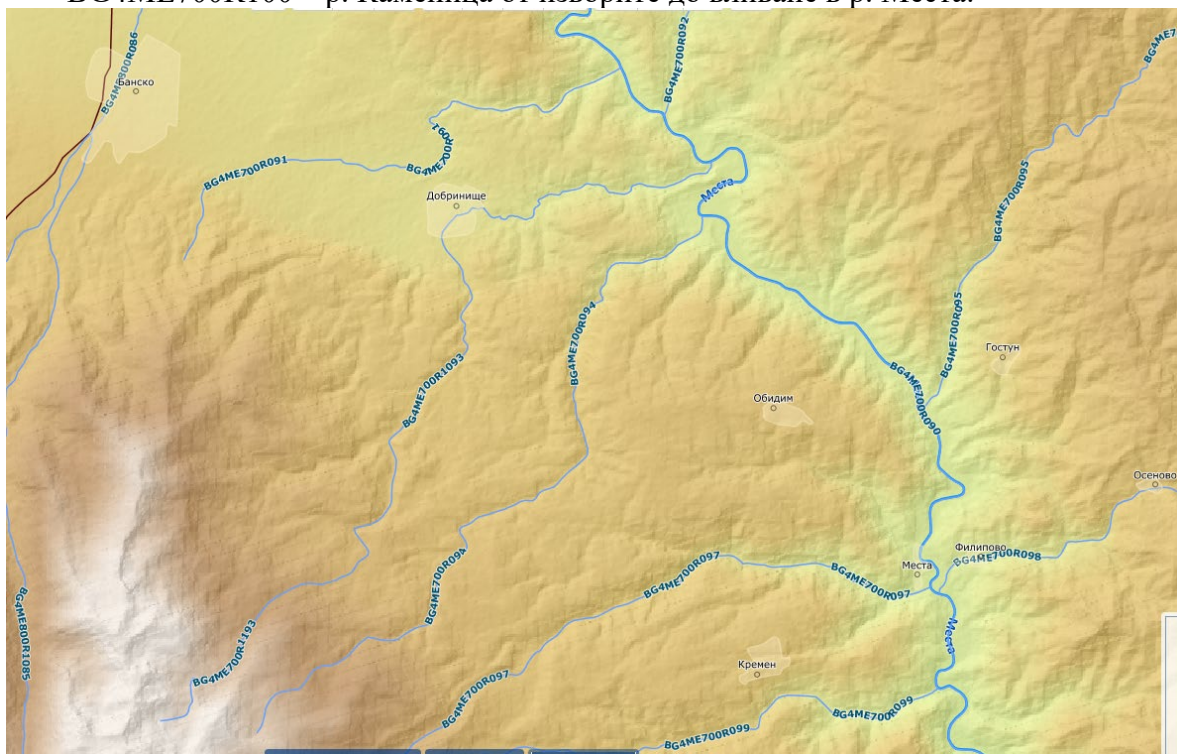
Река Безбожка от изворите до вливането ѝ в р. Места (код BG4ME700R094) е десен приток на р. Места, вливащ се в нея на km 70.9. Извира над Безбожкото езеро, на около

900 m н.в. и от вр. Безбог (2645 m). Дължината на реката е 16 km, а водосборната ѝ площ 23.2 km², изцяло принадлежи към територията на Община Банско. Не преминава през и не включва във водосбора си населени места.

Река Златарица от изворите до вливане в р. Места (код BG4ME700R092) е ляв приток на р. Места, вливаща се в нея под с. Елешника, на 75-ти km. Извира от връх Убаите и дренира част от Западните Родопи. На територията на Община Банско е разположено само устието на реката, поради което общината може само да регистрира последствията от въздействията във водосбора ѝ, но не може да влияе на количествените и качествени параметри на речния отток.

Повърхностните водни тела преминаващи през територията на Община Банска с код и наименование както следва:

- BG4ME800R1085 – р. Демяница (Глазне) от изворите с левия си приток р. Бъндерица (от кота 1805 m) до вливането им;
- BG4ME800R086 – р. Демяница (Глазне) от вливане на р. Бъндерица до вливане в р. Изток;
- BG4ME700R090 – р. Места от вливане на р. Изток до вливане на р. Рибновска;
- BG4ME700R091 – р. Ръждавица от изворите до вливане в р. Места;
- BG4ME700R092 – р. Златарица от изворите до вливане в р. Места;
- BG4ME700R1193 – р. Добринишка (Дисилица) от изворите до кота 1550 m;
- BG4ME700R1093 – р. Добринишка (Дисилица) от кота 1550 m до вливане в р. Места;
- BG4ME700R094 – р. Безбожка от изворите до вливане в р. Места;
- BG4ME700R095 – р. Мътеница (Матан дере) от изворите до вливане в река Места;
- BG4ME700R096 – р. Ретиже от изворите до кота 1635 m;
- BG4ME700R097 – р. Ретиже от кота 1635 m до вливане в р. Места;
- BG4ME700R098 – р. Градинишка (Осеновска) от изворите до вливане в р. Места;
- BG4ME700R099 – р. Лъкенска (Кременска) от изворите до вливане в р. Места;
- BG4ME700R100 – р. Каменица от изворите до вливане в р. Места.

Фиг. II-06. Извадка от ГИС на повърхностни водни тела за района на БД ЗБР, включващ територията на Община Банско

В следващата таблица II-02 са посочени екологичното и химично състояние на разглежданите повърхностни водни тела:

Таблица. II-02. Състояние на повърхностните водни тела на територията на Община Банско

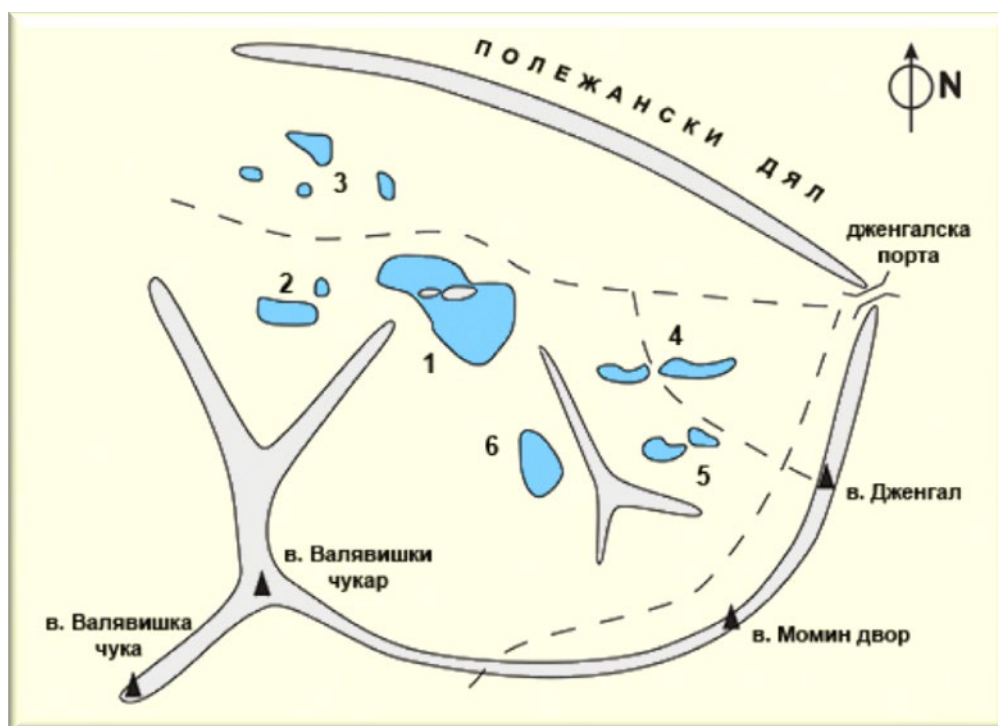
Код на водното тяло ПУРБ 2016-2021	Име на водно тяло	Код на речен тип	Обща оценка на ЕС/ЕП в ПУРБ 2016-2021	Оценка на ХС в ПУРБ 2016-2021	Обща оценка на ЕС/ЕП за 2020 г.	Оценка на ХС по приоритетни вещества за 2020
BG4ME800R1085	р. Демяница (Глазне) от изворите с левия си приток р. Бъндерица (от кота 1805 m) до вливането им	R3	отлично	добро	добро	добро
BG4ME800R086	р. Демяница (Глазне) от вливане на р. Бъндерица до вливане в р. Изток	R5	умерено	неизвестно	умерено	добро
BG4ME700R090	р. Места от вливане на р. Изток до вливане на р. Рибновска	R5	умерено	неизвестно	умерено	добро
BG4ME700R091	р. Ръждавица от изворите до вливане в р. Места	R5	добро	неизвестно	умерено	неизвестно
BG4ME700R092	р. Златарица от изворите до вливане в р. Места	R3	много лошо	неизвестно	лошо	добро
BG4ME700R1193	р. Добринишка (Дисилица) от кота 1550 m до вливане в р. Места	R3	добро	добро	добро	добро
BG4ME700R1093	р. Добринишка (Дисилица) от кота 1550 m до вливане в р. Места	R3	умерено	неизвестно	умерено	добро
BG4ME700R094	р. Безбожка от изворите до вливане в р. Места	R3	добро	неизвестно	добро	неизвестно
BG4ME700R095	р. Мътеница (Матан дере) от изворите до вливане в река Места	R3	неизвестно	неизвестно	умерено	неизвестно
BG4ME700R096	р. Ретиже от изворите до кота 1635 m	R1	отлично	добро	отлично	неизвестно
BG4ME700R097	р. Ретиже от кота 1635 m до вливане в р. Места	R3	добро	добро	добро	неизвестно
BG4ME700R098	р. Градинишка (Осеновска) от изворите до вливане в р. Места	R3	умерено	неизвестно	умерено	неизвестно
BG4ME700R099	р. Лъкенска (Кременска) от изворите до вливане в р. Места	R3	добро	неизвестно	умерено	неизвестно
BG4ME700R100	р. Каменица от изворите до вливане в р. Места	R3	добро	неизвестно	умерено	неизвестно

*Източник: Бюлетин за състоянието на повърхностните и подземни водни тела за 2020 г. на БД ЗБР, Приложение 2

Езера

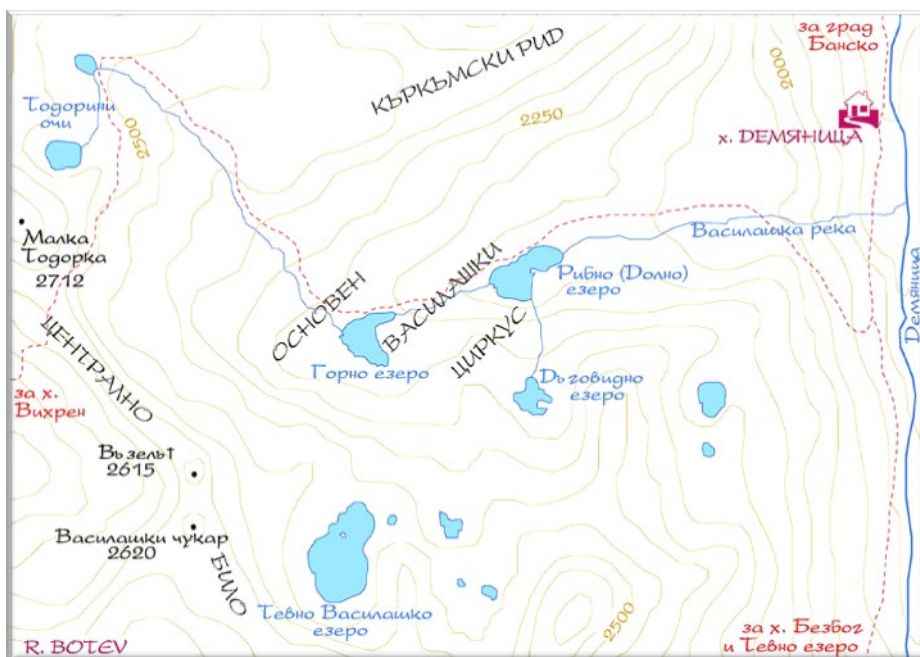
Преобладаващата част от езерата в Пирин са циркусни (ледникови). Общият им брой в границите на общината надвишава сто, с обща площ 107.4 ha (по данни на ОУП на Община Банско). От тях със стопанско значение, главно като туристическа атракция са Василашките, Стражишките, Валявишките, Типицките, Бъндеришките езера, голямото Попово езеро, със съседните Рибни езера и Бански езера и др. Попово езеро - най-голямото по-площ (123.6 dka) и най-дълбокото (29.5 m) езеро в Пирин, четвърто по големина в България е разположено на 2234 m н.в.

Валявишките езера (Фиг. II-07) са езерна група от 12 постоянни и 3 временни езера, която се намира в Северен Пирин. Езерата са разположени терасовидно на територията на Валявишкия циркус, върху гранитна геоложка основа и имат ледников произход. Надморската им височина варира между 2300 и 2475 m. В центъра на групата е разположено Голямото езеро, разположено на 2379 m надморска височина. Валявишките езера са основен туристически обект в местността. Най-близко разположената до езерата хижа е Демяница, която се намира на около 2 часа от Валявишките езера.

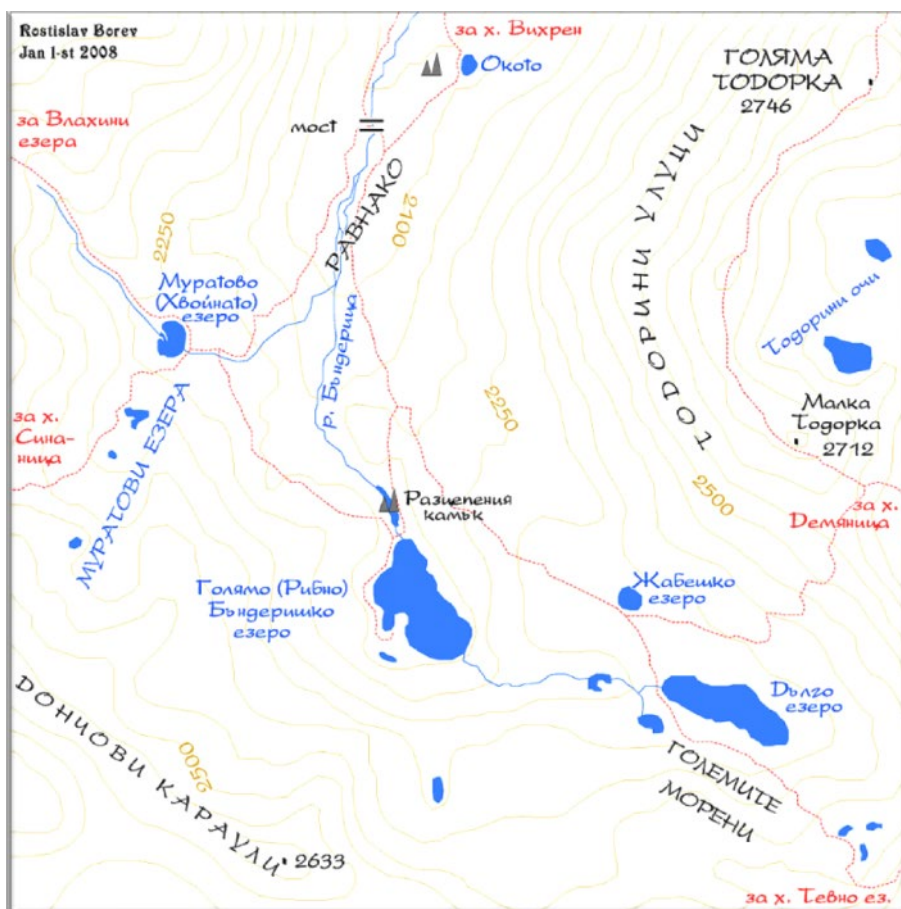
Фиг. II-07. Схема на Валявишкия циркус и езерата в него

Василашките езера (Фиг. II-08) се намират в Северен Пирин във Василашкия циркус, разположен между върховете Тодорка, Василашки чукари един от Типицките върхове. Циркусът е отворен на изток към долината на река Демяница и водите на цялата езерна група се оттичат в нея през късата и буйна Василашка река. Василашкият циркус е терасовиден – състои се от няколко по-малки циркуса, разположени ветрилообразно над един по-голям, основен. В него се намират двете същински Василашки езера – Долното и Горното. Южно от основния циркус в две по-високо разположени циркусни задълбавания се намират Тевното Василашко езеро и група от 4 по-малки езера. На северозапад малък, ясно оформен вторичен циркус е приютит двете Тодорини езера, най-високите в групата. Бреговете са стръмни и каменисти, през лятото водата е с температура 9 – 12 градуса.

Фиг. II-08. Схема на Вasilaшките езера

Бъндеришки езера се нарича голяма езерна група в Централен Северен Пирин, разположена в Бъндеришкия циркус даваща началото на река Бъндерица. Имат ледников произход и са разположени върху гранитна основа. Обща площ– 126.7 dka. Езерата са общо 16, като от тях само пет имат свои имена. Край тях минават пътеките от хижа Вихрен към хижа Демяница, към заслон Тевно езеро и към хижа Синаница.

Фиг. II-09. Схема на Бъндеришки езера

Типицките езера се намират в Северен Пирин. Разположени са в Типицкия циркус. Горното Типицко езеро е разположено на 2445 m н.в., на 550 m североизточно от връх Типиц. Има площ 17.7 декара. Долното Типицко езеро лежи на 2325 m н.в., на 925 m източно от връх Типиц. Има площ 15.9 декара, дължина 225 m, ширина 103 m, дълбоко е 8.6 m и има обем 62 500 m³. Има и едно по-малко временно езеро.

Плешките езера са група от четири постоянни и едно временно езеро в Северен Пирин. Разположени са в Плешкия циркус. Средната им надморска височина е 2200 m. Имат ледников произход и са образувани върху гранитна основа. Най-голямото постоянно езеро е разположено на надморска височина 2292 m. Дължината му е 150 m, ширината - 75 m, а площта – 6.2 dka. Второто езеро е на надморска височина 2256 m. Има дължина 50 m, ширина 30 m и площ 1 dka. Другите 2 постоянни езера са съвсем малки.

Полежанските езера са езерна група от три езера в южната част на Северен Пирин, разположени в Южния Полежански циркус. Заобиколени са от върховете Полежан(2851 m) на север и Джангал(2730 m) на юг. Оттичат се чрез малък поток в най-северозападното езеро от групата на Банските езера. Трите езера са разположени под формата на равностраничен триъгълник със страни 600 – 650 m.

Безбожкото езеро е езеро в България, разположено в Безбожкия циркус североизточно от връх Безбог, заедно с три други малки пресъхващи езера. На северния му бряг се намира хижа Безбог. Езерото е на височина 2239 m, площта му е 1.9 ha при размери 225 на 125 m. Дълбоко е 7 m. От него изтича Безбожка река, десен приток на река Места.

Язовири

На територията на Общината са изградени следните язовири:

- „Белизмата“ - общинска собственост с максимален завирен обем 100 000 m³. Намира се на около 1 km над гр. Банско и се използва за напояване.
- „Кринец“- собственост на „Напоителни системи“ ЕАД с максимален завирен обем 103 000 m³, отдаден на концесия. Намира се на 1 km над гр. Банско.
- „Бареве Блата“ – намира се на 3 km от гр. Банско и на 1 km южно от гр. Добринище. Язовирът е с общ завирен обем от 60 000 m³.
- „Св. Никола“ – намира се на 1 km южно от гр. Добринище с максимален завирен обем 60 000 m³.
- „Кремен“ – намира се на 1 km над с. Кремен с максимален завирен обем 560 000 m³.

Напоителни системи

В общината са изградени и изкуствени водоеми, предназначени за производство на електроенергия и за напояване. Последните са с общ обем почти 190000 m³. Изградена е мрежа от напоителни канали, което е благоприятно условие за устойчиво развитие на земеделието в общината. Общата площ на водните обекти с надземни води в границите на общината извън НМ е 315 ha.

✓ Риск от наводнения

По-голямата част от наводненията (с изключение на техногенните) са естествен природен процес и могат да възникнат по всяко време и навсякъде. Различните типове наводнения, представляват различна опасност за хората, обектите на жилищната, индустриалната или критичната инфраструктура и околната среда, поради вариращата дълбочина, скорост, степен на възникване и други опасности, свързани с наводненията.

Съгласно чл.7 от Директива 2007/60/ЕС (Европейска Директива за наводненията) и на основание чл. 146и от Закона за водите е изготвен План за управление на риска от наводнения за Западнобеломорски район за басейново управление 2016 – 2021 г. ПУРН допринася за повишаване на осведомеността и разбирането на риска от наводнения от обществеността, държавните ведомства и други организации. Той създава възможност за активен, иновативен, ефективен и интегриран подход за управлението на риска от наводнения. ПУРН е фокусиран върху управлението на риска от наводнение в определените 14 Района със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН), в резултат на извършената през м. януари 2012 г. Предварителна Оценка на Риска от Наводнения за Западнобеломорски район (ПОРН). Планът е приет с Решение №1105/29.12.2016 г. на МС.

В изпълнение на чл. 4 от Директива 2007/60/ЕС относно оценка и управление на риска от наводнения и чл.146а, ал. 1 от Закона за водите се извършва предварителна оценка на риска от наводнения (ПОРН). В „Обобщената и обработена информация за минали наводнения в ЗБР за БУ включва 132 събития, разпределени по основни речни басейни както следва:

В басейна на река Струма – 99 наводнения;

В басейна на река Места – 28 наводнения;

В басейна на река Доспат – 5 наводнения.

Регистрираните 132 минали наводнения по своя характер са:

128 речни и 4 дъждовни/поройни/.

През 2021 г. е изготвена ПОРН за ЗБР за втори цикъл 2022-2027 г. във връзка с разработване на втори ПУРН за периода 2022-2027 г. Документът представя актуализирана предварителна оценка на риска от наводнения в Западнобеломорски район за басейново управление (РБУ), изготвена в изпълнение на изискванията на чл. 146а от Закона за водите. В рамките на новия ПОРН е изготвен списък и карти с регистрирани наводнения, случили се в периода 2011-2019 г. на територията на Западнобеломорски РБУ. За отчетния период са регистрирани 87 наводнения, случили се в 97 местоположения (населени места).

Информация за наводненията на територията на Община Банско е обобщена в следващата Таблица II-03.

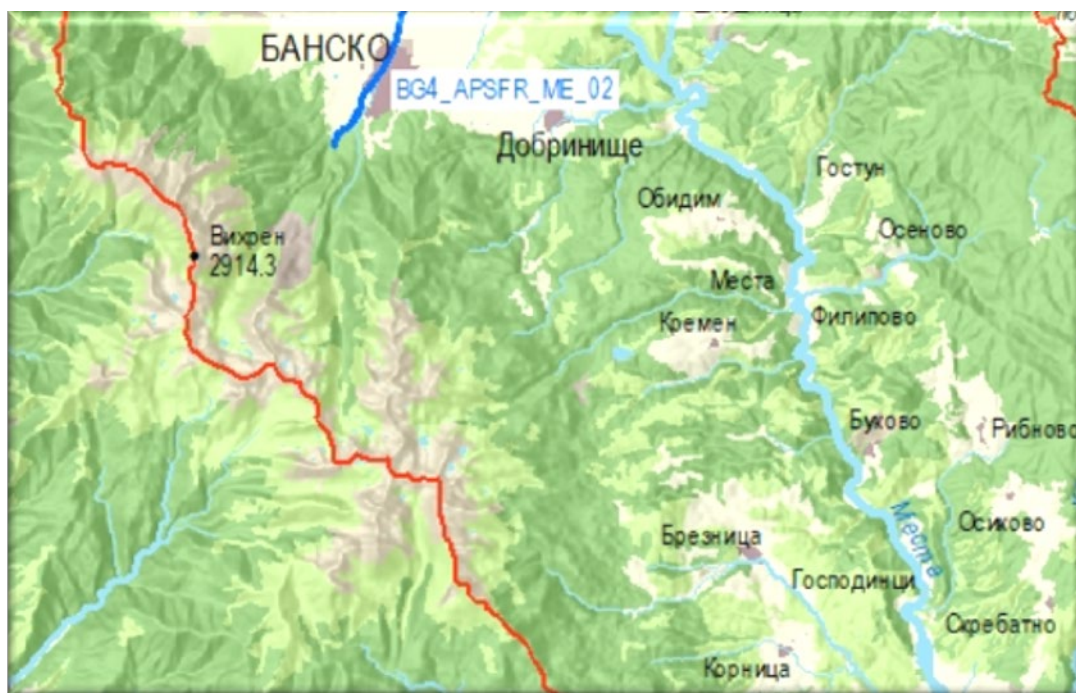
Таблица II-03. Списък с регистрирани наводнения за периода 2011-2019 г. на територията на Община Банско

Идентификатор на събитие	Идентификатор на местоположение	Населено място	Община	Начална дата на наводнение	Източник на наводнение	Механизъм на наводнение	Характеристика на наводнение	Описание на наводнението	Описание на засегнатата територия
BG4_20130328_PFB_001	BG4_20130328_PFB_001_76090	Филипово	Банско	2013-03-28	Речно наводнение	Подприщване или намаляване на проводимостта	Поройно наводнение	Наводнението е резултат от поройни дъждове и повишване на нивото на Осеновска р. (Граднишка р.).	В резултат на наводнението са нанесени щети на четвъртокласен път между с. Филипово и с. Осеново.
BG4_20161209_PFB_001	BG4_20161209_PFB_001_02676	Банско	Банско	2016-12-09	Речно наводнение	Преливане над защитните съоръжения	Поройно наводнение	Наводнението е в резултат от обилни валежи. Реки Бъндеришка, Глазне и Дамянишка са повишили нивата си и са излезли от коритата си в района на ски-зона Банско, НП Пирин.	Ски-зона Банско в НП Пирин
BG4_20171201_PFB_002	BG4_20171201_PFB_002_02676	Банско	Банско	2017-12-01	Речно наводнение	Преливане над защитните съоръжения	Поройно наводнение	Наводнението е в резултат от обилни валежи. Реки Бъндеришка, Глазне и Дамянишка са повишили нивата си и са излезли от коритата си в района на ски-зона Банско, НП Пирин. Условието на настъпване на събитието са идентични с тези на това на 09.12.2016 г.	Ски-зона Банско в НП Пирин. Няма данни за щети.

*Източник: ПОРН Западнобеломорски РБУ 2022-2027 г., Приложение 5 (Списък с регистрирани наводнения за периода 2011-2019 г.)

Определянето на райони със значителен потенциален риск от наводнения е последния етап от изпълнението на предварителната оценка на риска от наводнения. Със Заповед №РД-802/10.08.2021 г. на Министъра на околната среда и водите са утвърдени, определените в съответствие със Заповед № РД-940/20.11.2020 г., Райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН) в Западнобеломорски район за басейново управление. За ЗБР са определени общо 17 броя РЗПРН, от които 3 нови.

Територията на Община Банско попада в район със значителен потенциален риск от наводнения с код BG4_APSFR_ME_02 и наименование: „р. Глазне - от гр. Банско до с. Баня“ (Фиг. II-10).

Фиг. II-10. Карта РЗПРН BG4_APSFR_ME_02 „р. Глазне - от гр. Банско до с. Баня“

*Източник: ПОРН 2022-2027 г. към БД ЗБР

Район BG4_APSFR_ME_02: „р. Глазне - от гр. Банско до с. Баня“ е включен като РЗПРН в предходния цикъл на прилагане на Директивата за наводненията (ДН). За района е извършено картиране на заплахата и риска за речен тип наводнения с обезпеченост 5%, 1% и 0.1%. Анализът извършен в рамките на ПОРН 2020 г. потвърждава необходимостта от този РЗПРН. Това е направено на базата на обхвата на 100 годишната вълна, изчислена в резултат от проект „Карти на районите под заплахата и на районите с риск от наводнения“ от предходния цикъл на прилагане на ДН, минали наводнения, случили се в периода 2011 – 2019 г. и експертна оценка.

По отношение на териториалния обхват, към района са добавени два нови участъка в двата му края – удължение по р. Бъндерица с дължина 1.4 km и по р. Глазне – 675 m. Направена е и корекция в геометрията на линията, представяща РЗПРН, с цел прецизиране. Районът обхваща долината р. Бъндерица преди вливането в Глазне и р. Глазне до с. Баня. Определените типове наводнения, за картиране на заплахата и риска от наводнения по ДН са: Речно наводнение.

Съгласно действащия общ устройствен план на общини Банско и Баня в рамките на район BG4_APSFR_ME_02 са планирани следните нови устройствени зони – жилищни, индустриални, комбинирани (жилищни и индустриални), смесени многофункционални зони, зони за рекреация и озеленяване.

Съгласно извършеният анализ, разглежданият РЗПРН преминава праговете за негативно влияние на климатичните промени по следните показатели: 1. максимален 24-часов валеж (MED-CORDEX, RCP4.5 за период 2031-2060 г.), 2. максимален 24-часов валеж (MED-CORDEX, RCP8.5 за период 2071-2100 г.), 3. максимален 24-часов валеж (АМО осцилация за периоди 2051-2080 и 2071-2100 г.).

✓ Подземни водни тела

Подземните водни тела на територията на Община Банско са със следните кодове и наименования:

- BG4G000000Q008 - Порови води в кватернер Разлог;
- BG4G000000N016 - Порови води в неоген Разлог;
- BG4G1PzC2Pg019 - Пукнатинни води в Пирински блок;
- BG4G00001Pg018 - Порово - пукнатинни води в Гоцеделчевски палеогенски водоносен хоризонт;
- BG4G001PtPz026 - Пукнатинни води в Западнородопски метаморфити, Южнобългарски гранити, Барутин-Буйновски плутон;
- BG4G0000Pt3031 - Карстови води в Разложки карстов басейн.

Експлоатационните ресурси на ПВТ са представени в Таблица II-04. (ПУРБ 2016-2021г., Таблица №2.3.3.3.б. Регистър на ресурсите на ПВТ към Раздел 2).

Таблица II-04. Експлоатационни ресурси на ПВТ

№ по ред	Код на подземното водно тяло	Наименование на водно тяло	Естествени ресурси, л/сек	Необходими количества за екосистемите, л/сек	Разполагаеми ресурси, л/сек
1.	BG4G000000Q008	Порови води в кватернер – Разлог	293	96.8	196.2
2.	BG4G000000N016	Порови води в неоген - Разлог	224	0	224
3.	BG4G1PzC2Pg019	Пукнатинни води в Пирински блок	446	68.8	377.2
4.	BG4G00001Pg018	Порово-пукнатинни води в Гоцеделчевски палеогенски водоносен хоризонт	60	2.8	57.2
5.	BG4G001PtPz026	Пукнатинни води в Западнородопски метаморфити, Южнобългарски гранити, Барутин-буйновски плутон	563	70.8	492.2
6.	BG4G0000Pt3031	Карстови води в Разложки карстов басейн	982	30.7	951.3

*Източник Таблица №2.3.3.3.б. Регистър на ресурсите на ПВТ към ПУРБ 2016-2021 г.

Качеството на подземните води се определя от антропогенното въздействие, което се изразява в различни типове замърсявания от точкови и дифузни източници. Общата оценка по химично състояние на ПВТ попадащи на територията на Община Банско е представена в Таблица II-05.

Таблица II-05. Обща оценка по химично състояние на ПВТ

Код на подземното тяло	Наименование	Обща оценка по химично състояние на ПВТ	Мониторингов пункт код	Информация от проведен СМ
BG4G000000Q008	Порови води в кватернер – Разлог	добро	BG4G000000QMP202 BG4G000000QMP545	Не са установени превишения
BG4G000000N016	Порови води в неоген - Разлог	добро	BG4G000000NMP507 BG4G000000NMP636	Не са установени превишения
BG4G1PzC2Pg019	Пукнатинни води в Пирински блок	добро	BG4G1PzC2PgMP055	Не са установени превишения
BG4G00001Pg018	Порово-пукнатинни води в Гоцелчевски палеогенски водоносен хоризонт	добро	BG4G00001PgMP652	Не са установени превишения
BG4G001PtPz026	Пукнатинни води в Западнородопски метаморфити, Южнобългарски гранити, Барутин-буйновски плутон	добро	BG4G001PtPzMP518	Установено превишение по показателите: NO ₂ , обща α-активност, U _{ест.}
			BG4G001PtPzMP519	Не са установени превишения в МП
BG4G0000Pt3031	Карстови води в Разложки карстов басейн	добро	BG4G0000Pt3MP044	Не са установени превишения

*Източник: Бюлетин за състоянието на повърхностните и подземни водни тела за 2020 г. на БДЗБР, Приложение 7.

2.2. Минерални води

Басейнът на река Места е богат на минерални води. В него са разположени 12 броя находища и проявления на минерална вода. На територията на Община Банско попадат находищата в град Добринище и в град Банско.

На територията на гр. Добринище има 16 минерални извора и 2 сондажа с общ дебит 18 л/сек и температура 38-40°C. Те се намират в м. „Римска баня“, м. „Копането“ и по течението на р. Дисилица. Минералната вода е слабо минерализирана. Находището на минерална вода „Добринище“ е изключителна държавна собственост.

Съгласно Решение № 92 от 09.03.2011 г., министърът на околната среда и водите е предоставил находището на минерална вода на Община Банско безвъзмездно за управление и ползване, за срок от 25 години, включително:

- водовземните съоръжения – сондаж № 1 „Пералнята“, сондаж № 2 „Банята“, сондаж № 3 „Плажа“, каптиран извор КЕИ № 2 „Банята“, каптиран извор КЕИ № 3 „Пералнята“;
- некаптиран извор НЕИ № 4 „Аджидското миро“, некаптиран извор НЕИ № 5 „Мирото“, некаптиран извор НЕИ № 6 „Мирото“, каптиран извор КЕИ № 7 „Тепавицата“, некаптиран извор НЕИ № 8 „Източна група“, некаптиран извор НЕИ № 9 „Източна група“ и некаптиран извор НЕИ № 10 „Източна група“.

Минералните води се използват за балнеоложки цели: лечение, рехабилитация, профилактика, за спорт и отдих, както и за хигиенни нужди в лечебни, социални и учебни заведения. Потенциалът им не е реализиран в пълна степен. Развитието на гр. Добринище като курортно селище ще доведе до по-широкото използване на това богатство.

Югозападно от гр. Банско, в местността „Мъртва поляна“ на около 1050 m надморска височина се намират два минерални извора и един сондажен кладенец. Формирането им е свързано с окарстените мрамори в Северен Пирин. Дебит – около 60 л/сек, средна температура – 17°C. Водата е хидрокарбонатна, силициево-магнезиева, слабо минерализирана – около 0.22 г/л. Находището на минерална вода е публична общинска собственост.

На официалния сайт на общината са публикувани: Регистър на съоръженията за минерални води в Община Банско и Регистър на издадените разрешителни за ползване на минерални води (<https://www.bansko.bg/bg/>).

2.3. Водоснабдяване. Водопроводна мрежа

Водоснабдяването на населените места в Община Банско се извършва от „ВиК“ ЕООД гр. Благоевград, като всички населени места от общината са водоснабдени. За водоснабдяване се ползват подземни водоизточници, с изключение на 1 речно водохващане „Плавило“ на р. Добринишка, за питейно-битово водоснабдяване на гр. Добринище.

Сумарният дебит на изградените питейни водоизточници се оценява на 45.29 l/sec, от които 93% е делът на подземните води и 7% на повърхностните речни води. Ползването на единственото речно водохващане от р. Дисилица („Плавило“) е свързано с някои затруднения, като замръзване на водите и довеждащия водопровод през зимата, размътване на водата при снеготопене или интензивни валежи.

Изградената инфраструктура за водоснабдяване на населените места включва външни (захранващи) водопроводи, вътрешна водопроводна мрежа и напорни резервоари. Дължината на външната водопроводна мрежа е 62.871 km, от които 63.14% са етернитови, 35.28% - стоманени и само 1.58% полиетиленови. Същото се отнася и за вътрешната водопроводна мрежа, чиято обща дължина се оценява на 59.766 km, от които 39.24% са етернитови, 29.69% - стоманени, 5.61% - поцинковани и 25.46% полиетиленови. Етернитовите и стоманените тръби са остарели, износени и генерират значителни загуби на вода. Общо резервоарите имат сумарен обем 8560 m³, като най-добре е обезпечен гр. Банско, който има правоъгълен двукамерен резервоар с обем 5000 m³ за ниска зона, с обем 1700 m³ за висока зона и нов резервоар с обем 350 m³ за курортна зона м. „Свети Иван“. Има изградено водохващане и външен водопровод за бивше поделение, които към настоящият момент не се използват.

Годишното водопотребление на гр. Банско варира в границите 1.3÷1.4 млн.m³, а за гр. Добринище в границите 0.155÷0.174 млн.m³, от които делът на битовото водопотребление в гр. Банско е около 49.6%, а за гр. Добринище 83.62%.

Източниците на водоснабдяване на населените места на територията на Община Банско са представени в следващата Таблица II-06.

Таблица II-06. Списък на водовземните съоръжения (водоизточници) в Община Банско

№	Населено място	Водоизточник	Вид водовземно съоръжение	Имот	Разрешително №	Заповед СОЗ №
1.	гр. Банско	„Циганско кладенче“	каптаж	000698	41510294/4.6.2015	СОЗ-С-24/09.02.2006 г.
2.	гр. Банско	„Мъртва поляна“	4 бр. ТК 2 бр. дренажи	000685 00068 000704	41510301/8.6.2015	СОЗ-С-18/31.01.2006 г.
3.	гр. Банско	„Свети Иван“	каптаж	000681	41510300/6.6.2015	МОСВ РД-444/18.06.2007 г.
4.	гр. Банско	„Мотиката“	каптаж и дренаж на р. Глазне	158093	41510312/8.6.2015	МОСВ РД-570/29.07.2011 г.
5.	гр. Банско	„Усипо“	Дренаж на левия бряг на р.Демяница заустен в 2 камерен каптаж	гр. Банско, м. Усипо	41510096/2.7.2007	МОСВ РД-133/27.02.2008 г.
6.	гр. Банско	„Пепев кладенец“	2 бр. каптажи	000682 000683	41510296/4.6.2015	СОЗ-С-12/04.10.2005 г.
7.	гр. Банско	„Карантията“ – 1 и 2	2 бр. дренажи, заустени в каптажи	000723 027053	41510541/5.12.2016	МОСВ РД-391/16.06.2009 г.
8.	гр. Добринище	„Плавило“	Речно водохващане р.Дисилица, кота 1870	000557 000724 000717	41110011/16.7.2007	МОСВ РД-562/24.08.2009 г.
9.	гр. Добринище	„Липев пожар“	каптаж	000723	41510356/14.5.2012	МОСВ РД-406/18.06.2007 г.
10.	с. Гостун	„Плазмин дол“	дренаж заустен в капак	0004303	41510063/27.3.2012	СОЗ-М-122/12.02.2009 г.
11.	с. Кремен	„Харами бунар“	2 дренажа, заустени в каптаж	000392 000406	41510302/26.04.2010	СОЗ-М-111/30.09.2008 г.
12.	с. Обидим	„Ливадите“	11 бр. дренажи заустени в ЗСШ	-	41510298/3.6.2015	СОЗ-С-22/06.03.2006 г.
13.	с. Осеново	„Изворо“	Дренаж заустен в каптаж	001303	41510054/21.3.2017	СОЗ-М-129/28.04.2009 г.
14.	с. Филипово	„Грамадите“	11 бр. дренажи заустени в 3 СШ	001604	41510105/23.07.2007 продължено с Решение № ПО-01-174/24.07.2012г.	СОЗ-М-114/10.11.2008 г.

*Източник: „Водоснабдяване и канализация“ ЕООД –Благоевград

Изводи:

Всички населени места в Община Банско са водоснабдени. Най-значим е проблемът с остарялата и амортизирана водопроводна мрежа, в която преобладават етернитовите и корозирани стоманени водопроводи. Лошото състояние на водопроводните съоръжения генерира значителни загуби на вода около 50% за гр. Банско и около 60% за гр. Добринище). Състоянието на водоснабдителната система в общината се оценява като незадоволително и поради факта, че при засушливи периоди намалява дебита на водоизточниците, а при снеготопене и интензивни валежи се влошава качеството на повърхностните речни води.

Наличните водоизточници и инфраструктура за водоснабдяване на населените места не са в състояние да поемат нови туристически локации. Не се използват в достатъчна степен повърхностни води, въпреки изобилието им на територията на общината и техният устойчив характер в многогодишен и в сезонен аспект.

Насоки за развитие:

По отношение на бъдещо развитие на водопроводната мрежа в общината Общият устройствен план на Община Банско предвижда:

- За всички села от общината и гр. Добринище е необходимо да се направи проучване и проектиране за нови външни довеждащи водопроводи от водохващанията до напорните резервоари;
- Изграждане на нови външни довеждащи водопроводи, вкл. към локализациите на нови курортни и обслужващи устройствени зони;
- Реконструкция на значителна част от водовземанията (дренажи и каптажи) с оглед увеличаване на ползвания дебит и осигуряване нормите на водопотребление при отчитане и на курортните и локализациите на нови курортни и обслужващи устройствени зони;
- За селата Филипово, Осеново и Гостун трябва да се изготвят проекти за реконструкция на вътрешните водопроводни мрежи;
- Нови напорни резервоари са необходими за: гр. Добринище след прецизиране на необходимия обем и за с. Гостун.
- Град Добринище се нуждае от цялостна реконструкция на вътрешната водопроводна мрежа. За града е необходимо проучване, проектиране и изграждане на ПСПВ в санитарната зона на съществуващия резервоар.

Възможностите пред Община Банско и „ВиК“ ЕООД – Благоевград са да кандидатстват пред финансиращи фондове и програми: национални, ПУДООС, Оперативните програми на ЕС за финансиране на бъдещи проекти в сектора.

2.4. Степен на изграденост, степен на ползваемост и състояние на канализационната система в населените места

Всички населени места в общината имат изградена канализация, като се счита, че степента на изграденост на канализационните мрежи е около 90%. В активите на „ВиК“ ЕООД не е включена канализацията на малките населени места, поради неприемливи технически стандарти, т.е. „ВиК“ ЕООД Благоевград експлоатира само канализацията на градовете Банско и Добринище, а канализациите на останалите места се стопанисват от общината. Общата дължина на канализационна мрежа в Община Банско, която поддържа и стопанисва „ВиК“ ЕООД Благоевград е 47 588 m.

В гр. Банско, след изпълнен проект за реконструкция и доизграждане на канализационната мрежа с изграждане на ПСОВ, голяма част от съществуващата смесена канализационна мрежа е трансформирана в разделна.

Канализационната мрежа включва два главни колектора, които следват естествения наклон на терена по протежение двата бряга на река Глазне. Има изграден довеждащ колектор PE DN400/500 (за битови води) до ПСОВ Банско.

Канализацията на гр. Добринище е смесен тип. Степента ѝ на изграденост се оценява на 90%, като положената канализация, влизаща в активите на „ВиК“ ЕООД е с дължина 19.200 km. За заустване на отпадъчните води от канализационната мрежа в приемник – р. Добринишка (Дисилица), има издадено разрешително № 43110171/31.05.2017 г., с титуляр Община Банско.

За останалите по-малки населени места над 2 хил. жители няма изградени довеждащи канализационни колектори. Има частично изграждани Гл. канализационни клонове, с по няколко зауствания в близките водоприемници. Колекторите са изпълнени от тръби от бетон и стоманобетон с кръгли профили, диаметрите са от ф400 до ф1500. Към настоящият момент в малките населени места основно се ползват септични ями и директно заустване във водоприемници.

На територията на гр. Банско има изградена и КПС на довеждащия колектор до ПСОВ гр. Банско – за преминаване на р. Глазне.

За подобряване на техническото състояние и нормалната работа на системата на гр. Добринище е необходимо да се изгради канализационна мрежа, която да обхваща целия град и възможно най-голяма част от прилежащите територии, които се предлагат с ОУП на общината за урбанизиране, както и да се изградят поне още три преливника – два на главните колектори и един преди ПСОВ.

Предвижда се изграждане и на външен канализационен колектор до ПСОВ. Гореизброените мероприятия могат да се осъществят след изготвяне на проекти за „Рехабилитация на канализационната мрежа“ и за „Реконструкция и доизграждане на канализационната мрежа на гр. Добринище“. В непосредствена близост до Добринище няма населени места, чиито отпадъчни води да се третират съвместно с тези от града, поради което е прието децентрализирано пречистване.

Предвид близостта на селата Места и Филипово и оразмерителния капацитет на двете населени места общо (около 1000 души) има предпоставки за изграждане на канализационна система и централизирано пречистване на битовите води. Препоръчително е в такъв случай да бъдат възприети технологични решения в обща ПСОВ с естествени процеси на пречистване с цел максимално снижаване на експлоатационните разходи.

В землищата на селата Обидим, Гостун и Кремен съгласно действащият ОУП на Община Банско, се предвиждат вилни зони и ваканционни селища, но поради отдалечеността им от населените места се налага изводът, че не е икономически обосновано изграждането на външни колектори, които да отвеждат отпадъчните води в общи ПСОВ за съвместно пречистване.

Изводи:

Като основен проблем пред Община Банско се явява необходимостта от изграждане и подобряване състоянието на канализационна мрежа в малките населени места от общината. Необходимо е да се извърши инвентаризация на състоянието на канализационните мрежа.

Насоки и мерки за подобряване качеството на водите съгласно действащото екологично законодателство:

- Общият устройствен план на Община Банско предлага в малките населени места, където частично е изградена канализация, с последващи подробни планове да се предвиди реконструкция и доизграждане на канализационната система, и изграждане на локални пречиствателни съоръжения в по-далечна перспектива.
- За урбанизираните територии извън населените места също се предвижда изграждане на разделна канализация за атмосферните и отпадъчните води и отвеждане на последните в ЛПСОВ.
- За гр. Добринище се предвижда рехабилитация и доизграждане на канализационната мрежа, изграждане на външен канализационен колектор и ПСОВ.

2.5. Селищни пречиствателни станции за отпадъчни води

Пречиствателната станция за отпадъчни води (ПСОВ), град Банско е въведена в експлоатация през 2017 г. През месец декември 2018 г. „ВиК“ Благоевград приема за стопанисване, експлоатация и поддръжка ПСОВ – гр. Банско. Пречиствателното съоръжение е оразмерено за 29 980 еквивалент жители. Местоположението е в местността „Гарван“, Община Банско. Технологичната схема е класическа – включва механично и биологично стъпало.

Главният довеждащ колектор от града завършва с черпателен резервоар, разположен непосредствено до Входна помпена станция. Тя е оборудвана с две групи по три помпи с нормален капацитет.

Водоприемник на пречистените отпадъчни води от ПСОВ – Банско е река Глазне от вливането на река Бъндерица до вливането ѝ до река Изток и се реализира посредством заустващ колектор, непосредствено след изхода на ПСОВ (разрешително за заустване №43110173/09.02.2018).

Основни оразмерителни параметри на изход ПСОВ - Банско

Q средноденоношно - 6 078.83 m³/ден;

Q максимално на час - 467.15 m³/час;

Q куб.м./годишно - 2 218 773 m³/год.

Активна реакция – 6.0 – 9.0 – ежемесечно;

Биологична потребност на кислород /БПК₅/ 25 mg/dm – ежемесечно;

ХПК – 125 mg/dm – ежемесечно;

Неразтворени вещества – 35 mg/dm – ежемесечно.

Конкретните действия по пречистването на отпадъчните води се предопределят от периодичното контролиране на качествените показатели на отпадъчните води на изход потребление - които са основни причинители на замърсяване и показатели на вход на ПСОВ.

Мониторинга, който се осъществява от акредитирана лаборатория е един път месечно, съгласно изпълнение на условията по разрешителното.

Снимка 1. ПСОВ гр. Банско

Съгласно Годишен доклад за състоянието на околната среда за 2020 г. на РИОСВ – Благоевград, „Юлен“ АД гр. Банско, Туристическа и Ски-зона с център гр. Банско има изградени 3 бр. ПСОВ, в м. Платото, м. Шилигарника и м. Бъндеришка поляна и притежава съответните разрешителни за заустване на отпадъчните води. През 2015 г. и 2016 г. са реконструирани трите ПСОВ.

2.6. Източници на замърсяване

Основен източник за замърсяване на повърхностните води на територията на общината са отпадъчните води от канализациите на населените места, без изградени ПСОВ. Промислеността в Банско е незначителна, но туристическата индустрия (ваканционни селища, заведения за обществено хранене, и др. туристически обекти в туристическа и ски зона – гр. Банско) допринася за променлив отток в канализацията през различните сезони, с повече отпадъчни води през зимата (активния сезон), отколкото в неактивния сезон.

Канализацията на гр. Добринище е смесен тип. Отпадъчните води се събират и отвеждат в два канализационни колектора. Няма изграден довеждащ колектор и ПСОВ. Заустването на отпадъчните води от канализационната мрежа се извършва в приемник – р. Добринишка (Дисилица), за което има издадено разрешително за заустване.

Опазването на повърхностните води по поречието на р. Места от замърсяване се осъществява чрез контрол на емитери, които с отпадъчните си води изпускат приоритетни и приоритетно опасни вещества, специфични замърсители и/или други вещества, от чието въздействие могат да се променят основните параметри, характеризиращи състоянието на водните тела.

Оперативният контрол обхваща обекти с издадени Разрешителни за заустване на отпадъчни води, както и Комплексни разрешителни и включва: вземане на проби за изпитване на отпадъчни води преди тяхното заустване; проверка по изпълнението на изискванията за провеждане на собствен мониторинг; отчитане на количеството на заустваните отпадъчни води; проверка за изпълнение на останалите условия в разрешителното; проверка за изпълнение на предписания, направени по време на предходни проверки; работата и състоянието на пречиствателните станции и/или локалните пречиствателни съоръжения за отпадъчните води.

От извършените проверки от контролните органи за предходни години на действащата градска пречиствателна станция за отпадъчни води на Банско е установено, че същата се поддържа в добро състояние.

Резултатите от собствения мониторинг на ПСОВ собственост на „Юлен“ АД гр. Банско, показват спазване на ИЕО. При контролни пробовземания на отпадъчни води на изход от ПСОВ Шилигарника, Бъндеришка поляна и Платото не са констатирани нарушения на ИЕО.

3. Отпадъци

Община Банско е член на „Регионално сдружение за управление на отпадъците – регион Разлог“. В сдружението участват още общините – Разлог, Белица и Якоруда. Образованите твърди битови отпадъци (ТБО) на територията на общините се депонират на Регионално депо за неопасни отпадъци Разлог, което е въведено в реална експлоатация от 01.06.2017 г. Депото е изградено съгласно изискванията на приложимата нормативна уредба. Въведено е в експлоатация с Разрешение за ползване № СТ-05-363/28.03.2017 г. и се експлоатира в съответствие с Комплексно разрешително № 519-Н0/2015 г.

Едновременно с изготвянето на настоящата Програма за опазване на околната среда, се разработва и „Регионална Програма за управление на отпадъците на територията на общини Разлог, Банско, Белица и Якоруда 2021-2028 г.“.

3.1. Генерирани отпадъци по видове и източници

Община Банско има действаща *Наредба за поддържане и опазване чистотата и управление на отпадъците на територията на Община Банско (Приета с Решение № 254 от Протокол № 17/30.10.2020 г. на ОбС - Банско)*. Изготвената от общината наредба урежда екологосъобразното управление на отпадъците на територията на Община Банско с цел предотвратяване, намаляване или ограничаване вредното въздействие на отпадъците върху човешкото здраве и околната среда. Наредбата регламентира правата и задълженията на физическите и юридическите лица, включително по отношение на стопанисваните и управляваните от тях търговски обекти, производствени и стопански сгради, болници, училища, административни сгради, и други обекти за лично и/или обществено ползване, разположени на територията на Община Банско и взаимоотношенията между тях при управление на отпадъците.

В наредбата са регламентирани правата и задълженията на физическите и юридическите лица, реда и условията за изхвърлянето, събирането включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на твърдите битови отпадъци, строителните отпадъци, излишните земнимаси, биоотпадъците, опасните битови, производствени и масоворазпространени отпадъци и поддържането на чистотата на територията на общината, съгласно изискванията на ЗУО и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както изплащането за предоставяне на съответните услуги, съгласно Закона за местните данъци и такси. Описани са задълженията, отговорностите и взаимоотношенията между общината от една страна и от друга – специализираните общински и/или частни лица, които по договорни отношения извършват организирано сметопочистване, сметоизвозване, оползотворяване на отпадъци от опаковки и поддържане на чистотата на местата за обществено ползване в общината.

Регламентират се реда и условията за изхвърлянето, събирането включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на ТБО и строителни отпадъци, излишни земни маси, биоотпадъци, опасни битови отпадъци, производствени отпадъци и МРО и поддържане чистотата на територията на общината,

съгласно изискванията на ЗУО и подзаконовите нормативни актове. С Наредбата се осъществява и контрол по управление на отпадъците на територията на общината. Действащата в общината наредба отговаря на съществения изисквания за съдържание, произтичащи от ЗУО.

3.1.1. Битови отпадъци

На територията на Община Банско е организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битовите отпадъци във всички населени места. Сметосъбирането и сметоизвозването на смесените битови отпадъци се извършва от „ЧИСТОТА–БАНСКО“ ДЗЗД съгласно сключен договор. Предмет на Договора е: „Извършване на услуги по транспортиране на смесени битови отпадъци и транспортиране на биоотпадъци в населените места на територията на Община Банско, метене на улици, тротоари, площи и други обществени обекти, почистване на вади, шахти и водостоци и зимно снегочиставне и поддържане на вътрешната улична мрежа на гр. Банско и град Добринище“. Събраните твърди битови отпадъци (ТБО) на територията на общината се депонират на Регионално депо за неопасни отпадъци Разлог.

Динамиката в количествата на общо образуваните битови отпадъци за периода 2016-2020 г., както и на количествата депонирани битови отпадъци са представени в следващата таблица:

Таблица II-07. Общо образувани и депонирани битови отпадъци

Община Банско	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Общо образувани битови отпадъци (т.), от тях:	5364.00	8003.682	10191.877	10841.374	12 032.6
Население бр. жители	12 774	12 868	12 827	12 890	13 006
НН кг./ж./г.	420	622	794	841	925
Количество депонирани битови отпадъци (т.)	5311.458	7947.146	10105.6	10699.05	11 985.04
Предадени за предварително третиране	40.909	17.186	43.957	105.45	-
Количество разделно събрани отпадъци (т.)	11.4	39.35	42.32	36.874	47.556

*Източник: РПУО на територията на общини Разлог, Банско, Белица и Якоруда 2021-2028 г.

През 2019 г. МОСВ утвърди нова Методика за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци. Определени са основните параметри, влияещи върху нормата на натрупване и морфологичния състав на отпадъците. Основните източници на битови отпадъци в общините, приблизително 80% е от населението и около 20% – от търговски, административни, социални, фирмени и други подобни обекти. По проект на ПУДООС „Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България“ е изготвен доклад от проучване на морфологичния състав на битовите отпадъци на територията на Република България по Българо-Швейцарска програма за сътрудничество. Основната цел на доклада е да представи поглед към морфологичния състав на битовите отпадъци на територията на Република България. В доклада е изготвен Морфологичен анализ на битовите отпадъци образувани в общините от РСУО-Разлог. Данни за морфологията на образуваните битови отпадъци от доклада за Община Банско са представени в следващата таблица:

Таблица II-08. Морфологичен състав на битовите отпадъци образувани в Община Банско

Вид отпадъци	Морфологичен състав, %
Пластмаса	12,94
Ситна фракция <4см	12,86

Вид отпадъци	Морфологичен състав, %
Градински	18,22
Хранителни	11,43
Стъкло	7,73
Хартия	7,34
Текстил	5,76
Метали	5,30
Картон	4,29
Инертни материали	3,60
Други (пръст, сгурия, трудни за класифициране)	3,18
Дървесни	1,82
Гума	2,01
Опасни	1,52
Кожа	2,01
ОБЩО	100

*Източник: РПУО на територията на общини Разлог, Банско, Белица и Якоруда 2021-2028 г.

От изготвения Морфологичен анализ е видно, че с най-голям дял в общината са биоразградимите градински отпадъци (18.22%), следвани от пластмаса (12.94%), ситна фракция <4cm – 12.86% от общия поток битови отпадъци и хранителни отпадъци (11.43%).

Организацията на дейностите по третиране на биоотпадъците са разписани в *Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци*, приета с ПМС №20/25.01.2017 г. (обн., ДВ. бр.11/31.01.2017 г.).

3.1.2. Производствени неопасни отпадъци

„Производствени отпадъци“ са отпадъците, образувани в резултат на производствената дейност на физическите и юридическите лица. Това са количества вещества (продукти, остатъци, суровини и материали), несъдържащи вредни замърсители, създаващи риск за здравето на хората и околната среда, които не могат да се използват в производството (поради липса на технологии или пазар), не могат да бъдат продадени, и от които притежателят желае или е длъжен да се освободи. За тяхното отстраняване обикновено се грижат самите предприятия.

Общините от РСУО-Разлог не събират информация за образуваните производствени отпадъци на тяхна територия. Данните се докладват от производствените предприятия в годишните отчети към ИАОС.

Съществен дял от производствените отпадъци представляват отпадъците от пречистването на отпадъчните води от ПСОВ. Видовете отпадъци от пречистването на отпадъчните води, подлежащи на по-нататъшно третиране или депониране са:

- 19 08 01 – отпадъци от решетки и сита.
- 19 08 02 – отпадъци от пясъкоуловители.
- 19 08 05 – утайки от пречистване на отпадъчни води от населени места.

Отговорността за експлоатация, съответно и за оползотворяване на утайките от ПСОВ Банско е на „Водоснабдяване и канализация“ ЕООД Благоевград.

Предвижданията за третиране на утайките, както на национално, така и на световно ниво са чрез употребата им в земеделието като почвен подобрител, чрез използването им за рекултивация на нарушени терени, енергийно оползотворяване и/или чрез

компостирането им. При всички варианти е необходимо достигането на добро качество на утайката, преди използването ѝ за каквато и да било цел.

В Регион Разлог липсва инфраструктура за третиране на утайките от ГПСОВ. На територията на общините, и на областта няма изградени съоръжения и/или инсталации за третиране на тези отпадъци. Тенденциите за количеството на генерираните утайки е да се увеличават, предвид нововъведените и бъдещи проекти за въвеждане в експлоатация на пречиствателни съоръжения.

Съгласно изготвен План за опазване на околната среда на „ВиК” ЕООД Благоевград, депонирането на утайки е най-често използваният метод. По този начин се обезвреждат утайките на ПСОВ при невъзможност за тяхното оползотворяване по друг начин. То може да бъде решение след предварително третиране и стабилизиране на утайките и засега е единствения реално приемлив начин, като част от технологичната верига за тяхното оползотворяване.

Депонирането не е от приоритетните начини и съгласно Директивите на ЕС, тъй като с отпадъците се заемат нови територии. Освен това не се оползотворяват ценните органични съставки на утайките.

При бъдещи разработки за „Техническа и биологична рекултивация на нарушени терени и откоси”, утайките от ПСОВ Банско, ще бъдат предложени да се използват като пълнежен материал при техническата рекултивация или като наторителен материал при биологична рекултивация за горскостопанско ползване.

3.1.3. Строителни отпадъци и едрогабаритни отпадъци (ЕГО)

„Строителни отпадъци“ са отпадъците от строителство и разрушаване, съответстващи на кодовете отпадъци, посочени в глава 17 от Индекс към Решение 2000/532/ЕО на Комисията от 3 май 2000 г. за замяна на Решение 94/3/ЕО за установяване на списък на отпадъците в съответствие с член 1, буква "а)" от Директива 75/442/ЕИО на Съвета относно отпадъците и Решение 94/904/ЕО на Съвета за установяване на списък на опасните отпадъци в съответствие с член 1, параграф 4 от Директива 91/689/ЕИО на Съвета относно опасните отпадъци и следващите му изменения.

Общините от Регион Разлог нямат отредени самостоятелни депа за депониране и инсталации за третиране на строителни отпадъци. Метални контейнери тип „Вана“ с обем 4 m³ се предоставят на физическите лица, при поискване от граждани от фирмата „Чистота Банско“, която ги извозва до депо Разлог за депониране срещу съответното заплащане. Количествата строителни отпадъци, предадени за депониране на РДНО Разлог от Община Банско за 2020 г. са 18.220 тона.

На територията на регионалното сдружение няма изградена инсталация за рециклиране на строителните отпадъци. Все още не е наложена практиката и за селективно разрушаване на сгради с цел повторно използване на някои от годните материали.

Проблеми, свързани със строителните отпадъци са неконтролираното им изхвърляне от гражданите и фирмите, което води до формирането на нерегламентирани сметища. Често населението неконтролирано изхвърля строителни отпадъци на незаконни сметища, както и замърсява зелените площи в самите населени места. Друг проблем е изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за твърди битови отпадъци, което води до тяхното повреждане, а от тежестта им се повреждат и повдигащите механизми на сметосъбиращите специализирани автомобили.

3.1.4. Опасни отпадъци

„Опасни отпадъци“ са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в Приложение № 3 към *Закона за опазване на околната среда*. Този вид отпадъци се образуват най-вече в промишлените предприятия, но също така и в някои заведения от здравната сфера, а частично и в битовия сектор. Към тях спадат отработени масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, медицински отпадъци.

Изискванията за третиране и транспортиране на опасни отпадъци са регламентирани в Наредба, приета с ПМС №53/1999 г. (ДВ, бр. 29 от 1999 г.).

Потокът опасни отпадъци се контролира от действащата нормативна уредба, като фирмите, притежаващи разрешение/регистрационен документ по чл. 35 от ЗУО, представят ежегодно в ИАОС отчети за образуваните от дейността им опасни отпадъци. Най-голям дял в общото количество имат отработени моторни и смазочни масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА), както и излезли от употреба флуоресцентни тръби и други отпадъци, съдържащи живак.

Отпадъци от хуманното здравеопазване:

Медицинските отпадъци имат някои по-специфични характеристики и изискват специално събиране и третиране. Болничния отпадък може да носи зарази, поради което следва да бъде отделен от другите смесени отпадъци за се избегне заплахата за общественото здраве. В този отпадък се включват превръзки, остатъци от лекарства и опаковки, лабораторни проби, използвани инструменти и системи, хирургически отпадъци и др.

Дейностите по събиране и третиране на медицински отпадъци са записани в *Наредба №1 от 09.02.2015 г. за изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебните и здравните заведения (обн., ДВ, бр.13 от 17.02.2015 г.)*. Съгласно чл. 5 от Наредбата, лечебните заведения, притежатели на опасни отпадъци, с цел опазване на общественото здраве и околната среда са длъжни: да разделят отпадъците при източника на образуване по вид, състав и свойства; да спазват условията на съхраняване на отпадъците в съответствие с изискванията на наредбата; да опаковат и обозначават разделно събраните отпадъци; да транспортират отпадъците до мястото за предварително съхраняване на отпадъците; да третират самостоятелно и/или да предават за съхраняване, транспортиране и третиране отпадъците само въз основа на сключен договор с лица, притежаващи съответния документ по чл. 35 от ЗУО за извършване на дейности с отпадъци, класифицирани със съответния код, съгласно *Наредба №2 от 2014 г. за класификация на отпадъците*; да водят отчетност и да попълват идентификационен документ при предаването на опасните отпадъци, съгласно изискванията на *Наредба №1 от 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (ДВ, бр.51 от 2014г.)*; да спазват йерархията по управление на отпадъците по смисъла на чл.6 от ЗУО.

3.2. Съществуващи практики за събиране и третиране на отпадъци

3.2.1. Събиране и транспортиране на отпадъци

Дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване на генерираните твърди битови отпадъци до РДНО – Разлог се извършва от „ЧИСТОТА–БАНСКО” ДЗЗД. Ежегодно, в изпълнение на изискванията на чл. 66 от Закона за местните данъци и такси общините в регионалното сдружение определят границите на районите, в които се организира събирането и сметоизвозването на битовите отпадъци, честотата и реда на тяхното събиране и

сметоизвозване, както и местата, до които се извозват, за което се издава заповед на Кмета на съответната община, която се оповестява публично. Честота на събиране и извозване на битовите отпадъци за 2021 г. в Община Банско е била както следва:

- ул. „Пирин“, гр.Банско:за период декември, януари, февруари и март – 12 пъти месечно;
- ул. „Пирин“, гр.Банско: за периодаприл – ноември – 4 пъти месечно;
- хотелисчетириипетзвезди:за период декември, януари, февруари и март– 12 пъти месечно;
- хотелисчетириипетзвезди: за период април – ноември – 4 пъти месечно;
- заведения за хранене и развлечения:за период декември, януари, февруари и март – 8 пъти месечно;
- заведения за хранене и развлечения: за периодаприл – ноември – 4 пъти месечно;
- гр. Добринище–4 пъти месечно;
- села Места и Филипово –4 пъти месечно;
- села Осеново, Гостун, Кремен и Обидим – 2 пъти месечно;
- Селищни образувания – 4 пъти месечно.

Ежегодно общинска администрация Банско закупува нови съдове за събиране на смесени битови отпадъци за допълване на системата си по населените места в общината. Извършва се ремонт на контейнерите, като някои от тях се подменят, поради тяхната амортизация.

В следващата таблица е представен броят на съдовете, с които разполага общината към 2020 г.

Табл. II-09.НаличниконтейнеризасъбираненасмесенибитовиотпадъцивОбщина Банско

Видове съдове	Бройнасъдовете за битови отпадъци
Контейнери, собем4 m ³	15
Контейнери тип„Бобър“,собем1.1 m ³	897
Контейнери тип„Мева“,собем0.11 m ³	6029
Уличникошчета	120

*Източник: РПУО на територията на общини Разлог, Банско, Белица и Якоруда 2021-2028 г.

Отпадъци от сгурия и пепел от домакинствата

На територията на Община Банско няма разположени съдове за събиране на сгурия и пепел.

➤ Разделно събиране на отпадъци от опаковки

Действащата в Община Банско система за разделно събиране на отпадъци от опаковки съответства на изискванията на Закона за управление на отпадъците (ЗУО) и на конкретните изисквания от глава трета, Раздел II от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки. На територията на Община Банско е изградена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки. Съгласно сключен договор между Община Банско и „Екопак България“ АД за сътрудничество в областта на разделното събиране на отпадъци от опаковки и отпадъчни материали се извършва разделно събиране на хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло, образувани от домакинствата, обществените и административните учреждения, училищата, търговските, промишлените и туристическите обекти на нейна територия и извозването им до площадка притежаваща разрешение по чл.35 от ЗУО за тяхната допълнителна обработка. На територията на общината са разположени сини, жълти и зелени контейнери тип „Иглу“ с обем 1.5 m³. Системазаразделно събиране на отпадъците от опаковки прилага система от 3 цветни контейнера: син-за хартия и картон, жълт-запластмасови и метални опаковки и зелен - за стъкло. Тази система се основава на максимално разделяне на отпадъка от първоизточника, т.е. още в домакинството, офиса или магазина. Това гарантира събирането

на по-голямо количество годни за рециклиране отпадъци от опаковки. Освен висока чистота на суровините, три-контейнерната система дава възможност за разумна себестойност на сепарирането им. Разположението и броя на съдовете за разделно събиране на отпадъци от опаковки е посочено в Таблица II-10.

Таблица II-10. Разположението на съдовете по населени места

Обхванати населени места	Брой контейнери	Честота на извозване
гр.Банско гр.Добринище	144	Сини и жълти – веднъж месечно Зелени – веднъж на 3 месеца

➤ Инфраструктура за събиране на масово разпространени отпадъци

Общин Банско има сключени договори за следните потоци масово разпространени отпадъци:

Таблица II-11. Сключени договори за организирано събиране на МРО

Излезлиотупотребамоторнипревознисредства (ИУМПС)	„СКРИНО“ ЕООД
Излязло отупотребаелектрическоиелектроннооборудване (ИУЕЕО)	„ЕКОБУЛТЕХ“ АД
Негоднизаупотребабатериииакумулатори (НУБА)	„НОРД ЕЛРЕЦИКЛИНГ“ АД
Опасни отпадъци	„Балбок инженеринг“ АД

➤ Разделно събиране на биоразградими отпадъци в т.ч. и биоотпадъци

На територията на Община Банско няма разположени съдове за събиране на зелени отпадъци. Събирането на тези отпадъци се извършва чрез организиране на кампании, като се обявяват срокове за провеждането им, на населението се раздават чували и по график се извозват до инсталацията за компостиране, която се намира на Регионално депо-Разлог.

На територията на Община Банско през 2018 г. са раздадени 10 броя компостери на домакинства на случаен принцип.

До момента в общината не са осигурени съдове и техника за събиране и извозване на разделно събраните хранителни и кухненски отпадъци, както и необходимата инфраструктура за оползотворяването им.

3.2.2. Оползотворяване и обезвреждане на отпадъци

Регионалното депо за неопасни отпадъци – Разлог е разположено в имот с идентификатор 02693.108.295, местност „Кривосер” в землището на с. Баня, Община Разлог на площ от 288.826 дка. Площадката е собственост на Община Разлог.

Таблица II-12. Проектен капацитет на РДНО съгласно Комплексно разрешително

Наименование на инсталацията	Капацитет (m³)	Капацитет (t)
РДНО – Разлог, включващо:	752 718 (общо за депото)	903 261 (общо за депото)
Клетка 1	158 469	190 162.80
Клетка 2	214 762	257 714.40
Клетка 3	214 096	256 915.20
Клетка 4	81 306	97 567.20
Клетка 5	84 085	100 902.00

Към настоящият момент управлението на отпадъците се извършва чрез следните инсталации за третиране на неопасни отпадъци:

➤ **Зона за депониране на отпадъци**

Към настоящия момент в експлоатация е Клетка 1, която заема площ от 18.78 дка и обем 174 489 m³ (експлоатационен обем на клетката – 158 469 m³).

➤ **Инсталации за биоразградими и за биоотпадъци**

Компостирането е форма на рециклиране, при която биоотпадъка се превръща в компост и чрез него може отново да се включи в естествения кръговрат на веществата, влизайки в изграждането на живата материя.

На територията на РДНО е изградена инсталация за компостиране. Съоръжението е частотрегионалната системата за управление на отпадъците на Регион Разлог. Експлоатира се откритата инсталацията за компостиране на зелени отпадъци. Инсталацията е с проектен капацитет 3583 t/y приети отпадъци или 18 t/24h. Тя включва:

- площадка за компостиране с площ 1250 m²;
- навес за готов компост с площ с площ 456.25 m²;
- мобилна дробилка;
- мобилно сито за пресяване на готовия компост.

Компостират се разделно събрани зелени отпадъци, главно от поддръжка на обществени площи, паркове и градини в общините Банско и Разлог. Шредират се и се оформят купове (6 броя редове на специално обособена бетонова площадка), които периодично се разбъркват с комбиниран багер и се оросяват. Компостирането е аеробно. Първите три реда са за първа фаза на компостиране – ферментация, а останалите три реда са за втора фаза на компостиране- зреене. Следи се температурата на куповете. След приключване на процеса на зреене, компостът се пресява с мобилно сито. Готовият компост се съхранява в навес за готов компост. Количеството готов компост, добит през 2020 година е 15.200 тона.

➤ **Инсталации за предварително третиране/сепариране, сортиране и други за битови отпадъци**

В процес на реализация е сепарираща инсталация (с решение на общото събрание през 2020 г. е изготвен работен проект и за отпочване на строителство на инсталацията), която се предвижда да се постави в приемната зона на Клетка № 1. За целта се предвижда да бъдат изградени следните сгради и съоръжения: технологична сграда, в която ще бъдат обособени приемно отделение, зала бали/материали и една контролна кабина; складово хале, което ще представлява две различни по размери и едно до друго халета. Сепариращата инсталация ще бъде с капацитет 25000 т/год. или 85 т/ден за 8-часов работен ден.

3.3. Стари замърсявания с битови и други отпадъци на територията на общината

На територията на общината стари замърсявания се получават в резултат от локални (незаконни) сметища (струпване на всякакъв вид отпадък, най-вече битови и строителни) около населените места. Една от причините за тяхното образуване е недостатъчната култура и липса на отговорно отношение от страна на някои недобросъвестни жители на общината. Образуват се периодично и своевременно се почистват.

Старото депо на гр. Банско е разположено в местността „Свети Георги“ на площ от 57 дка и е изведено от експлоатация. По изцяло завършения проект за „Затваряне и рекултивация на старо депо за ТБО-гр.Банско“ на стойност 1 867 208,37 лв. са извършени строително-монтажните дейности, техническа и биологична рекултивация.

Старото депо за битови отпадъци в гр. Добринище, Община Банско с площ от около 30 дка е закрито със Заповед на РИОСВ-Благоевград.

Ежегодно общинската администрация извършва проверки за наличието на изхвърлени отпадъци на закритите сметища в населените места, както и за образувани нови такива. При установяване на замърсявания се предприемат своевременни мерки за възстановяване на замърсените терени.

3.4. Рискове за замърсяване от депонирането на отпадъците

Както бе посочено в т. 3.3 в настоящата програма, Община Банско е предприела необходимите действия като е изпълнила успешно проект за закриване и рекултивация на общинското депо ТБО на гр. Банско.

Основната цел на проекта за закриване и рекултивация на депото бе да се постигне високо ниво на опазване на човешкото здраве и околната среда и спазването на директивите на ЕС и националното законодателство в областта на управление на отпадъците, както и да се осигури изпълнението на задължителните дейности по мониторинг и последващ контрол.

Съобразно изискванията на Закона за управление на отпадъците и *Наредба №6 от 27.08.2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци*, Община Банско като собственик на общинското депо, е необходимо да осъществява поддръжка и следексплоатационни грижи, в т.ч. контрол и наблюдение на параметрите на околната среда за най-малко 30 години след закриване на депото. Поддръжката и следексплоатационните грижи се осъществяват в съответствие с одобрен план за контрол и мониторинг.

В Община Банско основните функции, свързани с политиката по опазване на околната среда, в т.ч. и с управление на отпадъците, се изпълняват от Отдел „Екология и чистота“. Задълженията на служителите от отдела в областта на управление на отпадъците са свързани с осъществяване на контрол по договорите за дейността по сметопочистването, сметоизвозването, снегочистване и поддържането на депата за твърди отпадъци и осигуряване на контрол по същата дейност; участие в изготвянето на графици за измиване на улици и площи, метене, снегочистване, сметоизвозване и др., както и контрол на тяхното изпълнение; изготвяне на становища и проекти в областта на управление на отпадъците на територията на общината; анализ на резултатите от подготовката и реализацията на проекти в областта на управление на отпадъците и налагане на мерки за подобряване на работата; изготвяне на становища и предложения за актуализиране на вътрешни нормативни актове, касаещи екологичната политика; изготвяне и предоставяне на необходимите отчети по управление на отпадъците; контрол и подписване на моментни протоколи за извършена работа; съставяне на актове по Закона за управление на отпадъците, Закона за опазване на околната среда и всички поднормативни актове, свързани с тези закони.

Основни проблеми в управлението на отпадъци на територията на Община Банско:

- Необходимо е разширяване на системата за разделно събиране на отпадъците от хартия, картон, пластмаса, метал и стъкло (включително от опаковки) в административни сгради, търговски обекти и в повече населени места;
- Общината не разполага със собствени средства за извършване на по-големи инвестиции в областта на управлението на отпадъците и в тази връзка са необходими други финансови източници. Такса за битови отпадъци, която населението плаща за

управлението на отпадъци, е на прага на тавана на поносимост и са необходими допълнителни източници на средства, извън общинския бюджет;

- Въпреки описаните в общинската уредба, забрани относно нерегламентираното изхвърляне и третиране на строителни отпадъци, проблем в общината е изхвърлянето им в контейнерите за събиране на смесени битови отпадъци или струпването им до тях, при което се замърсяват уличните пространства.

Насоки за развитие съгласно изискванията на националното законодателство:

- Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци;
- Подобряване ефективността на системите за събиране на смесените битови отпадъци и въвеждането на системи за заплащане на такса за битови отпадъци на принципа на количеството изхвърлени отпадъци;
- Целесъобразно е анализирането на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки, внедрена на територията на общината с цел нейното оптимизиране;
- Оптимизиране обхвата на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки чрез поставяне на допълнителни съдове за разделно събиране на отпадъци или увеличаване на честотата на събиране;
- Доразвиване на системите за управление на масово разпространени отпадъци (МРО) с цел осигуряване на висококачествено рециклиране;
- Препоръчително е общината да предприеме действия за разделно събиране от домакинствата на строителните отпадъци от малки ремонтни дейности, в резултат на което ще се постигне намаляване на количествата на смесените битови отпадъци;
- Достигане на целите, заложи в ЗУО, по отношение управлението на отпадъците;
- Изготвяне и реализиране на проект за Закриване и рекултивация на ДТБО в гр. Добринище;
- Необходимо е да се запази високото ниво на квалификация на служителите, чрез система на обучение за различни проекти.

4. Почви и нарушени терени

Според почвено-географското райониране на България (Нинов, 1997), територията на общината попада в Балканско-средиземноморска почвена подобласт (Фиг. II-11) с провинции:

- *Струмско-Местенска провинция* – характеризира се с ксеротермна почвена покривка от канелени, плитки почви – ранкери и регосоли, а също така делувиялни и наносни почви. Всички имат по-плитък профил и по-голяма скелетност, сравнени с аналозите им от останалите части на страната. Забележима особеност на почвената покривка на провинцията още е силното развитие на ерозията. Проблемите на земеделието са опазването на почвите от ерозия, поливането и торенето.

- *Рило-Пиринска планинска провинция* – характеризира се с доминиране на киселите кафяви планинско-горски и тъмноцветните планинско-горски почви, като има значително малки площи с плитки почви – ранкери и литосоли. Провинцията е рориста, с високобонитетни иглолистни гори. Потенциално е застрашена от ерозия, особено при изграждане на инфраструктура за отдых и туризъм.

- *Западнородопска планинска провинция* – представлява система от заоблени и широки планински ридове, покрити с гори, които на места са унищожени. Почвената покривка е представена от кисели кафяви планинско-горски почви, които под вторично възникналите ливади са вторично затревени. Ограничени територии, изградени от

варовици и други карбонатни скали, са заети от рендзини или рендзини с наситени кафяви планинско-горски почви. Има също така ранкери и литосоли. Работните земи в провинцията са малко и се използват за отглеждане на картофи. Проблем за опазването им е ерозията.

- *Висока Витошко-Рило-Пиринска провинция.* В почвената покривка на тази безлесна провинция освен чимовите планинско-ливадни относително широко разпространение имат и торфенистите планинско-ливадни почви. Характерно е също така широкото разпространение и на плитки почви, блатни и торфени почви.

Фиг. II-11. Почвено-географско райониране на България (по Нинов, 1997)
(География на България, БАН, 2002 г.)

1 – граница на почвена подобласт; 2 – граница на почвена провинция/пояс.

I – ДОЛНОДУНАВСКА ПОЧВЕНА ПОДОБЛАСТ
(попада в Карпатско-Дунавска почвена област) с провинции:

1 – Западна Долнодунавска; 2 – Средна Долнодунавска;
3 – Дунавско-Добруджанска; 4 – Лудогорска; 5 – Провадийска; 6 – Западна Предбалканска; 7 – Средна Предбалканска; 8 – Източнобалканска; пояси:
9 – Старопланински средновисок; 10 – Старопланински висок;

II – БАЛКАНСКО-СРЕДИЗЕМНОМОРСКА ПОЧВЕНА ПОДОБЛАСТ
(попада в Средиземноморска почвена област) с провинции:

11 – Софийско-Крайщенска; 12 – Задбалканска; 13 – Средногорска;
14 – Среднотракийско-Тунджанска; 15 – Струмско-Местенска;
16 – Източнородопско-Сакарска; 17 – Странджанска; пояси – Среднопланински:
18 – Витошко-Средногорски; 19 – Рило-Пирински; 20 – Западнородопски;
21 – Осоговско-Беласишки; Високопланински – 22 (на Витоша, Рила и Пирин).

Съгласно почвената карта на България (Нинов, 1997, с корелация по FAO, 1989, 1990 – Фиг. II-12), почвите в района на Община Банско могат да се опишат по следния начин:

Ордер А	Почви несвързани със зонални климатични условия
Тип	Делувиални (Colluvisols)
Подтип	5 – делувиални (dystric, Cld)
Подтип	6 – делувиално-ливадни (gleytic, CLg)
Тип	Плитки (Leptosols, LP)
Подтип	13 – литосоли (lithic, LPq.)
Подтип	14 – ранкери (umbric, LPu)
Подтип	15 – рендзини (rendzic, LPk)
ВАНГ ЕООД	
www.vang.bg	

Ордер С	Почви с изменение на цвета, строежа и структурата от изветряне и глинообразуване на място
Тип	Метаморфни (Cambisols, CM)
Подтип	24 – тъмноцветни планинско-горски (humic, CMu)
Тип	Планинско-ливадни (Umbrosols, UB по WRBSR, 1994)
Подтип	26 – торфенисти (histic, UBhs)
Подтип	27 – чимови (orthic, Ubo)
Подтип	28 – черноземовидни (mollic, UBm)
Ордер F	Почви с акумулация на глина или сесквиоксиди и органична материя в подповърхностните хоризонти
Тип	Лесивирани почви (Luvisols, LV, FAO, 1988)
Подтип	42 – канеленовидни (chromic, LVx)
Ордер Н	Органични (торфени) и минерални почви, сътворени от човека
Тип	Торфени (Histosols, HS)
Подтип	55 – фиброви/влакнести (fibric, HSf)

Почвите от ордер А–Тип Делувиални (пролувиални) – Името им се дефинира изцяло от произхода на почвообразуващите материали. Състоят се преди всичко от слабообработени и несортирани чакъли, от които ситноземът е предварително отмит или отложен в периферните части на поройните конуси. Те се вмъкват всред наносите постепенно от естественото смесване на оригиналните им материали.

Подобно на делувия се формира и пролувият – от временно течащи планински реки и потоци с голяма транспортна сила, образуващи при изхода си в равнините също наносни конуси или т.нар. „ветрила от конуси“, изградени от изветрителни и денудационни продукти, свлечени от планинските склонове. Редуващите се конуси на няколко планински реки образуват пролувиални поръхнини с характерен хълмист релеф, а материалите им са подобни на делувиалните. Почвите върху тях също са подобни. Тази е причината те да бъдат дефинирани с двойното име „делувиално/пролувиални“.

✓ **Подтип делувиални (*Distric Colluvisols*)** (поройни). Разпространени са по местата, където наносите са най-млади, грубостични и слабообработени. За тях са характерни несортираност на материала, неясна и косо вклиняваща се слоистост и необработеност (остробъгълност) на натрошените материали.

✓ **Подтип делувиално-ливадни (*Eutric Colluvio/Proluviosols*)** са почви с по-fino частичен състав и по-малка големина на едростичната им фракция, по-добро овлажнение и ливадни условия. Имат оформен хумусен хоризонт. Заемат средните и периферните части на поройните конуси.

Тип Плитки почви са едни от най-разпространените в страната. Формирани са на възможно всички твърди скали, при което профилът им има винаги характерните признаци на незрелост.

▪ **Подтип литосоли (*Lithic Leptosols*)** са най-плитките почви в страната. Те са с неясен и слабо развит А хоризонт, с мощност до 10 cm, разположен направо върху напуканата или компактна твърда скала, чията маса на 1 m² е до 1 kg. Почвената покривка е разкъсвана от излизащите на повърхността скали, което прави литосолите да са генетично най-близко до скалите. Имат беден състав, много непостоянен воден режим

(предимно са сухи), но са със сравнително широки термични граници. Обрасли са с бедна тревна, храстова или дървесна растителност като разпростряна власатка (*Festuca airoides*), скална полевица (*Agrostis rupestris*) и др. Практически е невъзможно да се обработват. За предпочитане е да се използват като слабо натоварени пасища.

▪ **Подтип ранкери Umbric Leptosols (плитки канелени и сиви горски, и ерозирани профили от тях)** са образувани на маломощен елувий от силикатни скали с дълбочина на профила от 10 до 30-40 cm, съставен само от А хоризонт. Ранкерите са кисели и силно кисели почви с Рн 4.5-5.9, имат нисък сорбционен капацитет и слаба наситеност с бази. Хумусното съдържание варира силно, като в планините достига 10-12%, а в по-ниските райони е около и под 2%. Този подтип почви са слабопродуктивни и в земеделските райони върху тях се отглеждат тютюн, картофи, като се извършват редица противоерозионни мероприятия.

▪ **Подтип рендзини Rendzic Leptosols (хумусно-карбонатни)** по произход и химични свойства са противоположни на ранкерите. Те са свързани с изветрителните продукти на варовици, мрамори и мергели. Почвената им покривка е силно накъсана от голи варовити скали и карстови форми (понори, кари и др.). Покрити са с типична ксерофитна, тревна, тревисто-храстова и горска растителност – келяв габър, люляк, степен бадем, черна мура, смрадлика и др. Съдържанието на хумус варира от 2-5 дори до 10-12% при надморска височина над 800 m високото хумусно и карбонатно съдържание е дало основание те да бъдат наричани още хумусно-карбонатни.

Почвитеот Ордер С–Тип Метаморфни (Cambisols, CM), са най-голяматаи най-многообразната единица на почвената карта на света и нейната легенда. Основен представител на типа у нас са кафявите планинско-горски почви, чието разпространение е свързано с планинската част на страната, покрита с широколистни и иглолистни гори.

– **Подтип тъмноцветни планинско-горскипочви (Humic Cambisols, CMu, FAO, 1988)** – Присъщите им показатели са мощният (от 40 до 60-80 cm) хумусен хоризонт от типа umbric, който постепенно преминава във В хоризонт, дълбокият (80-120 cm) скелетен и силно хумусиран профил, тъмнокафявият цвят, големите количества органично вещество, слабата им наситеност с бази. Разпространени са във високия планински и/или в субалпийския пояс на Рила и Пирин, където образуват сравнително добре развит почвен пояс. Почвообразуващите скали са разнообразни изветрителни продукти от гнайси, кристалинни шисти, диорити, гранити и др. Тези почви се намират главно под клек, смърч, бяла мура, съобществата на сибирската хвойна, в които широко са застъпени храстово-тревни комплекси с власатка, полевицата и др. под влияние на хладния (средногодишна температура от 2.8 до 4-5 °C) и влажен климат (над 900 mmвалежи предимно от сняг) и краткия вегетационен период (120-140 дни) в почвения профил се натрупват значителни количества органично вещество – в голяма степен като груб хумус, при което се оформят мощният хумусен хоризонт, по-тънкият преходен В хоризонт и дълбокият (за планински условия) почвен профил.

За горското стопанство тези почви са особено подходящи – на тях растат гори с висок бонитет от смърч, бяла и черна мура. С унищожване на горската растителност се активизира съвременната ерозия, особено на участъците, където са изградени ски писти.

Тип Планинско-ливаднипочви (Umbrosols, UB по WRBSR, 1994) – тези почви са широкоразпространени в най-високите и безлесни субалпийски и алпийски части на планини под тревна растителност. Заемат около 130 хил. ha (1.2% от територията на страната). За формирането на планинско-ливадните почви решаващо значение имат тревистата растителност и суровият планински климат с ниски средногодишни

ВАНГ ЕООД
www.vang.bg

температури (2.8-8.5°C) и големи количества валежи (9000-1000 mm годишно – в голямата си част от сняг). Снежната покривка е дебела и се задържа повече от 200 дни. Основната растителност на планинско-ливадните почви е представена от добре обособени съобщества на картъла, различни видове власатка, връшняка, извитата острица, а така също на боровинки и др.

Планинско-ливадните почви са млади както по абсолютна, така и по относителна възраст. Почвообразуващите материали са представени от елувий, пролувиални, колувиални и глациални едрочастични продукти от силикатни скали. Най-важният количествен и качествен признак на планинско-ливадните почви обаче е високото съдържание на органично вещество – 8 до 17% органичен въглерод или 14 до 30% хумус и високо съдържание на фулвокиселини. Реакцията е кисела – с pH от 4.2 до 5.8, а наситеността с бази е ниска.

- **Подтип торфенисти планинско-ливадни почви** – (Histo-Umbrisols, WRBSR, 1994). Дълбочина на профила 40-60 cm, присъствие на торфенист или торфенисто-хумусен повърхностен хоризонт от типа umbric, мощен от 10 до 25 cm и съдържание на хумус над 20, но не повече от 30%.

- **Подтип чимови планинско-ливадни почви** – (Orthic Umbrosols, WRBSR, 1994) са типично изразени планинско-ливадни почви с дълбочина на профила повече от 60 cm, с добре оформен чим (8 до 15 cm) и хумусен хоризонт тип umbric със съдържание на хумус от 15 до 20%.

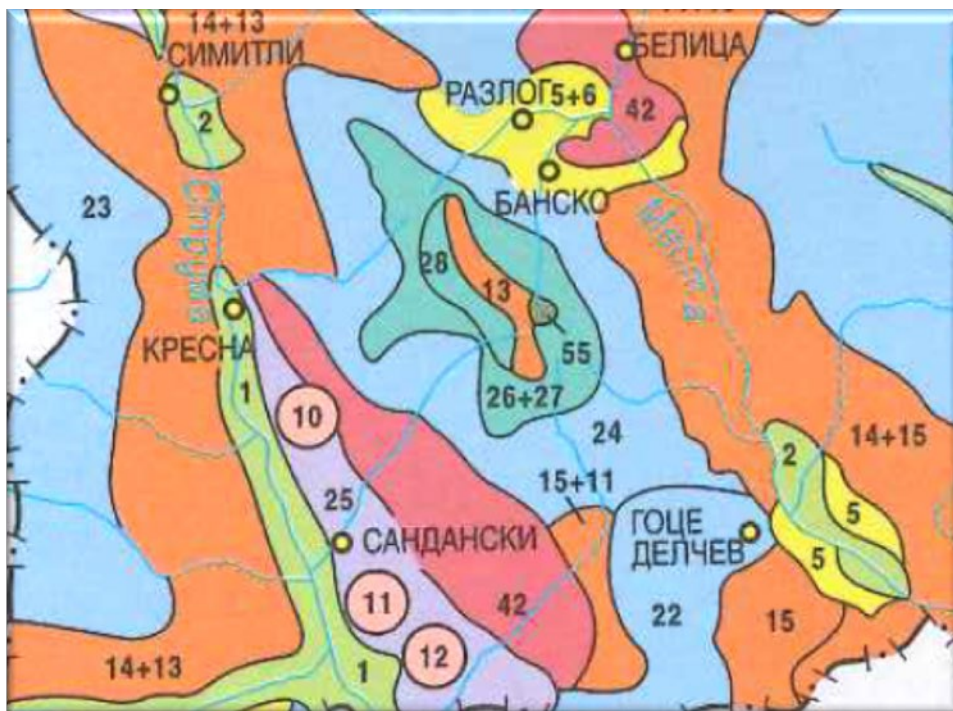
- **Подтип черноземовидни планинско-ливадни почви** (Mollic Umbrosols, WRBSR, 1994) имат зърнеста структура и съдържание на хумус от 10-12 до 15% и дълбочина на профила повече от 40 cm. Разпространени са на петна по планинските била и плата, изградени от карбонатни или базични скали.

Почвите от Ордер F – Тип Лесивирани почви (*сиви горски, сиво-кафяви горски, излужени канелени горски, канеленовидни горски, лесивирани почви*) се характеризират с добре изразен и мощно развит илувиално-глинест Bt – хоризонт, диференциран профил, имащ висок сорбционен капацитет на ила и наситеност с бази (по-висока от 50%). При отсъствие на ерозия те са напълно развити, дълбоки почви с профил от 90 – 100 до 150 – 200 cm. Повърхностният хоризонт A обаче е слабо мощен - от 18 до 25 cm при по-тежките почви и до 35 cm при по-песъчливите почви. Механичният състав е разнообразен и се дължи не само на наследения гранулометричен състав от почвообразуващите материали или палеопочвени процеси, но най-вече на преразпределение в процеса на лесиважа.

➤ **Подтип канеленовидни хромови (на цвят) или лесивирани почви** Chromic Luvisols, LVx (*излужени канелени, сиви горски почви с кафяв цвят*) са със силно кафяв до червен илувиален Bt – хоризонт. Имат наследени свойства от по-влажни и топли палеоклиматични условия, а вероятно лесивирането им е станало по време на холоцена.

Почвите от H–Тип торфени почви (Histopos, HS, FAO, 1988) се различават от торфа, който е горлива маса, съдържаща над 55-60% органичен въглерод и има кафяв до черно-кафяв цвят. Характеристиката на торфените почви се базира на мощността на пласта, в който е натрупана органична материя с определена степен на разложеност, определено съдържание на органичен въглерод и хумус, както и с определена обемна плътност. Според тези показатели торфените почви на дълбочина до 80 cm имат пласт от органична материя с мощност, по-голяма от 40 cm, съдържание на хумус над 30% и ниска обемна плътност – под 0.1 g/cm³.

* **Подтип фибристи/влакнести торфени почви (Fibric Histosols, Hsf).** В тях има свежи или слабо разложени органични материали, съдържанието на фибри (растителни влакна), в които доминира до 35 cm дълбочина и повече, и са с много лош дренаж.

Фиг. II-12. Фрагмент от карта почвени типове и подтипове (Нинов, 1997)
(География на България, БАН, 2002 г.)

Легенда:

Номер	Почвени типове	Почвени подтипове
5 - 6	Делувиални	5 – делувиални 6 – делувиално-ливадни
13 - 15	Плитки	13 – литосоли 14 – ранкери 15 – рендзини
22 - 24, 25	Метаморфни	24 – тъмноцветни планинско-горски
26 - 28	Планинско-ливадни	26 – торфенисти 27 – чимови 28 – черноземовидни
41 - 47	Лесивирани	42 – канеленовидни
55 - 56	Торфени	55 – влакнести/фиброви

4.1. Замърсени почви с тежки метали, пестициди, нефтопродукти, нитрати, други замърсители

Дифузното замърсяване на почвите се оценява чрез определяне на концентрациите на тежки метали и металоиди в почвени проби. Почвено изпитване на територията на област Благоевград се извършва от Регионална изпитателна лаборатория Благоевград. Наблюдаваните показатели са - мед, цинк, олово, кадмий, никел, хром, кобалт, арсен, живак, общ азот, общ фосфор, органичен въглерод, активна реакция на почвата (pH), нитратен азот, общ въглерод, устойчиви органични замърсители /16 РАН, 6 РСВ, 8

хлорорганични замърсители/обемна плътност, влагосъдържание, специфична електропроводимост, гранулометричен състав. Обхваната е територията на РИОСВ - Благоевград, в равномерна мрежа 16x16 km с 22 броя постоянни пункта. Ежегодно се прави обследване на пунктовете, съгласно утвърдени програми за почвен мониторинг от изпълнителния директор на Изпълнителна агенция по околната среда.

За територията на Община Банско през 2017 г. е извършено пробонабиране и обследване на извадки в Пункт № 102 с. Гостун. Резултатите от почвения мониторинг са публикувани в Годишния доклад за състоянието на околната среда на РИОСВ – Благоевград за 2018 г., като за отчетения период съдържанията на тежки метали в пункта са под определените фоновы концентрации.

За 2020 г. за територията на общината е обследван Пункт № 85, гр. Банско. Резултатите съгласно, доклада на РИОСВ-Благоевград за 2021 г. показват, че в пункта няма превишение на нормите.

За територията на РИОСВ - Благоевград няма регистрирани случаи на замърсявания на площи в резултат употребата на разрешени пестициди. От провеждания мониторинг в 22 бр. пункта по широк набор от показатели се следи и за съдържанието на полициклични ароматни въглеводороди, полихлорирани бифенили и органохлорни пестициди. Резултатите от изпитванията на образци от утвърдените пунктове от Националната система за мониторинг на околната среда /НСМОС/ до сега показват, че няма наднормено съдържание.

По данни на ГДОС за 2020 г. и 2021 г. на РИОСВ-Благоевград, няма констатации за наличие на складове и площадки с Б-Б кубове в аварийно състояние с реална опасност за живота и здравето на хората и риск за околната среда. За същия период няма реализирани проекти за събиране, преупаковане, транспортиране и обезвреждане на препарати.

На територията на Община Банско в местността „Св. Георги“, землище на гр. Банско на бетонирана площадка се съхраняват Б-Б кубове с препарати за растителна защита.

От внедряването на почвен мониторинг в постоянни пунктове през 2004 г. и по-късно при въвеждане на Националната система за почвен мониторинг през 2009 г. като част от Националната система за мониторинг на околната среда до сега, няма случаи на превишения на нормите за устойчиви органични замърсители и нефтопродукти. Наличните резултати, включително и за 2020 г., показват стойности под определените фоновы стойности или близки до тях, съгласно Наредба №3 от 1 Август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите.

За повишаване на добивите от земеделска продукция при обработването на земеделските земи се използват естествени и изкуствени торове. За разглеждания район, няма данни за замърсяване с нитрати, вследствие предозирано и/или безконтролно наторяване на земеделски земи в Националната система за мониторинг на почви на почвени проби.

4.2. Ерозирали почви

Ерозията е процес, който механично уврежда почвите, като унищожава хумусния слой и води до намаляване на почвеното плодородие. Загубата на почва (ерозията) до голяма степен е природен процес, който се засилва при прилагане на неподходящи селскостопански техники и практики. При изнасяне на хумусните вещества, почвите губят своята плодородност и водните екосистеми се замърсяват.

Главните фактори влияещи върху степента на проявление на ерозията са климатичните условия, релефа, начина на използване на земята, състоянието на растителната покривка и времето през, което почвата е била покрита с растителност. Също така влияние оказват и антропогенните фактори – обезлесяването, неправилната обработка на почвата, пожарите. Най-често разпространените видове ерозия са водоплощна и ветрова.

Водоплощната ерозия причинява най-големи щети на почвата у нас, тъй като е тясно свързана с наклона на терена. При наклон по-голям от 1° се наблюдава поява на ерозионни процеси. Този фактор е в тясна връзка с валежите и тяхната интензивност, което води до деградивното механично въздействие на водата върху почвата. В следствие на което много от обработваемите земи се лишават от повърхностния слой почва, образуват се бразди, ровини, оврази, което ги прави негодни за селскостопанска експлоатация.

Друг процес влияещ върху деградацията на почвите е ветровата ерозия (дефлация). За развитието на този процес основна роля има вятъра и неговата скорост. За разлика от водоплощната ерозия, която е в тясна връзка с водата и наклона на терена, ветровата ерозия се проявява главно при големи и открити равнини и места със засушливи територии. На такива благоприятни места вятъра проявява своята сила, посока и скорост. Вятъра по важност е на първо място като предпоставка за развитие на дефлационни процеси, след него се подреждат валежите, относителната влажност и температурата на въздуха.

На територията на Община Банско се наблюдава силно развитие на ерозията (струйчеста, браздова) на почти всички почвени различия във високите части на планината с изключение на планинско-ливадните торфени почви. Причините са генетични, релефни и антропогенни.

Наблюдението за интензитета и размера на площите подложени на ветрова и водна ерозия се извършва от Изпълнителната агенция по околна среда ИАОС към МОСВ на базата на математичен модел.

На база на предоставена от ИАОС, информация за засегнатите територии по видове (обработваеми земи, необработваеми, пасища, горски територии) на територията на Община Банско е представената в Таблица II-13, информация за видовете площи, засегнати от водоплощна ерозия (в ha):

Таблица II-13. Видове площи засегнати от водоплощна ерозия в (ha)

Община	Обработваеми земи		Необработваеми земи		Пасища		Горски територии	
	много слаб	слаб	много слаб	слаб	много слаб	слаб	много слаб	слаб
Банско		5290.4	-	-	-	219.85	-	18301.54

*Източник: ГД за състоянието на ОС за 2019 г. на РИОСВ-Благоевград

Ветрова ерозия

По данни на Годишен доклад за състоянието на околната среда за 2020 г. на РИОСВ-Благоевград, за областта действителният риск от ветрова ерозия за 2017 г. е съответно: Без риск и неидентифицирани площи: 637709.4 ha, Слаб риск: 31092.7 ha.

4.3. Вкислени и засолени почви

Вкисляването на почвите се дължи на емисии от промишлени процеси, природни биохимични цикли, а за обработваемите почви - и от едностранчивото (без фосфор и калий) торене с азотни торове. Основен фактор за вкисляването на почвите е едностранчивото торене с азотни торове. Успоредно с процеса на вкисляване се променя подвижността и достъпността на редица почвени елементи, които оказват пряко и косвено влияние върху системата почва-растение-човек. Установено е, че токсичният ефект на киселите почви спрямо растенията се дължи на високи концентрации на лесно подвижни обменни алуминий, водород, манган и на йоните на някои тежки метали, които увеличават подвижността си в кисели условия в почвата.

На територията на Община Банско няма разположени пунктове за пробонабиране, контрол и опазване на почви от засоляване и вкисляване съгласно Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС към ИАОС).

По данни на международен калиев институт, Хорген, Швейцария, 2010 г. за района на гр. Банско при силно излужени канелени горски почви калиевият режим е неблагоприятен, поради което са възможни райони с потенциал за вкисляване на излужените канелени горски почви.

За ограничаване на развитието на процеса на вкисляване при обработваемите почви е необходимо прилагане на подходящи модели на торене. При изоставените терени се налага ограничаване на процесите на ерозия, прилагане на стопански решения за увеличаване на почвеното плодородие и извършване на варуване съобразно конкретните условия на засегнатите площи.

Засоляването на почвите е процес, при който се увеличава съдържанието на водноразтворимите соли и/или обменен натрий в почвите в количества, влияещи негативно на техните свойства, респективно на продуктивния им потенциал. Засоляването може да бъде естествено или да има антропогенен характер – „вторично засоляване”. Проявяването на естественото засоляване на почвите в неговия хидроморфен стадий е свързано преди всичко с високото ниво на подпочвените води (минерализирани в различна степен), с влошени условия за естествен дренаж, с периодични летни засушавания в повечето от равнинните райони на страната, с особеностите на мезо- и микрорелефа и с някои други фактори с локално значение. Видът и степента на засоляването на почвата се дължи на различия в характера на засоляването. Приетата класификация разделя класа засолени почви на солончаци и солонци.

Съгласно проведен през 2012 г. Анализ на информацията, необходима за изработване на Общ устройствен план на Община Банско между почвите, формиращи почвеното разнообразие на територията на общината няма такива, които са генетично засолени. Основания за наличие на техногенно засоляване има единствено в обсега на транспортните артерии, където е възможно известно засоляване при третиране им срещу замръзване и снегонатрупване.

4.4. Физически нарушени почви и терени

Нарушените терени се дължат основно на антропогенната дейност, изразяваща се в нарушения на релефа от добивни дейности от находища на подземни богатства и в по-слаба степен – при изграждането на инфраструктурни обекти (пътища, външни ВиК мрежи) и др. В Община Банско не се осъществява добив на подземни богатства.

Извършена е техническа и биологична рекултивация на общинското депо за твърди битови отпадъци на гр. Банско с площ 56 dka.

На територията на Община Банско са констатирани нарушени терени върху четири имота в местността „Гарван“, които са с начин на трайно ползване: *Пасище*, общинска собственост. Същите са разположени от едната страна на р. Глазне - западен бряг, участък след ПСОВ-Банско и са с обща площ около 160 dka.

Предприетите действия и мерки от страна на общинска администрация към настоящият момент са както следва:

- Извършено е геодезическо заснемане на табани за строителни отпадъци;
- За преустановяване на депонирането на земни маси и строителни отпадъци в разглежданите участъци (нарушени терени) се извършва ежедневен контрол от страна на служителите към отдел „ОРС“ към ОБА-Банско, с цел недопускане на нови нерегламентирани замърсявания, като при констатиране на извършители се предприемат мерки по налагане на съответните наказателно-административни санкции;
- На основание Заповед на кмета на Община Банско е извършена проверка на място от комисия, с цел предлагане на начин за рекултивация на засегнатите терени. Въз основа на направената проверка, комисията е предложила да се възложи изготвяне на Проект за рекултивация на нарушените терени, като средствата за това да бъдат предвидени в бюджета на общината през 2022 г.

Изводи:

- Почвите на територията на общината не са замърсени с тежки метали и металоиди и органични замърсители.
- На територията на общината не са регистрирани замърсявания на почвата вследствие употребата на пестициди.
- Община Банско не разполага с данни за констатирани процеси характеризиращи вредна киселинност и засоляване на почвите на нейна територия.
- Силно изразени ерозионни процеси.

Подобряване състоянието на почвите и нарушените терени:

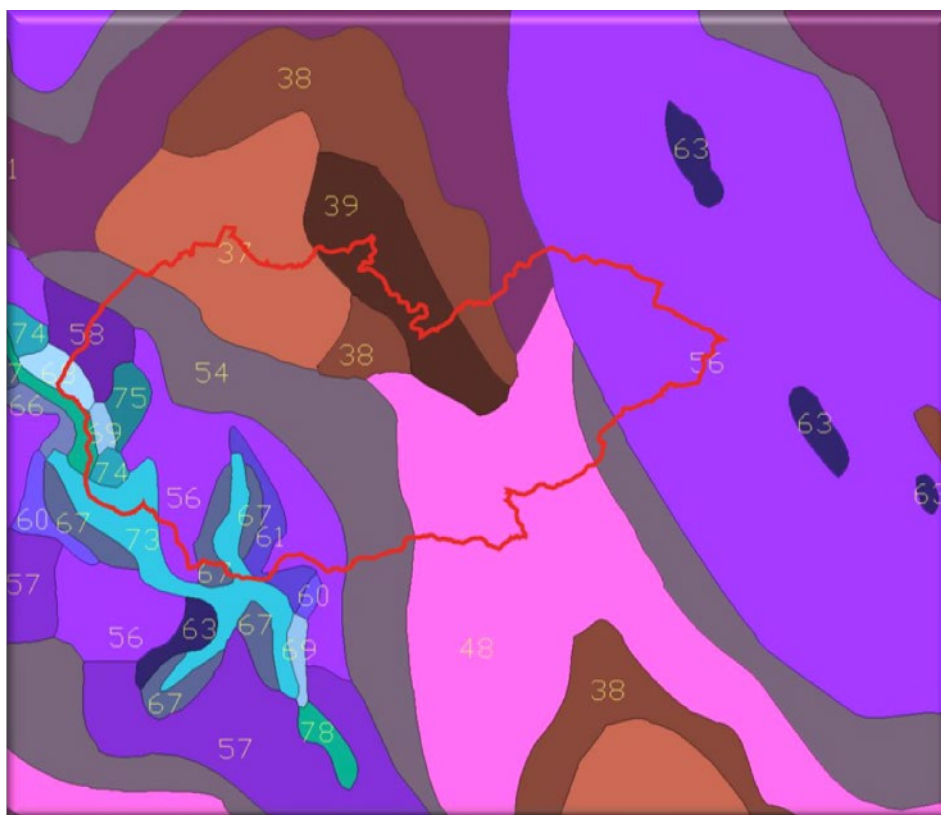
За подобряване състояние на почвите и устойчиво управление на земите спомага:

- недопускане образуването на нерегламентирани сметища на територията на общината;
- изготвяне и реализиране на Проект за рекултивация на нарушените терени с площ от 160 dka в имоти общинска собственост, намиращи се в местността „Гарван“, участък след ПСОВ-Банско, с цел подобряване ландшафта и запазване коритото на р. Глазне;
- поддържане на горските пояси с цел предотвратяване на ветровата и водна ерозия;
- по-малко използване на продукти за растителна защита и минерални торове, поради намаляване площта на обработваемите земи и интензивно отглеждани култури;
- използването на съвременни продукти за растителна защита, които са с кратък период на полуразпад, не се акумулират в почвата и не предизвикват замърсяване на почвите с пестициди;
- прилагането на Закона за почвите, имащ за цел опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

5. Ландшафт

Характерните елементи, които са обусловили територията на Община Банско, създавайки забележителна и неповторима среда, са естествените ландшафти - планинските масиви с териториите, заети от гори и тези без горскодървесна растителност (пасищата и ливадите, скалните структури), реките и живописните поречия, на първо място по долината на Места, деретата, суходолията и другите елементи. В ландшафта участват и териториите с антропогенна намеса - населените места, производствените съсредоточия, урбанизираните територии, транспортната и енергопреносна мрежа, култивираните и обработвани земеделските земи, трайните насаждения.

Според Ландшафтната карта на България представена на Фиг. II-13 (проф. П.В.Петров 1974 г.), територията на общината попада в границите на таксономични категории, представени в Таблица II-14 (арабските числа в колоната „група“ са в съответствие с номенклатурата на ландшафтните групи в класификационната система):

Фиг. II-13. Фрагмент от Ландшафтна карта на България, обхващаща територията на Община Банско и съседни територии, (проф. П.В.Петров 1974 г.)

*Източник: ОУП на Община Банско

Таблица II-14. Класификационна система на ландшафтите в Община Банско

Клас	Тип	Подтип	Група
Котловинни ландшафти	ландшафти на субсредиземноморските ливадно-степни и лесо-ливадно-степни котловинни дъна	ландшафти на ливадно-степните предимно хълмисти дъна на вътрешнопланински котловини	37. Ландшафти на ливадно-степните дъна на вътрешнопланински котловини с неспоени кватернерни наслаги и с висока степен на земеделско усвояване
			38. Ландшафти на ливадно-степни дъна на вътрешнопланински котловини с плиоценски песъчливо-глинести наслаги и с висока степен на земеделско усвояване
			39. Ландшафти на лесо-ливадно-степните възвишения сред дъната на вътрешнопланински котловини от масивни и метаморфни скали със сравнително малка степен на земеделско усвояване
Планински ландшафти	ландшафти на субсредиземноморските нископланински гори	ландшафти на нископланинските ксерофитно-храстови гори	48. Ландшафти на нископланинските ксерофитно-храстови гори върху мезозойски и палеогенни глинесто-песъчливи наслаги със сравнително малка степен на земеделско усвояване
	ландшафти на умерено влажните планински гори	ландшафти на среднопланинските широколистни гори и вторични ливади	54. Ландшафти на среднопланинските иглолистно-широколистни гори върху масивни и метаморфни скали
		ландшафти на високопланинските иглолистни гори	56. Ландшафти на високопланинските иглолистни гори върху интрузивни скали
		ландшафти на високопланинските редки и нискостъблени гори	61. Ландшафти на високопланинските редки и нискостъблени гори върху кристалинни шисти и гнайси
	ландшафти на високопланинските ливади	ландшафти на високопланинските алпийски ливади	67. Ландшафти на високопланинските алпийски ливади върху интрузивни скали
			68. Ландшафти на високопланинските алпийски ливади върху кристалинни шисти и гнайси
			69. Ландшафти на високопланинските алпийски ливади върху мрамори
	ландшафти на голите планински скали	ландшафти на планинските скали и сипеи в реликтно-гладциален релеф	74. Ландшафти на планинските скали и сипеи в реликтно-гладциален релеф върху мрамори
	ландшафти на планинския открит (гол) карст	ландшафти на умерено влажния планински открит карст в седиментни карбонатни скали	75. Ландшафти на умерено влажния планински открит карст в метаморфозирани варовици

*Източник: ОУП на Община Банско

6. Защитени територии и зони и биоразнообразие

В следващата таблица са показани площите на частите от общинската територия, попадащи под режими на защита, определени по реда на Закона за защитените територии (ЗЗТ) и по Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) - защитени зони, включени в екологичната мрежа „Натура 2000“. Поради припокриването на части от защитените зони, е дадена общата площ, респ. дял от общинската територия, поставен под природозащитен режим по този закон.

Таблица II-15. Част от общината попадащи по режима на защита по ЗЗТ и ЗБР

Територии с особена териториалноустройствена защита	Площ (в ha)	Дял (%)
Национален парк „Пирин“	14777.26*	31.05
Резерват „Юлен“	3156.2	6.6
Резерват „Баюви дупки – Джинджирица“	474.6*	1.0
Природна забележителност „Пиростията“	0.5	0.0001
Природна забележителност „Сватбата – скално образувание“	13.1	0.003
Природна забележителност „Черната скала“	3.5	0.0007
Защитени зони по ЗБР (Натура 2000)	26430.45**	55.5

* Част от защитената територията в границите на Община Банско

** Обща площ на общинската територия, попадаща в защитени зони (ЗЗТ) по ЗБР.

Източник: ОУП на Община Банско

6.1. Защитени територии

На територията на Община Банско се намират следните защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии (ЗЗТ), със статут–резерват, Национален парк (НП) и природна забележителност (ПЗ):

- Национален парк „Пирин“;
- Резерват „Баюви дупки – Джинджирица“;
- Резерват „Юлен“;
- Природна забележителност „Пиростията“;
- Природна забележителност Скалното образувание „Сватбата“;
- Природна забележителност Скалното образувание „Черната скала“.

Национален парк „Пирин“ е с международен статус: Световно наследство. Със Заповед на ЮНЕСКО от 1983 г. е включен в Списъка на световното културно и природно наследство. НП е претърпял 5 промени в площта през годините, едно преименуване и една прекатегоризация и заема площ от 40356.0 ha. На територията на общината попада в землищата на гр. Банско, гр. Добринище, с. Кремен и с. Обидим. Паркът е обявен със Заповед № 3074 от 08.11.1962 г., бр. 43/1963 на Държавен вестник 1-2-1-3074-1962 с цел: Запазване естествения характер на природните екосистеми и ландшафти заедно с техните растителни и животински съобщества и местообитания.

За парка има приет План за управление с Решение № 646 от 06.08.2004 г., бр. 73/2004 г. на Държавен вестник.

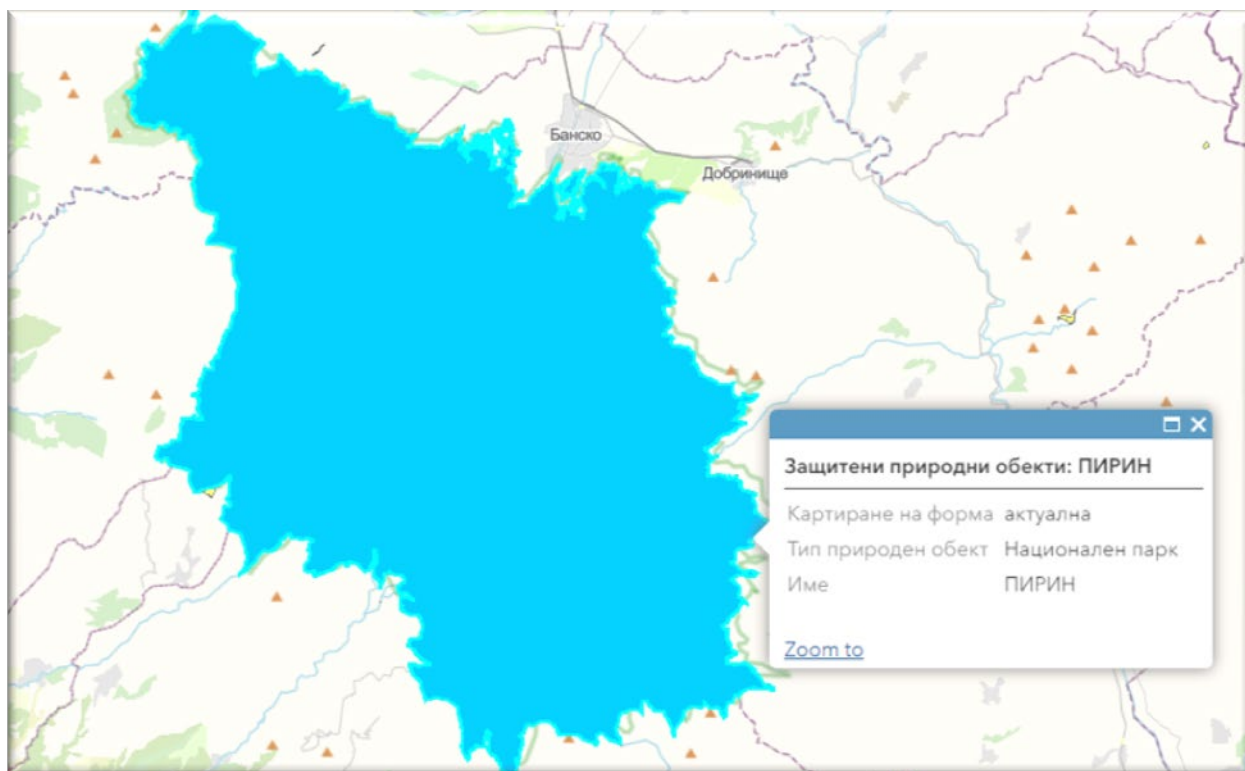
Значителна част от територията на Община Банско (около 31%) принадлежи на Национален парк „Пирин“. Той е едно от основните формообразуващи огнища на ендемизма в България. Варовиковите части на Северен Пирин се богати на млади ендемични видове, като йордановото зеле (*Brassica jordanoffii*), борисовата ела (*Abies borisi-regis*) и пиринският мак (*Papaver degenii*). Повечето от ендемичните видове са с локално или тясно регионално разпространение. Южното разположение на Пирин, варовиците от които е изграден, близостта и влиянието на Средиземноморието, както и

относителната му изолираност са част от факторите определящи уникалността на пиринската растителност. Горите заемат едва 38% от територията на парка, като от тях на широколистните се падат само 3%. Така, характерният вид на Пирин се определя от голите му скалисти върхове и старите мурови и борови гори, преминаващи в горната си част в обширни клекови масиви. Субалпийският пояс е разположен между 2000 и 2500 m и за него са характерни клекът (*Pinus mugo*), сибирската хвойна (*Juniperus sibirica*), черната боровинка (*Vaccinium myrtillus*), както и консервационно значимите видове – петниста тинтява (*Gentiana punctata*), емпетрум (*Empetrum nigrum L.*), пирински девисил (*Heracleum angustisectum*) и йорданово зеле (*Brassica jordanoffii*). Алпийският пояс (2500 – 2914 m), обхващащ величествените пирински върхове, впечатлява с пиринския мак (*Papaver degenii*), еделвайса (*Leontopodium alpinum*) и мрежоволистната върба (*Salix reticulata L.*). Общо в Пирин се срещат 1100 таксона растения, от които 70 вида са ендемични.

Предмет на опазване (видове и местообитания), съгл. Заповед за обявяване / План за управление са: Смърч (*Picea abies*), бял бор (*Pinus sylvestris*), обикновена ела (*Abies alba*), обикновен бук (*Fagus sylvatica*), черна боровинка (*Vaccinium myrtillus*), златиста кандилка (*Aquilegia aurea*), жълта тинтява (*Gentiana lutea*), клек (*Pinus mugo*), петниста тинтява (*Gentiana punctata*), крайснежно звънче (*Soldanella pusilla*), златовръх (*Rhodiola rosea*), картъл (*Nardus stricta*), хвойна (*Juniperus sibirica*), червена боровинка (*Vaccinium vitis-idaea*), мечка (*Ursus arctos*), вълк (*Canis lupus*), сърна (*Capreolus capreolus*), лисица (*Vulpes vulpes*), дива свиня (*Sus scrofa*), катерица (*Sciurus vulgaris*), черен кълвач (*Dryocopus martius*), глухар (*Tetrao urogalus*), лещарка (*Bonasa bonasia*), скален орел (*Aquila chrysaetos*), усойница (*Vipera berus*), живороден гущер (*Lacerta vivipara*), дъждовник (*Salamandra salamandra*), слепок (*Anguis fragilis*), балканска пъстърва (*Salmo trutta fario*).

За НП е сила следният режим на дейности:

- Поддържане разнообразието на екосистемите и защита на дивата природа;
- Опазване и поддържане на биологичното разнообразие в екосистемите;
- Територии с режим на строга защита резервати - 16%;
- Територии с временен статут на строга защита - 3,1%;
- Територии с направляван режим.

Фиг. II-14. Местоположение на Национален парк „Пирин“

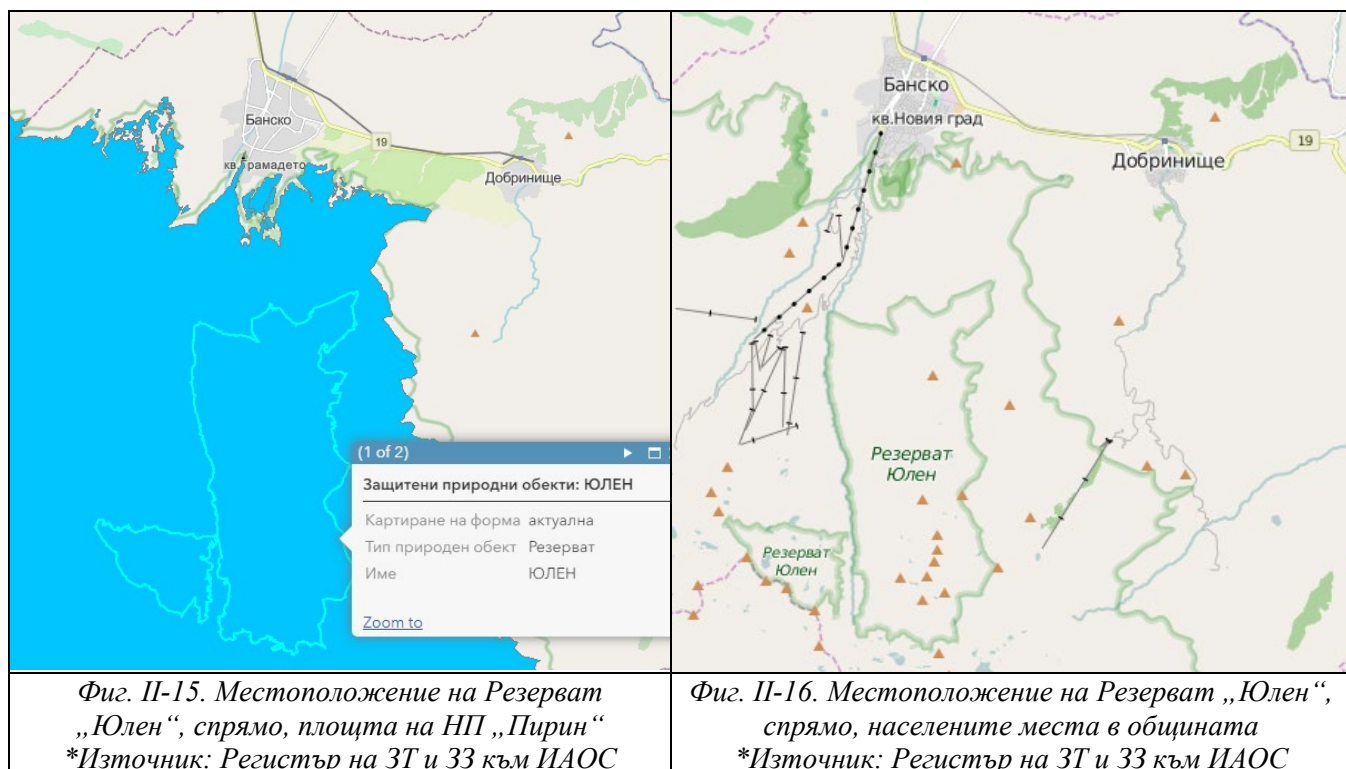
*Източник: Регистър на ЗТ и ЗЗ в България към ИАОС

В обхвата на Националния парк са включени два резервата: „Юлен“ и резерват „Баюви дупки – Джинджирица“.

Резерват „Юлен“ е с площ от 3156.2 ha. Разположен е на територията на гр. Банско и гр. Добричище. Обявен е със Заповед № 223 от 26.08.1994 г., бр. 75/1994 на Държавен вестник, с цел запазване на: Образци от горски субалпийски и алпийски екосистеми и находища на редки застрашени и ендемични животински и растителни видове.

Предмет на опазване в резервата са (видове и местообитания) съгл. Заповед за обявяване / План за управление: Клек (*Pinus mugo*), бял бор (*Pinus sylvestris*), смърч (*Picea abies*), бяла мура (*Pinus peuce*), обикновен бук (*Fagus sylvatica*), сибирска хвойна (*Juniperus sibirica*), петниста тинтява (*Gentiana punctata*), златиста кандилка (*Aquilegia aurea*), скален орел (*Aquila chrysaetos*), голям ястреб (*Accipiter gentilis*), балканска ушата сова (*Eremophila alpestris*), планински кеклик (*Alectoris graeca*), дива коза (*Rupicapra rupicapra*), мечка (*Ursus arctos*), лалугер (*Spermophilus citellus*), сърна (*Capreolus capreolus*), глухар (*Tetrao urogallus*).

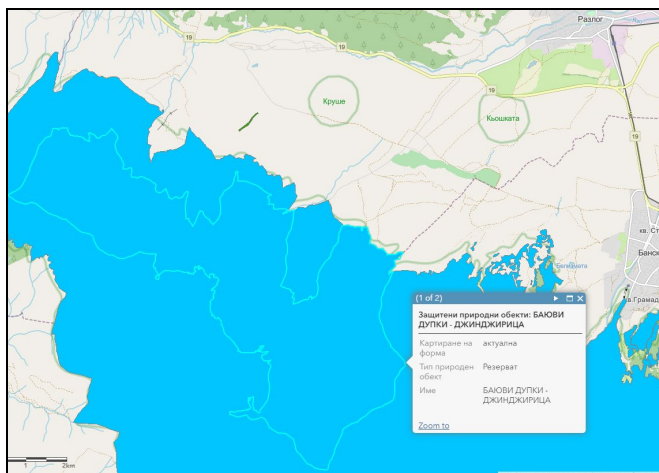
В резервата се забраняват всякакви дейности, с изключение на: тяхната охрана; посещения с научна цел; преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел; събиране на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начини и време, изключващи нарушения в екосистемите.

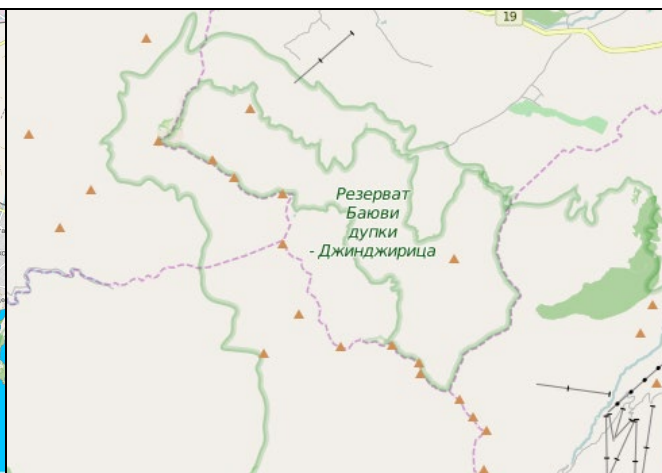
Резерват „Баюви дупки – Джинджирица“ е с площ от 2873.0 ha. И международен статус: Биосферен резерват. Обхваща части от землищата на гр. Банско и гр. Разлог. Защитената територия е обявена с Постановление на Министерски Съвет №1388/29.01.1934 г. Увеличаване площта на резервата е извършена със Заповед №301/04.02.1976, ДВ, бр.15/1976 г. и Заповед № 976/26.12.1976 г., ДВ, бр. 8/1980 г. Обявен е цел запазване на: Ценни уникални за Европа гори от черна и бяла мура.

Предмет на опазване в резервата са (видове и местообитания) съгл. Заповед за обявяване / План за управление: Бяла мура (*Pinus peuce*), смърч (*Picea abies*), ела (*Abies alba*), жълта тинтява (*Gentiana lutea*), златовръх (*Rhodiola rosae*), златиста кандилка (*Aquilegia aurea*), черна боровинка (*Vaccinium myrtillus*), сърна (*Capreolus capreolus*), дива свиня (*Sus scrofa*), лисица (*Vulpes vulpes*), вълк (*Canis lupus*), сокерица (*Nucifraga caryocatactes*), усойница (*Vipera berus*), смок мишкар (*Elaphe longissima*), живороден гущер (*Lacerta vivipara*), планинска водна жаба (*Rana temporaria*), глухар (*Tetrao urogallus*).

В резервата се забраняват всякакви дейности, с изключение на: тяхната охрана; посещения с научна цел; преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел; събиране на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начини и време, изключващи нарушения в екосистемите.

Фиг. II-17. Местоположение на Резерват „Баюви дупки – Джинджирица“, спрямо НП „Пирин“
*Източник: Регистър на ЗТ и ЗЗ към ИАОС

Фиг. II-18. Местоположение на Резерват „Баюви дупки – Джинджирица“, спрямо общ. територия
*Източник: Регистър на ЗТ и ЗЗ към ИАОС

Природна забележителност „Пиростията“ е разположена в землището на с. Обидим, Община Банско с обща площ от 0.5 ха. Обявена е със Заповед № 1187 от 19.04.1976 г., бр. 44/1976 на Държавен вестник, с цел: Опазване на скално образувание.

За ПЗ е в сила следният режим на дейности:

- Забранява се да се сечат, кастрят и повреждат дърветата, както и да се късат или изкореняват всякакви растения;
- Забранява се пашата на какъвто и да е добитък и през всяко време;
- Забранява се да се преследването на дивите животни, птиците и техните малки и развалянето на гнездата и леговищата им;
- Забранява се да се разкриват кариери за камъни, пясък и пръст, с което се провежда и изменя естествения облик на местността и включително водните течения;
- Забранява се чуленето, драскането и повреждането по какъвто и да е начин, сталактити, сталагмити и други скални образувания в пещерите;
- Забранява се извеждането на интензивни и голи главни сечи;
- Забранява се всякакво строителство;
- Разрешава се воденето на санитарна сеч и изваждане престарелите дървета с влошени декоративни качества.

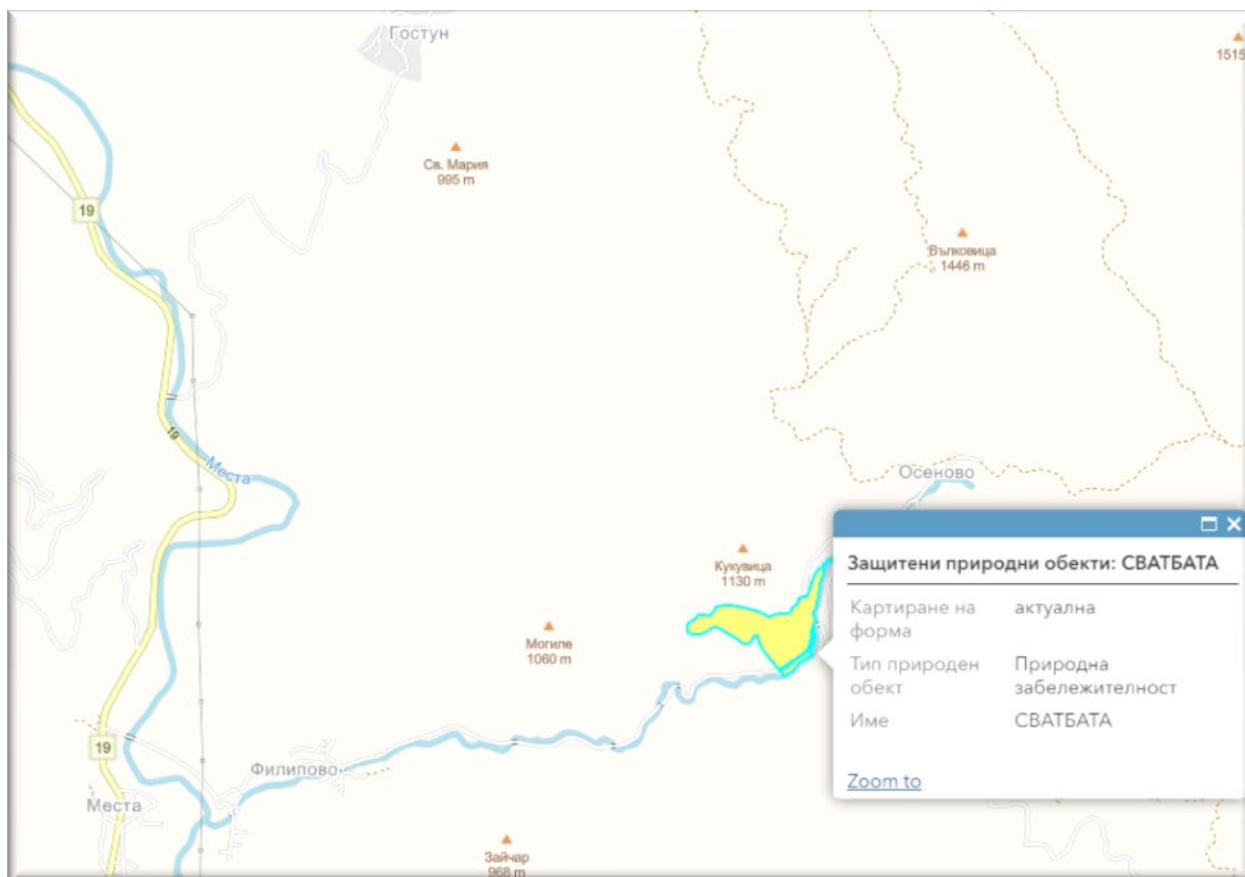

Фиг. П-19. Местоположение на ПЗ „Пиростията“
*Източник: Регистър на ЗТ и ЗЗ в България към ИАОС

Природна забележителност **Скалното образувание „Сватбата“** е разположена в землището на с. Осеново, Община Банско с обща площ от 13.1ha. Обявена е със Заповед № 1187 от 19.04.1976 г., бр. 44/1976 г. на Държавен вестник, с цел: Опазване на скално образувание.

За ПЗ е в сила следният режим на дейности:

- Забранява се да се сечат, кастрят и повреждат дърветата, както и да се късат или изкореняват всякакви растения;
- Забранява се пашата на какъвто и да е добитък и през всяко време;
- Забранява се преследването на дивите животни, птиците и техните малки и развалянето на гнездата и леговищата им;
- Забранява се да се разкриват кариери за камъни, пясък и пръст, с което се провежда и изменя естествения облик на местността и включително водните течения;
- Забранява се чупенето, драскането и повреждането по какъвто и да е начин, сталактити, сталагмити и други скални образувания в пещерите;
- Забранява се извеждането на интензивни и голи главни сечи;
- Забранява се всякакво строителство;
- Разрешава се воденето на санитарна сеч и изваждане престарелите дървета с влошени декоративни качества.

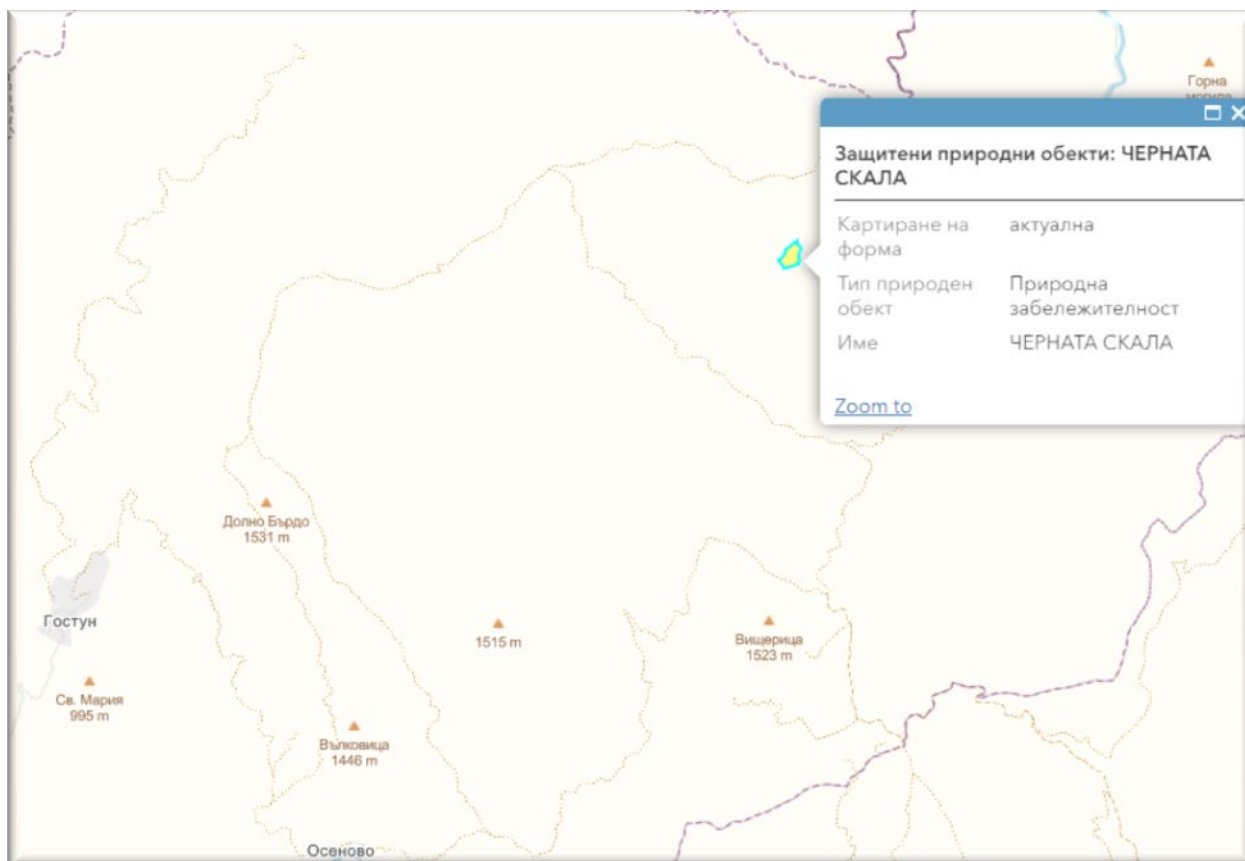

Фиг. II-20. Местоположение на ПЗ „Сватбата“
*Източник: Регистър на ЗТ и ЗЗ в България към ИАОС

Природна забележителност Скалното образувание „Черната скала“ е разположена в землището на с. Осеново, Община Банско с обща площ от 3.5 ha. Обявена е със Заповед № 1187 от 19.04.1976 г., бр. 44/1976 г. на Държавен вестник, с цел: Опазване на скално образувание.

За ПЗ е в сила следният режим на дейности:

- Забранява се сеченето, кастренето и повреждането на дърветата, а също така и изкореняването на всякакви растения;
- Забранява се пашата на добитък през всяко време;
- Забранява се преследването на диви животни, птици и техните малки и развалянето на гнездата или леговищата им;
- Забранява се разкриването на кариери за всякакви инертни и други материали, увреждането или изменението на естествения облик на местността, включително и на водните течения;
- Забранява се чупенето, драскането и повреждането по какъвто и да е начин на скалните и земни образувания, на сталактитите и други формации в пещерите;
- Забранява се извеждането на интензивни и голи главни сечи;
- Забранява се всякакво строителство;
- Разрешава се извеждането на санитарна сеч и отсичането на престарели и с влошени декоративни качества дървета.

Фиг. II-21. Местоположение на ПЗ „Черната скала“

*Източник: Регистър на ЗТ и ЗЗ в България към ИАОС

6.2. Защитени зони

В териториалният обхват на Община Банско, попадат части от следните защитени зони (ЗЗ) от екологичната мрежа Натура 2000 по смисъла на Закона за биологично разнообразие (ЗБР):

- **ЗЗ BG0002063 „Западни Родопи“** за опазване на дивите птици;
- **ЗЗ BG0002076 „Места“** за опазване на дивите птици;
- **ЗЗ BG0002126 „Пирин Буфер“** за опазване на дивите птици;
- **ЗЗ BG0000209 „Пирин“** за опазване на дивите птици за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;
- **ЗЗ BG0001021 „Река Места“** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;
- **ЗЗ BG0001030 „Родопи - Западни“** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

Фиг. II-23. Карта на защитени зони попадащи на територията на Община Банско и региона
*Източник: РИОСВ - Благоевград

 Защитена зона BG0002063 „Западни Родопи“ за опазване на дивите птици е обявена със Заповед № РД-835/17.11.2008 г. на Министъра на околната среда и водите, ДВ, бр. 108/19.12.2008 г., изменена със Заповед № РД-890/26.11.2013 г. на Министъра на околната среда и водите, ДВ, бр. 107/13.12.2013 г. С промените в заповедта се променя площта на защитената зона, в която влиза и част от землището на с. Осеново, Община Банско.

Целите на опазване на ЗЗ BG0002063 „Западни Родопи“ са:

- Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 3 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
- Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 3, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване в ЗЗ BG0002063 „Западни Родопи“ са:

Видове по чл. 6, ал. 1, т. 3 от Закона за биологичното разнообразие: Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Осояд (*Pernis apivorus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Планински кеклик (*Alectoris graeca*), Лещарка (*Bonasa bonasia*), Глухар (*Tetrao urogallus*), Бухал (*Bubo bubo*), Вrabчова кукумявка (*Glaucidium passerinum*), Уралска улулица (*Strix uralensis*), Пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), Трипръст кълвач (*Picoides tridactylus*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*).

Видове по чл. 6, ал. 1, т. 4 от Закона за биологичното разнообразие: Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (*Керкенец*) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

В границите на защитената зона се забранява:

- Залесяването на пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
- Използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади.

 Защитена зона BG0002076 „Места“ за опазване на дивите птици е обявена със Заповед №РД-532/26.05.2010 г. на Министъра на околната среда и водите, ДВ, бр. 51/06.07.2010 г. В границите на защитената зона попадат части от землищата на с. Кремен и с. Филипово, Община Банско.

Целите на опазване на 33 BG0002076 „Места“ са:

- Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
- Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване в 33 BG0002076 „Места“ са:

Видове по чл. 6, ал. 1, т. 3 от Закона за биологичното разнообразие: Малък корморан (*Phalacrocorax pygmeus*), Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Гривеста чапла (*Ardeola ralloides*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Червена чапла (*Ardea purpurea*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Блестящ ибис (*Plegadis falcinellus*), Белоока потапница (*Aythya nyroca*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Орел змияр (*Circaetus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Голям креслив орел (*Aquila clanga*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraetus pennatus*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Белошипа ветрушка (*Falco naumanni*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Малък сокол (*Falco columbarius*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Планински кеклик (*Alectoris graeca*), Кокилобегач (*Himantopus himantopus*), Малък горски водобегач (*Tringa glareola*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Белочела сврачка (*Lanius nubicus*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Голям маслинов присмехульник (*Hippolais olivetorum*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*).

Видове по чл. 6, ал. 1, т. 4 от Закона за биологичното разнообразие: Малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Фиш (*Anas penelope*), Сива патица (*Anas strepera*), Лятно бърне (*Anas querquedula*), Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (*Керкенец*) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Воден дърдавец (*Rallus aquaticus*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Лиска (*Fulica atra*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Средна бекарина (*Gallinago gallinago*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*), Пчелояд (*Merops apiaster*), Брегова лястовица (*Riparia riparia*).

В границите на защитената зона се забранява:

- залесяването на пасища и мера, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
- използването на пестициди и минерални торове в пасища;
- изграждането на водноелектрически централи с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;

- изграждането на вятърни генератори за производство на електроенергия с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие, както и с изключение на тези за самостоятелно хранене на обекти.

 Защитена зона BG0002126 „Пирин Буфер“ за опазване на дивите птици е обявена със Заповед № РД-352/11.04.2013 г. на Министъра на околната среда и водите, ДВ, бр.48/31.05.2013 г. В защитената зона влизат части от землищата на гр. Добринище, с. Кремен, с. Обидим, Община Банско.

Целите на опазване на 33 BG0002126 „Пирин Буфер“ са:

- Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
- Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване в 33 BG0002126 „Пирин Буфер“ са:

Видове по чл. 6, ал. 1, т. 3 от Закона за биологичното разнообразие: Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*), Белоглав лешояд (*Gyps fulvus*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Лещарка (*Bonasa bonasia*), Глухар (*Tetrao urogallus*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Бухал (*Bubo bubo*), Вrabчова кукумявка (*Glaucidium passerinum*), Пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), Трипръст кълвач (*Picoides tridactylus*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Ловен сокол (*Falco cherrug*).

Видове по чл. 6, ал. 1, т. 4 от Закона за биологичното разнообразие: Брегова лястовица (*Riparia riparia*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Голям ястреб (*Accipiter gentiles*), Жълтокрака чайка (*Larus cachinnans*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Крещалец (*Rallus aquaticus*), Лиска (*Fulica atra*), Лятно бърне (*Anas querquedula*), Малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Обикновен пчелояд (*Merops apiaster*), Орко (*Falco subbuteo*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Речна чайка (*Larus ridibundus*), Сива патица (*Anas strepera*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Средна бекасица (*Gallinago gallinago*), Фиш (*Anas Penelope*), Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*).

В границите на защитената зона се забранява:

- Използването на неселективни средства за борба с вредителите по горите и в селското стопанство;
- Използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади;
- Залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения.

 Защитена зона BG0000209 „Пирин“ за опазване на дивите птици и за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна е обявена със Заповед № РД-572/08.09.2008 г. на Министъра на околната среда и водите, ДВ, бр.84/26.09.2008 г., изменена със Заповед № РД-284/31.03.2021 г. В защитената зона влизат части от землищата на гр. Банско, гр. Добринище, с. Кремен и с. Обидим, Община Банско.

Целите на опазване на ЗЗ BG0000209 „Пирин“ са:

- опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2.1 и 2.2 видове птици, техните популации и разпространение в границите на зоната за постигане и поддържане на благоприятното им състояние;
- опазване и поддържане на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.3, местообитанията на посочените в т. 2.4 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Алпийския биогеографски регион;
- подобряване на състоянието на местообитанията на видовете птици Египетски лешояд (Neophron percnopterus), Вечерна ветрушка (Falco vespertinus), Ливаден дърдавец (Crex crex) и Градинска овесарка (Emberizia hortulana);
- увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природни местообитания с кодове 4060, 6170, 62D0, 6430 и 7140;
- подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 9110, 9130, 91D0* и 9530*;
- при необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, посочени в т. 2.3, местообитания на посочени в т.2 видове и техни популации.

Предмет на опазване в ЗЗ BG0000209 „Пирин“ са:

Видове по чл. 6, ал. 1, т. 3 от Закона за биологичното разнообразие: Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*), Белоглав лешояд (*Gyps fulvus*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Осояд (*Pernis apivorus*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraetus pennatus*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Лешарка (*Bonasa bonasia*), Глухар (*Tetrao urogallus*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Бухал (*Bubo bubo*), Врабчова кукумявка (*Glaucidium passerinum*), Пернатонога кукумавка (*Aegolius funereus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Трипръст кълвач (*Picoides tridactylus*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бълбрица (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Градинска овесарка (*Emberizia hortulana*), Планински кеклик (*Alectoris graeca*).

Видове по чл. 6, ал. 1, т. 4 от Закона за биологичното разнообразие: Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Черношипа ветрушка (*Керкенец*) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Късокрил кюкавец (*Actitis hypoleucos*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

Типове природни местообитания по чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие:

- 3130 Олиготрофни до мезотрофни стоящи води с растителност от *Littorelletea uniflorae* и/или *Isoeto-Nanojuncetea*;
- 3160 Естествени дистрофни езера;
- 3260 Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitriche-Batrachion*;
- 4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества;
- 4070 * Храстови съобщества с *Pinus mugo*;
- 6150 Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества;
- 6170 Алпийски и субалпийски варовикови тревни съобщества;
- 6230 * Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините;
- 62D0 Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества;
- 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс;
- 6520 Планински сенокосни ливади;
- 7140 Преходни блата и плаващи подвижни торфища;
- 8110 Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс;
- 8120 Сипеи върху варовити терени и калциеви шисти във високите планини;
- 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове;
- 8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове;
- 8310 Неблагоустроени пещери;
- 9110 Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*;
- 9130 Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*;
- 91BA Мизийски гори от обикновена ела;
- 91CA Рило -Родопски и Старопланински бялборови гори;
- 91D0 * Мочурни гори;
- 9410 Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*);
- 9530 * Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор;
- 95A0 Гори от бяла и черна мура.

Местообитания на видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от Закона за биологичното разнообразие:

Бозайници – *Кафява мечка (*Ursus arctos*), *Европейски вълк (*Canis lupus*), Дива коза (*Rupicapra rupicapra balcanica*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*).

Земноводни и влечуги – Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*).

Риби – Планински кефал (*Leuciscus (Telestes) souffia*).

Безгръбначни – *Ручеен рак (*Austropotamobius torrentium*), Кордулегастер (Балканско воденичарче) (*Cordulegaster heros*), Обикновен паракалоптенус (*Paracaloptenus caloptenoides*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), *Четириточкова мечка пеперуда (*Euplagia (Callimorpha) quadripunctaria*), Полиоматус (*Polyommatus eroides*), Еуфидриас (*Euphydryas aurinia*).

Растения – Карпатска тоция (*Tozzia carpathica*), *Buxbaumia viridis*.

В границите на защитената зона се забранява паша на домашни животни до 100 m от границите на разпространение на природни местообитания с кодове 3130 и 3160, както и в реално заетите местообитания на вида Дива коза (*Rupicapra rupicapra balcanica*), определени в резултат на данни от мониторинг, извършван от дирекция „Национален парк Пирин“.

 Защитена зона BG0001021 „Река Места“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна е обявена със Заповед № РД-353/31.03.2021 г. на Министъра на околната среда и водите, ДВ, бр.58/13.07.2021 г. В защитената зона влизат части от землищата на гр. Банско, гр. Добринище, с. Гостун, с. Кремен, с. Обидим, с. Осеново, с. Места и с. Филипово, Община Банско.

Целите на опазване на BG0001021 „Река Места“ са:

- опазване и поддържане на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитанията на посочените в т. 2.2 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Алпийския биогеографски регион;
- увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природни местообитания с кодове 5210, 6210 (* важни местообитания на орхидеи) и 6220*;
- подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 3260, 3270, 6210 (* важни местообитания на орхидеи), 6220*, 6430, 6520, 7140, 9180*, 91E0*, 91M0, 91W0, 9530* и 95A0;
- 3.4. подобряване на местообитанията на вида Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*);
- при необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитания на посочени в т. 2.2 видове и техни популации;
- поддържане на свързаността на местообитанията на приоритетните за опазване видове *Кафява мечка (*Ursus arctos*) и *Европейски вълк (*Canis lupus*).

Предмет на опазване в защитена зона BG0001021 „Река Места“ са:

Типове природни местообитания по чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР):

- 3260 Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitriche/Batrachion*;
- 3270 Реки с кални брегове с *Chenopodion rubri* и *Bidention p.p.*;
- 4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества;
- 5210 Храсталаци с *Juniperus* spp.;
- 6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*;
- 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи);
- 6220 * Псевдостеппи с житни и едногодишни растения от клас *Thero-Brachypodietea*;
- 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс;
- 6510 Низинни сенокосни ливади;
- 6520 Планински сенокосни ливади;
- 7140 Преходни блата и плаващи подвижни торфища;
- 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове;
- 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii*;
- 8310 Неблагоустроени пещери;
- 9110 Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*;

- 9130 Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*;
- 9170 Дъбово-габърони гори от типа *Galio-Carpinetum*;
- 9180 * Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове;
- 91AA * Източни гори от космат дъб;
- 91BA Мизийски гори от обикновена ела;
- 91CA Рило -Родопски и Старопланински бялборови гори;
- 91D0 * Мочурни гори;
- 91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*);
- 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;
- 91W0 Мизийски букови гори;
- 9410 Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*);
- 9530 * Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор;
- 95A0 Гори от бяла и черна мура.

Местообитанията на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР:

Бозайници – *Кафява мечка (*Ursus arctos*), *Европейски вълк (*Canis lupus*), Дива коза (*Rupicapra rupicapra balcanica*), Видра (*Lutra lutra*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*).

Земноводни и влечуги – Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*).

Риб – Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Европейска горчивка (*Rhodeus amarus*), *Barbus cyclolepis*.

Безгръбначни – *Ручеен рак (*Austropotamobius torrentium*), Бръмбар рогац (*Lucanus cervus*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), *Осмодерма (*Osmoderma eremita*), Полиоматус (*Polyommatus eroides*), *Четириточкова мечка пеперуда (*Euplagia (Callimorpha) quadripunctaria*), Обикновен паракалоптенус (*Paracaloptenus caloptenoides*).

В границите на защитената зона се забранява:

- Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища и регламентираните за това места;
- Движение на мотоциклети, ATV, UTV и бъгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;
- Търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания по т. 2.1; забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура за

предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие;

- Промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива;
- Разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания по т. 2.1 освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои, както и в случаите на реализиране на допустими планове, програми, проекти или инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;
- Премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;
- Употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;
- Употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери и изоставени орни земи, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии, освен при каламитет, епифитотия, епизоотия, епидемия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове;
- Използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);
- Използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;
- Палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;
- Палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване по т. 2.2.1;
- Провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – от 1 март до 30 юни;
- Отводняване на крайбрежни заливаеми ивици на реки, промени в хидроморфологичния режим чрез отводняване, изземване на наносни отложения, коригиране, преграждане с диги на реки с изключение на такива: в урбанизирани територии; в случаи на опасност от наводнения, които могат да доведат до риск за живота и здравето на хората или настъпване на материални щети; при бедствия и аварии; за подобряване на състоянието на природните местообитания и местообитанията на видовете по т. 2;

- Извеждане на сечи в природни местообитания с кодове 91E0* и 91D0* с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии, за поддържане/ подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете по т. 2, както и в случаите на реализиране на допустими инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;
- Добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50% от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти дървета;
- Паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост;
- Изграждане на нови пътища от втори и по-висок клас без обезпечаване изграждането на съответна зелена инфраструктура за преминаване на мечки и други животни.

 Защитена зона BG0001030 „Родопи Западни“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна е обявена със Заповед № РД-278/31.03.2021 г. на Министъра на околната среда и водите, ДВ, бр.45/28.05.2021 г. В защитената зона влизат части от землищата на с. Гостун и с.Осеново, Община Банско.

Целите на опазване на 33 BG0001030 „Родопи Западни“ са:

- опазване и поддържане на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитанията на посочените в т. 2.2 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в съответните биогеографски региони;
- увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природни местообитания с кодове 6230* и 7140 в частта от защитената зона, попадаща в Алпийския биогеографски регион;
- подобряване на структурата и функциите на природно местообитание с код 9560*;
- подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 3160, 6230*, 62A0, 6410, 9180*, 91CA, 91D0*, 91E0*, 91H0*, 91M0, 91W0, 91Z0, 9270, 92C0, 9410, 9530*, и 95A0 в частта от защитената зона, попадаща в Алпийския биогеографски регион;
- подобряване на местообитанията на видовете Средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Блатно петльово перо (*Gladiolus palustris*) и *Hamatocaulis vernicosus* в частта от защитената зона, попадаща в Алпийския биогеографски регион;
- при необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитания на посочени в т. 2.2 видове и техни популации;
- поддържане на свързаността на местообитанията на приоритетните за опазване видове *Кафява мечка (*Ursus arctos*) и *Европейски вълк (*Canis lupus*), както и на вида Дива коза (*Rupicapra rupicapra balcanica*).

Предмет на опазване в 33 BG0001030 „Родопи Западни“ са:

Типове природни местообитания по чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР):

- 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа Magnopotamion или Hydrocharition;
- 3160 Естествени дистрофни езера;
- 3260 Равнинни или планински реки с растителност от Ranunculion fluitantis и Callitriche-Batrachion;
- 4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества;
- 4090 Ендемични оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета;
- 40B0 Родопски съобщества на Potentilla fruticosa;
- 5130 Съобщества на Juniperus communis върху варовик;
- 5210 Храсталаци с Juniperus spp.;
- 6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alysso-Sedion albi;
- 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи);
- 6230 * Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините;
- 62A0 Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества;
- 62D0 Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества;
- 6410 Ливади с Molinia на карбонатни, торфени или глинести почви (Molinion caeruleae);
- 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс;
- 6510 Низинни сенокосни ливади;
- 6520 Планински сенокосни ливади;
- 7140 Преходни блата и плаващи подвижни торфища;
- 7220 * Извори с твърда вода с туфести формации (Cratoneurion);
- 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове;
- 8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове;
- 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите Sedo-Scleranthion или Sedo albi-Veronicion dillenii;
- 8310 Неблагоустроени пещери;
- 9110 Букови гори от типа Luzulo-Fagetum;
- 9130 Букови гори от типа Asperulo-Fagetum;
- 9150 Термофилни букови гори (CephalantheroFagion);
- 9170 Дъбово-габърови гори от типа GalioCarpinetum;
- 9180 * Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове;
- 91AA * Източни гори от космат дъб;
- 91BA Мизийски гори от обикновена ела;
- 91CA Рило -Родопски и Старопланински бялборови гори;
- 91D0 * Мочурни гори;
- 91E0 * Алувиални гори с Alnus glutinosa и Fraxinus excelsior (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae);
- 91H0 * Панонски гори с Quercus pubescens;
- 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;
- 91W0 Мизийски букови гори;
- 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа;
- 9270 Гръцки букови гори с Abies borisii-regis;
- 92C0 Гори от Platanus orientalis;
- 9410 Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio-Piceetea);
- 9530 * Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор;
- 9560 * Ендемични гори от Juniperus spp.;
- 95A0 Гори от бяла и черна мура.

Местообитанията на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР:

Бозайници– *Кафява мечка (*Ursus arctos*), *Европейски вълк (*Canis lupus*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Видра (*Lutra lutra*), Дива коза (*Rupicapra rupicapra balcanica*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*), Дългопръст ношник (*Myotis capaccinii*), Голям ношник (*Myotis myotis*), Дългоухношник (*Myotis bechsteinii*), Остроух ношник (*Myotis blythii*), Трицветен ношник (*Myotis emarginatus*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*).

Земноводни и влечуги – Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*).

Риби– Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Маришка мряна (*Barbus cyclolepis*).

Безгръбначни – *Ручеен рак (*Austropotamobius torrentium*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), *Осмодерма (*Osmoderma eremita*), *Cucujus cinnaberinus*, Обикновен паракалоптенус (*Paracaloptenus caloptenoides*), *Четириточкова мечалеперуда (*Euplagia (Callimorpha) quadripunctaria*), Полиоматус (*Polyommatus eroides*), Еуфидриас (*Euphydryas aurinia*), Торбогнездница (*Eriogaster catax*), Кордулегастер (*Balkanско воденичарче*) (*Cordulegaster heros*) Бисерна мида (*Unio crassus*).

Растения– Блатнопетльово перо (*Gladiolus palustris*), Червено усойниче (*Echium russicum*), *Vuxbaumia viridis*, *Hamatocaulis vernicosus*.

В границите на защитената зона се забранява:

- Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища и регламентирани за това места;
- Движение на мотоциклети, ATV, UTV и бгитата извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;
- Промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при използването на земеделските земи като такива;
- Разораване и залесяване на поляни, долини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания по т. 2.1 освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои, както и в случаите на реализиране на допустими планове, програми, проекти или инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;
- Премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при използването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;
- Употреба на торове, подобрители на почвата, биологичноактивни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;

- Употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери и изоставени орни земи, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии, освен при каламитет, епифитотия, епизоотия, епидемия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове;
- Използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);
- Използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;
- Палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;
- Палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоприятните пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване по т. 2.2.1;
- Провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – от 1 март до 30 юни;
- Добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50 % от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти дървета;
- Паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост.

6.3. Биоразнообразие

✓ Флора

Според геоботаническото райониране на Р. България (проф. Ив. Бондев и колектив, 1997), Община Банско попада в Европейска широколистна горска област, Евксинска провинция, Пирински окръг, Северопирински район. Характеризира се с наличие на изключително разнообразна растителност с представители на повече от 6 растителни пояса – алпийски, субалпийски, иглолистен, буков, скални терени, тревен, антропогенен.

В района на Пирин планина преобладава иглолистната горска растителност с основно участие на черната (*Pinus heldreichii*) и бяла мура (*Pinus peuce*), както и бял бор (*Pinus sylvestris*), черен бор (*Pinus nigra*), ела (*Abies alba*), смърч (*Picea abies*). В по-високите части е разпространен клекът (*Pinus mugo*). В алпийската част на планината преобладава алпийската тревиста растителност. В нископланинските части на територията иглолистните видове са примесени с широколистни, като в котловинната част са земеделските земи, с преобладаващи култури тютюн, картофи, царевича, както и сенокосни площи.

Растителността е с висока степен на съхраненост на биологичното разнообразие. Причина за изключително растително разнообразие са твърде разнообразните условия, породени от

съчетанието на южна географска ширина и голяма надморска височина, както и разнообразният релеф, експозиция и др., които служат като местообитания на различни растителни видове. Особено важна роля за разпределението на растителните видове играе реакцията на основната скала. Тук се срещат както силикатни, така и варовити терени. Езерата и потоците също разнообразяват условията, създавайки по-влажни местообитания за влаголюбивите видове. Флората на парка е запазила до голяма степен автохтонния си облик. Установените растителни таксони принадлежат на 60 флорни центъра и комбинации между тях. Почти по равно са представени субсредиземноморските и евро-азиатските флорни елементи. С високо участие са и евро-средиземноморските и бореалните флорни елементи.

Горските територии заемат 76 % от общината. Показателят „лесистост на територията” е с по-висока стойност от средния за страната (31 %).

Според горскорастителното райониране на България (проф. Б.Захариев и колектив, 1979) територията на Община Банско се намира в Южната крайгранична горскорастителна област, подобласт „Пиринска”. В диапазона от 650 m н.в. (водослива на дол „Требеш” с река Места) до 2914 m н.в. (първенеца на Пирин връх Вихрен) в рамките на Община Банско се очертават следните пояси и подпояси от височинната зоналност на горскорастителното райониране:

Долен равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори:

- хълмисто-предпланински подпояс на смесените широколистни гори (600-800 m н.в.).

Среден планински пояс на горите от бук и иглолистни:

- нископланински подпояс на горите от горун, бук и ела (800-1500 m н.в.);
- среднопланински подпояс на горите от бук, ела и смърч (1500-1900 m н.в.);
- горнопланински подпояс на смърчовите гори (1900-2200 m н.в.).

Високопланински пояс:

- високопланински подпояс на горите от смърч и мури (2200-2500 m н.в.);
- субалпийски подпояс на единичните дървета, клековите и храсталачните формации (2500-2700 m н.в.);
- подпояс на алпийските пасища (над 2700 m н.в.).

За територията на Община Банско в Регистъра на вековните дървета в България на ИАОС са включени следните видове:

Таблица II-16.Регистър на вековните дървета за територията на Община Банско

Код в регистъра	Вид	Населено място	Документ за обявяване	Реална възраст години	Височина/m	Периметър/m
6	Бакушевата мура Черна мура(<i>Pinus heldreichii</i>)	гр. Банско	ПМС №14282 от 23.07.1940 г.	1282	22	7.8
2199	Благун(<i>Quercus frainetto</i>)	с. Филипово	Заповед № 804 от 08.10.2020 г., бр. 97/2020 на ДВ	222	16	4.3
12	Бяла мура <i>Pinus peuce</i>)	гр. Добринище	-	130	20	3.2

Код в регистъра	Вид	Населено място	Документ за обявяване	Реална възраст години	Височина/m	Периметър/m
	Бял бор (<i>Pinus sylvestris</i>)					
7	Ела (<i>Abies spp.</i>)	гр. Добринище		300	36	4.5
694	Черна мура(<i>Pinus heldreichii</i>)	гр. Банско	Заповед № 715 от 12.03.1975 г.	1047	15	5.7

*Източник: ИАОС: Регистър на вековните дървета към 2021 г.

✓ Фауна

По зоогеографско райониране, общината попада в северен регион, Рило-Родопски район, където Пирин-Евросибирските и европейски видове преобладават значително над средиземноморските, като видовете от северен тип са около 29 %, а тези от южен-около 11%, обусловено от навлизането на средиземноморско влияние по долината на р. Места.

Гръбначната (*Vertebrata*) фауна, която е най-добре проучена и чийто природозащитен статус у нас е най-добре регламентиран, в района на проучваната територия е представена предимно от видове, характерни за средно високите и високи части на планините. Над горната граница на гората преобладават видове, характерни за алпийските и субалпийските части на планините и петрофилни (скалолюбиви) видове, като една част от тях е от т. нар. палеоксеромонтанен тип, които в Европа живеят и се размножават почти изключително в субалпийски и алпийски части на високите планини.

При бозайниците от гризачите (Rodentia) често срещани са катерицата (*Sciurus vulgaris*), жълтогърлата горска мишка (*Apodemus flavicollis*), ръждива (горска) полевка (*Clethrionomys glareolus*), от хищниците (Carnovora) – белката (*Martes foina*) и лисицата (*Vulpes vulpes*), а от чифтокопитните (Artiodactyla) – дива свиня (*Sus scrofa*), муфлон (*Ovis aries*), елен лопатар (*Dama dama*), кафява мечка (*Ursus arctus*), вълк (*Canis lupus*), дива котка (*Felis sylvestris*), сърна (*Capreolus capreolus*), дива коза (*Rupicapra rupicapra balcanica*) и др.

От земноводните и влечугите най-често срещани са живородният гущер (*Zootoca vivipara*), усойницата (*Vipera berus*) и планинската водна жаба (*Rana temporaria*).

В горите в района при птиците доминиращият комплекс най-често е от видовете обикновена чинка, червеношийка, черен синигер. В някои части на горския масив със значителен брой гнездящи двойки е орехчето (*Troglodytes troglodytes*). В края на летния период стават твърде многобройни двата вида лястовици – градска (*Delichon urbicum*) и скална (*Ptyonoprogne rupestris*). През същият период са наблюдавани и чести прелитания на по-малки или по-големи ята на обикновената кръсточовка (*Loxia curvirostra*), а в первазите на гори са регистрирани и ята жълти овесарки (*Emberiza citrinella*) от по-няколко до десетки индивиди. Над горната граница на гората – в алпийската и субалпийската зони най-често се срещат домашната червеноопашка (*Phoenicurus ochrurus*), алпийската завирушка (*Prunella collaris*), белогушият дрозд (*Turdus torquatus torquatus*), жълтоклюната алпийска гарга (*Pyrrhocorax graculus*), а на места и по няколко индивида на едно място от видовете водна (*Anthus spinoletta*) и горска бърбрица (*Anthus trivialis*).

Срещат се още глухар (*Tetrao urogallus*), яребица (*Perdix Perdix*), планински кеклик (*Alectoris graeca*), гривяк (*Columba palumbus*), гургулица (*Streptopelia turtur*), горски бекас (*Scolopax rusticola L.*), черен щъркел (*Ciconia nigra*) и др.

Видове, обект на ловен туризъм

Съгласно справка на ТП „Държавно горско стопанство Добринище“, видовете обект на ловен туризъм са: сърна, дива свиня, заек, кеклик и яребица.

По данни на ТП „Държавно горско стопанство Места“, на негова територия са обособени: дивечовъден участък „Родопи“ с площ 5363 ha и държавните ловни стопански райони „Вищерица“ с площ 1816 ha и „Места“ с площ 5123 ha.

Изградена е база за интензивно стопанисване на дивеча с площ 140.6 ha за елен лопатар и муфлон.

Стопанството разполага с ловен дом „Вищерица“, а за любителите на спортния риболов на разположение е микроязовир „Вищерица“.

6.4. Лечебни растения

Настоящият раздел е изготвен на основание чл. 50, т. 3 от Закона за лечебните растения (Обн. ДВ. бр. 29/07.04.2000г., посл. изм. ДВ. бр. 17 от 26 Февруари 2021г.) и с обем и съдържание, съгласно чл. 55, ал. 1 и 2 от същият Закон.

Около 770 вида, или 19% от всички видове растения у нас, са лечебни. Повечето от тях, около 760 вида, са диворастящи. Около 250 от тях се ползват в големи количества за търговия и преработка. Останалите не са обект на икономически интерес, но за тяхното полезно действие има научни данни и практически доказателства.

Повечето лечебни растения в България се отнасят към биологичния тип на многогодишните тревисти растения - 49%. Едногодишните видове са 19 %, храстите 15 %, а дърветата 11 %. Най-малочислен е типът на двугодишните видове - 6 %. Размножаването е основно чрез семена или спори, но при голяма част от многогодишните видове е застъпено вегетативното размножаване.

Настоящият раздел включва информация за видовете лечебни растения срещащи се на територията на общината, местообитанието им, периода на цъфтеж/събиране, приблизителна оценка на състоянието, периода на възстановяване на находището, допустим процент за събиране от находището, природозащитния статут. Разделът представя и информация за необходимите мерки за опазване на лечебните растения, техните местообитания и находища.

Лечебни растения на територията на Община Банско

Лечебните растения участват в състава на дървесни, храстови и тревни съобщества. Някои видове от тях доминират и придават облика на растителността. Други имат много ограничено разпространение, единични находища и са с природозащитен статут.

Съгласно справка на ТП „Държавно горско стопанство Места“ и ТП „Държавно горско стопанство Добринище“, най-често срещаните видове лечебни растения, разпространени на територията на общината са представени в табличен вид както следва:

✓ **Описание на местоположението на естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите**

Вид/латинско наименование/Семейство	Кратко описание
Звъника лечебна (Жълт кантарион лечебен, Порезниче) <i>Hypericum perforatum</i> L. сем. Звъникови (Hypericaceae) 	Представлява многогодишно тревисто растение с хоризонтално пълзящо коренище. Стеблата изправени или възходящи, 20 50 (100) см високи, кръгли или двуръбни. в горната част силно разклонени. Местообитание: Расте по сухи тревисти и храсталати места, разредени гори и сечища, изоставени орници, по необработвани места. На територията на общината се среща и в горски поляни и покрайнините на горите почти до 2000 m н.в. Условията на местообитанията са отлични. Период на цъфтеж: май-август. Използваема част: Дрогата се състои само от горните облистени цветоносни стеблени части на растението. Събира се през юни - август. По време на цъфтеж се отрязват облистените стръкове на растението на около 20 cm от върха. Използува се главно като средство за лечение на редица стомашно-чревни заболявания. Жълтият кантарион е използван също така и при заболявания на жлъчните пътища и при бъбречна калкулоза. Основните активни съставки на жълтия кантарион включват хиперицин, хиперфорин, флавоноиди, катехинови танини, етерични масла и фенол карбоксилни киселини. Екстрактът от жълт кантарион има положителен ефект върху настроението на човека и може да засили мотивацията по време на емоционален срив. Приблизителна оценка на състоянието: достатъчни за естествено възобновяне. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Обикновен риган/<i>Origanum vulgare</i> L. сем. Устноцветни (Lamiaceae) 	Многогодишно тревисто растение. Отглежда се и като културно растение заради ароматното масло, което се съдържа в цялата надземна част и особено в цветовете. Маслото намира широко приложение в парфюмерията. Изсушените стъбла са добър заместител на чая. Местообитание: Расте из храсталаци и сечища, в тревисти съобщества, по каменливи места и в редки гори предимно в предпланините и планините из цялата територия на горските стопанства в общината докъм 1700 mн.в. Условията за местообитание са добри. Период на цъфтеж: юни-септември. Използваема част: В съвременната медицина се използват цветоносните върхни части, които се събират по време на цъфтеж. Употребява се и в народната медицина. Използва се и като подправка. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на находищата на територията на общината е достатъчно за естествено възобновяне. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Равнец хилядолистен (Равнец бял)/<i>Achillea millefolium</i> gr. сем. Сложноцветни (Asteraceae)	Белият равнец е многогодишно тревисто растение с пълзящи подземни издънки. Стъблото е до 60 cm високо, разклонено само в горната си част. Съцветията му са плоски, съставени от по няколко дребни цветове. нашата страна се срещат още няколко вида от същия род равнец с бели цветове, които могат лесно да се смесят с медицинския бял равнец. Местообитание: Расте по тревисти места, ливади, планински и горски райони, между храсти. На територията на община се среща по сухите тревисти места, край пътищата, около горите, поляните, из не добре обработените посеви като плевел, из ливадите, между храсталациите. Период на цъфтеж: май-септември. Използваема част: В съвременната медицина се използват цветните

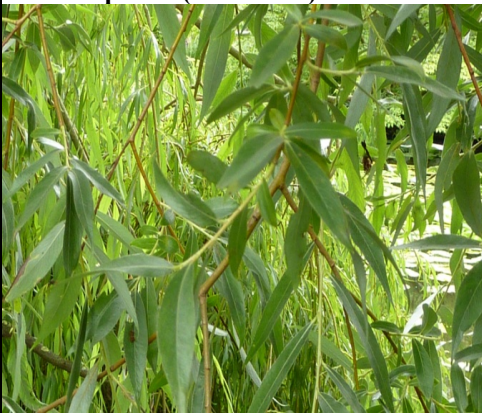
Вид/латинско наименование/Семейство	Кратко описание
	кошнички и връхните части, отрязани на 15-20 cm под върха. Намира широко приложение в народната медицина. Стръковете се берат по време на цъфтене. Цветовете (съцветията) се берат при пълното им разцъфтяване в сухо време, като се отрязват късо, на мястото на разклоненията им, без стъблата. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на находищата на територията на общината е добро, неподложени на натиск. Не се препоръчва добив. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък и до 80% за съцветията (цветни кошнички). Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Камшик лечебен / <i>Agrimonia eupatoria</i> сем. Розоцветни (Rosaceae) 	Многогодишно тревисто растение с късо и дебело коренище. Стъблото е тънко изправено, високо до 1 m. Билката е наричана още: Охтивче, Чичек, Мастика, Ребник, Маясьливче, Мотика, Агримония, Лечебен камшик, Камшиче. Камшикът е медоносно и с приятен аромат растение. Местообитание: Широко разпространен по сухи тревисти и каменливи места, край пътища, ливади, гори и горски поляни из цялата община до към 1500 m. н.в. Условията на местообитанията са отлични. Период на цъфтеж: юни-август. Използваема част: Използваемите части са стръковете, отрязани на около 25 cm от основата, събрани по време на цъфтежа. Дебелите стъбла не се събират. Използва се в народната медицина. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Дрян обикновен / <i>Cornus mas</i> L. сем. Дрянови (Cornaceae) 	Представява ниско дърво или храст. Достига на височина до 7-8 метра. Дървесината му е много тежка, здрава и жилава и се използва за изработване на различни дребни предмети, включително и музикални инструменти. Местообитание: Расте пръснато или групово в смесени, главно дъбови гори, където се явява като подлес, както и из храсталаци и скалисти склонове върху различни почви на територията на общината. Условията на местообитанията са отлични. Период на цъфтеж: февруари-март. Използваема част: Плодовете, брани след пълното им узряване през август-октомври. Те се държат да омекнат, след което се сушат на сянка или в сушилня при t° до 70°C. Изсушените дренки имат червен цвят и стипчив сладко-кисел вкус. Използва се още кората и дървесината на растението. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 80% за плодове. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Леска обикновена / <i>Corylus avellana</i> сем. Брезови (Betulaceae) 	Растението представлява храст с височина 2-4 m или дръвче до 8-9 m. Стъблото ѝ е с гладка пепелява кора, която е покрита с лещанки. Местообитание: Среща се на цялата територия на горските стопанства в общината. Формира самостоятелни съобщества – храсталаци на мястото на изсечени или унищожени гори. Период на цъфтеж: февруари-април. Използваема част: Употребяват се ядките, листата, кората, клоните, дървесината и кората на клонките. Ядките са деликатес. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70%-листа, 40%-кори. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Вид/латинско наименование/Семейство	Кратко описание
Полски хвощ/ <i>Equisetum arvense</i> L. сем. Хвощови (Equisetaceae) 	Многогодишно тревисто спорово растение с дълго подземно (дълбоко в земята) кафяво черно коренище с тънки корени и кълбести грудки. Местообитание: Расте из влажни ливади, крайбрежни насипи, из обработваеми места и посеви и често като плевел в градини до към 2000 m н.в. На територията на общината е разпространен в ниските части край реките. Период на цъфтеж: спороноси февруари-май. Използваема част: Използват се зелените летни стъбла, които се сушат. В народната медицина декокти и инфузи от хвощ се прилагат освен като диуретично и кръвоспиращо средство и при бъбречнокаменна и жлъчнокаменна болест, при ревматизъм, подагра, заболявания на дихателните органи и др. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70%-листа. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Мъждряк/<i>Fraxinus ornus</i> L. сем. Маслинови (Oleaceae) 	Наричан също бял ясен, е вид с бели кичурести цветове. Мъждрякът може да достигне височина 20 m и диаметър 60 cm, но по-често остава с по-малки размери. Кората е гладка и жълтеникаво-кафява. Дървесината на мъждряка е тежка, жилава и здрава. Видът е с горскостопанско, декоративно, лечебно, багрилно и медоносно значение. Местообитание: Смесени гори, гъсталаци и скалисти места, главно на варовикова почва - това са условията, при които мъждрякът расте най-добре. Среща се често в ниската част на горските стопанства в общината. Издържа добре на засушавания и понася засенчванията. Условията на местообитанията са отлични. Период на цъфтеж: април-май Използваема част: За лечебни цели се използват кората и листата на билката. Кората се събира в периода от март до юни месец, като се взема тази от младите клони. Листата се събират през лятото при пълното им развитие. И двете суровини се сушат на сянка в проветриви помещения. Употребява се дървесината на мъждряка за направата на дръжки на различни видове сечива и градински пособия. Листата на растението се препоръчват за лечение на артритни и ревматични болки, мигалгия и треска. От кората му се извлича продукт с медицинско значение, наречен мана. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Допустим % за събиране от находището: до 70%-листа, 40%-кори. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Омайниче градско/<i>Geum urbanum</i> L. сем. Розоцветни (Rosaceae) 	Градското омайниче е влакнесто тревисто растение с късо хоризонтално стъбло, на височина до 40-70 cm. Местообитание: Омайничето расте из храсталаци, сенчести, гористи места и горски поляни, по изоставени места, край селища и др. на територията на цялата община. Условията на местообитание са отлични. Период на цъфтеж: май-август. Използваема част: Използват се коренища и корени и цъфтящата надземна част, изсушени в проветриви помещения или в сушилни. Коренищата и корените на омайничето притежават слаба характерна карамфилова миризма и силно тръпчив вкус. Надземните части на градското омайниче съдържат етерично масло и танини в по-малко количество, горчиви вещества, гликозида геин и др. Има установено противовъзпалително, антидиарично, противомикробно действие. Приблизителна оценка на състоянието: Достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 40%-коренища, корени. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

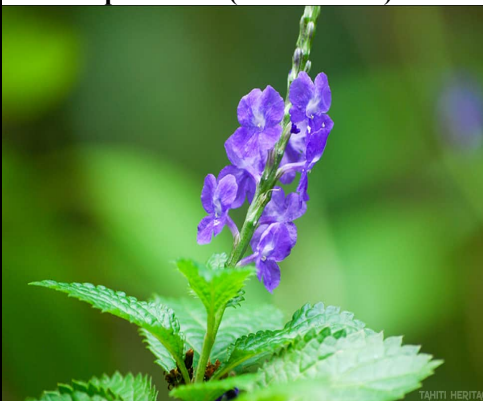
Вид/латинско наименование/Семейство	Кратко описание
Еньовче същинско/<i>Galium verum</i> L. сем. Брошови (Rubiaceae) 	Едногодишно тревисто растение, с дълго разклонено коренище. Цветовете са жълти, събрани в съцветия сенник. Местообитание: Расте из храсталаци и като рудерално край пътища, селища, пасища, често с нарушен тревостой, в горски поляни. На територията на общината среща във всички открити тревисти площи и като съдоминант. Условието на местообитанията са отлични. Период на цъфтеж: май-септември. Използваема част: Използва се цъфтящата надземна част на растението - стръкове заедно с листа. Стръковете от Еньовче се берат през пролетта и лятото по време на пълния цъфтеж. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък и листа. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Обикновен бръшлян/<i>Hedera helix</i> L. сем. Бръшлянови (Araliaceae) 	Обикновеният бръшлян е увивен или катерлив многогодишен храст. При хоризонтален растеж лесно достига до 30 m дължина, а при вертикален (напр. по стена и др.) може да стигне до 25 m. Растението е отровно! Местообитание: Расте из умерено влажни и разсветлени гори, по поляни, скалисти и храсталачни места. Отглежда се по паркове и градини. При подходящи условия се среща във всички части на горските стопанства. Условието на местообитанията са отлични. Период на цъфтеж: август-октомври. Използваема част: В съвременната медицина се използват листата, които се берат по време на цъфтежа и се сушат на сянка. Бръшлянът се използва в козметичната индустрия като съставка в различни продукти против целулита и като декоративно растение при оформлението на градини, паркове, жилищни фасади. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70% за листа. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Маточина/<i>Melissa officinalis</i> сем. Устноцветни (Lamiaceae) 	Многогодишно тревисто растение. Стъблото е право от 50 до 100 cm високо, четириръбесто, разклонено, покрито с жлезисти власинки. Листата имат характерна приятна лимонена миризма. Местообитание: Среща се по каменисти места, край пътища, разредени храсталаци и горски поляни, огради както и в дворове в цялата община. Условието на местообитанията са добри. Период на цъфтеж: юни-септември. Използваема част: Използваемите части са листата и стръковете, които се събират непосредствено преди цъфтеж. Използва се широко в народната медицина. Може да се консумира като чай, хранителна добавка, както и в инхалации (етерично масло), балсам, лосион. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Допустим % за събиране от находището: до 70% за листа и стрък. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Обикновена мента /Джоджен/<i>Mentha spicata</i>/сем. Устноцветни (Lamiaceae) 	Наричана още джоджен, представлява тревистомногогодишно растение, достигащо на височина 30-100 cm. Съществуват множество разновидности на ментата, която освен с лечебна цел се използва и като подправка. Местообитание: Расте по влажни, тревисти места, край реки и блатата на територията на цялата община. Период на цъфтеж: Ментата цъфти от юни до август. Използваема част: В медицината се използват листата на растението. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70% за листа. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Вид/латинско наименование/Семейство	Кратко описание
Глог червен/<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. сем. Розоцветни (Rosaceae) 	Наричан още бял глог, обикновен глог е храст или малко дръвче достигащо от 2 до 5 m височина. Клоните са лъскави, младите са голи, покрити с малко количество власинки, част от тях са видоизменени в бодли. Плодовете му са червени. Глогът е медоносно растение. Местообитание: Расте из гори, храсталаци и пътеки докъм 1500 m н.в. на територията на горските стопанства в общината. Период на цъфтеж: май-юни. Използваема част: Използваеми части са цветове с листата, цветовете без листата, плодовете. Много рядко се употребяват корените, нарязани на дребни късове. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70% плод, 80%-цвят. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Трънка/<i>Prunus spinosa</i> L. сем. Розоцветни (Rosaceae) 	Силно разклонен бодлив храст, 1-3 m висок, кората възчерна; клонките завършват с остър трън. Местообитание: Расте из храсталаци, по синори, пасища, пустеещи места, край пътища, в покрайнините на дъбови гори в общината. Период на цъфтеж: март-април. Използваема част: Най-широко приложение в народната медицината имат цветовете като нежно слабително средство, като отхрачващо или като диуретик при бъбречни заболявания. Плодовете дават ефект при различни стомашни разстройства, а листата - при възпаления на бъбреците и пикочния мехур и кожни заболявания. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 80% - плод, 70%-листа. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Драка/<i>Paliurus spina-christi</i> Mill. сем. Зърникови (Rhamnaceae) 	Драката е бодлив, силно разклонен от основата си, листопаден, висок до 3 метра храст. Младите клонки са кестеняви, пухести. Растението е лечебно, медоносно, багрилно, дъбилно и декоративно. Местообитание: Расте по тревисти, каменисти и припечни склонове в покрайнините на гори и в разредени ксеротермни дъбови гори по хълмове, предимно на варовите терени на територията на общината. Период на цъфтеж: май-септември, а плодовете узряват от юли до ноември. Използваема част: В съвременната медицина се употребяват плодовете, които се събират през втората половина на лятото до средата на есента, когато придобият жълтозелен до светло жълтокафяв цвят. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на находищата е добро. Допустим % за събиране от находището: до 80% за плод. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Живовлек голям/<i>Plantago major</i> L. сем. Живовлекови (Plantaginaceae) 	Известен още с името Широколистен живовлек. Представява многогодишно тревисто растение. Местообитание: Расте по влажни, тревисти, песъчливи и наводнени места, край реки, блата, изкопи, пътища и сечища на територията на цялата общината. Период на цъфтеж: май-септември. Използваема част: Използват се листата, които се събират от май до октомври месец, в сухо време и след като се вдигне росата. В народната медицина се използват още семената и пресният сок. Сиропът от живовляк е много добро средство против кашлица. Семената могат да се консумират сурови или варени. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70% за листа. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

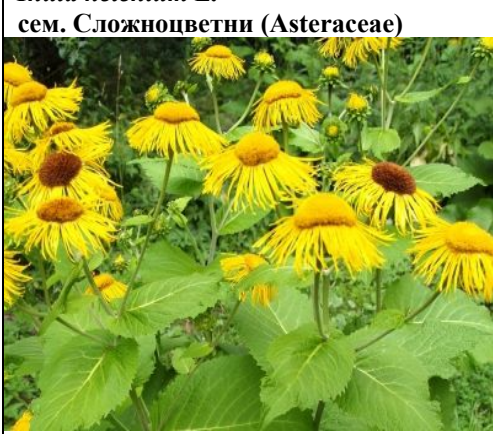
Вид/латинско наименование/Семейство	Кратко описание
Живовлек ланцетовиден/ <i>Plantago lanceolata</i> L. сем. Живовлекови (Plantaginaceae) 	Наричан още теснолистен живовлек е многогодишно тревисто растение с цветоносното стъбло високо 7-40 cm със силно разклонено коренище. Местообитание: Расте из ливади, пасища, по сухи и умерено влажни, тревисти и песъчливи места, край пътища, като плевел в градини, лозя и окопни култури на територията на цялата община. Условието на местообитанията са много добри. Период на цъфтеж: май-септември. Използваема част: В съвременната медицина се използват листата, които се берат по време на цъфтежа, семената и пресният сок. Теснолистният живовлек се използва като средство за лечение на възпалителните заболявания на дихателните пътища. През есента на 2013г., живовлякът е избран от учени от Университета във Вюрцбург за „лечебно растение на 2014 годината“, поради съдържащите се в него антибактериални и кръвоспиращи вещества. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70% за листа. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Обикновена шипка/ <i>Rosa canina</i> сем. Розоцветни (Rosaceae) 	Представява широколистен храст, обикновено вариращи на височина от 1 до 5 метра. Стъблата на растението са покрити с твърди бодли - малки, остри, извити шипове, които го подпомагат при катерене. Растението е известно още и с имената: Див гюл, Кучешка шипка, Див трендафил. Местообитание: Расте из храсталаци, тревисти терени, покрай речни тераси и потоци, по синорите, из пустеещи селскостопански земи, в покрайнините на горите на територията на общината. Период на цъфтеж: май-юли. Използваема част: Плодовете - шипки, събрани след пълното им узряване, но все още твърди през есента. Намира широко приложение като декоративно растение и за подложки на декоративните рози. Плодовете се използват в медицината и в хранително-вкусовата промишленост за приготвяне на мармалади, брашно, сиропи и др. Съдържат витамин С средно 513 мг % на сурова маса. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 80% за плод. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Обикновен киселец/ <i>Rumex acetosa</i> сем. Лападови (Polygonaceae) 	Киселецът е многогодишно двудомно стройно растение, високо около 60 cm, със сочни стъбла и листа. Има кръгово разположени класове от червеникаво-зелени цветове. Характеристика на растението е способността да натрупва ензими, благодарение на което толерира добре слана през зимата. При продължително понижаване на температурата и липса на снежна покривка кореновата система може да измръзне. Растението е еднополово, двудомно, малко, розово или червено. Местообитание: Расте по влажни поляни, ливади и тревисти места на територията на общината. Период на цъфтеж: май-юли. Използваема част: Листата на младите стъбла се използват за храна като зеленчук. Листата могат да се добавят в салати за подсилване на вкуса. Често се пюират в супии сосове и са основна съставка в супа от киселец. Поради слабокиселия си вкус, се твърди, че гаси жаждата и се смята за полезен за повишаване на апетита. В народната практика надземната част на растението се използва за багрене на вълна в бежов цвят. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите е добро. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70% за листа. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Вид/латинско наименование/Семейство	Кратко описание
Малина/ <i>Rubus idaeus</i> L. сем. Розоцветни (Rosaceae) 	Малината е храст, до 1.5 m висок, с късо многоглаво коренище. Овощно, хранително, витаминозно, лечебно и медоносно растение. Местообитание: Расте из храсталаци и като подлес в широколистни и иглолистни гори, а понякога образува самостоятелни съобщества на територията на сечища, ветровали, пожарища, край пътища и др. от 100 докъм 2200 (2400) m н.в. Период на цъфтеж: юни-юли. Използваема част: Българската народна медицина използва листата и плодовете под формата на сиропи и чайове при простудни заболявания, като потогонно средство. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70%. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Върба бяла/ <i>Salix alba</i> L. сем. Върбови (Salicaceae) 	Видът представлява еднодомно дърво, до 25-30 метра високо, кората тъмнокафява надлъжно напукана. Местообитание: Расте по влажни и блатисти места, край потоци, реки, блата и езера, из крайбрежните гори и храсталаци, заедно с други видове върби и тополи на територията на общината. Период на цъфтеж: март-май. Използваема част: В съвременната медицина се използва върбовата кора, която се събира рано напролет, по време на усиленото сокодвижение в растението от клони на 3-6 годишна възраст. Отделя се от млади клонки, събирани в края на зимата и в началото на пролетта от дървета на възраст от 2 до 5 години. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 40% за кори. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Върба срещуположнолистна (Върба червена)/<i>Salix purpurea</i> L. сем. Върбови (Salicaceae) 	Представлява листопаден, силно разклонен храст, висок до 5-6 (8) метра, наричан още Ракита. Растението е медоносно, а най-честата му употреба в бита е плетене на кошници от неговите леторасти. Местообитание: Среща се по блата, потоци, влажни места и реки из потоци. Образува малки храсталачни групировки, самостоятелно или с други въдове върби. Среща се до 1600 метра н.в. на територията на общината. Период на цъфтеж: март-април. Използваема част: Използват се корените, корите, ресите и листата. Кората на ракиката се събира през март месец, когато движението на сокове в нея е най-голямо. Богат източник е на салицин, от който се произвежда аспирин. Листата могат да бъдат събрани по време на вегетация, като се използват пресни или сушени. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 40%. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Черен бърз/ <i>Sambucus nigra</i> L. сем. Бързови (Caprifoliaceae) 	Черният бърз е широколистен храст или дърво, който се развива с бързи темпове (бързорастящ). Наричан е още бързуняк, селешник. Местообитание: Расте по влажни и сенчести места, край реките и потоците, почти винаги в близост до населените места на територията на общината Използва се и като жив плет. Период на цъфтеж: Цъфти през май-юли, късно след разлистването, а плодовете узряват към август-септември. Използваема част: В съвременната медицина се използват най-често цветовете, събрани в края на пролетта, при започване на цъфтеж. Плода се събира в края на лятото при пълно узряване, а листата от бърз се събират лятото, когато са напълно развити. Използва се и кората на стъблото. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите

Вид/латинско наименование/Семейство	Кратко описание
	са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70% за листа, 80% за плодове и цветове и 40% за кори. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Зарасличе (Черен оман)/ <i>Symphytum officinale</i> L. сем. Грапаволистни (Boraginaceae) 	Многогодишно тревисто грубовлакнесто растение с късо вертикално коренище и масивен месест корен (отвън черен, отвътре бял). Стъбла дебели, гъсто облистени, до 1 метър високи, листа грапави с едри власинки. Местообитание: Расте из влажни и замочурени ливади, заливни места край реки, потоци в низините и предпланините на територията на общината. Разпространен обикновено поединично. Период на цъфтеж: май-юли. Използваема част: Коренището с корена. Корените на билката са богати на алантоин, съдържат още танини и следи от пирролизидинови алкалоиди. Черния оман се използва широко в народната медицина в различни страни като вътрешно и външно лекарство. Бульон и запарка от пресни корени намаляват и спират възпалителните процеси, намаляват и облекчават болката, убиват множество микроби, спират кръвенето и заздравяват гнойни рани. Спомога при облекчаване симптомите на гастрит и язва. Растението е отровно при вътрешна употреба! Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Допустим % за събиране от находището: до 40% за корен. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Вратига, паничка/<i>Tanacetum vulgare</i> L. сем. Сложноцветни (Asteraceae) 	Многогодишно тревисто растение с удължено дървенисто коренище с дълги корени. Стеблата многобройни прави кръгли. Местообитание: Расте из храсталачни места, разредени гори, горски покрайнини и поляни, из сечища, тревисти и каменисти места, като елемент на естествената растителност, по-рядко вторично по изоставени буренливи места на територията на общината. Среща се в разредени съобщества на дъб, бук, бял бор, смърч други. Популацията е с мозаечна структура, на места значително плътни. Период на цъфтеж: юни-септември. Използваема част: Използват се листата и цветовете на билката, като растението се отсича близо до корена по време на цъфтеж. Цветовете се изсушават при 30°C и се съхраняват на сухо и проветриво място, без пряка слънчева светлина. Листата и цветята на имат стимулиращи и тонизиращи свойства. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Липа дребнолистна/ <i>Tilia cordata</i> Mill. (<i>T. parvifolia</i> Ehrh.) сем. Липови (Tiliaceae) 	Дребнолистната липа е листопадно дърво високо до 30 m. Кореновата система развита в дълбочина, главният корен многократно разклонен, даващ множество издънки. Местообитание: Расте по сенчести и умерено влажни места, из смесените широколистни гори, в предпланините и планините. Този вид е студоустойчив, но зле понасящ ниската почвена и въздушна влажност. Не понася добре замърсения въздух в населените места. Период на цъфтеж: юли. Използваема част: Цветовете. Дребнолистната липа е горскостопанско, декоративно, лечебно, медоносно и багрилно растение. Цветовете са ароматни, плодовете са сферични трошливи орехчета. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 80% за цвят. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Вид/латинско наименование/Семейство	Кратко описание
Липа едролитна/<i>Tilia platyphyllos</i> Scop. (<i>T. grandifolia</i> Neilr.) сем. Липови (<i>Tiliaceae</i>) 	Представлява дърво, високо до 30-40 m. Младите клонки са червени и овласени, листата са до 17-18 cm, отгоре тъмнозелени, от долната страна светлозелени с бели власинки в ъглите между жилките. Цветовете са светложълти, ароматни, събрани в увиснали съцветия. Местообитание: Среща се в долния и средния планински пояс по каменливи склонове на територията на общината. Расте изключително във влажните и по-топли планински долини, където участва в образуване на смесените широколистни гори. Период на цъфтеж: юни-юли. Използваема част: Отлично медоносно растение. Отварата от цветовете ѝ е високоценена като чай и лечебно средство. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 80% за цвят. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Сребролистна липа/<i>Tilia argentea</i> сем. Липови (<i>Tiliaceae</i>) 	Сребрилата липа е до 25 m високо, разклонено дърво. Короната е широкопирамидална, с насочени нагоре клони. Листата са широко-сърцевидни, зелени отгоре и сребристобели от глемия брой звездовидни власинки отдолу, откъдето идва името ѝ „Сребролистна“. Местообитание: Разпространена е из смесените широколистни гори в равнините, предпланините и планините върху относително сухи терени. Среща се повече като декоративно дърво в населените места (улицы, паркове, градини и др.) Период на цъфтеж: юни-юли. Използваема част: Използваемите части са цветовете и листата. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 80% - цвят, 70%-листа. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Подбел/<i>Tussilago farfara</i> L. сем. Сложноцветни (<i>Asteraceae</i>) 	Многогодишно тревисто растение с тънко, дълго, пълзящо и разклонено коренище. През ранна пролет от коренището израстват около 15 cm високи, неразклонени стъбла, покрити с дребни, яйцевидно ланцетни, кафявочервени люсповидни листчета. Местообитание: Расте из насипи, влажни брегове, край канали, изоставени места на глинеста почва, в гарниците на естествената растителност, но на отворени участъци с нарушена растителност. Период на цъфтеж: март-май. Използваема част: Използват се листата и цветните кошнички. Листата се берат зелени и млади, през месеците юни - август. Билката съдържа от 5 до 10% слюзни вещества, горчивото вещество тусилагин, танини, сапонини, органични киселини, пигменти и др. Приблизителна оценка на състоянието: нее подложен на натиск. Допустим% за събиране от находището: 70%листа и цв.кошнички. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Върбинка лечебна/<i>Verbena officinalis</i> сем. Върбинкови (<i>Verbenaceae</i>) 	Върбинката е многогодишно тревисто растение. Стъблата са четириръбести, дълги от 30 до 100 cm, изправени, разклонени. Местообитание: Върбинката расте по влажни и умерено влажни и буренливи места в низините и планините, до към 100 m н.в. на територията на цялата община. Период на цъфтеж: май-октомври. Използваема част: За лечебни цели в медицината се използва стрък от върбинка и листата, които се берат по време на цъфтеж. Отрязват се с нож облистените цветоносни стъбла на дължина до 20 cm, измерена от върха на растението. Могат да се събират и зелените и неповредени листа от неотрязаната част. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък и листа. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Вид/латинско наименование/Семейство	Кратко описание
Лопен лечебен /<i>Verbascum phlomoides</i> сем. Живеничеви (Scrophulariaceae) 	Представява двугодишно мъхесто-влакнесто тревисто растение, наричан още мъхнат лопен. Местообитание: Расте по сухи тревисти, каменисти и пясъчливи места, край пътища и огради, из сечища, пожарища, необработени ниви, пустеещи земи. Период на цъфтеж: Цъфти от юни до септември месец, а семената узряват от август до октомври. Използваема част: Използват се цветовете (венчелистчета), които се берат сутрин, преди изгрев слънце през месеците юни-август. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70% за цветовете. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Великденче лечебно/ <i>Veronica officinalis</i> L. сем. Живеничеви (Scrophulariaceae) 	Многогодишно тревисто влакнесто растение с тънко пълзящо коренище. Цветоносните стебла пълзящи вкореняващи се и приповдигащи се, цветоносните клонки изправени. Местообитание: Среца се на територията на общината, особено в умерено влажните гористи и храсталачни места. Понякога се приема като плевел, растейки в люцернови насаждения или сред други подобни културни посеви. Период на цъфтеж: май-юли. Използваема част: Използва се надземната част - стръкове брани по време на цъфтежа на растението. Листата се събират през лятото и се сушат за по-нататъшна употреба. В билката са намерени са сапонини, глюкозиди, горчиви вещества, етерично масло, витамин А и С. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Миризлива теменуга/ <i>Viola odorata</i> сем. Теменугови (Violaceae) 	Наричана още горска теменуга. Представява многогодишно тревисто растение със силно разклонено коренище, без надземно стъбло, с розетка от листа и 10-25 cm дълги вкореняващи се надземни издънки. Декоративна и медоносна билка. Местообитание: Расте по влажни и умерено влажни, каменисти, пясъчливи и тревисти места, край потоци и реки на територията на общината. Използваема част: В съвременната медицина се употребява коренището с корените, които се изкопават през март-юни, цялата надземна част и цветовете. Корените се събират през месеците септември и октомври, а цветовете по време на цъфтеж. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 40%-коренище, 80%-цвят. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Трицветна теменуга/ <i>Viola tricolor</i> сем. Теменугови (Violaceae) 	Представява едногодишно или двугодишно тревисто растение с право, ръбесто, слабо разклонено стъбло, високо до 45 cm с тънък вретеновиден корен. Местообитание: Расте из ливади и тревисти места, пасища, храсталаци, като плевел из ниви и градини, лозя, в низините, предпланините и планините до към 1800 m н.в. на територията на общината. Период на цъфтеж: май-септември. Използваема част: Надземната част, брана през време на цъфтежа. Високото съдържание на сапонини в билката определя отхрачващото ѝ действие. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Вид/латинско наименование/Семейство	Кратко описание
Бял имел/ <i>Viscum album</i> L. сем. Имелови (Loranthaceae) 	Вечнозелен полупаразитен дребен храст, прикрепващ се по клоните на гостоприемниците, проникващ под кората в дървесината с кореноподобен хаусторий, черпещ хранителни вещества. Достигащ до до 100 cm височина. Растението е отровно! Местообитание: Расте като полупаразит, върху различни видове иглолистни и широколистни дървесни растения. Период на цъфтеж: март-май. Използваема част: Събраните през лятото листа с клонки или само листата, изсушени при обикновена температура или в сушилня при температура, не по-висока от 45°. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70% за листа и стрък. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Ранилист лечебен/<i>Betonica officinalis</i> L сем. Устноцветни (Lamiaceae) 	Многогодишно тревисто растение с почти хоризонтално коренище. Стъблото е право, четириръбесто. Листата са продълговати. Местообитание: храсталаци: Расте по тревисти и храсталачни места в горите, низините и планините, единично или на малки групи. Среща се в горските стопанства на територията на общината до 1500 m н.в. Период на цъфтеж: юни-септември. Използваема част: В съвременната медицина се използва надземната част (стръкове), която се събира по време на цъфтежа, а така също и коренището. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък и до 40% за коренище. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Луличка обикновена /<i>Linaria vulgaris</i>/ сем. Живеничеви (Scrophlariaceae) 	Представлява тревисто многогодишно растение с вретеновиден корен с право, просто или разклонено стъбло, високо 20-60 cm. Цветовете са жълти, с оранжево обаянена отгоре долна устна и с дълга шпора. Местообитание: храсталаци Расте по тревисти места, край пътища и орници, в покрайнини и храсталаци и разредени горички, като плевел в околните култури със слята повърхност. Период на цъфтеж: май-юни. Използваема част: В съвременната медицина се използва надземната част (стръкове), която се събира по време на цъфтежа. Сушат се на сянка или в сушилня при t° до 40°C. Изсушената билка е с неприятна миризма и горчив вкус. Действа обезболяващо и пикочогонно. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Оман сърцевиднолюспест(Оман бял) <i>Inula helenium</i> L. сем. Сложноцветни (Asteraceae) 	Многогодишно тревисто растение с жълти цветове, с дебело късо месесто многоглаво коренище и многобройни придатъчни корени. Местообитание: Расте из влажни тревисти и храсталачни места в покрайнините на горите и край потоци и реки. Период на цъфтеж: юни-септември. Използваема част: Използват се корените с коренището, които се събират късно през есента или през ранна пролет. Коренището на белия оман намира приложение и в хранително-вкусовата, консервната, сладкарската и питейната (ликьорната) промишленост. Коренището и корените притежават отхрачващо, секретолитично и противовъзпалително действие. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са добри не се препоръчва добив. Допустим % за събиране от находището: до 40% за корен и коренища. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Вид/латинско наименование/Семейство	Кратко описание
Смрадлика/ <i>Cotinus coggygia</i> Scop. сем. Смрадликови (Anacardiaceae) 	Смрадликата или още тетра е храст или ниско дърво до 4 m високо с дълбока коренова система. Клоните му имат червеникава гладка кора и жълта дървесина. Листата през есента почервяват. Смрадликата е лечебно, багрилно, дъбилно и декоративно растение. Растението е отровно ако се използва за вътрешно лечение! Местообитание: Среща се в храсталаци и дъбови гори, по сухи и каменисти почви, често върху варовити терени, в равнините и предпланините до към 800 метра н.в. на територията на общината. Период на цъфтеж: май-юли. Използваема част: Използват се листата, които се берат по време на цъфтежа, задължително преди образуването на плодовете. Приблизителна оценка на състоянието: много добро. Допустим % за събиране от находището: до 70% за листа. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Зърнастец елшовиден/ <i>Frangula alnus</i> Mill. сем. Зърнастецови (Rhamnaceae) 	Храст или ниско дърво с гладка сиво-кафява лъскава кора, високо 5-7 m. Плодът е топчест, като, зрелият е виолетовочерен. Местообитание: Расте из широколистни храсталаци и иглолистни гори, на влажни терени, край блата, реки и потоци, рядко на скалисти и каменисти места, в низините и планините. Билката е разпространена нарядко из цялата страна до към 1000 m н.в.(рядко до 1700 m). На територията на общината се среща в Бъндеришката долина. Период на цъфтеж: Цъфи май-юли. Използваема част: Събраните през пролетта и изсушени кори на стеблото и клоните и плодовете. Кората се събира март-април, при започване на сокодвижението, а зрелите плодове август-септември. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Допустим % за събиране от находището: до 40% за кори, 80% плод. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
сем. Бъзови (Caprifoliaceae) Бъзак (<i>Sambucus ebulus</i>)	Тревисто многогодишно храстовидно растение, вид бъз, с дълго, пълзящо, силно разклонено коренище. Стъблата и листата му почервяват през есента с височина 1-2 метра. Местообитание: Билката расте като плевел в ниви, гори, храсталаци. Обикновено се среща покрай реките и пътищата, в равнините с достатъчно влага при надморска височина до 1900 метра. Период на цъфтеж: юни-септември. Използваема част: В народната медицина се използва плодът и коренът, а по-рядко и цветовете. Корени от бъзак - събират се през есента (октомври - ноември) след узряване на плодовете. Плодове от бъзак - събират се през лятото (август-септември) при пълното узряване на плодовете, когато са придобили характерното тъмносинобоагряне. Приблизителна оценка на състоянието: Много добро. Допустим % за събиране от находището: до 40% -корен, 80% -плод. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Пирински чай, <i>Sideritis scardica</i> Grsb. сем. Устноцветни (Lamiaceae) 	Многогодишно тревисто растение с пълзящо коренище известно още с наименованието Мурсалски чай. Местообитание: Билката расте по сухи камениливи варовити терени. Период на цъфтеж: юли-септември. Използваема част: Надземната част (връхни части на стеблата заедно с листата и цветовете), брана през време на цъфтежа. Суши се на сянка или в сушилня при t° до 35°C. Изсушената билка е белезникавожълта, с приятен мирис и слабо горчив вкус. Учените проявяват голям интерес към антиоксидантите срещащи се във вида. Твърди се, че тези молекули са ключови в борбата срещу хроничните възпалителни заболявания като рак, диабет и затлъстяване. Този чай има огромно количество антиоксиданти под формата на флавоноиди. Приблизителна оценка на състоянието: Консервационен вид. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Вид/латинско наименование/Семейство	Кратко описание
Божур червен /<i>Paeonia peregrina</i> Mill. сем. Божурови (<i>Paeoniaceae</i>) 	Червеният божур е многогодишно тревисто растение. Коренището е късо. От него излизат няколко стъбла и вретеновидно разположени корени. Стъблата са с височина до 60 сантиметра. Видът е лечебно и декоративно растение. Местообитание: Среща се като диворастящо растение из храсталаци и разсветлените гори, поляните, каменисти и тревисти места и др. почти из цялата страна, повече в по-ниските части (до 1000 m н.в.). Период на цъфтеж: май-юни. Използваема част: Корените през октомври или през пролетта; венчелистчетата през май-юли; семената през август-септември. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Допустим % за събиране от находището: 70% - венче и листа, 40% за корен. Природозащитен статут: Видът е включен в Приложение 4 на ЗБР за видовете с регулирано ползване. Видът е под специален режим на опазване и ползване съгласно ЗЛР. Ежегодно се определят допустимите за стопанско ползване количества и райони.
Иглика лечебна/ <i>Primula veris</i> L. (<i>P. officinalis</i> (L.) Hill.) сем. Игликови (<i>Primulaceae</i>) 	Представява многогодишно, тревисто, красиво цъфтящо растение. Местообитание: Среща се по ливади, гори, из храсталаци в планинските райони на територията на общината. Период на цъфтеж: Цъфти през април-май, а семената узряват през юли и август. Използваема част: Използват се коренището с корените, цветовете и листата на растението. Корените могат да се прибират през пролетта или есента, а цветовете при състояние на пълно разтваряне. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на запасите са достатъчни за естествено възобновяване. Природозащитен статут: Видът е включен в Приложение 4 на ЗБР за видовете с регулирано ползване. Видът не е защитен отЗБР но на основание на чл. 10, ал. 1,2 и 3 от ЗЛР и поради ограничените запаси - ежегодно, със заповед на министъра на ОСВ, се налагат ограничения на събираните количества от растението, извън тези за лични нужди.
Старо биле (Лудо биле) /<i>Atropa belladonna</i> L. сем. Картофови (<i>Solanaceae</i>) 	Представява многогодишно храстовидно растение с късо дебело коренищеи едногодишна надземна част. Наричано е още Беладона, лудо биле, отровно биле. Местообитание: Растението вирее в гористи местности, из храсталаци и до букови дървета. Обича сенчести, влажни места и богата на варовик почва на територията на общината. Период на цъфтеж: май-септември. Използваема част: Използват се листата и корените по време на цъфтеж. Сушат се на хладно място. Корените се вадят през есента, след като узреят семената. Приблизителна оценка на състоянието: задоволително. Допустим % за събиране от находището: до 40%-корен, 70%-листа. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР, но е под специален режим на опазване и ползване съгласно ЗЛР. Ежегодно се определят допустимите за стопанско ползване количества и райони.
Ягода горска/ <i>Fragaria vesca</i> L. сем. Розоцветни (<i>Rosaceae</i>) 	Многогодишно тревисто растение с хоризонтално или косо коренище, покрито с люспи, с дълги надземни вкореняващи се издънки. Местообитание: Расте из разредени гори и храсталаци, горски поляни и скални сипеи. Период на цъфтеж: май-август. Използваема част: Използват се плодовете и листата. Събирането на плодовете се извършва, като се откъсва само месестата част в сухо време. Листата се събират с дръжките. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70%-листа, 80%-плод. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Вид/латинско наименование/Семейство	Кратко описание
Чобанка хибридна (Ч. Лечебна) <i>Petasites hybridus</i> (L.) Gaertn. (P. officinalis Moench.) сем. Сложноцветни (Asteraceae) 	Многогодишно тревисто двудомно растение с месесто пълзящо коренище; развиващо цветоносни стебла; след прецъфтяването развиващи приосновни закръглено сърцевидни, вълнесто влакнести листа, нар. още Лечебна овчарка. Местообитание: Расте по каменливи и влажни места край реки и потоци. Разпространено из цялата страна докъм 1000 (1500) m н.в. Период на цъфтеж: април-май. Използваема част: Листа (след цъфтежа) и коренищата (в края на вегетацията). В народната медицина чобанката е прилагана и за лечение на гастрит и язвена болест, както и като диуретично и антиастматично средство. Приблизителна оценка на състоянието: Неподложени на натиск. Достатъчни за естествено възобновяване. Допустим % за събиране от находището: до 40%-корен, 70%-листа. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Мъжка папрат/ <i>Dryopteris filix-mas</i> (L.) Schott. сем. Аспидиеви (Aspidiaceae) 	Многогодишно тревисто спорово растение с дебело косо или изправено, до 25 см дълго, кафяво коренище, покрито с останки от стари листа. Билката е отровна и от нея могат да се използват само стандартизирани препарати по лекарско предписание и надзор! Местообитание: Расте из сенчести влажни места в горите и храсталците, предимно в планинските части на общината. Период на бране: В края на лятото (август - септември), началото на есента (октомври) или рано на пролет (март - април). Използваема част: Използват се коренищата., които се берат в края на лятото (август - септември), началото на есента (октомври) или рано на пролет (март - април). Приблизителна оценка на състоянието:добри. Допустим % за събиране от находището: до 40%-корен. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Сладка папрат/ <i>Polypodium vulgare</i> L. сем. Многоножкови папрати (Polypodiaceae) 	Многогодишно спорово растение с хоризонтално подземно (често и над земята) коренище, покрито с кафяви ланцетни островърхи люспи. Една от най-разпространените папрати в България. Местообитание: Расте из влажни, сенчести, скалисти места из горите. Разпространена е по всички планински райони на страната докъм 2000 m н. в., включително и на територията на Община Банско. Период на бране: През есента (септември - октомври) след узряване на спорите и уяхване и отмиране на листата. Изкопават се с копачка коренищата на добре развити растения. Използваема част: Използват се коренищата на растението. Сладката папрат се използва често при заболявания на дихателните пътища - при ларингит (пресипнал глас). Приблизителна оценка на състоянието: Достатъчни за естествено възобновяване. Допустим % за събиране от находището: до 40%-коренища. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Пелин обикновен /<i>Artemisia vulgaris</i> L. сем. Сложноцветни (Asteraceae) 	Пелинът е многогодишно тревисто растение или полухраст с вдървенели в основата стебла. Има силно горчив вкус и приятен аромат. Местообитание:Пелинът расте по тревисти и каменливи места, из храсталаци, из градини, необработени места и развалини в цялата страна до 1600m н.в. Период на цъфтеж: юли-октомври. Използваема част: Използват се стръковете, които се събират по време на цъфтеж. Свежи листа не се употребяват. Билката действа противовъзпалително, тонизиращо, апетитовъзбуждащо и противопаразитно. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Вид/латинско наименование/Семейство	Кратко описание
Гръмотрън бодлив/ <i>Ononis spinosa</i> L. сем. Бобови (Fabaceae) 	Гръмотрънът е многогодишно тревисто растение или полухраст с късо многоглаво коренище. Стеблата стелещи се, възходящи или изправени, прости или разклонени. Местообитание: Расте из влажни ливади, тревисти места, по пясъци край реките, в храсталаците и из горите, рядко плевел в посевите. Условията на местообитанията са добри. Период на цъфтеж: юни-септември. Използваема част: Събраните през пролетта (преди развитието на растението) или късно през есента почистени, измити и изсушени на сянка корени. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 40% за корен. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Синя жлъчка грапавоплодна/ <i>Cichorium Intybus</i> сем. Сложноцветни (Asteraceae) 	Двугодишно или многогодишно растение с дълъг месест вретеновиден корен. Стъблото е разклонено 30-120 cm високо, ръбесто, покрито с власинки. Местообитание: На територията на общината се среща по ливади, тревисти места, край пътища, плевел в лозя, градини, посеви и окопни култури. Период на цъфтеж: юни-октомври Използваема част: Надземната част на растението се събира през периода на цъфтежа (юли–август), а корените се изваждат в края на лятото или в началото на есента, когато надземните части на растението започват да увяхват. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 40%-корен, 70%-стрък. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Глухачре обикновено /<i>Taraxacum officinale</i>Web. сем. Сложноцветни (Asteraceae) 	Познати са около 1200 разновидности на глухарчето. Представлява многогодишно тревисто растение с дебел вертикален вретеновиден корен и скъсено стебло с приосновна листна розетка. Растението е хранително. Местообитание: Глухарчето расте из, ливади и пасища, по необработени и изоставени места, край пътища и селищата в общината. Разпространено из цялата страна и достига до 2500 m н.в. Период на цъфтеж: март-ноември. Използваема част: Използва се цялото растение, заедно с корените. Листата се берат и използват пресни през пролетта. Стръковете се берат по време на цъфтежа на глухарчето, а корените се вадят през есента когато надземната му част започва да вехне. Приблизителна оценка на състоянието: неподложени на натиск. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък и цвят, и 40% за корен. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Девисил мъхнат/<i>Heracleum verticillatum</i> сем. Сенникоцветни (Apiaceae) 	Мъхнатият девесил е двугодишно или многогодишно тревисто растение, високо от 1 до 1,5 метра. Стъблото и листата са покрити с меки власинки. Цветовете са бели. Стъблото разклонено прешленовидно в горната си част. Местообитание: Расте край планински потоци и влажни планински ливади между 1000 и 2500 m н.в. Период на цъфтеж: юни-август. Използваема част: Употребяват се предимно корените на растението, които се изваждат рано на пролет или през есента, както и надземните му части, от които се прави студен извлек. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: 40% - корен, 70%-стрък. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Вид/латинско наименование/Семейство	Кратко описание
Къпина полска/ <i>Rubus caesius</i> L. сем. Розоцветни (Rosaceae) 	Къпината е храстовидно растение с височина 50-75 cm. У нас са разпространени 44 вида. Местообитание: Къпините се срещат из горски поляни, храсталаци, край реки и пътища, по изоставени места из цялата община. Период на цъфтеж: май-август. Използваема част: Корените, листата и плодовете. Корените се събират през късна есен. Листата се събират през лятото по време на пълното им развитие в сухо време и се сушат при обикновена температура. Плодовете се берат, когато са напълно узрели. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 40%-корен, 70%-листа и плод. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Подъбиче обикновено/ <i>Teucrium chamaedrys</i> L. сем. Устноцветни (Lamiaceae) 	Многогодишно тревисто растение, наричано още Горчива чубрица. Стеблата му са прости, полегнали до изправени, до 30 cm високи четириръбни, в основата слабо вдървенели. Местообитание: На територията на общината се среща из разредени смесени гори и храсталаци, из горски поляни и тревисти места. Период на цъфтеж: май-септември. Използваема част: Използва се надземната част на растението. Стръковете на червеното подъбиче се събират по време на цъфтежа. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък. При събиране за лечебни цели не трябва да се изскубва с корените, тъй като така се унищожават растенията. Да се оставят поне 1/3 от добре развитите растения, за да се осигури семенното размножаване на вида Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Машерка/ <i>Thymus</i> сем. Устноцветни (Lamiaceae) 	Родът <i>Thymus</i> у нас е представен с редица видове около 15 на брой. Многогодишни тревисти растения или полухрасти с пълзящи или полегнали стъбла и възходящи цветоносни клонки. Местообитание: Разпространена по сухи тревисти и каменливи места, край пътища, ливади, гори и горски поляни из цялата община. Период на цъфтеж: юни-септември. Използваема част: В съвременната медицина се използват цъфтящите надземни части. Има голяма употреба и народната медицина, освен като билка се използва и като подправка. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък. Природозащитен статут: Защитени от ЗБР, съгласно приложение №3 са видовете: Прицветникова машерка /<i>Thymus bracteosus</i>/, Пиринска машерка /<i>Thymus perinicus</i>/ и Стоянова машерка /<i>Thymus stojanovi</i>/.
Лечебна комунига/ <i>Melilotus officinalis</i>(L.) Pal. сем. Бобови (Fabaceae) 	Двугодишно тревисто растение с изправено, по-рядко възходящо разклонено стъбло, високо до 1 m високо. Цветовете са дребни, дълги 4-7 mm, събрани в съцветия. Наричана още жълта комунига. Местообитание: Расте по влажни тревисти места, плевел из посевите, като рудерално край пътища и изоставени места в цялата община. Период на цъфтеж: юни-септември. Използваема част: Дрогата представлява изсушените връхни стебла с листата и цветовете. Събира се от месец май до месец август. Отрязват се цъфналите връхни стеблени части, навързани на снопчета, се сушат на проветриво и сенчесто място. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Вид/латинско наименование/Семейство	Кратко описание
Миши уши (Рунянка)/ <i>Hieracium pilosella</i> L. сем. Сложноцветни (Asteraceae) 	Многогодишно тревисто растение с дълги пълзящи надземни издънки с дребни листчета. Стъблата му са голи, а на върха имат цветна кошничка. Листата са дълги, продълговати и с форма на елипс. Обичайна за тях е зелената, покрита с власинки, горна повърхност. Долната е беловълнеста. Цветовете на билката са жълти и езичести. Местообитание: Расте из планински ливади и храсталаци, по изоставени места и из посеитена територията на цялата община. Период на цъфтеж: юни-август. Използваема част: За лечебни цели се ползва цялата надземна част на растението. Стръковете се отрязват в началото на цъфтенето много внимателно и без да се мачкат. След това се сушат. Приблизителна оценка на състоянието: Неподложени на натиск. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Червен кантарион обикновен/ <i>Centaurea erythraea</i> сем.Тинтявови (Gentianaceae) 	Видът е едногодишно или двугодишно тревисто растение с тънък корендостигащо на височина до 30-40 cm. Листата са срещуположни, елипсовидни, целокрайни. Цветовете са розовочервени, дребни, събрани в щитовидни съцветия на върха на стъблото. Местообитание: Расте по ливади, сухи тревисти и каменливи места, из храсталаци, рядко из посеите. Разпространен е из цялата страна докъм 1600 m н.в., както и на територията на Община Банско. Период на цъфтеж: юни-август. Използваема част: В съвременната медицина се използват цъфтящите стръкове (Herba Centaurii) отрязани на 15-20 cm под върха по време на цъфтежа. Най-сериозен фармакологичен интерес будят цветовете на червения кантарион. В тях се отчита висока концентрация на алкалоида генцианин, който притежава добре проучени противовъзпалителни свойства. Приблизителна оценка на състоянието: добро. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Чубрица планинска/ <i>Satureja montana</i> L.ssp. kitaibelii (Wierzb.) Ball. сем.Устноцветни(Lamiaceae) 	Многогодишно тревисто растение с вдървявящо в основата стъбло и изправени четириръбести цветоносни клонки, високи до 30 cm. Местообитание: Расте на бедни и сухи почви. Период на цъфтеж:юли-октомври. Използваема част:Расте по сухите каменисти склонове на планините, на припек и при наличие на варовик в района. Развива се най-добре в бедни до средни скалисти почви.Намира приложение в кулинарията и традиционната медицина. В съвременната народна медицина планинската чубрица се счита за полезна за цялата храносмилателна система. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Овчарска торбичка обикновена/ <i>Capsella bursa-pastoris</i> (L.)Medic. сем. Кръстоцветни (Brassicaceae) 	Представява едногодишно или двугодишно, тревисто растение.Овчарската торбичка е един от най-често срещаните плевели, който цъфти и ражда плодове от април до есента. Местообитание: Билката расте навсякъде - по пътища, поляни, канавки, паркове и междублокови пространства в цялата община. Период на цъфтеж: април-август. Използваема част: Събира се цялата надземна облистена част на растението през време на цъфтенето заедно с първите зелени плодчета, като стъблата се отрязват на около 25 cm от върха и към тях се прибавят здравите розеткови листа. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

Вид/латинско наименование/Семейство	Кратко описание
Боровинка черна /<i>Vaccinium myrtillus</i> L., сем. Пиренови (Ericaceae) 	Силно разклонен полухраст, 15-50 cm висок. Стеблата тънки ръбести зелени. Витаминният и минерален състав е богат и уникален Местообитание: Среща се из разредени иглолистни и широколистни гори и храсталаци (най-често смърчови, борови и букови), по каменливи и скални поляни, високопланински пасища и торфища. Разпространено във всички високи планини докъм 1800 m н.в. Период на цъфтеж: май-юни. Използваема част: Като билка се използват листата и плодовете на черната боровинка. Листата се изсушават при температура до 45°C, а плодовете, след като се изпари по-голяма част от влагата, се доизсушават при температура 60-70°C. Плодовете притежават приятен - сладко-кисел стипчив вкус. Допустим % за събиране от находището: до 70% за листа и плод. Приблизителна оценка на състоянието:отлично, възможен е добив. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Боровинка червена /<i>Vaccinium vitis-idaea</i> L. сем. Пиренови (Ericaceae) 	Представява вечнозелен нисък храст с ядливи кисели плодове. И макар да цъфти през първата половина на лятото, плодът е силно издръжлив дори на изключително ниски температури, до -40 °C. Местообитание: Расте из каменливи поляни в различни иглолистни гори на територията на общината. Период на цъфтеж:май-юли. Използваема част: И плодовете и листата на червената боровинка притежават доказани лечебни свойства, поради съдържанието на разнообразие от химически вещества, които имат антисептично, съдоукрепващо и диуретично действие. Плодовете на боровинките са богати на антиоксиданти, които защитават сърдечно-съдовата система, като съответно намаляват нивата на холестерола в кръвта. Приблизителна оценка на състоянието: добри на малки площи. Допустим % за събиране от находището: до 70% за листа и плод. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.
Кукуряк миризлив/ <i>Helleborus odoratus</i> W. et K. сем. Лютикови (Ranunculaceae) 	Многогодишно тревисто растение. Цветовете на кукуряка са жълтозелени и увиснали. Местообитание: Среща се по храсталаци, поляни и редки гори на територията на общината до 1800 m н.в.. Период на цъфтеж:февруари-април. Използваема част:Употребяват се коренът с коренището на растението, които се изваждат през февруари-март месец при появата на първите листа. Събирането им може да се случи и в края на лятото и началото на есента след узряване на плодовете на кукуряка. Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване. Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 40%-корен и коренище. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР. При събиране на билката да се оставят поне половината от добре развитите растения, за да се осигури размножаването на вида.
Бреза обикновена/ <i>Betula pendula</i> Roth.(B. verrucosa Ehrh.) сем. Брезови (Betulaceae) 	Брезата е листопадно дърво високо до 30 m с неправилна, яйцевидна рядка корона. Кората е бяла, лющеща се на хоризонтални ивици; при старите дървета в долната част на стъблото почти черна, с дълбоки пукнатини. Широко се използва като декоративно дърво. Местообитание: Расте в разредени, светли гори и по скалисти места най-често в пояса на иглолистните гори. Период на цъфтеж: април-май. Използваема част: Използват се листата, листните пъпки и кората. Пъпките се събират преди разпукването им през месеците април и май, като се отрязва част от клончето. Вкусът им е тръпчив. Листната маса и кората се берат през пролетта, преди и по време на цъфтене. Приблизителна оценка на състоянието: Достатъчни за естествено възобновяване Възможен е добив. Допустим % за събиране от находището: до 40%. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.

✓ **Анализ на дейностите за опазване на екосистемите, включващи лечебни растения, за осигуряване на устойчивото им ползване и опазване на ресурсите**

Лечебните растения в естествените им находища трябва да се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд. Неправилният начин на експлоатация на находищата нарушава възстановителния потенциал на популациите, който зависи от биологичните особености на вида и количествата събирани билки. Неприродосъобразното събиране, липсата на период за възстановяване и покой, нарушаването на нормалното семенно и вегетативно размножаване са основните причини за понижаване възможностите на естествените находища като източник на суровини.

Ползване на лечебните растения

Управлението на дейностите по опазване и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки е регламентирано със Закона за лечебните растения (ЗЛР). Ползването на лечебните растения е ползването на техните ресурси и включва:

- събирането на билки от диворастващи и култивирани лечебни растения;
- придобиването на билки за първична обработка или преработка;
- събирането на генетичен материал от диворастващи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Ползването на лечебните растения, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на позволение за ползване, издадено по реда на ЗЛР. Позволение не се изисква при събиране на билки за лични нужди от земи, гори и водни обекти - общинска собственост. Позволение не се изисква и когато лечебните растения са култивирани от собственици или ползватели на земи, гори или водни обекти, освен когато са култивирани от общината. Съгласно чл. 22 от ЗЛР, позволение за ползване на лечебните растения се издава от:

1. Директора на държавното горско стопанство или на държавното ловно стопанство в определения им териториален обхват - когато ползването е от горски територии – държавна собственост, както и за такива, предоставени им за управление въз основа на договор – след заплащане на такса в държавното горско стопанство или в държавното ловно стопанство.
2. Кмета на общината, когато ползването е от:
 - земеделски земи от поземления фонд и такива, включени в строителните граници на населените места - общинска собственост, след заплащане на такса в общината;
 - територии в строителните граници на населените места - общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в общината;
 - земеделски земи от поземления фонд - частна собственост; позволение се издава на собственика/арендатора или упълномощено от него лице, без заплащане на такса с възможност за преотстъпването му на трети лица - възмездно или безвъзмездно, при свободно договаряне.

Изисквания за опазване на находищата на лечебни растения, обект на събиране

За опазване естествените находища на лечебните растения е необходимо да се спазват изискванията, разписани в чл. 4 от *Наредба № 2 от 20 януари 2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения* (Обн. ДВ. бр.14/20.02.2004 г.), а именно:

- при събиране на надземни растителни части не се допуска изкореняване на растенията;
- цветовете, плодовете и семената се събират, без да се увреждат другите части на растенията;
- оставят се част от най-добрите екземпляри за естествено семенно размножаване;
- при наличие на узрели плодове и семена те се разпръскват за подпомагане на естественото семенно размножаване;
- повторно събиране на билки от определен район или находище се извършва след възстановяване на популацията;
- не се събират билки от млади, недобре развити или увредени лечебни растения.

Съгласно чл. 5 от същата Наредба, не се допуска събиране на билки в количества, надвишаващи следните стойности, определени като процент от наличните в находището запаси:

- ✓ за корени, коренища, грудки и луковици от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (вълча ябълка обикновена, глухарче обикновено, гръмотрън бодлив, девисил, лапад алпийски, оман чер, орлова папрат, прозорче горско, теменуга миризлива, чемерика лобелиева, чобанка хибридна и др.) - до 70%;
- ✓ за корени, коренища, грудки и луковици от видове, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия (божур червен, здравец обикновен, змиряник петнист, иглика лечебна, мъжка папрат, орехче ливадно, орехче обикновено, ранилист лечебен, сладка папрат обикновена и др. - до 40%;
- ✓ за кори, листни и стъблени пъпки (бреза обикновена, бор, върба бяла, дъб летен, леска обикновена и др.) - до 40%;
- ✓ за листа (бреза обикновена, живовлек голям, живовлек ланцетовиден, коприва, леска обикновена, малина, смрадлика и др.) - до 70%;
- ✓ за стръкове (великденче лечебно, звъника лечебна, иглика лечебна, камшик лечебен, коприва, мащерка, напръстник вълнест, подъбиче обикновено, равнец хилядолистен, ранилист лечебен, риган обикновен, тлъстига лютива, шапиче и др.) - до 70%;
- ✓ за цветни пъпки, цветове, съцветия и цветни кошнички, плодове и семена (боровинка червена и черна, бъз черен, глог червен, драка, зърнеш, иглика лечебна, лайка, липа - дребнолистна, едролистна, сребролистна, лопен гъстоцветен, мразовец есенен, орехче ливадно, офика, подбел, шипка и др.) - до 70% за едногодишните и до 80% за многогодишните видове.

Експлоатацията на находищата се редува с период на възстановяване на ресурсите. Продължителността на периода за възстановяване е различна за отделните видове и части от растението:

- * при събиране на корени и коренища от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (гръмотрън бодлив, копитник, коприва, лапад алпийски, прозорче горско, решетка безстъблена, теменуга миризлива, чемерика лобелиева, чобанка хибридна, чувен и др.) - 2 години;
- * при събиране на корени и коренища от видове, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия (дива тиква, здравец обикновен, иглика лечебна, лудо биле, мъжка папрат, орехче обикновено, сладка папрат и др.) - 3 години;
- * при събиране на грудки (божур червен, змиряник петнист, орехче ливадно) - 2 години;
- * при събиране на листа (боровинка черна и червена, лудо биле, малина, медуница

- лечебна, подбел, смрадлика, чемерика лобелиева и др.) - 1 година;
- * при събиране на стръкове от видове, които трудно възстановяват ресурсите си (горицвет пролетен, иглика лечебна, тинтява горска, тлъстига лютива и др.) - 4 години;
- * при събиране на съцветия от иглика лечебна и лопен гъстоцветен - 2 години;
- * плодове и семена от есенен минзухар и зърнеш - 2 години.

Не е необходим период за възстановяване при събиране на следните билки:

- коренища от вълча ябълка обикновена, коприва, орлова папрат, репей и трескот;
- стръкове от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (ветрогон полски, великденче лечебно, вратига, дяволска уста обикновена, звъника лечебна, змийско мляко, коприва, кучешко грозде черно, пчелинок обикновен, равнец хилядолистен и др.);
- цветни пъпки, цветове и съцветия (бъз черен, глог червен, лайка, липа - дребнолистна, едролистна и сребролистна, подбел, равнец хилядолистен, слез горски и др.);
- плодове и семена от есенен минзухар и зърнеш.

Период и начини за събиране на лечебни растения

Билките се събират в различен период/фаза от вегетацията на растенията, описани в чл. 7 от *Наредба № 2 от 20 януари 2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения* и са както следва:

- подземни органи (корени, коренища, грудки и луковици) - през есента или рано през пролетта преди вегетацията на растенията;
- кори - през пролетта във фаза на най-усилено сокодвижение (март - май);
- листни и стъблени пъпки - през пролетта (март - април), преди да се развият;
- борови връхчета - рано през пролетта, преди вегетацията;
- листа - преди цъфтежа (коприва, маточина, мента, момина сълза), по време на цъфтежа (боровинка черна и червена, блян черен, живовлек голям и ланцетовиден, лудо биле, слез горски, смрадлика) или след цъфтежа (бреза обикновена, глог червен и черен, глухарче обикновено, липа, медуница лечебна, подбел и др.);
- стръкове - в началото на цъфтежа или по време на пълен цъфтеж преди плодообразуване; допуска се събирането на стръкове с млади плодове, когато растението цъфти продължително време, като едновременно образува и плодове (боянка разклонена, овчарска торбичка обикновена, росопас лечебен и др.);
- цветни пъпки - непосредствено преди разцъфтяването им (пелин сантонинов);
- цветове и съцветия - в началото на цъфтежа или при пълен цъфтеж;
- месести плодове (боровинка черна и червена, бъз черен, касис, киселица, къпина полска, малина, офика, шипка, ягода горска и др.) - след пълното им узряване;
- сухи плодове от сенникоцветни - непосредствено преди пълното им узряване;
- семена - непосредствено преди пълното им узряване.

Видове под специален режим на опазване

Отделни видове диворастващи лечебни растения се поставят под специален режим на опазване, когато биологичното разнообразие или ресурсите им проявяват трайна тенденция към намаляване или има опасност от появяването на такава тенденция. Специалният режим се определя ежегодно до 10 февруари със заповед на министъра на околната среда и водите.

Режимът обхваща следните дейности:

- Забрана за събиране на билки за определен период от естествените находища на видовете от територията на цялата страна, отделни райони или единични

находища;

- Определяне на годишно допустимо за събиране количество билки по райони или находища;
- Разработване и прилагане на мерки за възстановяване на популациите и на техните местообитания.

Със Заповед №РД-135/04.02.2022 г. на Министъра на околната среда и водите допустимите за събиране количества билки за 2022 г. (kg сухо тегло) от естествените находища, извън териториите на националните паркове, са следните 11 вида лечебни растения: Божур червен (*Paeonia peregrina* Mill.), Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill.), Иглика лечебна (*Primula veris* L.), Катраника, пелин бял (*Artemisia alba* Turra), Лазаркиня, еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.), Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.), Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.), Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.), Тлъстига лютива, жълто прозориче (*Sedum acre* L.), Трън кисел (*Berberis vulgaris* L.), Шапиче (*Alchemilla vulgaris* complex).

Със заповедта на министъра, за територията на област Благоевград няма определени квоти за събиране от цитираните по-горе растения за 2022 г.

Забранено е събирането на билки от естествените им находища на територията на цялата страна, от следните видове лечебни растения: Бенедектински трън, пресечка (*Cnicus benedictus* L.), Волски език (*Asplenium scolopendrium*), Горицвет пролетен (*Adonis vernalis* L.), Дилянка лечебна, валериана (*Valeriana officinalis* L.), Залист бодлив (*Ruscus aculeatus* L.), Изтравниче (*Asplenium trichomanes* L.), Исландски лишей (*Cetraria islandica* L. Ach.), Исоп лечебен (*Hyssopus officinalis* sp. aristatus), Какула едрочветна (*Salvia tomentosa* Mill.), Копитник (*Asarum europaeum* L.), Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi*), Момина сълза (*Convallaria majalis* L.), Оман бял (*Inula helenium* L.), Папаронка жълта, жълт мак (*Glaucium flavum*), Пелин сантонинов (*Artemisia santonicum* L.), Пирински чай, мурсалски (*Sideritis scardica*), Пищялка панчичева (*Angelica pancicii*), Плаун бухалковиден (*Lycopodium clavatum* L.), Риган бял (*Origanum vulgare* L.), Лечебна ружа (*Althaea officinalis* L.), Салеп (*Orchis* sp. Diversa), Смил жълт (*Helichrysum arenarium* L.), Хуперция, Плаун обикновен (*Lycopodium selago*), Цистозира (*Cystoseira barbata*).

Ограниченията и забраните не се отнасят за количествата билки, събирани за лични нужди, с изключение на пирински (мурсалски, алиботушки) чай (*Sideritis scardica* Gribb).

Съгласно допълнителните разпоредби на ЗЛР под понятието „Билки за лични нужди“ се разбира количествата билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва:

- ✓ корени, коренища, луковици или грудки - до 1 kg;
- ✓ стръкове - до 2 kg;
- ✓ листа - до 1 kg;
- ✓ кори - до 0.5 kg;
- ✓ цветове - до 0.5 kg;
- ✓ семена - до 0.1 kg;
- ✓ плодове - до 10 kg;
- ✓ пъпки - до 0.5 kg;
- ✓ талус - до 1 kg.

Определените със заповедта количества билки се разпределят от регионалните инспекции по околна среда и водите между билкозаготвителите от района на инспекцията. Разпределението се извършва съответно със заповед на директора на съответната РИОСВ. Билките, събрани от лечебни растения под специален режим, се придружават до лицата, ВАНГ ЕООД

които ги използват с или без преработване за производство на лекарствени продукти, храни и козметика със следните документи:

- Заповед на директора на регионалната инспекция по околната среда и водите по чл. 10, ал. 5 от ЗЛР, когато билките са събрани от естествените им находища;
- Удостоверение, издадено от общината, когато билките са събрани от култивирани лечебни растения;
- Позволително за ползване на билки по чл. 21, ал. 2 от ЗЛР.

Видовете растения, обявени за защитени съгласно приложение № 3 към чл. 37 от Закона за биологичното разнообразие и обхванати в списъка по приложението към чл. 1, ал. 2 на този закон, се опазват съобразно разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие.

За находища на лечебни растения, намиращи се в защитени територии, се прилагат режимите и нормите, установени със Закона за защитените територии, заповедите за обявяване и планове за управление на защитените територии, а по отношение на опазването и ползването - разпоредбите на този закон.

Съгласно чл.46 от ЗЛР, Кметът на общината ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като:

- организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения, включени в общинската програма за опазване на околната среда;
- издава позволителни за ползване на лечебни растения от земи, води и водни обекти – общинска собственост;
- издава удостоверения за билките от култивираните лечебни растения;
- предоставя на министъра на околната среда и водите информация за нуждите на наблюдението и оценката на лечебните растения и на създаването и поддържането на специализираните карта и регистър за тях.

➤ ***Приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения, включително на редки или застрашени от изчезване видове***

Лечебните растения са природен ресурс. Опазването и управлението им е с цел да се осигури устойчиво ползване като част от естествения растителен и генетичен фонд със сегашна или бъдеща ценност.

Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси. То включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете. Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри растения, популациите на видовете и екосистемите, включващи популацията. Опазването трябва да включва поддържането и съхраняването на екосистемите и естествените им местообитания.

За изпълнение целите на програмата ще бъдат предприети следните мерки:

- Създаване и поддържане на база данни за находища на лечебни растения в общината, в т.ч. и на техните запаси;
- Осъществяване на контрол за недопускане на ползване на лечебни растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;
- Провеждане на периодични разяснителни кампании с цел повишаване екологичната култура на населението по прилагане на Закона за лечебните

растения и поднормативните актове към него, както и запознаване жителите на общината със заповедите на Министъра на околната среда и водите и на Регионалната инспекция по околна среда, относно специалния режим на опазване и ползване на лечебните растения през съответната година и осъществяване на контрол по тяхното изпълнение;

- Съобразяване на издадените разрешителни за ползване на лечебни растения със състоянието на ресурсите и осъществяване на контрол по тяхното изпълнение;
- Предоставяне на собствениците и ползвателите на земеделски земи, наличната информация за лечебните растения на територията на общината, за пригодността на земята за отглеждането им, както и информация за задълженията и препоръките относно земеползването, включително използване на екологосъобразни технологии за отглеждане, свързани с лечебните растения в общината;
- Даване на указания, относно начинът на ползване на лечебните растения на територията на Община Банско, както и правилата и изискванията за събиране на билки или генетичен материал от лечебни растения, регламентирани с *Наредба №2 от 20 януари 2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения*;
- Забраняване ползването на лечебните растения по начини и със средства, които водят до увреждане на находищата им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното биологично разнообразие, както и в нарушение на Наредба №2/02.01.2004 г.;
- Недопускане на палене на стърнища и предотвратяване на горски пожари;
- Издаване на разрешителни за събиране на лечебни растения;
- Събиране на такси за ползването на лечебни растения.

С изпълнение на предвидените мерки се цели постигане на ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и задоволяване потребностите от лечебни растения на населението.

За опазване на ресурсите от лечебни растения в НП „Пирин“ задължително трябва да се спазват заложените режими и норми за събиране на лечебни растения в ЗЛР и плана за управление на НП.

➤ ***Избор на регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях***

В Община Банско няма територии, които да не попадат в границите на защитени територии, изискващи подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях.

➤ ***Предложения за разработване на местни нормативни актове за начините на земеползване съобразно изискванията на нормативните актове и плановите документи от по-висока степен***

В Наредбата определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги и права на територията на Община Банско е определен реда и съответната такса за издаване на разрешително за ползване на лечебни растения (Приложение № 12 към цитираната Наредба).

През 2018 г. и 2019 г., Община Банско не е издавала разрешителни за ползване на лечебни растения, съгласно правомощията ѝ по чл. 22, т.2 от ЗЛР. За 2020 г. има издадено едно разрешително за бране на билката „Миши уши“ по реда на общинската наредба.

6.5. Горско стопанство

На територията на Община Банско има две държавни горски стопанства: ДГС „Добринище“ и ДГС „Места“. Горският фонд на Община Банско се стопанисва от тях и от Дирекцията на НП „Пирин“. (Голяма част от територията на общината попада в границите на НП „Пирин“ и съгласно ЗЗТ се управлява според изискванията на Плана за управление на парка).

Държавно горско стопанство „Добринище“ е разположено в средното течение на р. Места. Състои се от един основен комплекс – от течението на река Места (в най-ниската си част) до Национален парк „Пирин“ (в най-високите си части). Вторият комплекс е твърде малък и се намира на около 2 km югозападно от гр. Банско. Стопанството разполага с горския разсадник „Горните поляни“ с площ от 2,4 dka. В ДГС „Добринище“ е обособен държавен дивечовъден участък с площ от 1 713 ha.

Държавно горско стопанство „Места“ е получило името си от село Места, където се намира седалището му. Стопанисва горите и дивеча от Западнородопския район на Рило-Родопската област – западните и югозападни склонове Дъбрашкия дял на Западните Родопи. Попада в землищата на селата, Места, Филипово, Осеново, Гостун и част от землището на село Обидим.

Разпределението на таксационните горските подотдели на ДГС „Добринище“ и ДГС „Места“ са показани на следващата Фиг. II-22.

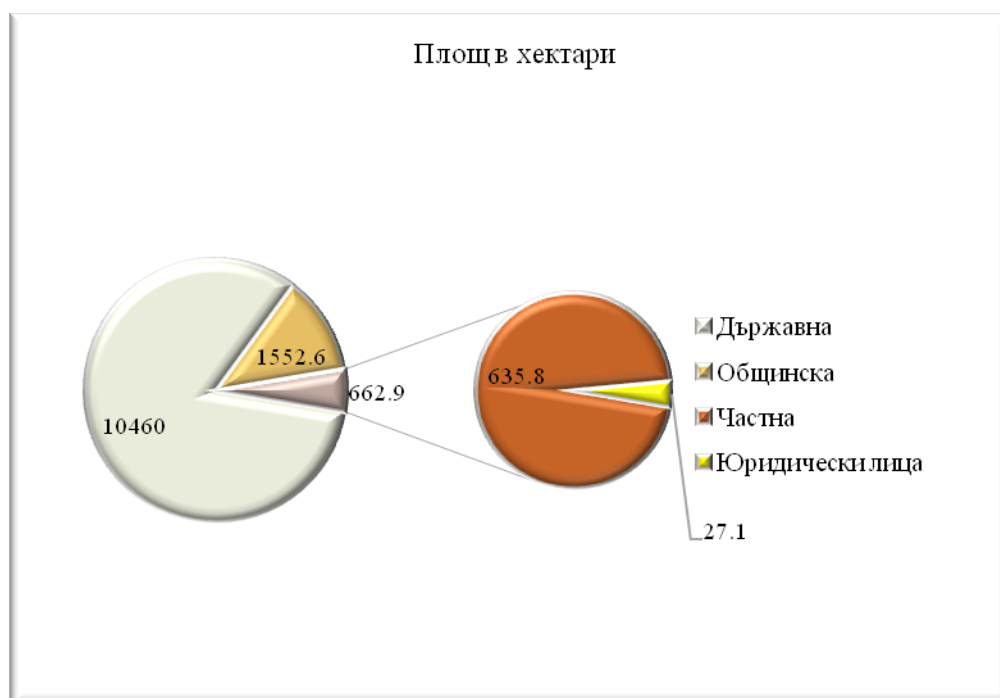

Фиг. II-22. Разпределение на таксационни горски подотдели на ДГС „Добринище“ и ДГС „Места“
*Източник: Схема зелена система към ОУП на Община Банско

Разпределението на общата горска площ по вид на горите и видове собственост, съгласно справка на ТП „Държавно горско стопанство Добринище“ към 30.11.2021 г. е както следва:

Таблица II-17. Разпределение на общата горска площ в ДГС „Добриници“ по видове собственост и вид гори, ha

Вид собственост	Обща площ в ha	Залесена	Иглолистни	Широколистни	Превръщане	Нискостъблени
Държавна	10460.0	9797.7	7151.7	1207.3	1330.9	106.6
Общинска	1552.6	1551.7	1379.7	70.8	96.0	4.7
Частна	635.8	624.2	598.3	8.1	17.6	0.2
Юридически лица	27.1	26.9	26.0	-	0.9	-

Фиг. II-23. Разпределение на общата горска площ на територията на ДГС „Добриници“ по вид собственост

Фиг. II-24. Разпределение на общата площ в ДГС „Добриници“ по вид гора

Видно от Таблица II-17 и Фиг. II-23, държавните гори са с най-голяма площ, което представлява 82.52% от общата площ, следвани от общинските гори, които съставляват 12.25%, на частните гори се пада 5.02% и с най-малък дял са горите на юридическите лица съответно 0.21%.

Видно от горната таблица II-17 и Фиг. II-24, най-голям дял в общината заемат иглолистните гори, което представлява 72.23% от общата площ на горите в общината, а най-малък е процента на нискостъблените видове – 0.88%. Широколистните гори съставляват 10.15% от общата горска площ и издънковите горите за превръщане са 1.40%.

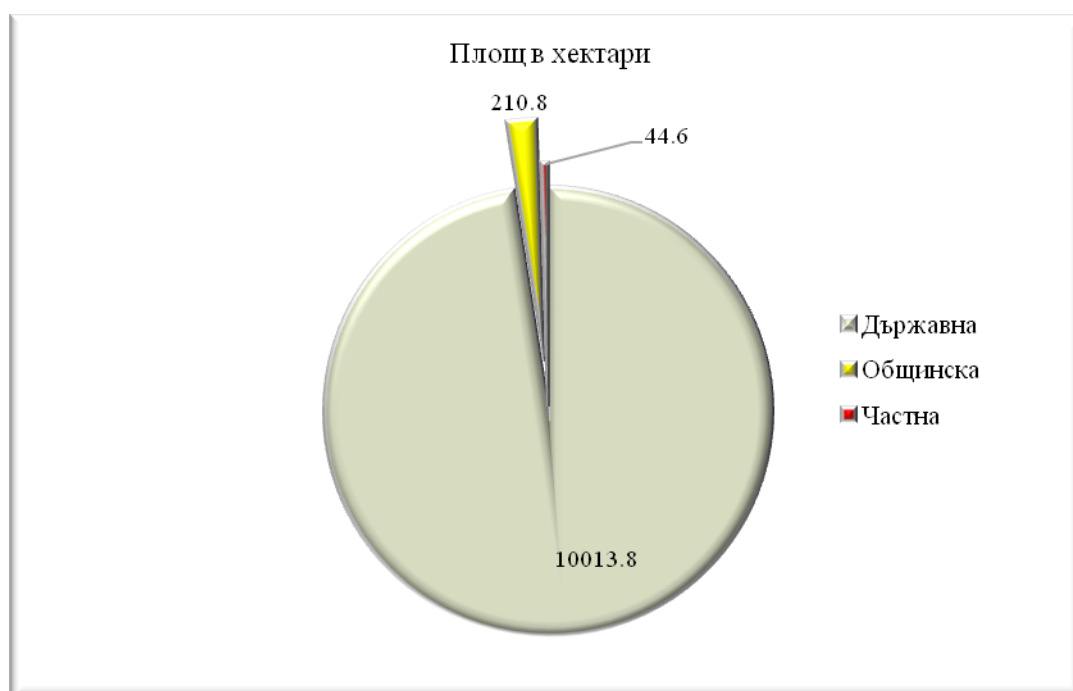
В стопанството преобладават иглолистните гори от бял бор, черен бор, смърч, ела и бяла мура. Широколистните гори са представени от зимен дъб, бук и габър.

Общата лесистост на горските площи в стопанството към октомври 2021 г. е 93.7%. За периода 2019-2021 г. на територията на ДГС „Добринище“ не е извършено залесяване.

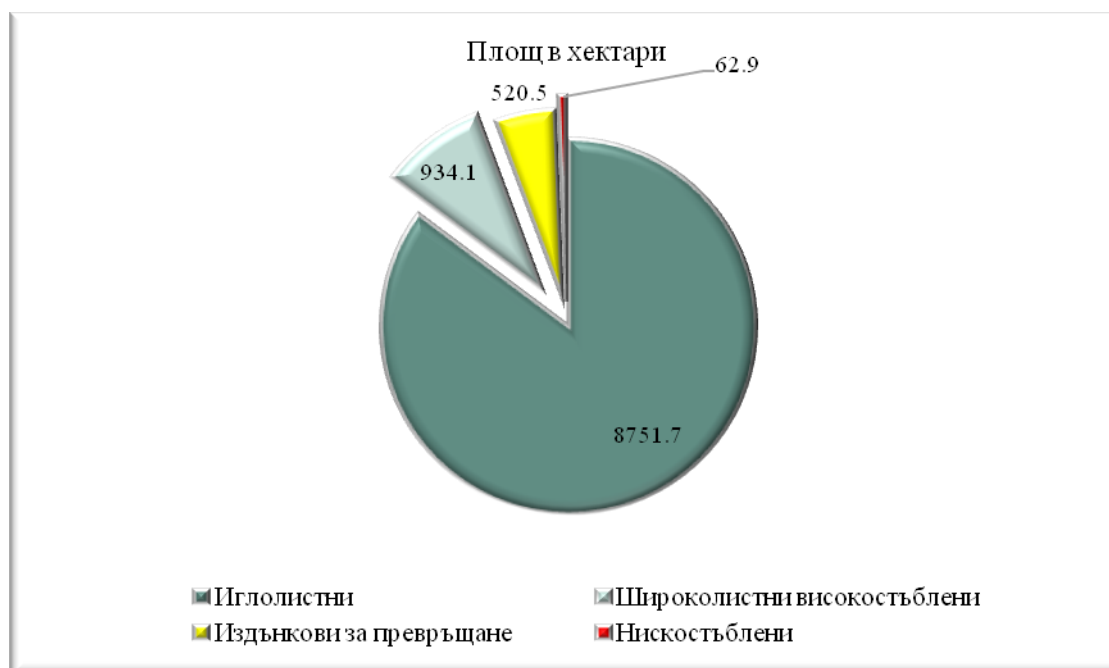
Разпределението на общата залесена площ съгласно справка на ТП „Държавно горско стопанство Места“ по видове собственост към 30.11.2021г. е както следва:

Таблица II-18. Разпределение на общата горска площ в ДГС „Места“ по видове собственост и по вид гори, ha

Групи гори	Държавна Собственост	Общинска собственост	Частна собственост	Общо
Иглолистни	8521.5	187.7	42.5	8751.7
Широколистни високостъблени	922.4	10.8	0.9	934.1
Издънкови за превръщане	509.2	10.1	1.2	520.5
Нискостъблени	60.7	2.2	-	62.9
Обща площ в ha	10013.8	210.8	44.6	10269.2

Фиг. II-25. Разпределение на общата горска площ на територията на ДГС „Места“

Фиг. II-26. Разпределение на общата площ в ДГС „Места“ по вид гора

Видно от Таблица II-18 и Фиг. II-25, държавните гори са с най-голяма площ, което представлява 97.52% от общата площ, следвани от общинските гори, които съставляват 2.05%, и с най-малък дял са частните гори 0.43%.

Видно от горната таблица II-18 и Фиг. II-26, най-голям дял в общината заемат иглолистните гори, което представлява 85.22% от общата площ на горите в общината, а най-нисък е процента на нискоствъблените видове – 0.61%. Широколистните гори съставляват 9.10% от общата горска площ и издънковите горите за превръщане са 5.07%.

В стопанството преобладават иглолистните гори от бял бор и по-рядко черен бор, смърч и ела. Широколистните гори са от зимен дъб, бук, благун и други.

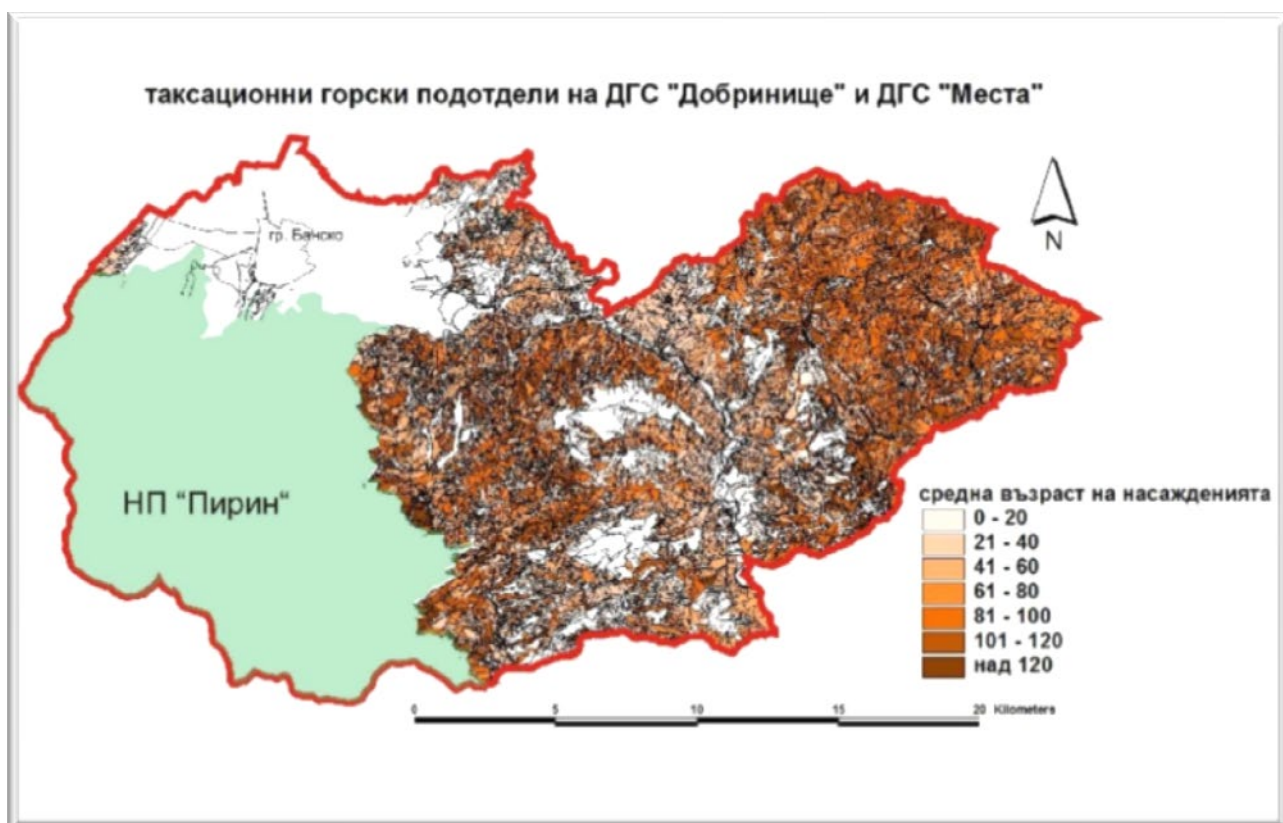
Общата лесистост на горските площи в стопанството е към октомври 2021 г. е 81.1%. За периода 2019-2021 г. на територията ДГС „Места“ са залесени 128 дка държавни горски територии.

Разпределението на горските територии по видове гори на територията на ДГС „Добринище“ и ДГС „Места“ е показано на следващата Фиг. II-27.

Фиг. II-27. Разпределение на видовите гори в ДГС „Добринище“ и ДГС „Места“
*Източник: Схема зелена система към ОУП на Община Банско

Средната възраст на насажденията в ДГС „Добринище“ и ДГС „Места“ е представена на Фиг. II-28.

Фиг. II-28. Средна възраст на насажденията в ДГС „Добринище“ и ДГС „Места“
*Източник: Схема зелена система към ОУП на Община Банско

7. Шум

Шумът в околната среда представлява значителен екологичен риск и заплаха за общественото здраве. Излагането на населението на въздействие на шум се увеличава все повече, в сравнение с други стресови фактори на средата. Контролът и управлението на шума в урбанизираната среда са дефинирани в Директива 2002/49/ЕО „*като част от политиката на Европейската общност да постигне високо равнище на здравеопазването и защита на околната среда*”.

В повечето случаи шумът не само превишава границата на безвредна поносимост, но става неконтролируем поради това, че се отклонява от технико-икономическите възможности за ограничаването му до приетата граница на безвредност. Под шум се разбира всеки нежелан звук, който причинява неприятно или смущаващо възприятие или има увреждащо действие. Няма област и човешка дейност, при които да не се наблюдава шумово излъчване. Шумът в околната среда, причинен от транспортните, промишлените и ремонтните дейности, е един от главните екологични проблеми в урбанизираните територии. Това се дължи на непрекъснатото нарастващия брой на транспортните средства. Недостатъците в градоустройствените и в транспортно-комуникационните планове, както и неефективното до този момент планиране и управление на акустичната среда от страна на общинските власти, са фактори, които допълнително утежняват акустичния климат в населените места. Община Банско не прави изключение в това отношение. Акустичната обстановка се обуславя от наличието на автомобилен и железопътен транспорт. Към това се добавя шумът от комунално-битови дейности, промишлени предприятия, увеселителни заведения и др.

Съгласно извършените проучвания в областта, въздействието на нивата на шума се разделят на следните групи:

- ✓ шум, чието ниво е над 120 dB(A) се счита, че поврежда слуховите органи;
- ✓ шум с ниво 100 – 120 dB(A) за ниските честоти и 80 – 90 dB(A) за средните и високите честоти може да предизвика необратими изменения в органите на слуха и при трайно излагане да доведе до болестно състояние;
- ✓ шум с ниво 50 – 80 dB(A) затруднява разбираемостта на говора;
- ✓ шум с нива около 50 – 60 dB(A), оказват вредно влияние върху нервната система на човека и смущават неговия труд и почивка.

В страната определянето на състоянието на шумовото натоварване в урбанизираните територии се осъществява чрез Национална система за мониторинг на шума в околната среда. Функционирането на системата е регламентирано с Наредба № 54 от 2010 г. на МЗ и МОСВ за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда (обн., ДВ, бр. 3 от 2011 г.).

От 1 януари 2006 година е в сила Закон за защита от шум в околната среда (ЗЗШОС), Обн. ДВ. бр.74 от 13 Септември 2005 г. До тогава липсваха специални нормативни разпоредби, уреждащи ясно и недвусмислено задълженията на отделните институции, относно контрола, оценката и управлението на шума в околната среда.

Анализът на съвременната акустична картина показва, че най-значително въздействие на шумовия фактор се наблюдава в големите градове на страната с население над 100 000 жители. За тези агломерации, в които не попада Община Банско, съгласно ЗЗШОС е необходимо да бъдат изготвени стратегически карти за шум в околната среда. Стратегическата карта за шум определя местата с констатирано превишаване на стойностите на даден показател за шум, което може да предизвика вредно въздействие върху здравето на хората.

ЗЗШОС не се прилага за шума: предизвикан от лицето, подложено на неговото въздействие; предизвикан от домашни дейности; предизвикан от съседи в жилищни сгради; на работните места; в транспортните средства; в зоните за военни действия. Компетенциите на съответните държавни органи и органите на местното самоуправление, съгласно Закона за защита от шума в околната среда, са както следва:

- Министърът на околната среда и водите организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума излъчван от промишлените инсталации и съоръжения, включително за категориите промишлени дейности по приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда.
- Министърът на здравеопазването, чрез съответните органи на регионално ниво, организира:
 - създаването, функционирането и ръководството на националната система за мониторинг на шума в урбанизираните територии в съответствие със Закона за здравето;
 - извършването на оценка на вредните ефекти на шума върху здравето на населението;
 - извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума в околната среда, предизвикан от локални източници на шум.

Съгласно чл. 22 от ЗЗШОС, Кметовете на общини:

- упражняват контрол за спазване на правилата и нормите за изпълнение на строежите по отношение на шума, излъчван по време на строителство и за спазване на забраната по чл. 16а, ал. 5 от ЗЗШОС (Забрана за излъчването на шум по време на строителство за времето от 14.00 до 16.00 ч. и от 23.00 до 8.00 ч);
- упражняват контрол за спазване изискванията на Закона в тихите зони и урбанизираните територии;
- организират и регулират движението на автомобилния транспорт в населените места с оглед намаляване на шумовите нива до допустимите норми;
- упражняват контрол за спазване изискванията на чл. 16а, ал. 1 (Забрана за зареждане на обекти за производство, съхраняване и търговия и на обекти в областта на услугите, разкрити и разположени в зони и територии, предназначени за жилищно строителство, рекреационни зони и територии и зони със смесено предназначение, както и в жилищни сгради с повече от едно жилище и сгради със смесено предназначение, за времето от 23.00 до 8.00 ч.) и ал. 6 и чл. 16б, ал. 1.
- при необходимост от извършване на измерване на нивото на шума, контролът се осъществява съвместно с Регионална здравна инспекция (РЗИ).

Наднормено излъчване на шум в околната среда

В Община Банско няма въведена мониторингова система за измерване нивото на шума, излъчван от различните източници и нивото на шума в мястото на въздействие.

Източници на шум

Акустичният режим в населените места се формира от различни източници на шум: транспорт, промишлена, строителна и търговска дейност, спортни и детски площадки, озвучителни уредби и др.

„Промислени източници на шум“ са инсталациите и съоръженията от промишлеността, включително за категориите промишлени дейности по Приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 на *Закона за опазване на околната среда (ЗООС)*.

„Локални източници на шум“ са търговските обекти, увеселителните заведения, сервизите за услуги и други, разположени на територията, определена като урбанизирана територия по Закона за устройство на територията (ЗУТ).

❖ *Източници на шум от транспорт*

Основно влияние върху шума на територията на общината има транспортната инфраструктура, която е представена от пътища на Републиканската и общинска пътна мрежа и ж.п. инфраструктура. Натоварени от движението на превозни средства са по-голямата част от улиците на града. Излъчваният от тях шум е непроменлив, с подчертан сезонен характер, свързан с туристическата дейност.

През територията на общината преминават три Републикански пътя с обща дължина 38.1 km. Това са второкласният път II-19 път II-19 „о.п. Симитли – Градево – о.п. Разлог – Банско – Добринище – Гоце Делчев – граница Гърция ” и третокласните пътища III-1901 „Банско-Баня“ и III-1903 „II-19-Елешница“. Непосредствено северно от територията на общината преминава второкласният път II-84 „Пазарджик – Велинград – Юндола – о.п. Разлог“, който осигурява външните ѝ връзки в североизточно направление.

Общинската пътна мрежа е с обща дължина 109.1 km. Нейните елементи – бивши четвъртокласни пътища, с обща дължина 42.0 km, осигуряват връзки между гр. Банско и хижа „Вихрен“ и между с. Места и селата Обидим, Кремен, Осеново и Гостун.

По местните пътища с обща дължина 67.1 km се осъществяват връзките между гр. Банско с Планинска контролно спасителна служба с м. „Чалин Валог“ и с м. „Равнището“, между Добринище и м. „Харами бунар“ и х. „Гоце Делчев“, както и на селата със съседни местности, а именно Обидим и Кремен и с м. „Харами бунар“, Осеново и Гостун с м. „Вищерица“, Гостун с м. „Селище“.

Най-висока е интензивността на движението в участъка на път II-19 от северната граница на Община Банско до гр. Банско.

Ежегодно на територията на Община Банско се извършват дейности за поддръжка на общинските пътища и уличната мрежа в населените места заложи в капиталовата програма на общината. Източниците на финансиране са както общинския бюджет, така и Оперативните програми на ЕС, за които има одобрени проекти и други източници.

Въпреки липсата на данни от проведени измервания на транспортния шум в общината, може да се приеме, че нивото на акустичното натоварване зависи по-значимо от следните фактори:

1. Степен на моторизация и вид на транспортните средства. Нарастването на броя амортизирани автомобили води до повишаване на шумовото ниво.
2. Интензивност, структура и скорост на транспортните потоци. Както степента на моторизация след определен момент на насищане не влияе пряко върху нивата на шума в околната среда, подобно явление се наблюдава и за елементите интензивност и структура на транспортните потоци.
3. Вид и състояние на пътните настилки по уличната мрежа, брой ленти и платна за движение, наличие/отсъствие на разделителна ивица. Състоянието и видът на уличната мрежа са от съществено значение за нивата на транспортния шум. Отделянето на платната с разделителна ивица, асфалтовото покритие, сравнително доброто състояние на платната и естествено големите разстояния до прилежащата застройка са причина за по-добрите акустични условия.
4. Шумопоглътящи пояси и ограждения до пътните артерии и жилищните райони.

Най-рационално, ефективно и екологично се оказва изграждането на зелени шумозащитни пояси. Така например, при озеленено разстояние 25-30 m между жилищна застроявка и улична мрежа с активен транспорт, може да се създаде задоволителен шумопоглъщащ ефект. Със зелените шумозащитни пояси се постига по-естетична, екологична и защитена от шума селищна среда.

На територията на общината функционира теснолинейна 16-та ж.п. линия Септември – Варвара – Велинград – Аврамово – Якоруда – Разлог – Банско – Добринище (крайна гара) с дължина 125 km. Теснолинейката не е източник на наднормен шум.

❖ *Индустриален шум*

Промислеността в Община Банско е съсредоточена в електрониката и мебелното производство. Електрониката е концентрирана в Завод за телефонна апаратура. Мебелното производство е представено от повече на брой фирми, които са различни по големина и специализирани в различни сфери. Мебелното производство е изключително важно за общината, тъй като е традиционен отрасъл и на практика единственият промишлен в общината, който е разнообразен откъм компании и специализации, създава заетост за над 400 работника и се реализира на чужди пазари.

От преработващите промишлени отрасли са представени „Производство на дървен материал и изделия от дърво”, „Производство на облекло”, „Производство на храни, напитки и тютюневи изделия”. Дърводобивът, който е една от дейностите в двете държавни лесничейства на територията на общината (ДГС „Добринище” и ДГС „Места”) е суровинна база за дървопреработващите фирми.

❖ *Източници на шум от битов характер*

Локалните източници на шум и шума от битов характер са строителни и ремонтни дейности, товаро-разтоварни работи, комунално-битови дейности и др.

Следващият по значение фактор, влияещ върху акустичната среда на града е шумът излъчван от заведенията за обществено хранене, увеселителните заведения, сервиси за услуги и др. разположени на урбанизираната територия. Контролът върху шума в околната среда, причинен от локални източници на шум на територията на общината се контролира от РЗИ – Благоевград.

Население подложено на въздействие

Най-силно засегнати от транспортния шум са териториите, разположени непосредствено до пътните трасета. Останалите терени са засегнати в различна степен, в зависимост от разстоянието до пътното трасе и наличието на прегради по пътя на разпространение на шума (сгради, огради, и др. елементи).

Регионалните здравни инспекции са органите, които ежегодно изготвят шумови характеристики на населените места. Чрез тези характеристики се извършва комплексна оценка на шумовото натоварване на всички областни градове в страната, включително и на някои по-големи населени места.

РИОСВ-Благоевград контролира шума, излъчван в околната среда от дейността на промишлени инсталации и съоръжения. Измерванията на нивата на шум се осъществяват по утвърдена от МОСВ, Методика за определяне на общата звукова мощност, излъчвана в околната среда от промишлено предприятие и определяне нивото на шума в мястото на въздействие. Съгласно ЗЗШОС, обектите трябва да осъществяват дейността си по начин, който да не допуска излъчване на шум в околната среда над граничните стойности,

регламентирани в таблици 1 и 2 на Приложение № 2 на Наредба №6/26.06.2006г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението (Обн., ДВ, бр.58/18.07.2006г.). Граничните стойности на показателите за шум, съгласно Наредба №6/2006г. са посочени в Таблица II-19.

Табл. II-19. Гранични стойности на нивата на шума в различните територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях

Територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях	Еквивалентно ниво на шума в dB (A)		
	ден	вечер	нощ
Жилищни зони и територии:	55	50	45
Смесени централни градски части	60	55	50
Територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик	60	55	50
Територии, подложени на въздействието на релсов железопътен и трамваен транспорт	65	60	55
Територии, подложени на въздействието на авиационен шум	65	65	55
Производствено-складови територии и зони	70	70	70
Зони за обществен и индивидуален отдих	45	40	35
Зони за лечебни заведения	45	35	35
Зони за научноизследователска и учебна дейност	45	40	35
Тихи зони извън агломерациите	40	35	35

За гражданите проблем се явява шумът от търговски обекти и развлекателни заведения, намиращи се в жилищни сгради или в непосредствена близост до тях.

С Наредба №4/27.12.2006 г. за ограничаване на вредния шум чрез шумоизолиране на сградите при тяхното проектиране и за правилата и нормите при изпълнението на строежите по отношение на шума, излъчван по време на строителство (Обн., ДВ, бр.6/19.01.2007 г.) се цели в процеса на проектиране да се осигури защита от шум и достигане на граничните стойности в помещенията на жилищните и обществени сгради. Граничните стойности на показателите за шум, съгласно Наредба № 6/2006 г. са посочени в Таблица II-20.

Таблица II-20. Гранични стойности на нивата на проникващ шум в помещения на жилищни сгради, сгради със смесено предназначение и обществени сгради, включително обекти с обществено предназначение

Предназначение на помещенията	Еквивалентно ниво на шума, dB (A)		
	ден	вечер	нощ
Стаи и операционни зали в лечебни заведения	30	30	30
Жилищни стаи, занимални и спални помещения в детските заведения, спални помещения в общежития, стаи за настаняване в места за настаняване по смисъла на § 1, т. 9, буква "в" от допълнителните разпоредби на Закона за здравето	35	35	30
Лекарски кабинети в лечебни заведения, зали за конференции, зрителини зали на театри и кинозали	40	40	35
Класни стаи и аудитории в учебни заведения,	40	40	40

Предназначение на помещенията	Еквивалентно ниво на шума, dB (A)		
	ден	вечер	нощ
заведения за научноизследователска дейност, стаи за обучение в школи и центрове за работа с деца, читални			
Работни помещения в административни сгради	50	50	50
Зали за консумация в обекти за обществено хранене, фойета на театри и кинозали, клубове, бръснарски, фризьорски и козметични салони, ателиета за татуировки и поставяне на обеци и други подобни изделия на различни части на тялото, балнеолечебни (медикул СПА) центрове, СПА центрове, уелнес центрове и таласотерапевтични центрове и сауни	55	55	55
Търговски зали на магазини, зали за пътници в гари	60	60	60

Съгласно годишен доклад за състоянието на околната среда за 2020 г. на РИОСВ – Благоевград, „Юлен“ АД, гр. Банско има извършени собствени периодични измервания (СПИ) на излъчвания в околната среда шум от Ски зона с център гр. Банско, с източници на шум: станции за кабинков лифт (кабинкова въжена линия) - 3 бр., станции на седалкови лифтове - 16 бр., станции на влекаре - 4 бр., компресорно отделение - 1 бр., машини за сняг, резултатите от които са представени с доклад. Не е установено нарушаване на действащите норми. СПИ са валидни за 2020 г. и 2021 г.

По данни на годишен доклад за състоянието на околната среда за 2019 г. на РИОСВ – Благоевград, дружествата които са извършили СПИ на шум през 2019 г. са: „Еко 5 пелет“ ЕООД, гр. Добринище - проведени са планови контролни измервания на нивата на шума, излъчван от Цех за производство на пелети, находящ се в гр. Добринище, общ. Банско. При извършените измервания не са констатирани наднормени нива на шум и „ЗТА“ АД, гр. Банско, Завод за телефонна апаратура. Не е установено нарушаване на действащите норми през 2019 г. от извършените СПИ.

Изводи:

Към настоящият момент в Община Банско няма въведена мониторингова система за измерване нивото на шума, излъчван от различните източници и нивото на шума в местата на въздействие.

Като цяло, съществуващият шумов режим на ниво община се характеризира с преобладаване на шумовете от транспортни източници, с ясно изразен сезонен ритъм по отношение на проявлението и на формираните нива. По отношение на пространственото разпределение, повишаването на шумовите нива се обуславя от по-високите урбанизация и антропогенна активност, с по-високи шумови нива се отличават района на гр. Банско със ски-зона Банско и гр. Добринище.

Път II-19, който през градската територия преминава като ул. „Патриарх Евтимий“, провежда значителен транзитен за града поток (с висок относителен дял на товарни МПС) и съответно и произвеждане на наднормен шум. Същите констатации се отнасят и за участъка от пътя, преминаващ през гр. Добринище и с. Места.

Шумът, излъчван от заведенията за обществено хранене, увеселителните заведения, разположени в непосредствена близост до жилищните сгради е фактор, който допринася за съществуващия дискомфорт в населените места от общината.

Ежегодно със средства от общинския и републиканския бюджет, както и със средства по оперативни програми се извършват дейности по обновяване, реконструкция, рехабилитация и поддържане на улични и тротоарни настилки, благоустройство на крайпътните пространства и поддържане на териториите определени за зелени площи с цел ликвидиране на потенциални източници на шум.

С цел минимизиране на шумовите емисии се реализират и проекти по изграждане и възстановяване на зони за отдих, изграждане на пешеходни алеи, детски кътове, засаждане на подходяща дървесна растителност.

Насоки и мерки за намаляване на шумовото натоварване в селищата и на работните места съгласно действащото екологично законодателство:

- Реконструкция и ремонти на пътните настилки и осъществяване на контрол за качеството на изпълнение на основните и текущи ремонти и реконструкции на уличните настилки и улична мрежа;
- Шумът от транспортния трафик може да бъде намален посредством различни мероприятия, като ограничаване на скоростта, увеличаване на разстоянието между източника на шум и защитавания обект, изграждане на шумозащитни бариери – екрани, прегради, зелена стена (зелени шумозащитни пояси),
- Мерките, които могат да се предприемат с цел опазване на зоните с усилен шумозащита в краткосрочен план са изграждане на препятствия за намаляване на скоростта на движение на превозните средства;
- Поддържане на дървесната и храстова растителност в общината и засаждане на нови подходящи видове;
- Упражняване на контрол върху планирането, изграждането и експлоатацията на обектите, източници на интензивен шум, обектите, подлежащи на усилен шумова защита и факторите, влияещи върху формирането на акустичната среда.

8. Зелени площи в Община Банско

Зелените площи имат изключително важно значение за осигуряване на места за отдих и развлечения на местното население и оказват положителен ефект върху качеството на въздуха и намаляване на замърсяванията от транспорта и бита, намаляване на шума, запрашеността и вредните газове в атмосферата.

Зелената система включва следните структурни елементи: тревни площи, декоративна растителност, алеи, площадки и архитектурни декоративни елементи и съоръжения.

Обществените отношения, свързани с планирането, изграждането устойчивото поддържане, опазване и развитие на зелената система на територията на общината се уреждат с *Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на Община Банско* (Приета с решение на №301/22.12.2008 г. на ОбС-Банско). Зелената система на Община Банско е предназначена да подобрява жизнената среда и облика на населените места в нея независимо от формите на собственост.

Опазването на озеленените площи от зелената система в общината е свързано с:

1. полагане на постоянни грижи за поддържане в добро състояние на зелените площи;
2. недопускане на действия или бездействия, които водят до увреждане или унищожаване на зелените площи, настилките, водните площи и парковете съоръжения.

Община Банско има изготвен публичен регистър на озеленените площи на дълготрайните декоративни дървета за територията на цялата община. В следващите таблици е представена информация за дървесната растителност - вид, местоположение и брой по населени места на територията на общината.

Таблица II-21. Озеленени площи на дълготрайните декоративни дървета в гр. Банско

№	Озеленени площи	Площ m ²	Дълготрайни декоративни дървета	Брой
1	градски парк	42 000	обикн. явор, бяла акация, едролистна липа, джанка, черен бърз, бяла бреза, дребнолистна липа, гледичия, европейска лиственица, червен американски дъб, бял бор, сребрист смърч, обикн. смърч, обикн. ела, америк. ясен, изт. туя, обикн. конски кестен, сива тополя, японска софора, дива череша, обикн. явор, лавзанов лъжекипарис, гръцка ела, зелена дугласка, синя дугласка, сребрист явор, източен чинар, бигнониевидна каталпа, плачеща върба, бяла акация, бял бор, полски клен, обикн. орех, кълбовиден явор /шестил/, персийски люляк, японска софора/акация/, гимнокладус, ягодоплодна ябълка, златен дъжд	994
2	площад „Никола Вапцаров“	3200	орех, липа, мамонтово дърво, обикн. смърч, сребрист смърч, див рошков, бреза, планински ясен, джанка, магнолия, изт. туя, аризански кипарис, акация, кестен, вечнозелен лигуструм	60
3	площад „Възраждане“	1313	сребрист смърч, акация, ясен, лиственица, обикн. смърч	16
4	ул. „Пирин“	-	плачеща върба, плачеща форма на черница	4
5	ул. „Никола Вапцаров“	240	едролистна липа, обикн. акация, орех, обикн. смърч	22
6	ул. „Гоце Делчев“	3440	обикн. ела, юниперус скайрет, обикн. смърч, черен бор, туя, ясенолистен явор, шестил, бяла бреза, кълбовидна каталпа, червенолистна слива, червен америк. дъб, кълбовидна акация, сребролистна липа	149
7	ул. „България“	1100	бигнониевидна каталпа, зап. туя, източен чинар, едролистна липа, обикн. смърч, америк. ясен, полски клен, шестил, бяла акация, сребролистна липа, дребнолистна липа, акация, обикн. орех, обикн. Явор	107
8	ул. „Цар Симеон“	2200	полски клен, дребнолистна липа, обикн. смърч, сребр. липа, америк. ясен, обикн. явор, сребрист смърч, обикн. конски кестен, обикн. акация, джанка, лоницера/миризлив нокът/, бял бор, зелена дугласка, бяла върба, бяла бреза, черен бърз, мъждрян, едролист. липа	308
9	ул. „Глазне“	8440	дребнолистна липа, сребролистна липа, едролистна липа, плачеща върба, бяла акация, обикн. явор, черен бърз, обикн. смърч, сребрист смърч, гръцка ела, полски ясен, обикн. орех, дива череша, джанка, бяла бреза, американски ясен	264
10	ул. „Иконом Чучулайн“	1250	бреза, орех, шестил, липа, ясен, смърч, туя, овошни дървета/сливи/, айлант	130
11	ул. „С.Боенов“	2500	бреза, липа, обикн. смърч	40
12	ул. „Патриарх Евтимий“	1040	акация, едролистна липа, бяла бреза, сребролистна липа, обикн. смърч, шестил, юниперус скайрокет, зап.туя, обикновен орех, полски клен, лавсонов кипарис, полски ясен, джанка, вишна	183
13	ул. „Тодор Александров“	1660	кълбовидна каталпа	95
14	ул. „Васил Кънчев“	1000	бреза, липа, смърч	40
15	зелените площи на ключа на изходн. зона, посока	1500	бреза, обикн. смърч, сребр. липа, едролистна липа, изт. туя, явороволистен явор, червен амер. дъб, ясен, кълбовидна	67

	гр.Разлог и зел. площи около бензиностанция „Петрол“		акация, сребр. смърч	
16	зелените площи на ключа на изходн. зона, посока гр.Добринище	2000	липа, бреза, орех	18
17	зелените площи в двора на поликлиниката и бърза помощ	2000	обикн. орех, едрolistна липа, дребнолистна липа, ясен, лъжеявор, бреза	35
18	стадион „Св.Петър“	10 000	липа, орех, обикн.смърч, кестен, плодни дървета, ясен	85
19	зелена площ между ул. „Ангел Кънчев“ и ул. „Тодор Каблешков“	1800	обикн. смърч, плачеща върба, липа, овошни дървета/череша, слива/	35
20	ул. „Рила“	-	липа, обикн. смърч	13
21	площад „Илинден“	300	обикн. смърч, овошни дървета/сливи/	5
22	площад „Оборище“	90	кипарис, липа, бреза, плодни дървета	5
23	СОУ „Неофит Рилски“	1100	липа, бреза, орех	6
24	детска градина в кв.146 на ул. „България“	2000	бяла бреза, орех, полски ясен, плодни дървета, америк. ясен, обикн. смърч, мъждрян, западна туя	46
25	НУ „Паисий Хилендарски“	280	бреза, смърч, ясени	18
26	ОДЗ „Здравец“- централна	1500	орех, кестен, ясен, липа, дива круша, бреза, дъб, плачеща върба, зап. туя, плодни дървета	34
27	Голева детска градина	450	кестени, бреза	4
28	Дневен център „Здравец“ на ул. „Драма“	500	ясен, бреза, плодни дървета, смърч	23
29	ЗСУ / училище в кв.18	550	едролистна липа, обикн. смърч, лавзонов лъжекипарис,европ. лиственица, полски ясен, плодни дървета, кестен	29
30	Църква „Св. Троица“	1800	обикновен кипарис, туя, лъжекипарис, плодни дървета, смърч, тамарикс	36
31	гробнищен парк	-	върба, обикн. смърч, кипарис, люляк, кестен, ясен, акация	53
32	ПГССТ „Алеко Константинов“	8200	чинар, айлант, бреза, ясен, плодни дървета, липа, елша, акация, смърч, гледичия, орех	69
33	ПГЕЕ	5000	смърч, черница, черен бърз, бреза, плодни дървета, върба, липа, ясен, бял бор, златен дъжд	74
34	Музей „Н.Вапцаров“	100	плодни дървета, обикн. смърч	5
35	Музей „Н.Рилски“	100	смърч, кестен	8
36	Велянова къща	400	смърч, череша, ябълка	25
37	ПЛТГ „Н.Вапцаров“, /не се включва територията на дендрариума/	4000	кестен, липа, бреза, дугласка, сребриста ела, черен бърз, ясен, секвоя, върба, кипарис	110
38	ул. „Стефан Караджа“	1800	бреза, липа, кедър, бяла ела, сребрист. смърч, кълбовидна акация, кълбовидна каталпа, ясен, дрен, лъжекипарис, овошни дървета/слива, череша, вишна/	43
39	ул. „Акад. Й. Иванов“	200	бигнониевидна каталпа, обикн. орех, овошно дърво/слива/	
40	Зеленчуковия пазар - ул.„Тодор Александров“ и ул. „Ангел Балев“	-	кестен, кипарис	
41	площад „3-ти март“	100	плодни дървета, липа, смърч	20
42	ул. „Бъндерица“	-	ясен, липа, овошно дърво/череша/	13
43	ул. „Стефан Стамболов“	50	липа, плодни дървета	11
44	ул. „Захари Стоянов“	1700	липа, орех, върба, плодни дървета,	39

45	ул. „Хан Аспарух“	-	обикн. орех	1
46	ул. „Кръстьо Асенов“	-	бял бор, туя, клек	25
47	ул. „Солун“	150	ясен, плодни дървета	27
48	ул. „Искър“	-	липа	1
49	ул. „Юлен“	-	орех, кипарис, плодни дървета, липа	6
50	ул. „Опълченска“	-	липа	3
51	ул. „Виктор Юго“	-	липа, плодни дървета	5
52	ул. „Иван Михайлов“	150	плодни дървета, липа, смърч, бреза	17
53	ул. „Неофит Рилски“	-	орех, плодни дървета	5
54	ул. „Ангел Кънчев“	-	бреза, липа, смърч, орех	6
55	ул. „Черно море“	-	липа	1
56	ул. „Найден Геров“	1000	конски кестен, обикн. бреза	51
57	ул. „Гранит“	855	ясен, амброво дърво, яворolistен чинар	25
58	ул. „Цар Иван Асен II“	-	бреза	4

*Източник: Община Банско, Регистър озеленени площи на дълготрайни декоративни дървета

Таблица II-22. Озеленени площи, на дълготрайните декоративни дървета- гр. Добринище

№	Озеленени площи	Площ m ²	Дълготрайни декоративни дървета	Брой
1	Градски парк	11670	ела, бреза, липа, бял бор, черен бор, смърч, див орех, див кестен, сребриста ела, канадски дъб	230
2	Градинка „Иван Козарев“	2425	ела, смърч, липа, сребриста ела, бор, бреза	47
3	Градинка „Доди“	197	върба, плодни/слива/	7
4	Градинка „Витоша“	270	каталпа	6
5	Градинка „Шебелица“	314	каталпа	3
6	Площад „Независимост“	145	шестили, кипарис, пауловня, явор, ясен, туя	20
7	ОУ „Климент Охридски“	1539	смърч, бреза, албиция, ела	23
				27
8	Детска градина „Мечо Пух“	80	върба, бреза, смърч	11
9	Черква „Св. Петър и Павел“	522	каталпа, ела, плодни/ябълка, круша, слива/	21
10	Музей „Иван Козарев“	30		
11	ул. „Търговска“	175	шестили, каталпи, орех, плодни/слива/	69
12	ул. „Александър Стамболийски“	-	каталпи, шестили, плодни/слива, череша, вишна/	20
13	ул. „Тодор Каблешков“	-	липа	18
14	ул. „Адам Трънка“	120	каталпа, плодни/слива, вишна/	39
15	ул. „Пирин“	65	албиция, каталпа, шестил, канадски клен, плодни	24
16	ул. „Иван Галчев“	-	каталпи, плодни/сливи/	28
17	ул. „Иван Козарев“	762	шестили, каталпи, орех	52

18	ул. „Десилица“	195	албиция, каталпа, бреза, плодни/слива, ябълка, вишна/	35
19	ул. „Иван Вазов“	39	каталпа, плодни/слива, вишна/	16
20	ул. „Освобождение“	40	пауловня, каталпа, плодни/слива, вишна/	15
21	ул. „Юри Гагарин“	198	орех, плодни/ябълка, череша, слива/	20
22	ул. „Георги Темелков“	398	каталпи, орех, плодни/слива, ябълка/	50
23	ул. „Васил Коларов“	-	шестили, плодни/слива/	9
24	ул. „Гоце Делчев“	-	липа, плодни/слива, вишна/	6
25	ул. „Кирил и Методи“	-	шестили, плодни/слива/	4
26	ул. „Ленин“	186	албиция, каталпа, орех, плодни/вишна, слива/	11
27	ул. „Митко Палаузов“	36	орех, плодни/вишна, череша, слива/	8
28	ул. „П. Р. Славейков“	27	плодни/сливи/	6
29	ул. „Неофит Рилски“	10	канадски клен, шестил	3
30	ул. „Места“	20	плодни/слива/	4
31	ул. „Елин Пелин“	-	широколистни, плодни/слива/	2
32	ул. „Христо Ботев“	-	орех, плодни/слива/	4
33	ул. „Москва“	-	шестили, плодни/слива/	10
34	Здравна служба	60	орех, плодни/слива/	4

**Източник: Община Банско, Регистър озеленени площи на дълготрайни декоративни дървета*

Таблица II-23. Озеленените площи, на дълготрайните декоративни дървета в малките населени места от общината

Озеленени площи, на дълготрайните декоративни дървета - с.Места				
№	Озеленени площи	Площ в m ²	Дълготрайна декоративни дървета	Брой
1	главна улица/вход - изход на с.Места/	-	липа, тополя, плодни дървета/сливи/	5
2	тревната площ пред кметството	1000	кестен, орех, плодни дървета, липа, плачеща върба, акация	27
3	център /двор на църквата/	-	кипарис , туи	6
Озеленени площи, на дълготрайните декоративни дървета - с.Гостун				
№	Озеленени площи	Площ в m ²	Дълготрайна декоративни дървета	Брой
1	тревна площ пред кметството/център/	100	плодни дървета/ ябълки, круши, сливи/	9
2	Двор на училището	-	Орех, липа	2

Озеленени площи, на дълготрайните декоративни дървета - с.Кремен				
№	Озеленени площи	Площ в m ²	Дълготрайна декоративни дървета	Брой
1	централен площад	800	липа, плодни дървета, иглолистно дърво	28
Озеленени площи, на дълготрайните декоративни дървета - с.Обидим				
№	Озеленени площи	Площ в m ²	Дълготрайна декоративни дървета	Брой
1	централен площад	1000	върба, кестен, лиственица, плодни дървета	15
2	дворното пространство на кметството		смърч	1
3	дворното пространство на читалище		смърч	5
4	църквата		туя	7
Озеленени площи, на дълготрайните декоративни дървета - с.Филипово				
№	Озеленени площи	Площ в m ²	Дълготрайна декоративни дървета	Брой
1	Детски площадки и зелени площи		липа	7
Озеленени площи, на дълготрайните декоративни дървета - с.Осеново				
№	Озеленени площи	Площ в m ²	Дълготрайна декоративни дървета	Брой
1	църквата		плодни дървета	1

**Източник: Община Банско, Регистър озеленени площи на дълготрайни декоративни дървета*

Гробищните паркове представляват озеленени площи със специфично предназначение, допълващи зелената система. Всяко населено място разполага с гробищен парк, като в Банско и Добринище те са в границите на населеното място. Като обща оценка може да се посочи, че озеленяването и благоустрояването на гробищните паркове, особено в селата, е с недостатъчна степен на изграденост. Липсват малките паркови елементи с тяхното функционално и естетическо предназначение.

Общинската администрация се стреми гр. Банско да става все по-зелен град. В тази връзка ежегодно се отделят средства за озеленяване и изграждане на поливни системи. Полагат се усилия за опазване на парковите зони и дървесната растителност в тях. Зелените площи се поддържат в добро състояние. Извършват се дейности по косене, подкастриране, оформяне и др. Контролът се осъществява от отдел „Озеленяване“ към ОБА-Банско. Ежегодно от м. април до м. октомври се извършват дейности по дезинсекция, дезинфекция и дезакаризация. Своевременно се извършва подмяна на счупени детски съоръжения, амортизирани декоративни кошчета за отпадъци на открито, осветителни тела в градски парк, освежаване на пейките на територията на гр. Банско.

По данни на ОБА Банско, през 2018 г. са засадени около 120 броя декоративни, широколистни и иглолистни храсти и дървета, през 2019 г. съответно 169 броя, а през 2020 г. – 400 броя.

За поддържане на зеления облик в градовете Банско и Добринище допринасят и множеството хотели, чиито външно озеленяване е с отлично оформени алеи и паркова среда.

Зелените площи имат изключително важно значение за осигуряване на места за отдих и развлечения на населението. Създаването на нови и поддържане на съществуващи алеи, паркове за отдих и кътове за детски игри ще подобрят състоянието на околната среда и ще способстват за по-добър екологичен комфорт на населението и гостите на общината.

В тази връзка в рамките на Националната кампания „Чиста околна среда“, със средства на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) за периода 2018-2021 г. на територията на общината са одобрени и реализирани следните проекти:

- Проект „Облагородяване и озеленяване на детска площадка в гр. Банско“ – 2018 г.
- Проект на ДГ „Мечо Пух“, гр. Добринище, Община Банско „Почистване и създаване на кът за отдих и игри“ – 2018 г.
- Проект на Община Банско „Облагородяване на спортна площадка“ – 2019 г.
- Проект на НУ „Св. Паисий Хилендарски“: „Класна стая на открито“ – 2019 г.
- Проект на ДГ „Здравец“: „Обичам природата и аз участвам“ – 2019 г.
- Проект на: ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Места: „Еко кът“ – 2019 г.
- Проект на ДГ „Слънце“: „Красива природа - щастливи деца“ – 2019 г.
- Проект на ПГЕЕ гр. Банско: „Обичам природата и аз участвам“ – 2019 г.
- Проект на кметство Добринище, Община Банско: „Възстановяване и облагородяване на зона за отдих“ – 2020 г.
- Проект на Община Банско „Облагородяване на детска площадка в гр. Банско“ – 2021 г.
- Проект на СУ „Неофит Рилски“, гр. Банско „Екологична училищна среда от СУ Неофит Рилски, гр. Банско“ – 2021 г.
- Проект на кметство с. Места „Облагородяване на детска площадка в с. Места, общ. Банско“ – 2021 г.

Предвижданията на ОУП на Община Банско по отношение на зелената система включват:

Развитие на озеленените площи за широко и специфично ползване в извънселищните територии

– Извънселищни паркове и озеленени територии за спорт и развлечения извън населените места

ОУП предвижда съществено развитие на зелената система в общината чрез изграждане на мрежа от озеленени територии за широко обществено ползване извън населените места и селищните образувания, включващи обекти за спорт и развлечения. Те се устройват като устройствени зони в две разновидности – Озс1 и Озс2.

Конкретните предвиждания за озеленени територии от разновидността Озс1 се отнасят за: ***Територия около водоема в м. Белизмата*** западно от град Банско (площ 21 ha). Налице са специфични възможности за организиране и развитие както на по-тихи разновидности на краткотрайния отдих, свързани с водата (места за риболов, съчетани смалки кътове за отсядане и отдих), така и на водните атракции (водни колела, малки лодки и др.). При по-подробно устройване на терените е необходимо да се вземат мерки за преодоляване на присъщия между тези дейности конфликт. По този начин ще се обособи един крайселищен парк с достатъчна площ за изграждане на кътове за различни рекреационни занимания с необходимата инфраструктура, съгласно чл. 32 от Наредба №7/2003 на МРРБ. Това ще допринесе както за по-пълноценната реализация на жизнената дейност в града, така и за оформянето на ландшафта в тази крайградска част.

Територия около водоема в м. Дрене, разположена в землището на Добринище, западно от града. Съществуващият водоем и близостта до Добринище са основание за развитие на елементи на аква-парк, с ползване на минерални води. В близост се намира археологически обект „Свети Никола“, който е благоустроен за посещение, и до който е изградена пешеходна алея и велоалея. Намеренията са тази историческа забележителност да се превърне в европейска туристическа атракция. Общата площ на този извънселищен парк е 17.8 ha.

Територия в местностите Боеви ниви, Рудина и Лесков дол (53.7 ha), разположена в „Родопската“ част от общината северно от село Гостун, се предвижда за устройване като атракционен горски парк, предлагащ екстремни преживявания в горска обстановка. За този вид отдиш е предвидено достатъчно по площ пространство, разположено в терена на речната тераса, където е удобно да се практикуват голяма част от екстремните спортове и форми на активния отдиш. Природните дадености там предполагат бъдещо многофункционално ползване на територията – организиране на масови прояви, събори, панаири, упражняване на масови спортове на трева, скално катерене, разполагане на малки кътове за отдиш и пикник, устройване на детски кътове и площадки.

Територия в м. Варатица и Логовето разположена южно от град Добринище, в близост до ски-зоната и х. Гоце Делчев (проектна площ 65 ha). Попада в обхвата на обявения климатичен планински курорт от местно значение (ДВ. Бр. 27/1967 г.). За нея важи всичко казано за предишната територия. Освен това поради благоприятните климатични условия, тук може да се добавят идеите за включване в горския парк на дейности, като: „Зелено училище“, Зоокът с малка конна база и Ботанически кът.

Конкретните предвиждания за озеленени територии от разновидността Озс2 се отнасят за: **Територия в м. Мерата** в землището на гр. Добринище западно от града – предвижда се зона за изграждане на спортна база с възможности както за професионален, така и за масов спорт (футбол, хандбал, баскетбол, волейбол, тенис и др.). Проектна площ на зоната – 7.6 ha.

Територията в м. Русковица североизточно от гр. Добринище, която се използва за мотокрос, поради което са определя устройствен режим за изграждане на необходимите спортно съоръжение и обслужваща инфраструктура. В северната част от зоната се предвижда изграждане на паркова част, включваща и детски съоръжения и други паркови елементи обслужващи извънселищния отдиш. Обща площ – 28.7 ha.

– Защитно и изолационно озеленяване. Крайпътно озеленяване

За възпиране, ограничаване или смекчаване неблагоприятни влияния и осигуряване комфорт на обитаването, между урбанизирани територии за обитаване и такива за животновъдни или производствени дейности, както и между жилищни територии и прилежащи участъци на проектното трасе на републиканския път, се предвижда устройство на озеленени площи със специфично предназначение, с режим на устройствена зона „Изолационно озеленяване“ – Ози. В устройствените зони Ози се изпълнява озеленяване с подходяща едроразмерна растителност на база дендрологичен проект. Те се стопанисват и поддържат, като част от зелената система на съответното населено място.

Изводи:

Община Банско има сравнително добре развита зелена система. Необходимо е да се поддържат настоящите зелени площи, да се осъществява качествен контрол от компетентните органи в общината, както и да се търсят възможности за увеличаване на количеството на озеленените площи.

В общината се срещат добри примери, където частната инициатива е помогнала в изграждането и поддържането на обекти от озеленяването и това са пространствата около хотели, заведения за обществено хранене и др.

Насоки и мерки за опазване и увеличаване на зелените площи съгласно действащото законодателство:

- Обръщане на по-голямо внимание на зелените площи с ограничено ползване и засилване на уличното озеленяване;
- Изграждане на преградни съоръжения срещу паркирането на моторни превозни средства върху зелените площи;
- Своевременно почистване на изсъхнали дървета по протежение на уличните платна;
- Създаване на нови и поддържане на съществуващите алеи и паркове за обществен отдых за подобряване микроклимата на Община Банско.

9. Радиационна обстановка и влияние на нейонизиращи лъчения

Министерството на околната среда и водите, чрез Изпълнителната агенция по околна среда и Регионалните лаборатории за радиационни измервания в Бургас, Варна, Враца, Монтана, Плевен, Пловдив и Стара Загора, осъществява системни наблюдения за радиационното състояние на околната среда в Р България по утвърдена мрежа от пунктове и съответна периодичност.

Показателите, по които се извършват непрекъснати и периодични наблюдения са: Радиационен гама-фон – мощност на еквивалентната доза [$\mu\text{Sv/h}$]; Специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди в почви, седименти, скален материал и отпадни продукти [Bq/kg]; Обща бета-активност и тритий на води [Bq/l]; Съдържание на естествен уран и радий-226 в повърхностни, подземни и отпадни води, съответно в [mg/l] и [Bq/l]; Обемна специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди в аерозолни проби [mBq/m^3].

Във връзка с необходимостта от актуализиране на мрежата от радиологичен мониторинг поради настъпили промени на радиационното състояние в райони с обекти потенциални замърсители вследствие на естествена рекултивация, прекратяване и ликвидиране на дейността на наблюдавани обекти, промени в ландшафта на някои мониторингови пунктове и показана устойчивост в стойностите на определяните показатели е издадена Заповед № РД-295/28.04.2017 г. на Министъра на околната среда и водите, с която е утвърдена мрежа за провеждане на радиологичен мониторинг на околната среда, включваща: пунктове, наблюдавани показатели и периодичност.

Радиационен гама-фон

Естественият радиационен гама-фон е физична характеристика на околната среда, специфична за всеки пункт, област, регион. Известно е, че естествените радионуклиди: уран, радий, торий и продуктите от техния разпад, както и радиоактивните изотопи на калия, рубидия и др., имат широко разпространение в земната кора. Поради своите специфични физико-химични свойства те имат конкретно присъствие в състава на отделните компоненти на околната среда: литосферата (скали, почви), хидросферата (подземни, речни, езерни и морски води), въздуха, флората и фауната.

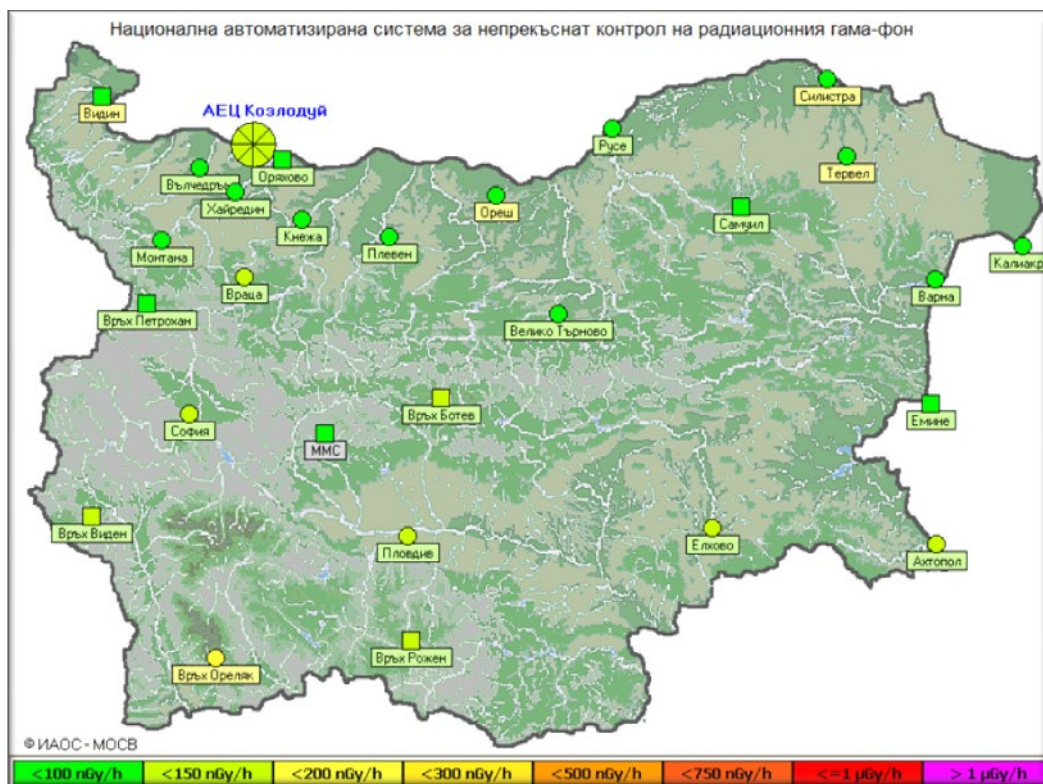
В резултат от дейността на човека става допълнително обогатяване на елементите на околната среда с естествени и техногенни радионуклиди и тяхното пространствено преразпределение. Тези антропогенни източници на радиоактивност обуславят

техногенната компонента на радиационния фон. Към тях следва да се отнесат:

- отпадъчните води и отбитата скална маса при миннодобивната дейност на тежки и редки метали;
- газоаерозолните изхвърляния от обектите на атомната енергетика и топлоенергетиката;
- сгурият и пепелината от топлоцентралите, работещи с твърдо гориво;
- минералните торове, получени от някои фосфорити;
- строителните материали.

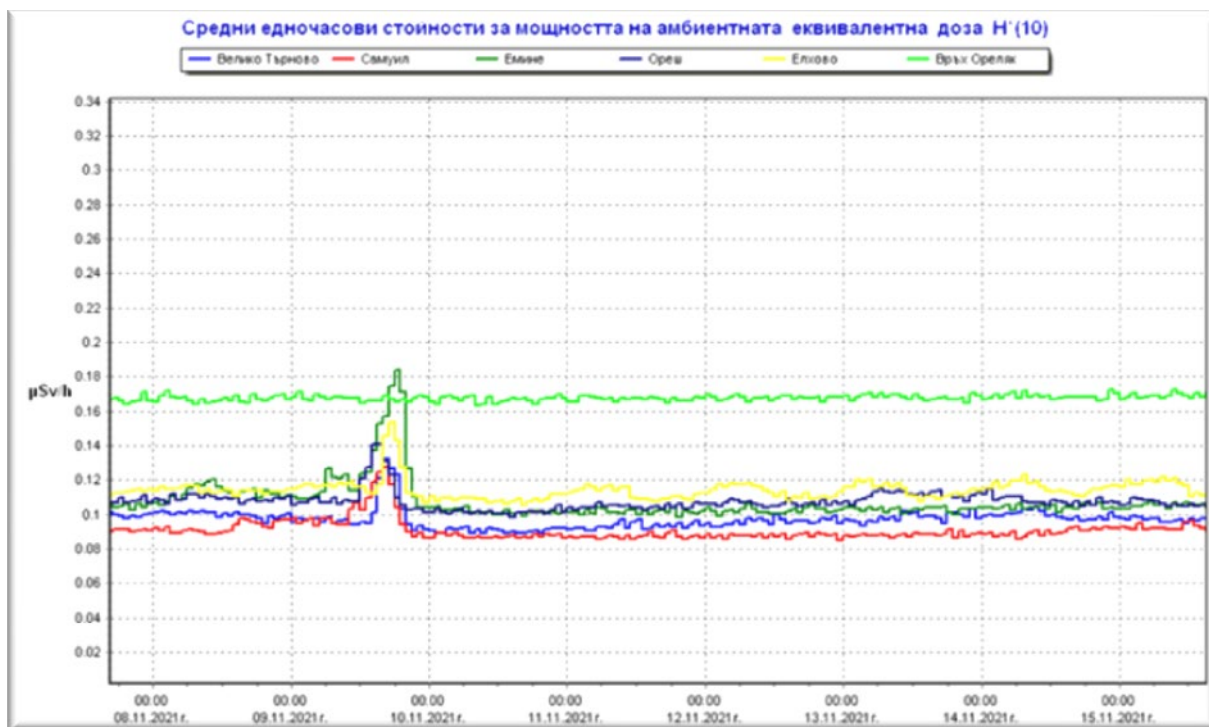
Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол (НАСНК) на радиационния гама - фон се състои от 26 локални мониторингови станции, измерващи мощността на дозата. Станциите са разположени по цялата територия на страната, работят в непрекъснат режим и изпращат данни в централната станция в ИАОС. Автоматизираната система има за цел своевременно установяване на инцидентно повишаване на радиационния гама-фон.

Конкретни стойности за радиационния гама-фон се публикуват всеки ден на страницата на Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), чрез Ежедневен бюлетин за радиационната обстановка. На близкият пункт от НАСНК, в който се следи радиационния гама-фон е връх Ореляк (Фиг. II-29).

Фиг. II-29. НАСНК на радиационния гама-фон, *Източник: ИАОС

На Фиг. II-30 са представени графично, средни едночасови стойности на мощността на амбиентната еквивалентна доза, ($\mu\text{Sv/h}$) в 6 Локални мониторингови станции за периода 08.11 – 14.11.2021 г. в т.ч. и на Връх Ореляк.

Фиг. II-30. Средни еднoчасови стойности за мощността на амбиентната еквивалентна доза, ($\mu\text{Sv/h}$), за периода 06.11 – 15.11.2021 г., *Източник: ИАОС

Резултатите от наблюденията през този период показват, че радиационният гама-фон в контролираните пунктове е в границите на характерния естествен гама-фон за съответния пункт и конкретните метеорологични условия.

Районът на Община Банско се характеризира с добра радиационна характеристика, която не стимулира вторични химични реакции за повишаване нивото на замърсяване на въздуха. Не са наблюдавани съществени изменения на радиоактивността на атмосферните отлагания и валежите.

Няма данни за наличие на радиоактивно замърсяване на повърхностните, подземните и питейни води в региона. Не са наблюдавани завишени концентрации техногенни радионуклиди.

Наблюденията през 2020 г. на територията на РИОСВ – Благоевград (съгласно ГДСОС 2020 г.) показват, че радиационния гама-фон е в границите на характерния естествен-гама фон за региона. Няма регистрирани превишения. Изследваните през 2020 година проби от необработваеми почви и дънни утайки на територията на Благоевградска област, показват характерните фоновы стойности на естествените радионуклиди.

Нейонизиращи лъчения

Нейонизиращите лъчения са част от електромагнитния спектър, като това са: ултравиолетови и инфрачервени лъчи, радиочестотни и микровълнови полета, свръхвисокочестотни, статични (постоянни) електрически и магнитни полета.

Електрическите и магнитните полета съществуват естествено в природата и са фактор, присъстващ в живота на хората. Познати са много природни източници създаващи електромагнитна енергия, като слънчевото лъчение, бурите, мълниите и електромагнитното лъчение от космическите обекти. Всички тези фактори формират естествения електромагнитен фон на Земята.

Електромагнитните полета /ЕМП/ се разделят на постоянни електрически и нискочестотни магнитни полета, където най-чести източници са електропроводите, битовите електрически уреди и компютрите. При високочестотните (радиочестотни) полета, основни източници са: радарите, радио и тв кули. Радиочестотните полета имат множество приложения и при модерните комуникации /най-разпространени източници са мобилните телефони и техните базови станции/. Медицинските скенери, радарните системи и микровълновите печки също използват радиочестотни полета.

Общото между тях е, че всички излъчват електромагнитни полета /ЕМП/. Различното между източниците на ЕМП е, че излъчват в различни честотни диапазони и с различна мощност. Например радио- и тв- предавателите излъчват на по-ниски честоти при по-големи мощности от източниците, използвани в мобилната комуникация.

С еволюцията на човечеството и развитието на науката и техниката, с развитието на безжичните технологии и социалното поведение на хората, все повече изкуствени източници на ЕМП съпътстват живота на съвременния човек - уреди за диагностика и лечение в медицината, далекопроводи за пренос на електрическа енергия, навигационните уреди и други. При телевизията, радиото и мобилните комуникации електромагнитните вълни са необходимост, тъй като те са средство за пренасяне на цялата безжична информация и сигнали. Това доведе до появата на множество нови източници на електромагнитни лъчения извън и в населените места.

Съвременните средства за комуникация създават нейонизиращо електромагнитно поле. Това поле е нискоенергийно и неговите честота и мощност не са достатъчни, за да разрушат молекулите в тялото. Нейонизиращото електромагнитно поле е съвсем различно от йонизиращото излъчване, което се асоциира с рентгеновите и гама-лъчите и техните биологични ефекти върху хората. Няма доказателства за нездравословни ефекти от радиочестотните полета, които са под нивата в международно приетите ограничения. Единственият доказан от науката ефект в тази част на честотния спектър (нейонизиращите лъчения) е повишаване на телесната температура, т.нар. топлинен ефект. Този ефект е установен само при определени производствени източници – индукционно загряване на метали, заваряване на диелектрици и други.

Един от най-често срещаните източници на нейонизиращи лъчения са базовите станции на мобилните оператори и радиопредавателните кули – съоръжения, проектирани за предаване на радиосигнали. Тъй като полевата сила бързо отслабва с разстоянието, повечето хора са изложени само на малка част от препоръчителния максимум.

Съгласно действащото законодателство в Република България, нейонизиращите лъчения в жилищни, производствени, обществени сгради и урбанизирани територии са фактори на жизнената среда и подлежат на регистрация и контрол, а обектите, източници на нейонизиращи лъчения са обекти с обществено предназначение и също подлежат на държавен здравен контрол.

Съгласно параграф 1 т.12, буква „е” от допълнителните разпоредби на Закона за здравето (ДВ бр. 70/10.08.2004г.), нейонизиращите лъчения в жилищни, производствени, обществени сгради и урбанизирани територии са фактори на жизнената среда и подлежат на контрол. На основание параграф 1 т.9, буква „ф” от допълнителните разпоредби на Закона за здравето (ДВ бр. 70/10.08.2004г.), обектите, източници на нейонизиращи лъчения са обекти с обществено предназначение и също подлежат на държавен здравен контрол. Същият се извършва в съответствие в разпоредбите на *Наредба № 36 от 21 юли 2009 г. за условията и реда за упражняване на държавен здравен контрол* (Обн. ДВ.

бр.63 от 7 Август 2009г., изм. ДВ. бр.38 от 17 Май 2011г., изм. и доп. ДВ. бр.82 от 3 Октомври 2014г.).

На основание чл. 36, ал. 3 от Закона за здравето, регионалните здравни инспекции създават и поддържат публичен регистър на обектите с обществено предназначение, а съгласно чл. 26 от горепосочената Наредба №36 от 2009 г., в регионалните здравни инспекции се създават, поддържат и съхраняват досиета на обектите с обществено предназначение.

Праговете за ЕМП за населените места само в радиочестотния и микровълновия обхвати у нас се регламентират с Наредба №9/1991г. за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти (Обн. ДВ. бр.35 от 3 Май 1991г., попр. ДВ. бр.38 от 14 Май 1991 г., изм. ДВ. бр.8 от 22 Януари 2002г.). Съгласно наредбата се определят нормите и изискванията за защита на населението от вредното въздействие на електромагнитни полета в честотния обхват от 30 kHz до 30 GHz, при които се извършва предварителен санитарен контрол, оценяващ хигиенно защитната зона още при проектирането, а след монтиране на излъчващите съоръжения се прави оценка на ЕМП чрез измерване на интензитета или плътностите на мощност на ЕМЛ от лаборатории на РЗИ.

Съгласно наредбата, излъчвателите на енергия на ЕМП (радио- и телевизионни предаватели и ретранслатори, радиолокаторни и навигационни станции и др.) се разполагат така, че напрегнатостта и плътността на мощност на ЕМП в района на населените територии да не превишават пределно допустимите нива, посочени в Наредба №9/1991г. и Таблица II-24.

Таблица II-24. Пределно допустими нива на напрегнатостта и на плътността на енергийния поток на ЕМП в населена територия

№ по ред	Честотния обхват, в който работи излъчвателят	Пределно допустимо ниво
1.	от 30 до 300 kHz	25 V/m
2.	от 0.3 до 3 MHz	15 V/m
3.	от 3 до 30 MHz	10 V/m
4.	от 30 до 300 MHz	3 V/m
5.	от 0.3 до 30 GHz	10 μ W/cm ²

Източниците на ЕМП на територията на Община Банско са: електропроводи; трафопостове, подстанции за високо напрежение; хранващи жилищни квартали; радиопредаватели, базови централи за мобилни комуникации на мобилните оператори; радарни системи на МВР и др. Към източниците на ЕМП, които могат да създадат здравни проблеми на населението, могат да се отнесат и уредите за ежедневна употреба като: монитори на компютри, битови електрически уреди, медицинска апаратура за диагностика и лечение, мобилни телефони и т.н.

През 2019 г., Регионална здравна инспекция гр. Благоевград извършва мониторинг на нейонизиращите лъчения като фактор на жизнената среда на обекти намиращи се на територията на област Благоевград. В Годишен доклад за 2019 г. с анализ са обобщени резултатите от мониторинга и контрола на нейонизиращите лъчения, за областта, като за територията на Община Банско са както следва:

Регистрираните обекти, източници на нейонизиращи лъчения в Регистъра на РЗИ-Банско, за територията на общината към 2019 г. са посочени в Таблица II-25.

Таблица II-25. Регистрирани обекти, източници на нейонизиращи лъчения в Регистъра на РЗИ-Банско, за територията на Община Банско към 2019 г.

Община	Общ брой регистрирани обекти	Разпределение на обектите източници на ЕМП, според собственика			
		„А1 България“ ЕАД	„Теленор България“ ЕАД	„БТК“ АД	„Нуртс България“ АД
Община Банско	34	11	13	6	4

*Източник: Годишен доклад за 2019 г. с анализ на резултатите от мониторинга и контрола на нейонизиращите лъчения на РЗИ гр. Благоевград

Обекта с извършен мониторинг на територията на гр. Банско през м. декември 2019 г. е описан в следващата таблица II-26:

Таблица II-26. Стойности на ЕМП измерени в околна среда

Източник на ЕМП	Брой извършени измервания	Описание на мястото на измерване	Отстояние от източника на излъчване до мястото на измерване Хоризонтално, L Вертикално Δh	Моментна стойност на плътността на мощност S [μW/cm ²]	Средна стойност на плътността на мощност за 6 min интервал S [μW/cm ²]	Пределно допустимо ниво S [μW/cm ²]
БС BLG №0226 „Валан“ на „А1“ ЕАД, гр. Банско, ул. „Цар Симеон“ №1, сграда с идентификатор 02676.501.4674	3	1. Секторна антена 1 – пред дву етажна сграда	L≈40м; Δh=27,65м	0,1	0,1	10
		2. Секторна антена 2 – зелени площи	L≈60м; Δh=27,65м	0,1	0,1	10
		3. Секторна антена 3 – пред пет етажна сграда	L≈100м; Δh=27,65м	0,1	0,2	10

*Източник: Годишен доклад за 2019 г. с анализ на резултатите от мониторинга и контрола на нейонизиращите лъчения на РЗИ гр. Благоевград

Видно от Таблица II-26 е, че стойностите на плътността на мощност S (μW/cm²) в измерените точки не надвишават пределно допустимото ниво за населени територии от 10 μW/cm² (микроват на квадратен сантиметър), съгласно Наредба № 9/1991 г.

Насоки и мерки за контрол на радиационната обстановка съгласно действащото екологично законодателство:

- Оптимизиране и усъвършенстване на взаимоотношенията между мобилните оператори, обществеността и общинските органи;
- Установяване съответствието на нивата на електромагнитните полета с действащите норми и изисквания на Наредба № 9 от 14.03.1991 г. на МЗ и МОСВ за пределно допустими нива на ЕМП в населени територии и определяне на хигиенно – защитни зони около излъчващи обекти (обн., ДВ, бр. 35 от 1991 г.);
- Мониторинг на ЕМП и оценка на здравния риск за населението от съответните здравни органи.

10. Управленски ресурси

Задълженията на общинските власти в областта на околната среда са регламентирани с чл.15, ал.1 от Закона за опазване на околната среда, съгласно който Кметовете на общини:

- информират населението за състоянието на околната среда съгласно изискванията на закона;
- разработват и контролират заедно с другите органи планове за ликвидиране на последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината;
- организират управлението на отпадъци на територията на общината;

- контролират изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадъчни води в урбанизираните територии;
- организират и контролират чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и крайселищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие, на ландшафта и на природното и културното наследство в тях;
- определят и оповестяват публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване на територията на населените места, и контролират изпълнението на техните задължения;
- организират дейността на създадени с решение на общинския съвет екоинспекции, включително на обществени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения;
- определят длъжностните лица, които могат да съставят актове за установяване на административните нарушения по този закон;
- осъществяват правомощията си по специалните закони в областта на околната среда;
- определят лицата в общинската администрация, притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на ОС.

Общинската администрация в Община Банско е организирана на ниво дирекции. Административното ръководство се осъществява от секретар и заместник кметове, които са на пряко подчинение на Кмета. Организацията на дейността, функционалните задължения и административните звена в общинската администрация, са определени в утвърденият със Заповед на кмета на Община Банско, „Устройствен правилник на общинска администрация - Банско“.

Общинската администрация е разделена в две основни направления – „Обща администрация“ и „Специализирана администрация“.

Общата администрация на Община Банско е организирана в две дирекции, както следва: Дирекция „Административно обслужване“ включваща следните отдели:

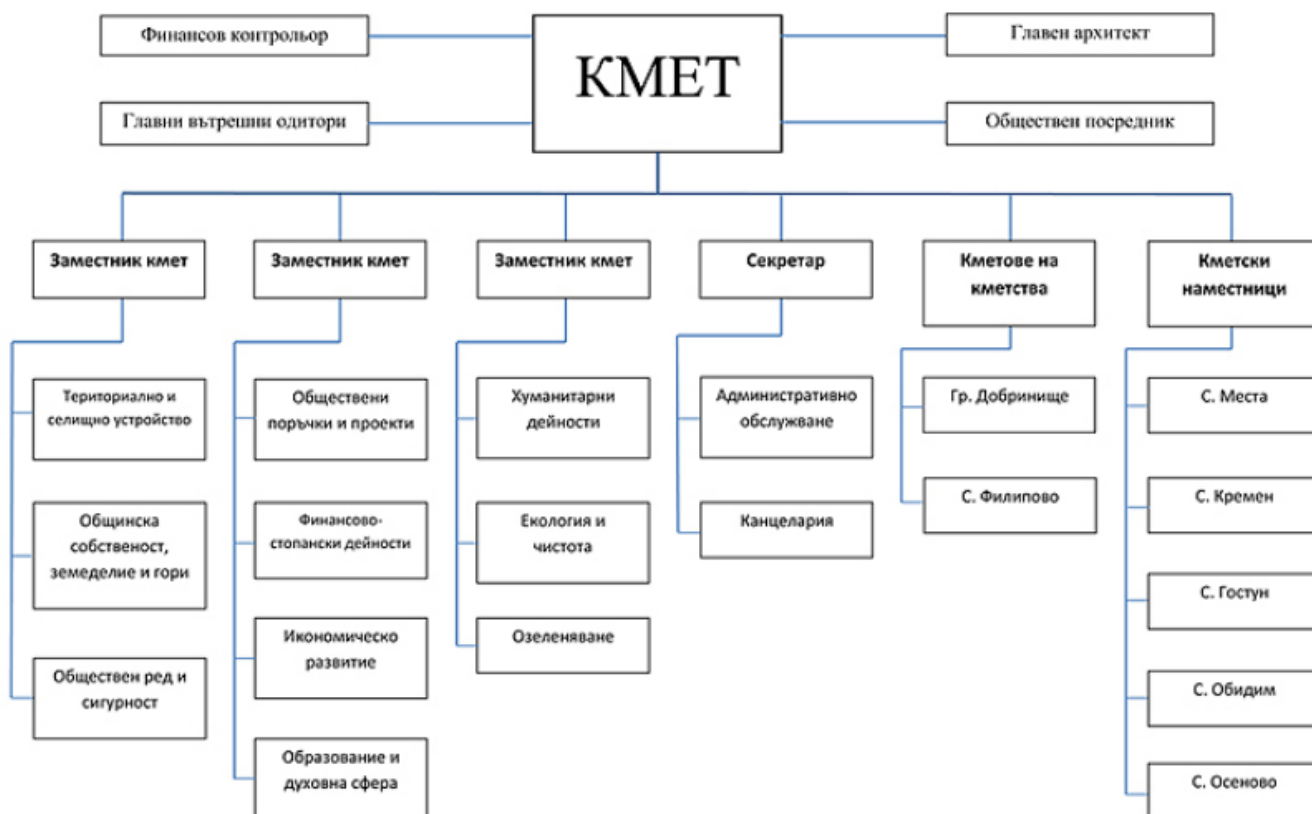
- Отдел „Обслужване“
- Отдел „Канцелария“

Дирекция „Финансово-стопански дейности“ включваща:

- Отдел „Счетоводство“

Специализираната администрация е структурирана в отдели, както следва:

- Отдел „Обществени поръчки и проекти“;
- Отдел „Икономическо развитие“;
- Отдел „Хуманитарни дейности“;
- Отдел „Озеленяване“;
- Отдел „Екология и чистота“;
- Отдел „Общинска собственост и земеделие“;
- Отдел „ТСУ“;
- Отдел „Обществен ред и сигурност“;
- Отдел „Приходи“.

Фиг. II-31. Структура на общинска администрация Банско

❖ Структура на администрацията в областта на околната среда

В Община Банско основните функции, свързани с политиката по опазване на околната среда, в т.ч. и с управление на отпадъците, се изпълняват от „Екология и чистота“ в следния състав:

Началник отдел „Екология и чистота“

Ст. специалист отдел „Екология и чистота“

Специалист отдел „Екология и чистота“

Общи работници към отдел „Екология и чистота“ – за гр. Банско-19бр. и в населените места -4бр.

Отделът към Община Банско изпълнява следните функции:

- Изготвя или участва в изготвянето на програми, стратегии и планове за устойчиво развитие по отношение на околната среда.
- Участва в разработването, провеждането и контрола на мероприятията, касаещи опазването и възстановяването на природата и екологичната политика на територията на общината.
- Участва в оформянето и подсигуриването на финансовата обезпеченост на екологичните общински мероприятия и обекти.
- Координира дейността на общинската администрация в областта на екологията, както и с:
 - неправителствени екологични и природозащитни организации и движения;
 - научната общност (висшите училища и университети), частните и държавни фирми, неправителствените организации и със специалисти в областта на екологията;
- Въвежда и ръководи ефективната система за управление на отпадъците, чрез интегриран мениджмънт.

- Осъществява контрол по договорите за дейността по сметопочистването, сметоизвозването, снегочистване и поддържането на депата за твърди отпадъци и осигурява контрол по същата дейност.
- Участва в изготвянето на графици за измиване на улици и площи, метене, снегочистване, сметоизвозване и др., както и контролира тяхното изпълнение.
- Упражнява редовен контрол по опазване на чистотата и зелените площи, стопанисване на зелените площи от граждани, физически и юридически лица.
- Изготвя и реализира програма за решаване на проблемите, свързани с бездомните кучета.
- Разяснява, предупреждава и осведомява широката общественост по отношение на всички дейности, намерения и последствия, спрямо компонентите на околната среда и проблемите свързани с тях, чрез всички средства за масова информация”.
- Подготвя становища и проекти в областта на управление на отпадъците на територията на общината.
- Анализира резултатите от подготовката и реализация на проектите в областта на управление на отпадъците и набелязва, реализира мерки за подобряване на работата.
- Съхранява цялата документация, свързана с управлението на отпадъците и опазване на околната среда.
- Дава становища и прави предложения за изготвяне или актуализиране на вътрешни нормативни актове, касаещи екологичната политика.
- Подготвя и предоставя необходимите отчети по управление на отпадъците.
- Контролира и подписва моментните протоколи за извършена работа.
- Съставя актове по Закона за управление на отпадъците, Закона за опазване на околната среда и всички поднормативни актове, свързани с тези закони.

❖ **Общинска нормативна уредба в областта на околната среда**

Наредба за поддържане и опазване чистотата и управление на отпадъците на територията на Община Банско (Приета с Решение № 254 от Протокол № 17/30.10.2020 г. на ОбС - Банско)

С Наредбата се уреждат условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци на територията на Община Банско. С наредбата са регламентирани правата и задълженията на физическите и юридически лица, включително по отношение на стопанисването и управляването от тях търговски обекти, производствени и стопански сгради, болници, училища, административни сгради и др. обекти за лично и/или обществено ползване, разположение на територията на Община Банско и взаимоотношенията между тях при управление на отпадъците.

Регламентират се реда и условията за изхвърлянето, събирането включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на ТБО и строителни отпадъци, излишни земни маси, биоотпадъци, опасни битови отпадъци, производствени отпадъци и МРО и поддържане чистотата на територията на общината, съгласно изискванията на ЗУО и подзаконовите нормативни актове. С Наредбата се осъществява и контрол по управление на отпадъците на територията на общината.

Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги и права на територията на Община Банско (Приета с Решение №300 от Протокол №20/29.12.2020 г. на Общински съвет-Банско, изм. и доп. с Решение №386 от Протокол №26/31.05.2021г.).

С тази Наредба се урежда реда и начина за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги и права, предоставяни на физически и юридически лица на територията на Община Банско, както и реда и сроковете за тяхното събиране.

Такса битови отпадъци (ТБО) се заплаща за услугите по събиране и транспортиране на битовите отпадъци до съоръжения и инсталации за тяхното третиране, както и за поддържането на чистотата в териториите за обществено ползване в населените места и селищни образувания в общината. Размерът на таксата се определя за всяка услуга поотделно - събиране и транспортиране на битови отпадъци до съоръжения и инсталации за тяхното третиране; третиране на битови отпадъци в съоръжения и инсталации; поддържане на чистота на териториите за обществено ползване в населените места и селищни образувания в общината. Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на Общинския съвет ежегодно въз основа на одобрена план – сметка, включваща необходимите разходи за всяка дейност.

Наредба № 1 за осигуряване, опазване и поддържане на обществения ред, опазване на общинската собственост и инфраструктура, поддържане и опазване на околната среда, транспорт и опазване на движението на територията на Община Банско (Приета с Решение №385 от Протокол №26/31.05.2021 г. на Общински съвет – Банско.).

С наредбата се уреждат обществените отношения, свързани с осигуряване, опазване и поддържане на обществения ред, опазване на общинската собственост и инфраструктура, поддържане и опазване на околната среда, транспорт и опазване на движението на територията на Община Банско. Целта на Наредбата е осигуряване на приветлива, организирана и безопасна градска среда, хармоничност и толерантност във взаимоотношенията между гражданите и пребиваващите на територията на Община Банско.

Създават се условия за превенция на нарушенията и се определят санкции за техните извършители. Определени са правомощията на общинската администрация и другите институции за контрол и налагане на санкции.

Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на Община Банско (приета с Решение №301/22.12.2008г. на Общински съвет-Банско).

Наредбата урежда обществените отношения, свързани с планирането, изграждането, устойчивото поддържане, опазване и развитие на зелената система на Община Банско. Зелената система на Община Банско е предназначена да подобрява жизнената среда и облика на населените места в нея независимо от формите на собственост. Общинският съвет на Община Банско чрез бюджета на общината осигурява необходимите средства за поддържане на декоративната растителност в общинските зелени площи.

Наредба за управление на общинските горски територии – собственост на Община Банско (приета с Решение № 73 от Протокол № 5/20.01.2016 г. на ОбС-Банско).

С Наредбата се уреждат обществените отношения, свързани с управлението на общинските горски територии. Горските територии на общината изпълняват следните основни функции: защита на почвите, водните ресурси и чистотата на въздуха; поддържане на биологичното разнообразие на горските екосистеми; осигуряване на социални, образователни, научни, ландшафтни и рекреационни ползи за обществото; защита на природното и културно наследство; производство на дървесни и недървесни

горски продукти; регулиране на климата и усвояване на въглерода. Опазването на горските територии – общинска собственост, обхваща действията по предотвратяване и установяване нарушения на разпоредбите на Закона за горите.

Контролът по спазване на наредбите е възложен на определени със заповед на кмета на общината длъжностни лица.

❖ **Обмен на информация и сътрудничество с регионални органи на централни ведомства от компетенциите, на които са въпроси по опазване на околната среда**

За решаване на проблемите свързани с околната среда, общинската администрация си сътрудничи с централни, регионални и местни органи на ведомства фирми и др. Регионалните органи на централните ведомства, с които общината сътрудничи по въпросите за опазване на околната среда са: Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ) – Благоевград, Регионална здравна инспекция (РЗИ) – Благоевград, Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“, Областна дирекция „Земеделие“ - Благоевград, Териториално статистическо бюро към НСИ, Областна дирекция по безопасност на храните - Благоевград.

❖ **Сътрудничество в разглежданата област със съседни общини, бизнеса, НПО**

Община Банско е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците регион Разлог - за общините Разлог, Банско, Белица и Якоруда и в тази връзка работи съвместно с останалите общини, предимно по проблемите, свързани с управлението на отпадъците.

С въвеждане на регионалната система, дейностите по управление на отпадъците се решават на регионално ниво. Новата общинска политика за управление на отпадъците налага, както координиране с регионалната система, така и активно участие в установяването и развитието на регионалната организация. Чрез създаване на Сдружението всички общини, участващи в него си поделят разходите по поддръжката, експлоатацията и мониторинг на съоръженията и вземат общи решения за бъдещото третиране на отпадъците.

С цел реализиране на конкретни екологични проекти или мероприятия общината призовава за свои партньори както неправителствения сектор и обществеността, така и организации на местно, регионално и национално ниво.

❖ **Информирание на обществеността**

Община Банско има действаща система за информирание на населението за състоянието на околната среда. Информирането на обществеността и обществени консултации за изпълнение на политиките и ангажиментите на общината за опазване на околната среда в т.ч. и управление на отпадъците се осъществява главно, чрез публикуване на информация, в т.ч. (програми, наредби, отчети, регистри, графици, съобщения за предстоящи събития и кампании) на интернет страницата на общината (<https://www.bansko.bg/bg/>).

Информирането на населението на Община Банско за състоянието на околната среда, за изпълнението на мерките от Програмата за управление на отпадъците, Програмата за опазване на околната среда и др. програми, както и за реализацията на проекти с екологична насоченост се осъществява чрез публикуването на информацията на интернет страницата на общината.

Ежегодно се изготвят отчети по изпълнението на цитираните по-горе програми, които се публикуват за информация на обществеността и заинтересованите страни.

Уведомленията за инвестиционни предложения, които постъпват в общината се обявяват публично с обява на интернет страницата на общината, поставя се обява и на таблото в сградата на общината.

Ежегодно се провеждат кампании за събиране/предаване на ИУЕЕО, НУБА, гуми, отработени масла и др. вид отпадъци. Съобщение за организираните кампании се публикува на интернет страницата на общината.

Общинската администрация осъществява работата с обществеността в няколко групи дейности, които са насочени към:

- ✓ навременно информиране на гражданите относно проблемите на околната среда (замърсяването на въздуха, проблеми с битовите и строителни отпадъци на територията на общината, цялостно състоянието на околната среда);
- ✓ повишаване на общественото съзнание чрез получаване на екологично образование;
- ✓ включване на обществеността при вземане на решения, касаещи околната среда;
- ✓ осъществяване на ползотворно сътрудничество между местните власти, обществеността и неправителствените организации.

❖ **Мобилни и стационарни системи за наблюдение и контрол на качеството на околната среда**

Наблюдение и контрол върху качеството на атмосферния въздух на територията на Община Банско се осъществява от Мобилна автоматична станция (МАС) на регионална лаборатория (РЛ) - София към ИАОС. Наблюденията се извършват периодично, съгласно утвърден годишен график от Министъра на околната среда и водите.

❖ **Услуги, предоставяни от общината и на територията на общината, свързани с опазване на околната среда – обхват на дейност и статут**

– *Управление на отпадъците*

Община Банско работи в насока решаване на проблемите свързани с управлението на отпадъците, генерирани на нейната територия като е:

- Общината е изградила ефективна система за организирано сметосъбиране, която покрива 100% от населението на Община Банско.
- Община Банско е член на „Регионално сдружение за управление на отпадъците – Регион Разлог“. В сдружението участват още общините – Разлог, Белица и Якоруда.
- Действащата в Община Банско система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, съответства на изискванията на Закона за управление на отпадъците (ЗУО) и на конкретните изисквания от глава трета, Раздел II от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки.

– *Водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчните води*

Територията на общината се обслужва от „Водоснабдяване и канализация“ ЕООД – Благоевград, която предоставя услугите водоснабдяване, канализация и пречистване на води. Поддържа и експлоатира водопроводната и канализационна мрежа. Това включва общо 122 km водопроводна мрежа, 48 km канализационна мрежа и една пречиствателна станция за питейни води. Стопанисването, поддръжката и експлоатацията на ПСОВ – Банско се осъществява също от „В и К“ ЕООД – Благоевград. Пречиствателната станция е оразмерена за следните параметри: население – 29 980ЕЖ; СД количество – 6078.83 m³.

– *Озеленяване*

Поддържането на озеленените площи на територията на общината се извършва от служителите на отдел „Озеленяване“ към общинска администрация. В неговите правомощия влизат: Планира и проектира ландшафта и свободните площи около жилищни, обществени, производствени и търговски сгради, край пътища, спортни терени и други. Отговаря за поддържането и окосяването на зелените площи, за поддържането и оформянето на дървесно-храстовата растителност /кастрене, преместване, отсичане и засаждане/ на територията на общината. Участва в изготвянето на паспортизация на дървесната растителност. Следи за изпълнението на всички дейности свързани с поддържането и опазването на съществуващият градски ландшафт, а също така и за ново изгражданият и др. дейности.

Насоки и мерки за повишаване на управленските фактори съгласно действащото екологично законодателство:

- Обучение и повишаване на квалификацията на административния персонал;
- Получаване на външна подкрепа за институционално укрепване на администрацията;
- Важна оценка за възможностите на една община да решава въпросите, свързани с опазване на околната среда е привличането на допълнителни финансови средства.

11. Икономически показатели

Икономиката на Община Банско има силно изразен туристически профил. Водещите отрасли са туризмът - като тук влизат дейностите хотелиерство и ресторантьорство и спорт, култура и развлечения, промишлеността - електроника и мебелно производство, както и селското стопанство - горско стопанство, животновъдство и трайни насаждения.

Близо 1/4 от икономиката на Община Банско се пада на промишлеността. Основните сектори на промишлеността са мебелното производство и електрониката. Това са традиционни сектори за общината, които до голяма степен предопределят и профила на местните професионални гимназии. След първоначалния удар на кризата по промишлеността през 2009 г., секторът се стабилизира по отношение на броя на предприятията, оборотите, произведената продукция и добавената стойност по факторни разходи на формите. В последните години се наблюдава спад в заетостта в промишлеността.

11.1. Развитие на отделните отрасли в общината

В този раздел особено внимание се отделя на отраслите, чието развитие зависи от състоянието на околната среда и които биха могли да повлияят върху състоянието на околната среда (в т.ч. туризъм, селско стопанство и др.). В икономическия профил на Община Банско водещо място заема третичният сектор (обслужващата сфера). Туризмът все по-отчетливо се превръща във водещ отрасъл в социално-икономическия профил на общината. Вторичният сектор изпитва в най-висока степен последиците от икономическата и финансовата криза след 2009 г. Част от „микро“ и малките производствени структури, основно в сферата на дървообработването са преустановили дейността си. Първичният сектор (селско и горско стопанство) е с подчинено значение, независимо от наличието на необходимите за неговото развитие ресурси – поземлен селскостопански и горски фонд.

❖ **Туризм**

Природните дадености на Община Банско са благоприятни за развитието на различни видове туризъм. Климатът и планинските склонове са фактори, които позволяват

развитието както на зимните спортове, така и на планинския туризъм и еко туризма, като водещ е зимният (ски) туризъм. Община Банско се нарежда сред топ дестинациите за зимен туризъм в страната, като са обособени два ски центъра – Банско и Добринище. Общината разполага и с туристически ресурси в областта на балнеологията в град Добринище, както и с културно-исторически ресурси в Банско и Добринище и в някои от селата в общината.

Съгласно справка от общинска администрация Банско, броят на туристите за периода 2018-2021 г. е както следва:

Период	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.
Брой туристи	322513	363864	257160	215676

Обобщена справка на заведенията за хранене и развлечения на територията на общината е представена в Таблица II-27:

Таблица II-27. Заведения за хранене и развлечения на територията на Община Банско

№	Обект	Брой
1.	Ресторанти (класически ресторант, ресторант-пицария, ресторант с национална кухня, ресторант с българска кухня, ресторант с чуждестранна кухня, ресторант-клуб, атракционнно- тематичен ресторант)	80
2.	Заведения за бързо обслужване (сnekбар, бистро, бързо хранене, закусвалня)	40
3.	Питейни заведения (кафе-аперитив, винарна, пивница/кръчма, бирария)	25
4.	Кафе-сладкарници (кафе-сладкарница, сладоледен салон, кафене, кафе-клуб, кафетерия, чайна)	6
5.	Барове (коктейл бар, кафе-бар, бар-спортен център, бар-фоайе, дискотека, бар-клуб, пиано-бар, бар-казино, бар-вариете, нощен бар)	20

Справка за места за настаняване на територията на Община Банско към 30.07.2021 г. е представена в Таблица II-28.

Таблица II-28. Места за настаняване на територията на Община Банско

№	Обект	Брой
1.	Хотели	92
2.	Семейни хотели	35
3.	Къщи за гости	131
4.	Хижи и вили	10
5.	Апартаменти за гости и стаи за гости	113

Към туристическата инфраструктура, освен местата за настаняване, средствата за подслон и заведенията за хранене и развлечения попадат и спортните обекти, свързани със ски туризма и планинския туризъм, а именно: писти и ски пътища, изградени съоръжения (кабинкова въжена линия, седалкови лифтове /2, 4 и 6 седалкови/, ски влека, детски ски влека).

Фиг. II-32. Карта на ски пистите в Банско
*Източник: <https://banskoski.com/bg/map>

В пиринската част на общината, основно в границите НП „Пирин“, се намират още и следните обекти на туристическата инфраструктура:

- хижа Безбог – 2240 м н.в. към ски комплекс Добринище;
- хижа Бъндерица – 1798 м н.в.;
- къмпинг Бъндерица – 1800 м н.в.;
- хижа Вихрен – 1950 м н.в.;
- хижа Гоце Делчев – 1412 м н.в. към ски комплекс Добринище;
- хижа Демяница – 1875 м н.в.;
- хижа /заслон/ Тевненско езеро – 2527 м н.в.;

- туристическа спалня Еделвайс – 929 м н.в. - гр. Банско;
- туристическа база Голямата мочара – 1450 м н.в.;
- заслон Казана – 2423 м н.в.

Потенциалите на общината в развитието на туристическата функция са по-големи и те следва да бъдат оценявани от гледна точка на разнообразието на туристическите ресурси. Такива съществуват в областта на балнеологията (Добринище) и на културно-историческото наследство (Банско, Добринище и някои от селата – Обидим, Кремен, отчасти Гостун). В съчетанието с модерната хотелска база, наличието на планински водачи и възможности за множество нишови видове туризъм - орнитоложки, спелеоложки, и др. Банско може да се превърне и в столица на природния туризъм и по този начин да привлича туристи от България и чужбина извън ски сезона.

❖ *Промисленост*

Промислеността в Община Банско е на практика изцяло фокусирана в електрониката и мебелното производство. Електрониката е концентрирана в Завод за телефонна апаратура, който е най-големият работодател в рамките на индустрията в общината (200-250 заети през годините). Мебелното производство е представено от повече на брой фирми, които са различни по големина и специализирани в различни сфери.

Липсата на нови производства, както и недостигът на инвестиции, в т.ч. вътрешни и чужди, води до постепенното намаляване на работните места в промишлеността. Въпреки наличието на професионални гимназии, които отговарят като профил на промишлеността в общината, се наблюдава липса на интерес сред по-младите към сектора и по-скоро ориентирание към туризма.

Мебелното производство е изключително важно за общината, тъй като е традиционен отрасъл и на практика единственият промишлен в общината, който е разнообразен откъм компании и специализации, създава заетост за над 400 работника и се реализира на чужди пазари. Част от мебелните компании са активни в мебелния клъстер, който осигурява значителни по обем поръчки (най-вече от външни клиенти), които се разпределят между голям брой фирми в сектора.

От преработващите промишлени отрасли са представени „Производство на дървен материал и изделия от дърво”, „Производство на облекло”, „Производство на храни, напитки и тютюневи изделия”. Дърводобивът, който е една от дейностите в двете държавни лесничейства на територията на общината (ДГС „Добринище” и ДГС „Места”) е суровинна база за дървопреработващите фирми.

Насоките за развитие на вторичния сектор по предвижданията на Общият устройствен план на общината (преработващата промишленост и строителството), отчитани в работната хипотеза са свързани с оценки на възможностите за по-нататъшното утвърждаване на промишлените функции на общинския център – гр. Банско. В работната хипотеза е заложена и идеята за развитие и на други центрове с малки индустриални производства като гр. Добринище, което ще улесни процеса за по-ефективно използване потенциалите на общината.

❖ *Селско стопанство*

Селското стопанство в общината се характеризира със своята екстензивност. Основната част от произведената продукция е за самозадоволяване. В организационните производствени структури преобладават малките частни (семейни) стопанства. Животновъдството също обхваща частния сектор.

Най-голям дял в структурата на земеделските култури в общината с хранително предназначение заемат картофите, царевичата и житните култури. По данни на общинска администрация към края на 2021 г., регистрираните земеделски производители са 120 бр.

Земеделските площи по землища на територията на общината са посочени в Табл. II-29:

Таблица II-29. Земеделски площи в Община Банско

№	Землище	Площ dka /земеделска земя/	Площ %
1.	Банско	36476.382	25.35
2.	Добринище	19041.137	24.34
3.	Осеново	3732.354	7.06
4.	Обидим	11461.558	16.06
5.	Кремен	19192.675	31.78
6.	Гостун	5355.321	10.68
7.	Филипово	3164.013	23.23

**Източник: Общинска администрация – Банско*

През 2020 г. са обработвани следните площи: площи заети с пшеница – 600 dka; площи заети с ръж – 60 dka; площи заети с тритикале – 820 dka; площи заети с царевича – 170 dka; люцерна – 800 dka; картофи – 570 dka; лавандула – 80 dka. Водещи сред трайните насаждения са ябълки, круши и сливи. Съгласно справка на Общинска служба по земеделие Банско, в следващата Таблица II-30 са представени данни за общата площ (dka) на обработваеми земи, трайни насаждения, ливади и пасища за периода 2018-2020 г.

Таблица II-30. Обработваеми земи, трайни насаждения, ливади и пасища за периода 2018-2020 г.

Землище	2018 г.	2019 г.	2020 г.
гр. Банско	7 780	15 351	15 843
с. Гостун	97	469	986
гр. Добринище	3 100	6 909	8 584
с. Кремен	854	1 798	2 595
с. Обидим	790	2 816	1 752
с. Осеново	150	238	734
с. Филипово	512	1 465	1 350

**Източник: Общинска служба по земеделие Банско*

Броят на регистрираните ферми на територията на общината е 307 бр., със следния брой животни: говеда – 2200 бр.животни; овце – 5600 бр.животни; кози – 2400 бр.животни; коне – 110 бр.животни; пчелини –610 пчелни семейства;

Особено добри перспективи за развитие има говедовъдството - както млекодайното направление, така и месодайното. Наличието на голям, платежоспособен пазар в лицето на хотелите и ресторантите е основна предпоставка за растеж. Той би могъл да поеме неограничени количества качествена собствена продукция (млека, сирена, месо и месни разфасовки), създавайки специфичен кулинарен облик на региона.

Незаета ниша е рибовъдството, което може да се организира в рибовъдни стопанства създадени по течението на малките реки в общината. Същите следва да бъдат насочени към отглеждане на деликатесните пъстървови видове риба. Пъстървовите стопанства могат да бъдат използвани и за развитие на селския и на риболовния туризъм.

❖ **Културно-историческо наследство и туристически обекти в общината**

Община Банско притежава богато културно наследство, включващо материални свидетелства от различни исторически епохи. То е едновременно ценен ресурс на туризма и важен елемент на материалната жизнена среда, в частност – селищната среда.

Територията на общината съхранява значително по обем и културно-историческа значимост недвижимо наследство, представено в обобщен вид с следващата таблица:

Таблица II-31. Териториално разположение и статут на обектите на НКН

Населено място/землище	Общ брой	В т.ч.		Разпределение по вид							По статут*	
		В НМ и СО	Извън НМ	Арх.-строителен	Археологически	Исторически	Художествен	Етнографски	Арх. и Исторически	Арх. и Художествен	Декларирани	Обявени
Банско	179	140	39	126**	32	11		3	5	3	91	73
Гостун	10	1	9		9	1					1	
Добринище	25	3	22	1	14	9	1				5	5
Кремен	9		9		6	2		1			3	2
Обидим	12		12	1	10	1					2	
Осеново	5	1	4	1	3		1				2	
Филипово	5	1	4		4		1				1	
Общо	245	146	99	128	78***	23	4	4	5	3	105	80

*Посоченият статут е определен по реда на предходния Закон за паметниците на културата и музеите. Сред тях не са включени археологическите обекти, които не фигурират в списъците на НИНКН и чийто статут е определен с разпоредбата на чл. 146, ал. 3 от Закона за културното наследство

** В т.ч. и 3 бр. „народни старини”, обявени през 1940 г., без последваща актуализация на статута

***Археологическите обекти, включени в „Археологическа карта на България” при НАИМ при БАН са 79.бр. Един от тях се намира извън административните граници на общината, в землището на с. Баня (№ 23 от Приложение 3б)

Източник: ОУП на Община Банско

Шест от обявените обекти са с категория „национално значение“: комплекс „Къща на Неофит Рилски“ (Банско), Църква „Св. Троица“ (Банско), Църква „Св. Богородица“ (Банско); Велянова къща (Банско), Родна къща на Никола Вапцаров (Банско), лобно място на Иван Козарев (Добринище). Обектите с категория „местно значение“ са 33, а тези „в ансамбъл“ – 39.

Основната част от недвижимите културни ценности е съсредоточена в гр. Банско и землището му. Доминират обектите на църковната и на жилищната народна архитектура от периода на Българското Възраждане, включително формираните от тях комплекси и улични ансамбли. Степента на проученост на археологическото наследство на общината е сравнително ниска. Преобладаващата част от обектите, включени в приложения списък, са идентифицирани при теренно обхождане в началото на 90-те години на 20 век, на база струпвания на движими и по-малко - на недвижими артефакти. Сред по-ярко забележимите обекти в културно-познавателния туризъм се отличават:

Археологически комплекс в м. Св. Никола:

Проучванията в м. „Св.Никола“ започват през 2003 г., когато се откриват основите на ранно-християнска базилика, която е възстановена с дарения след съгласуване и предписания от НИПК и прилежащ към нея некропол. Изградено е върху естествен каменен рид с отвесни пропасти от три страни с височина 100-120 m. Разкрити са основите на множество каменни зидове споени с хоросан от постройки и съоръжения със запазена височина до 3,00-3,20 m и дебелина-0,65 m. Всички те са заобиколени от крепостна стена, изградена от много големи и обработени камъни с дебелина 1,10-1,20 m, която очертава пространство от около шест декара, включващо вътрешния град. Единствено от това място се разкрива панорамата на цялата Разложка котловина и могат да се наблюдават всички стратегически пътища. През 2013 г. разкритите до тогава архитектурни

съоръжения са консервирани, реставрирани и адаптирани по проект „Банско- кръстопът на цивилизациите“. Изградени са подходящи туристически пътеки, стъпала и парапети за достъп до археологическият обект с указателни табели. Има и обособени кътове за отдих.

Снимка 2. Археологически комплекс в м. „Св. Никола“

„Крепост в м. Ситан кале“

Археологическите проучвания в м. „Калята“ започват през 2013 г., когато се разкрива късно-античната крепост „Ситан кале“. По своето предназначение крепостта е охранявала Разложката котловина, но същевременно е служела и за свързочен пункт с крепости от другата страна на Пирин – Мелник, Св.Врач /Сандански/ и др. Укрепеното селище се намира на 1300 m надморска височина на територията на НП „Пирин“ и е на 3,5 km. южно от Банско. Разкрити са част от източната и северната стена с портата на цитаделата, които са построени от обработени варовикови камъни, споени с хоросан и са с дебелина 1,80-2,00 m. В североизточният ъгъл е изградена кръгла кула за охрана на портата. Откриват се множество фрагменти от битова и строителна керамика, стъклени фрагменти, железни предмети, стрели и копия, накити и др. По намерените до момента монети може със сигурност да се твърди, че селището е обитавано за

периода III – XIV в. сл.Хр. До укрепеното селище се стига по добре оформена туристическа пътека, обезопасена с дървени парапети. Поставени са указателни табели и са устроени кътове за почивка.

Снимка 3. Късно-античната крепост „Ситан кале“

Църква „Света Троица“ – Банско

Намира се в центъра на Банско и е един от символите на курортния град. Освен, че е една от най-посещаваните забележителности в града, църквата е една от най-големите в България. До построяването на храм-паметника „Св. Александър Невски“ в София „Света Троица“ е била най-голямата църква в страната и на Балканският полуостров. Храмовият комплекс обединява църквата, камбанарията и оградния зид и е обявен за архитектурно-строителен паметник. Църквата представлява трикорабна базилика и е построена през 1835 г. от местни майстори по инициатива на банския търговец Лазар Герман. Целият комплекс е определен като едно от най-ярките достижения на българската култура от епохата на

Възраждането. Издигната със средствата на голям брой дарители - 270 фамилии и 1081 индивидуални дарители.

Снимка 4. Църква „Св. Троица“ Банско

Къща музей „Никола Вапцаров“ – Банско

Разположен в центъра на града, музеят е не само част от площадното оформление, но и един от символите на планинското селище. Домът, в който е израснал великият поет на България е отворен за посещения през 1952 г. във връзка с удостоверяването на Никола Вапцаров с престижната Международна награда за мир. Така е поставено началото на музейното дело в Банско. В поддръждането на експозицията участва майката на поета – баба Елена, тя и сестра му Райна са сред първите екскурзоводи. Оттогава, повече 60 години, не спира потокът от хора, различни по възраст, занимание, националност, но обединени от желанието да се докоснат до живота на

твореца, да се вдъхновят от поезията му и да се преклонят пред гения му.

Снимка 5. Къща музей на „Никола Вапцаров“ - Банско

„Веляновата къща“ - Банско

Със своите уникални стенописи и дърворезбена украса къщата няма аналог в българското възрожденско изкуство. Обявена е за недвижима културна ценност с национално значение. Строена през XVIII век, тя е една от старите къщи-крепости с дебели каменни зидове, подземни скривалища, вътрешни и външни бойници, малки прозорци с железни решетки.

Снимка 6. Веляновата къща - Банско

Къща-музей „Неофит Рилски“

В 1981 г. родната къща на Неофит Рилски, културна ценност с национално значение, е превърната в музей на бележития български възрожденец с енциклопедични знания и разностранни интереси. Строена през XVIII век, тя е разположена в голям двор, ограден от масивни каменни зидове и тежка дървена порта. Цялата задна част на приземния етаж е заета от скривалище, а на преден план е месилнята за хляб.

Снимка 7. Къща-музей „Неофит Рилски“

Историко-етнографски музей „Радонова къща“

Къщата е строена в началото на XIX век. Експозицията в жилищните помещения проследява историческото развитие на Банско от възникването му до неговото освобождение през 1912 година. Къщата е строена в началото на XIX век. Експозицията в жилищните помещения проследява историческото развитие на Банско от възникването му до неговото освобождение през 1912 година.

Снимка 8. Музей „Радонова къща“

Постоянна изложба на банската художествена школа

Поместена е в сградата на бившия Хилендарски (Рилски) метох, известна като най-ранната изцяло запазена и точно датирана, благодарение на прилежащ надпис, старина в Банско. Едноетажната постройка, съхранена в автентичния ѝ вид, е строена през 1749 г. В съвременното сградата оживява от експонираните тук творби на майсторите от Банската художествена школа, едно от най-ярките проявления на българската култура през XVIII и XIX в.

Снимка 9. Изложба на художествена школа

Историко-етнографска експозиция – Добринище – От 2010 г. в град Добринище функционира историко-етнографска сбирка. В нея са експонирани материали, проследяващи историята на селището от древността до наши дни. Основни акценти са поставени върху революционните борби, книжовната и просветна дейност. Характеристиките на местния бит са показани чрез разнообразен етнографски материал.

Снимка 10. Етнографска експозиция - Добринище

Извън посочените, като археологически ценности с експозиционни качества могат да бъдат определени и следните обекти:

- Късноантична и средновековна крепост „Момина кула“ – в землище Кремен, над пролома на Места, със съхранени суперструкции с височина до 8 метра. Намира се в горска територия, със сравнително трудна достъпност. Обектът предизвиква както научен, така и широк познавателен интерес.
- Антична крепост в границите на резервата „Юлен“. Разположен е в близост до туристически маршрут в границите на НП „Пирин“. Проучена е частично. Има потенциал за експониране, доколкото не се включват дейности, противоречащи на Плана за управление на НП „Пирин“.
- Минерален извор – Каптаж (Римска епоха) – в землището на гр. Добринище. Разположен е до републиканския път II-19, с изградено крайпътно място за почивка.

Изводи:

В икономическата структура на общината туризмът и свързаните с него допълващи икономически дейности дават облика на икономиката. Банско е припознат като национален туристически център в областта на зимния и по-слабо на културно-историческия туризъм. В туристическия сектор се генерират по-голяма част от приходите от икономическа дейност, в заетостта на икономически активното население, в инвестициите. За това допринасят качествата на природната среда, обектите на историческото и културно наследство в областта, наличните традиции в сектора, изградената инфраструктура и обособените туристически дестинации с международно име в областта на туризма. Не на последно място е и благоприятното влияние на провежданата общинска политика в подкрепа на туризма, на публично-частното партньорство в този важен за икономиката на общината и на област Благоевград сектор.

Същевременно Община Банско притежава допълнителен потенциал за развитие на алтернативни форми на туризъм, който или е частично използван, или стои неоползотворен. Пример в това отношение е термо-минералния ресурс на общината (Добринище), както и непълно използваните възможности за развитие на познавателен, културно-исторически (извън гр. Банско), селскитуризъм и други.

11.2. Състояние на инфраструктурата в Община Банско

Транспортна инфраструктура

През територията на Община Банско преминават три пътя от републиканската пътна мрежа, а именно:

- път II-19 „о.п. Симитли – Градево – о.п. Разлог – Банско – Добринище – Гоце Делчев – граница Гърция” – участък – km 36.600 до km 69.700;
- път III-1901 „Банско – Баня” – участък – km 0.00 до km 2.00;
- път III-1903 „II-19 – Елешница” – участък – km 0.000 до km 3.00.

Второкласният път II-19 преминава през градските територии на Банско и Добринище и осъществява връзки в посоките запад и югоизток съответно, с автомагистрала „Струма”, представляваща част от еврокоридор № 4 и с автомагистрала „Виа Игнатия”, през КПП „Илинден – Ексохи”. Според Националната концепция за пространствено развитие, път II-19 е елемент на регионалната транспортна ос „Граница с Македония – граница с Гърция”. В непосредствена близост, северно от територията на общината преминава път II-84 „(Белово - Пазарджик) Звъничево – Ветрен дол – Велинград – Юндола – Якоруда – о.п. Разлог”, който реализира връзки в посока североизток.

Общинската пътна мрежа с обща дължина от 109.1 km се състои от бившите четвъртокласни пътища (с обща дължина 42 km) от републиканската пътна мрежа, които включват:

- BLG 1005 - /II-19/ Банско – хижа „Вихрен”;
- BLG 2002 - /II-19, Добринище – Места/ – Обидим;
- BLG 2003 - /II-19, Добринище – Места/ – Филипово – Осеново;
- BLG 2004 - /II-19, Добринище – Господинци/ – Кремен;
- BLG 3001 - /II-19, Добринище – Места/ – Гостун;

и местните пътища (с дължина 67.1 km) включващи:

- II-19 – Банско – Планинска контролна спасителна служба – околоръстен път;
- II-190320 – Обидим – м. Харам бунар;
- II-19036 – Кремен – м. Харам бунар;
- II-19033 – Осеново – м. Вищерица;
- II-19029 – Гостун – м. Вищерица;
- II-19029 – Гостун – м. Селище;
- II-19 – Добринище – м. Харам бунар;
- Път IV–1904 – м. Чалин Валог;
- II-19 – м. Равнището (Сметище за битови отпадъци).

По път II-19, представляващ функционален „гръбнак” на общинската селищна структура, се провеждат транспортните кореспонденции между населените места в Община Банско. Двата града и с. Места са разположени на републиканския път, а останалите села се свързват с града, чрез отделни отклонения, понастоящем в състояние за нормално автомобилно движение само в участъците между републиканския път и съответните населени места.

За транспортната свързаност на населените места в общината е характерно, че всички имат директни връзки с общински център. Преки връзки между населените места, обаче има само между селищата по протежение на път II-19 и между селата Места, Филипово и Осеново. Между останалите съседни села пътни връзки няма, основно поради сложния планински релеф.

Железопътна инфраструктура

На територията на общината функционира теснолинейна 16-та жп линия Септември – Варвара – Велинград – Аврамово – Якоруда – Разлог – Банско – Добринище (крайна гара) с дължина 125 км. Теснолинейната железница е трябвало да продължи по поречието на р. Места до гр. Гоце Делчев, но това не е реализирано. Битува идея за организиране на обществен ж.п.транспорт тип „совалка”, между Банско и Добринище (или между Якоруда - Баня – Разлог – Банско – Добринище), както за обслужване на населението и гостите, така и като специфична туристическа атракция.

Обществен транспорт

Община Банско не разполага със собствена схема за масов обществен транспорт, а се обслужва от редица междуселищни автобусни линии на частни превозвачи. Специфична форма на обществен транспорт е транспортирането от частни фирми на организирани групи до различни исторически места - Рилски манастир, Ковачевица, Бачково. Извънградският автобусен транспорт се обслужва от автогара Банско, която удачно е разположена до ЖП-гарата и се обслужва транспортно от най-добре изградената пътна артерия в града - ул. „Патриарх Евтимий”, представляваща входно - изходна артерия на

двете основни направления за транзита в града. През ски сезона функционира обществен превоз по маршрут от ЖП гара и автогара Банско до хижа „Бъндерица“, Стражите и др. Организиран е и таксиметров транспорт.

Със заложените в ОУП на Община Банско проектни характеристики на комуникационно-транспортната инфраструктура (система) се решават следните основни транспортни проблеми на града:

- градската територия се освобождава от транзитния трафик, който е със значителен дял товарно движение;
- преодолява се крайно недостатъчната пропускателна способност на ул. „Пирин“, както и разделителният характер на ул. „Найден Геров“ м/у северните и южни структури на града, като за целта се предвиждат две нови кръстовища с определена организация надвижението и продължението на север на ул. „Иконом Чучулайн“ и източната крайбрежна улица, както дострояването на ул. „Найден Геров“ на север, до кръстовището с ул. „Патриарх Евтимий“;
- осигурява се пълноценно обслужване на селищните образувания на юг и юго-изток от строителните граници на града, чрез създаването на три рингови улични конфигурации, които едновременно с това ще доведат до желаното преразпределение на интензивните транспортни потоци извън зоните за обитаване на града;
- осигурява се необходимият транспортен достъп и свързване с традиционните градски структури на бившия военен терен западно от ул. „Явор“, който ще бъде усвоен с обекти с висока обществена притегателна сила;
- осигурява с по-добра транспортна проходимост на територията на традиционния град, чрез създаване на условия за реализация на генералния план за организация на движението и въвеждане на система от еднопосочни локални улици с възможности за едностранно паркиране;
- модерното решение на пътническите въжени линии, вело-трасетата и летищната инфраструктура ще осигурят комфортното обслужване на туристическата индустрия на гр. Банско на полагащото се ниво за международен ски-център.

Основни проблеми в областта на комуникационно-транспортната инфраструктура:

- Амортизация на голямата част от пътната мрежа и липса на финансиране на дейностите по текущ ремонт и поддържане на улиците по селата в общината;
- Лошо състояние на второстепенната и обслужващата улична мрежа;
- Увеличаване на пътния трафик на придвижващите се МПС по време на зимния туристически сезон;
- Недостатъчен брой места за паркиране.

Предвижданията по отношение на общинската пътна мрежа съгласно Общият устройствен план са свързани основно с обновяване на част от съществуващите пътища и по-малко с изграждане на нови пътни участъци.

Съществуващите пътища за реконструкция и рехабилитация са:

- „BLG 3001“ – за с. Гостун, който е с габарит 4,5 m с голяма денивелоация;
- „BLG 2002“ – за с. Обидим с габарит 4,0 m и голяма денивелоация;
- II-190320 – Обидим – м. „Харами бунар“;
- II-19036 – Кремен – м. „Харами бунар“;
- II-19033 – Осеново – м. „Вищерица“;
- II-19029 – Гостун – м. „Вищерица“ и до общинската граница (връзка със с. Побит Камък и гр. Сърница, общ. Велинград);
- II-19029 – Гостун – м. „Селище“;

- П-19 – Добринище – м. „Харами бунар“, до общинската граница (връзка със с.Брезница, общ. Гоце Делчев).

Изброените местни пътища са с настилка в лошо състояние или без настилка, като понастоящем се ползват предимно за нуждите на горското стопанство и за движение с МПС с висока проходимост.

Предвижда се изграждането на следните нови пътни участъци/връзки:

- ✓ гр. Банско до общинската граница (връзка с комплекса „Пирин голф“, община Разлог);
- ✓ П-19 в м. Черешата североизточно към проектен обход на П-19;
- ✓ гр. Добринище (ул. „Паисий Хилендарски“) - станция на пътническа въжена линия в м. „Бела глина“, землището на гр. Добринище;махам
- ✓ гр. Добринище (ул. „Георги Димитров“) - станция на пътническа въжена линия в м. „Бела глина“, землището на гр. Добринище;
- ✓ гр. Добринище (ул. „Георги Димитров“) — П-19 – проектно трасе на републиканския път (северен обход);
- ✓ П-19 – Добринище – м. „Харами бунар“ - манастир „Св. Пантелеймон“ - П-190320 – Обидим – м. „Харами бунар“;
- ✓ гр. Добринище (ул. „Георги Димитров“) – озеленена територия за спорт и рекреация в м. „Мерата“ – П-19;
- ✓ гр. Добринище - озеленена територия за спорт и рекреация в м. „Русковица“;
- ✓ гр. Добринище – ваканционно селище в м. „Русковица“.

Общата дължина на проектите общински пътища е 23.6 km. Трасетата са проведени по съществуващи полски и горски пътища в максималната възможна степен. Съществен момент на проектното решение на ОУП е развитието на мрежа от пешеходни и велосипедни алеи с обща дължина около 41 km, свързващи населени места и селищни образувания помежду им, както и с извънселищни места за отдих, спорт и атракции, и туристически обекти, в т.ч. обекти на природното и на културното наследство. Проектните трасета са проведени по полски и горски пътища. Предвижда се изграждане на подобни алеи и успоредно на автомобилните пътища при тяхната реконструкция и при ново строителство.

Електроснабдяване

Електрозахранването на общината се осигурява от общата електроенергийна система на страната посредством подстанция „Банско“ 110/20 kV, разположена в източната част на град Банско. В момента в подстанцията са монтирани два силови трансформатора с мощност 40 MVA и 25 MVA. В бъдеще се предвижда монтаж и въвеждане в експлоатация на нов (трети) трансформатор 110/20 kV на площадката на п/ст „Банско“.

Подстанция „Банско“ е включена в системата 110 kV посредством:

- ♦ Електропровод (ВЛ)110 kV „Места“ (п/ст „Банско“ – п/ст Гоце Делчев);
- ♦ Електропровод (ВЛ)110 kV „Варвара“ (п/ст „Банско“ – п/ст Якоруда);
- ♦ Електропровод (ВЛ)110 kV „Равен - Глазне“ (п/ст „Банско“ – п/ст Разлог);
- ♦ Електропровод (ВЛ)110 kV „Тодорка - Церово“ (п/ст „Благоевград“ – п/ст Банско).

Изводите на подстанция „Банско“ 20KV са:

- * Електропровод (ЕЛ) 20KV “Пазара”;
- * Електропровод (ЕЛ) 20KV “Полежан”;
- * Електропровод (ЕЛ) 20KV “Обидим 1”;

- * Електропровод (ЕЛ) 20KV “Витоша”;
- * Електропровод (ЕЛ) 20KV “Безбог”;
- * Електропровод (ЕЛ) 20KV “Каменица”;
- * Електропровод (ЕЛ) 20KV “ЕТА 1”;
- * Електропровод (ЕЛ) 20KV “Конче”;
- * Електропровод (ЕЛ) 20KV “Шилигарник”;
- * Електропровод (ЕЛ) 20KV “Кремен”;
- * Електропровод (ЕЛ) 20KV “Казана”;
- * Електропровод (ЕЛ) 20KV “Седелец”;
- * Електропровод (ЕЛ) 20KV “Банско”;
- * Електропровод (ЕЛ) 20KV “Забиница”;
- * Електропровод (ЕЛ) 20KV “Полето”;
- * Електропровод (ЕЛ) 20KV “Еделвайс”;
- * Електропровод (ЕЛ) 20KV “Бъндерица”;
- * Електропровод (ЕЛ) 20KV “Релета”;

На страна 20 kV от подстанцията се захранват 7 бр. възлови станции 20 kV и 130 бр. трансформаторни постове 20/0,4 kV. Възловите станции са:

- Възлова станция 1 „Тане”;
- Възлова станция 2 „Вионово блато”;
- Възлова станция 3;
- Възлова станция „Начална станция”;
- Възлова станция „Забиница”;
- Възлова станция „ТМ Комерс”;
- Възлова станция „ДКП”.

Общата инсталирана мощност на съществуващите трансформаторни постове е 150MVA. Максимален товар (консумация) реализирана до момента е 40MVA за един час. Средният товар от подстанцията е 20 MVA. В Община Банско мрежата средно напрежение е добре развита и може да поеме очакваните нови мощности, които са около 21 MVA.

Изводи:

- Необходимо да бъдат изградени нови съоръжения и подмяна на част от съществуващите;
- Намаляване на технологичните разходи при доставка на електро енергия /загуби отпреносната мрежа/;
- Насърчаване на енергоспестяващо потребление в домакинствата, обществения сектор и производството.

Стратегическа цел на общината е създаване на предпоставки за постигане на устойчивото и развитие и превръщането и в енергийно ефективна община. В изпълнение на целите и достигане на необходимите резултати, през 2020 г. в гр. Банско е извършено обследване за енергийна ефективност на уличното осветление. Като една от бъдещите мерки за изпълнение, заложи в обследването е подмяна на 9 бр. улични осветители с 9 високоефективни соларни осветители на ул. „Глазне“ в гр. Банско, които да осигуряват възобновяема енергия за системата. Те са с мощност 32W, което при оптимизираните часове работа ще осигуряват годишно: 1131 kWh ВЕИ.

Предвиждания за развитие на електропреносната мрежа ОУП:

За електрозахранване на предложените с ОУП нови селищни образувания планът предлага реконструкция на съществуващите електропроводи и изграждане на нови съоръжения на

електропреносната мрежа. Захранването става с елпроводи 20 kV. С последващ подробен устройствен план е необходимо да се предвиди изграждането на нови разпределителни мрежи НН и СрНН, както и изграждане на нови трансформаторни постове.

Топлоснабдяване

През 2006 г. в гр. Банско чрез публично-частно партньорство е изградена първата в страната инсталация за производство на топлинна енергия от биомаса с инсталирана мощност 10 MW. Централата е снабдена с два напълно автоматизирани водогрейни котела (с инсталирана мощност по 5 MW). Централизираното топлоснабдяване е само в град Банско. Котелната топлоцентрала е разположена в североизточната част на града, в терена на бившия стопански двор. Топлоцентралата е предвидена да работи с биомаса /дървесен чипс/. В началото на 2006 г. стартира първият етап изграждане на отоплителната централа с мощност 5 MW. През същата година започва изграждане на топлопреносна мрежа и захранване на първите потребители, като тръбопроводите са положени подземно.

През м. май 2008 г. започва и втория етап на проекта, като в помещението се монтира още един котел с капацитет 5 MW и по този начин общата мощност на котелната централата е 10 MW. Топлопроводни мрежи захранващи с топлоносител отделните сгради са с различни сечения, като основният тръбопровод, изходящ от централата е с диаметър $\phi 300$ mm. В зависимост от подадена топлинна мощност към отделните консуматори сечението на основният тръбопровод се променя, а именно $\phi 250$ mm, $\phi 200$ mm, $\phi 150$ mm и т.н. Топлопреносната мрежа е разположена подземно и е в добро техническо състояние. Дължината на изградения топлопровод е 5.9 km, като към него са присъединени над 61 абоната, използващи топла вода за отопление. Присъединени са голяма част общинските сгради – общо 14 бр., както и хотели – 7 бр., стопански обекти – 6 бр. и битови сгради – 34 бр. от 2018 г., топлоцентралата се управлява от Община Банско.

Предвижда се бъдещо разширение на топло захранването да става в централната и североизточната част на града.

Газификация

Разпределението на природен газ на територията на Община Банско се осъществява от „Овергаз мрежи“ АД. В района на Община Банско няма изградени газопроводи от Националната газопреносна мрежа. От района на автоматична газорегулираща станция (АГРС) „Предела“ през територията на Община Разлог е проектирана разпределителна газопроводна мрежа (фаза идеен проект) с максимално работно налягане 16 bar, която захранва местност Предела, местност Беталовото, гр. Банско, гр. Разлог и населените места в общини Банско и Разлог. При достигане на гр. Банско се предвижда редуциране на налягането до стойност 4 bar в газорегулаторни пунктове (ГРП). От гр. Банско газоразпределителната мрежа (ГРМ) с налягане 16 bar продължава към с. Баня в Община Разлог и към гр. Добринище в Община Банско, където също са предвидени ГРП 16/4 bar. Тъй като преносното отклонение не е изградено, то до момента се осъществява захранване на газоразпределителните мрежи в гр. Разлог и в гр. Банско чрез компресиран природен газ (КППГ).

Доставките на КППГ се осъществяват чрез газовози от газокомпресорна станция, разположена в близост до района на гр. Симитли, за задоволяване на нуждите от природен газ на потребителите от Община Банско и Община Разлог.

В близост до или в рамките на населеното място се избира местоположението на т.нар. „регулираща група“, където се разполагат или сменяеми батерии от бутилки, или резервоарно стопанство за съхранение на природен газ в съдове под налягане,

комбиниран с специален регулатор. Регулиращата група (РГ) понижава налягането от 200 bar (на батериите от бутилки или на резервоарното стопанство) до работното налягане на съответната газоразпределителна мрежа. Регулиращата група е началната точка на развитие на газоразпределителната мрежа в съответното населено място.

Новоприсъединените към газоразпределителната мрежа потребители в Община Банско към 31.12.2021 г. в Банско е: 131 битови и 98 небитови потребители. Изградената газоразпределителна мрежа през 2021 г. е 1322.50 линейни метра.

Насоки за развитие на газопреносната мрежа на територията на Община Банско:

- Увеличаване ежегодно на броя абонати (от всички категории) включени в газопреносната мрежа на гр. Банско
- Модернизация, рехабилитация и разширение на газопреносните мрежи и съоръжения;
- Своевременно отстраняване на възникнали аварии по мрежата.

Спортни бази и клубна дейност

На територията на общината се развива спортна клубна дейност. Община Банско подкрепя финансово и материално спортни клубове, които развиват дейност в гр. Банско и гр. Добринище. В тях членуват над 500 деца и повече от 40 възрастни. Дейността на клубовете е насочена с приоритет развитието на детско-юношеския спорт и за постигане на високи спортни резултати. Лицензираните спортни клубове в Община Банско са както следва: Спортен клуб на ветераните – Банско; Ски клуб – Банско; Клуб по ски алпинизъм „Алпирински“; Клуб по биатлон „Банско 2019“; Ски клуб „Добринище – 2015“; Футболен клуб „Банско тийм“; Футболен клуб „Банкан – Добринище“; Спортен клуб „Мото дружина“ – Банско; Клуб по канадска борба „Армспорт“ – Банско; Таекуон-до клуб „Хоук – Банско“; Клуб по колоездене „Велоклуб“ – Добринище; Клуб по шахмат – Добринище.

Алтернативни източници на енергия

Община Банско има потенциал за използване на енергия от възобновяеми източници. Приносът на ВЕИ към общото производство на електрическа и топлинна енергия към момента се изразява в използването на слънчевата енергия (ФЕЦ), водноелектрическа енергия (ВЕЦ), както и производство на енергия от биомаса.

По данни на Община Банско делът на енергията от възобновяеми източници в общината е доста висок в сравнение с много други общини. Това се дължи на факта, че в 14 от общинските сгради в гр. Банско се използва енергия за отопление от местната топлофикационна централа.

Друга малка локална инсталация (котелно) с инсталирана мощност 0.72 MW, функционира в училището в гр. Добринище, към която са присъединени кметство гр. Добринище и читалище „Димитър Благоев“.

Към момента в общината има инсталирани 3 броя фотоволтаични електрически централи (ФЕЦ) с обща инсталирана мощност 0,1028 MW.

Таблица II-32. ФЕЦ на територията на Община Банско

Собственик	Община	Населено място	Обща инсталирана MW	Дата на въвеждане в експлоатация	Вид възобновяеми източник
„Гемар-Солар“ЕООД	Банско	с. Филипово	0.068	30.11.2011 г.	Слънчева енергия
„Витоша стил“АД	Банско	с. Добринище	0.0044	01.06.2012 г.	Слънчева енергия
„Юси“ООД	Банско	Филипово	0.03	20.08.2015 г.	Слънчева енергия

*Източник Общинска администрация - Банско

Съгласно публичния регистър на ВЕИ обектите в страната, на територията на общината има изградени следните малки водноелектрически централи (ВЕЦ) в землищата на селата Гостун, Филипово и Кремен. Най-значимият обект е каскадата „Ретиже“, разположена в землището на с. Кремен.

Таблица II-33. ВЕЦ на територията на Община Банско

Наименование	Възобновяем източник	Община	Населено място	Обща инсталирана MW	Дата на въвеждане в експлоатация
„Аверс“ООД	ВЕЦ 1 каскада „Ретиже“	Банско	с. Кремен	1.95	27.07.2004 г.
„Аверс“ООД	ВЕЦ 2 каскада „Ретиже“	Банско	с. Кремен	0.8	27.07.2004 г.
„Аверс“ООД	ВЕЦ 3 каскада „Ретиже“	Банско	с. Кремен	4.95	27.07.2004 г.
„Хидроват“АД	МВЕЦ „Ретиже“	Банско	с. Места	0.18	12.06.1998 г.

*Източник Общинска администрация - Банско

12. Финансови показатели

Основните нормативни документи, които касаят общинския бюджет са Законът за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА), Законът за общинските бюджети (ЗОБ) и Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ).

Приходите в бюджета на Община Банско се осигуряват посредством субсидия от Републиканския бюджет, собствени данъчни и не данъчни приходи, трансфери и др. Основни източници на приходи в общинския бюджет, свързани с околната среда са:

- Приходи от такса „Битови отпадъци“;
- Средства от наложени/събрани санкции за нарушения по общинските наредби;
- Такси за извършване на административни услуги;
- Върнати средства от внесени към РИОСВ отчисления;
- Външно финансиране.

Бюджета по опазване на околната среда на Община Банско за периода 2018-2020 г. е както следва:

- за 2018 г. – 2 118 440.00 лв.;
- за 2019 г. – 2 333 504.00 лв.;
- за 2020 г. – 2 332 240.00 лв.

Приходите от събраните такси Битови отпадъци, покриват разходите по сметосъбиране, сметоизвозване и третиране на твърдите битови отпадъци в общината. В Таблица II-34 са представени приходоизточниците свързани с околната среда за периода 2018-2020 г.

Таблица II-34. Приходоизточници свързани с околната среда за периода 2018-2020 г.

№	Отчетна година	Такса битови отпадъци лв.	Трансфери ПУДООС, Оперативни програми и др.
1	2018	2 304 713.00	8 725.00
2	2019	2 110 962.00	23 180.00
3	2020	2 330 359.00	109 501.00

*Източник: Общинска администрация

Съгласно изискванията на Закона за управление на отпадъците, Община Банско заплаща ежемесечно отчисления, съгласно чл. 60 и чл. 64. Размерът на отчисленията за обезвреждане на отпадъци на регионално депо се определя с *Наредба №7/19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци* (обн. ДВ, бр. 111/27.12.2013 г., изм. и доп., бр. 7 от 20.01.2017 г.) и е точно фиксиран за всяка година. Натрупаните средства могат да бъдат използвани за дейности по изграждане на нови съоръжения за оползотворяване/рециклиране на битови и строителни отпадъци, площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинства и други свързани с управлението на отпадъците.

Разходваните средства за опазване на околната среда за 2018-2020 г. на Община Банско са представени в Таблица II-35.

Таблица II-35. Разходвани средства за опазване на околната среда за 2018-2020 г.

№	Отчетна година	Отчисления съгласно чл.60 и чл.64 от ЗУО, лв.		Разходвани средства за опазване на околната среда лв.	В т.ч от ПУДООС
1.	2018	179 853.34	454 685.40	2 231 135.00	8 725.00
2.	2019	190 139.41	608 485.83	2 236 448.00	23 180.00
3.	2020	213 223.35	899 944.20	2 199 369.00	109 501.00

*Източник: Общинска администрация

Разходите по изпълнение на дейностите в областта на околната среда се планират дългосрочно чрез планове за действие на екологичните програми и ежегодно при подготовка на годишния бюджет.

13. Демографски показатели

Процесът на обезлюдяване, характерен и за страната като цяло, не засяга Община Банско със същите темпове, които са характерни за преобладаващата част от общините в страната. Налице е тенденция за положителен механичен и отрицателен естествен прираст.

Население

В Община Банско по данни на НСИ, към 31.12.2020 г. живеят 13006 души, от които 6271 души са мъже, а 6735 души са жени.

Населението на Община Банско по данни на НСИ за периода 2016-2020 г. по местоживеење и пол е представено в Таблица II-36.

Табл. II-36. Население (брой) на Община Банско по местоживее и пол (2016-2020 г.)

2016 г.			
	общо	градове	села
мъже	6220	5649	571
жени	6564	5920	634
всичко	12774	11569	1205
2017 г.			
	общо	градове	села
мъже	6257	5705	552
жени	6611	6001	610
всичко	12868	11706	1162
2018 г.			
	общо	градове	села
мъже	6222	5687	535
жени	6605	6008	597
всичко	12827	11695	1132
2019 г.			
	общо	градове	села
мъже	6256	5723	533
жени	6634	6050	584
всичко	12890	11773	1117
2020 г.			
	общо	градове	села
мъже	6271	5750	521
жени	6735	6173	562
всичко	13006	11923	1083

*Източник: НСИ

Броят на жените през разглеждания период е по-голям от този на мъжете, като тенденцията се запазва през годините. Към 2016 г., делът на жените е 51.3%, а на мъжете 48.7%, в края на периода 2020 г., делът на жените се запазва малко над 50%, а именно - 51.8%, както и този на мъжете, малко под 50%, а именно - 48.2%.

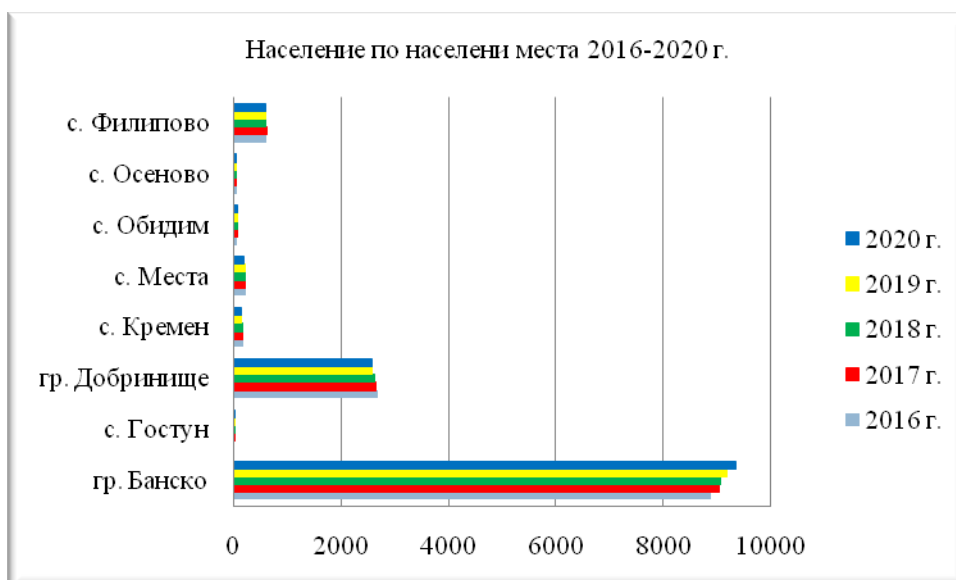
По населени места, броят на населението в общината е разпределено неравномерно. Най-голям брой жители е концентриран в общинския център гр. Банско, а населението с най-малък брой жители е с. Гостун.

В Таблица II-37 е представена динамиката на населението по населени места за периода 2016-2020 г.

Табл. II-37. Динамика в броя на населението по населени места за периода 2016-2020 г.

№	Населено място	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	ръст 2016-2020
1	гр. Банско	8881	9049	9062	9185	9344	463
2	с. Гостун	35	34	31	30	28	-7
3	гр. Добринище	2688	2657	2633	2588	2579	-109
4	с. Кремен	189	170	161	149	143	-46
5	с. Места	229	222	217	219	198	-31
6	с. Обидим	69	69	68	64	66	-3
7	с. Осеново	61	56	51	53	48	-13
8	с. Филипово	622	611	604	602	600	-22
Общо за общината		12774	12868	12827	12890	13006	232

*Източник: НСИ

Фиг. II-33. Динамика в броя на населението по населени места за периода 2016-2020 г.

Процесът на обезлюдяване, характерен и за страната като цяло, не засяга Община Банско със същите темпове, които са характерни за преобладаващата част от общините в страната. По населени места, броят на населението е разпределено твърде неравномерно. От цялото население на общината към 2020 г., в общинския център е съсредоточено 71,84%, а в гр. Добринище - 19,83%. В третото най-многолюдно населено място – с. Филипово се падат 4,9% от цялото население в общината. Това показва, че в три населени места е концентрирано 96,28% от броя на населението в общината, а в останалите 5 села – едва 3,72%. С най-малобройно население (под 100 д.) са селата Гостун, Обидим и Осеново.

Видно от горната таблица, общината е с положителна динамика на населението. Тенденцията се запазва през разглеждания период, но е важно да се отбележи, че положителната тенденция се отнася единствено за гр. Банско. Останалите населени места бележат отрицателен прираст за този период.

На следващата графика е показана динамиката в броя на населението за гр. Банско за разглеждания период от 2016-2020 г.

Фиг. II-34. Динамика в броя на населението в гр. Банско за периода 2016-2020 г.

От горната графика става ясно, че за разглеждания период 2016-2020 г., броя на населението в гр. Банско се е увеличило с 463 души.

Естествен прираст

Естественият прираст на населението се формира от раждаемостта и смъртността. Състоянието на раждаемостта е един от индикаторите за демографската характеристика на населените места и териториалните единици. Естественото движение на населението през последните пет години е представено в Таблица II-38.

Табл. II-38. Естествено движение населението в Община Банско 2016-2020 г.

Община Банско	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
години	общо	момчета	момичета	Общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
2016 г.	118	68	50	204	93	111	-86	-25	-61
2017 г.	86	34	52	180	91	89	-94	-57	-37
2018 г.	103	50	53	164	89	75	-61	-39	-22
2019 г.	106	54	52	177	84	93	-71	-30	-41
2020 г.	100	51	49	236	127	109	-136	-76	-60

*Източник: НСИ

Данните в посочената таблица сочат отрицателен естественият прираст на населението в общината през разглеждания период. Смъртността в общината бележи най-висок ръст през 2020 г. Смъртността при мъжете и жените през разглеждания период е неравномерно разпределена. Негативните изменения в броя на населението, макар и по-слабо изразени, са неблагоприятен фактор за цялостното развитие на общината.

Механичен прираст

Миграциите или механичното движение на населението заедно с неговото естествено възпроизводство определят тенденциите в демографското развитие на определена територия. За тяхното изследване се използват редица показатели и коефициенти. Такива са коефициентите за миграционна подвижност на населението, за интензивност на заселванията и изселванията, за миграционен или механичен прираст и др. Стойностите на показатели „механичен прираст на населението“ показва разликата от заселените и изселените в разглеждания вермев период. В табличен вид е представен механичния прираст в Р България, област Благоевград и Община Банско.

Табл. II-39. Механичен прираст в страната, обл. Благоевград и Община Банско

Година	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Р България					
заселени	117255	139068	139369	166108	234606
изселени	126584	145057	143035	168120	203891
Механичен прираст (брой)	-9329	-5989	-3666	-2012	30715
Област Благоевград					
заселени	3930	5386	5021	6487	6461
изселени	5339	6426	6400	7656	5709
Механичен прираст (брой)	-1409	-1040	-1379	-1169	752
Община Банско					
заселени	268	462	317	415	518
изселени	229	274	297	281	266
Механичен прираст (брой)	39	188	20	134	252

*Източник: НСИ

Община Банско за разлика от повечето малки общини в страната, бележи положителен механичен прираст през годините. Тенденцията е към повишаване с всяка изминала година с изключение на 2018 г., когато механичният прираст е значително по-нисък спрямо предходните години. Най-висок е през 2020 г., когато броят на зеселелите се в общината е двойно по-висок спрямо тези на изселените. Положителната тенденция, конкретно за гр. Банско се дължи и на факта, че общината е утвърдена туристическа дестинация (основно за зимния сезон), осигуряваща трудова заетост, което привлича населението от малките населени места да търси възможности за професионална реализация.

Фиг. II-35. Механичен прираст в Община Банско

Заболеваемост

По данни на РЗИ-Благоевград заболяемостта сред населението в област Благоевград за 2019 г. може да се обобщи в следната таблица:

Таблица II-40. Заболеваемост на населението в област Благоевград за 2019 г.

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Заболеваемост		
		Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял
	ОБЩО I – XIX клас	270234	892,76	
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	15957	78,33	5,90
II	Новообразувания	5469	26,84	2,023
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	1064	3,51	0,393
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	9276	30,64	3,432
V	Психични и поведенчески разстройства	3973	3,97	1,470
VI	Болести на нервната система	12447	41,12	4,606
VII	Болести на окото и придатъците му	21457	70,88	7,940
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	11426	37,74	4,228

IX	Болести на органите на кръвообращението	26024	85,97	9,630
X	Болести на дихателната система	52094	172,10	19,277
XI	Болести на храносмилателната система	15389	50,84	5,694
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	13447	44,42	4,976
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	25395	83,89	9,397
XIV	Болести на пикочно-половата система	24097	79,60	8,917
XV	Бременност, раждане и послеродов период	1832	6,05	0,677
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период			
XVII	Вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации	915	3,02	0,338
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде	8016	26,48	2,966
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	21828	72,11	8,077
XX	Външни причини	161	0,53	0,059
XXI	Фактори, влияещи върху здравето	28339	93,62	10,486

От изнесените данни става ясно, че през 2019 г. най-голям процентен дял се пада на Болестите на дихателната система (19.27%), следвани от Болестите на органите на кръвообращението (9.63%).

Ниските доходи и икономическата несигурност са значими стресови фактори от много години, които в голяма степен са повлияли за развитието на хронични заболявания, ниска раждаемост и други неблагоприятни здравни и демографски показатели. Може да се очаква, че социалните и битови фактори ще имат все по-значима роля през следващите години за повишаване на здравния риск на населението в общината.

Възрастова структура на населението

Възрастовата структура на населението показва неговото разпределение на различни по обхват възрастови групи. Възрастовите особености на хората имат важно значение, поради различията в техните възможности за участие в трудовия процес. От друга страна, поделянето на населението на възрастови групи отразява и различията в техните репродуктивни възможности, свързани с процеса на естественото възпроизводство.

Възрастовата структура разкрива трудовите и възпроизводствените възможности на населението. Според трудовите си възможности населението се дели на подтрудоспособно – до 15 навършени години, трудоспособно обхваща жените от 16 до 59 навършен години и мъжете от 16 до 62 навършени години и надтрудоспособно – обхваща жените на 60 и повече навършени години и мъжете на 63 и повече навършени години. От съотношението между трите възрастови групи зависи контингента на работната сила. Според възпроизводствените си възможности населението се дели на: поколение на децата (до 14 г.), поколение на родителите (15-59 г.) и поколение на прародителите (над 60 г.).

Таблица II-41. Възрастова структура на населението в Община Банско за периода 2016-2020 г.

Трудоспособна възраст на населението	Общо			В т.ч в градовете		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
2016 г.						
Общо	12774	6220	6554	11569	5649	5920
Под трудоспособна възраст	1730	843	887	1587	783	804
В трудоспособна възраст	7826	4233	3593	7156	3852	3304
Над трудоспособна възраст	3218	1144	2074	2826	1014	1812
2017 г.						
Общо	12868	6257	6611	11706	5705	6001
Под трудоспособна възраст	1713	828	885	1578	773	805
В трудоспособна възраст	7857	4229	3628	7207	3861	3346
Над трудоспособна възраст	3298	1200	2098	2921	1071	1850
2018 г.						
Общо	12827	6222	6605	11695	5687	6008
Под трудоспособна възраст	1710	829	881	1577	781	796
В трудоспособна възраст	7791	4174	3617	7155	3813	3342
Над трудоспособна възраст	3326	1219	2107	2963	1093	1870
2019 г.						
Общо	12890	6256	6634	11773	5723	6050
Под трудоспособна възраст	1738	851	887	1607	802	805
В трудоспособна възраст	7776	4153	3623	7160	3804	3356
Над трудоспособна възраст	3376	1252	2124	3006	1117	1889
2020 г.						
Общо	13006	6271	6735	11923	5750	6173
Под трудоспособна възраст	1746	844	902	1616	793	823
В трудоспособна възраст	7879	4182	3697	7270	3839	3431
Над трудоспособна възраст	3381	1245	2136	3037	1118	1919

*Източник: НСИ

Като цяло възрастовата структура в общината е без съществена промяна през отчетния период.

Таблица II-42.Ръст на възрастовата структура в Община Банскоза 2016-2020 г.

Възрастова структура	2016 г.	2020 г.	Ръст, %
Под трудоспособна възраст	13.54	13.42	-0.12
В трудоспособна възраст	61.27	60.58	-0.69
Над трудоспособна възраст	25.19	26.00	0.81

Резултатите от горната таблица показват, че за разглеждания период се наблюдава ръст с 0.81% при населението в над трудоспособна възраст. Намаление с -0.69% има при трудоспособното население и населението под трудоспособна възраст съответно-0.12%.

Понастоящем, тенденцията към увеличаване на естествения прираст влияе благоприятно на демографския облик на общината. Съществуващата демографска характеристика за населението от Община Банско е незначимо по-добра от средната за страната, като отсъстват индикации за вредно въздействие на фактори от околната среда.

14. Социално-икономически показатели

Секторът на услугите е с водещо място в социално-икономическия комплекс на Община Банско. Туризмът е утвърден, водещ отрасъл в социално-икономическия профил на общината. Фактор с особено значение за съвременното социално-икономическо състояние на Община Банско са географските му дадености – транспортно-географското му положение и съчетанието на природните ресурси, използвани по подходящ начин.

Включването на части от Природен парк „Пирин“, на части от Западните Родопи и долината на р. Места в обхвата на общината, разнообразието на формина релефа, на климата, водните ресурси и др., днес се използва за целите на туристическата функция, която е водеща в общинската икономика.

Голям дял от туристическите и рекреационни активности, мащабни спортни и културни прояви, съответно експлоатацията на туристическа инфраструктура и на друга обслужваща инфраструктура, фактически се осъществява в условията на междуобщински и регионален обмен. Туристическата функция на Община Банско и основните икономически показатели на посочения отрасъл дават отпечатък върху социално-икономическото развитие на общината през последните години.

Фиг. II-36. Местоположение на промишлени обекти на територията на Община Банско
*Източник Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия

Легенда:

●	Текстилна промишленост
●	ИТ-ИКТ
●	Хранително-вкусова промишленост
●	Мебелна промишленост
●	ВЕИ

Промишлеността в Община Банско на практика е изцяло фокусирана в електрониката и мебелното производство. От преработващите промишлени отрасли са представени „Производство на дървен материал и изделия от дърво“, „Производство на облекло“, „Производство на храни, напитки и тютюневи изделия“ и слабо застъпено производство на електроенергия от ВЕИ. Пазарът на труда в общината е силно повлиян от икономическото развитие и COVID кризата през последните две години. До средата на месец март 2020 г. пазарът на труда в общината функционира при обичайните за периода тенденции. През март, след въвеждане на извънредното положение поради пандемията от COVID-19, входящият поток безработни лица се увеличава. След отпадане на извънредното положение през май, фирмите започват да възстановяват дейността си и са наели отново част от освободения персонал, което се отразява в намаление на безработните лица. Благоприятно въздействие оказва прилагането на някои от икономическите мерки на национално ниво, свързани с политиката за запазване на заетостта.

По данни на Агенцията на заетостта и РС по заетостта – Благоевград, равнището на безработицата в Община Банско е както следва:

Година	2019 г.	2020 г.	2021 г.*
Равнище на безработица, %	12.7	5.9	8

*към 30.06.2021.

Средногодишният брой безработни младежи през 2020 г. и дял от общия брой на безработните в област Благоевград е както следва:

Таблица II-43. Средногодишен брой на безработни младежи през 2020 г.

Област	2020 г.				Прираст спрямо 2019 г.			
	Младежи до 24 г.		Младежи до 29 г.		Младежи до 24 г.		Младежи до 29 г.	
	Брой	Дял (%)	Брой	Дял (%)	Брой	Дял (%)	Брой	Дял (%)
Благоевград	779	4.5	2 071	12.0	120	-0.2	275	-0.9

*Източник: Агенция по заетостта

Средногодишният брой на регистрираните безработни лица над 50-годишна възраст и дял от общият брой на безработните в област Благоевград е както следва:

Таблица II-44. Средногодишен брой на регистрираните безработни лица над 50-годишна възраст

Област	2020 г.		Прираст спрямо 2019 г.	
	Брой	Дял (%)	Брой	Дял (%)
Благоевград	6 806	39.6	1 364	0.2

*Източник: Агенция по заетостта

Средногодишният брой на продължително безработните лица, регистрирани в бюрата по труда над 1 година и дела от общия брой на безработните в област Благоевград е представен в Таблица II-45.

Таблица II-45. Средногодишен брой на продължително безработните лица

Област	Продължително безработни лица				Прираст спрямо 2019 г.	
	2020 г.		2019 г.			
	Брой	Дял (%)	Брой	Дял (%)	Брой	Дял (%)
Благоевград	3 458	20.1	3 522	25.4	-64	-5.3

*Източник: Агенция по заетостта

Образователната структура на регистрираните безработни лица през 2020 г. и дела от общия брой на безработните в област Благоевград са представени в Таблица II-46.

Таблица II-46. Образователната структура на регистрираните безработни лица през 2020 г.

Области	Висше		Средно		в т.ч. средно професионално		Основно		Начално и по-ниско	
	Брой	Дял	Брой	Дял	Брой	Дял	Брой	Дял	Брой	Дял
Благоевград	1 801	10.5	8 821	51.3	6 325	36.8	4 062	23.6	2 523	14.7

*Източник: Агенция по заетостта

Средната брутна месечна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за област Благоевград към м. декември 2021 г. е 1126 лв. по данни на НСИ.

Провежданата активна политика на пазара на труда съдейства за включването на все по-голям брой млади хора в различни форми на квалификация и заетост, с което престоят им на трудовия пазар се съкращава.

Изводите от икономическата активност на населението са следните:

- Значително по-висок дял на безработните лица над 50-годишна възраст в сравнение с 2019 г.;
- Наблюдава се намаление на делът на регистрираните трайно безработни лица през 2020 г. в сравнение с 2019 г.;
- Средногодишен брой на безработни младежи през 2020 г. е значително по-висок в сравнение с 2019 г.
- Висок процент на ниско образование, което се явява пречка за намиране на работа;
- Състоянието на пазара на труда е в пряка зависимост от социално-икономическото развитие на общината.

Администрацията на общината ще има една първостепенна по важност задача за създаване на условия за стимулиране на предприемачеството, стабилизиране на малкия и среден бизнес, пренасочване и преквалификация на безработните, разработване на мерки и програми за финансиране на социалните дейности на базата на европейски програми потяхното финансиране. Сериозни потенциални възможности за разкриване на нови работни места са целевите финансираня на Европейския съюз за изграждане на инфраструктурата в общината като пътна и ВиК инфраструктура, изграждане на алтернативни източници на енергия и други.

Състоянието на трудовия пазар в общината дава основание да се очертаят следните действия за реализиране политика по заетостта:

- ✓ информиране на работодателите и безработните лица за политиката по заетостта, регламентирана в Националния план за действие по заетостта;
- ✓ партньорство със заинтересованите институции в общината за увеличаване заетостта в различни области, съобразени с конкретните икономически и социални условия на територията на общината.

III. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWOT- АНАЛИЗ)

Един от основните етапи в стратегическото планиране е „анализа на средата“. Изводите от този анализ са важна предпоставка за осъществяване на понататъшните стъпки в процеса на стратегическо планиране – SWOT анализи изготвянето на план за действие, като се акцентира на силните, слабите страни, възможностите и заплахите за развитие.

Резултатите от SWOT-анализа позволяват точно формулиране на приоритетите и целите за развитие на общината, както и периодична оценка на мястото ѝ в рамките на областта. Резултатите от SWOT-анализа позволяват да се планират и реализират конкретни мерки за коригиране на състоянието. Сред елементите на анализа има взаимовръзки, които разкриват потенциала за развитие, а също и такива, които показват ограниченията (лимитиращите фактори) и проблемите, които предстои да бъдат преодолени.

SWOT анализът предлага възможност за творческо интерпретиране на резултатите от направените анализи, което е видно от предложената по-долу схема:

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
– Осигурено 100% водоснабдяване на населението в общината; – Действаща ГПСОВ в гр. Банско; – Наличие на находища на минерална вода в общината; – Организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци на територията на общината; – Членство в Регионална система за управление на отпадъците - регион Разлог; – Действащо Регионално депо за неопасни отпадъци; – Реализиран проект за закриване и рекултивация на депо за ТБО на гр. Банско; – Относително добро качество на атмосферния въздух (КАВ); – Наличие на защитени територии и зони, богато биоразнообразие и уникални и ценни екосистеми и културно-историческо наследство като предпоставка за развитието на алтернативни форми на туризъм; – Добре развит третичен сектор с водещи функции на туризма; – Добре развита зелена система и площи за спорт и отдих; – Модерна и добре поддържана хотелска база.	– Съществуващата водопроводна мрежа в голяма част от населените места е морално остаряла и има нужда от ремонт; – Незадоволително състояние на канализационните мрежи в гр. Добринище и малките населени места от общината и липса на ПСОВ; – Спад на основни отрасли на преработващата промишленост; – Недостатъчно усвоен капацитет на термо-минералните води в общината; – Лошо качество на пътните настилки на общинската пътна мрежа; – Недостатъчен брой места за паркиране.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
– Разширяване и реконструкция на водоснабдителната и канализационна мрежа на територията на общината; – За гр. Добринище е необходимо да се проучи възможността за проектиране и изграждане на ПСПВ;	– Задълбочаване на икономическата криза и свиване на стопанските дейности; – Неизпълнение или забавяне на инвестиционни проекти в инфраструктурата, важни за развитието на общината;

- За селата Филипово, Осеново и Гостун е необходимо да се изготвят проекти за реконструкция на вътрешните водопроводни мрежи; - Реконструкция и доизграждане на канализационната мрежа на гр. Добринище и изграждане на външен канализационен колектор и ПСОВ; - Изграждане на локални (модулни) ПСОВ в малките населени места; - Закриване и рекултивация на депото в гр. Добринище; - Доразвиване на системите за управление на масово разпространени отпадъци (МРО); - Редуциране обема на депонираните отпадъци за сметка прилагане на рециклиране и оползотворяване; - Осигуряване на средства по оперативни и/или национални програми за финансиране на проекти; - Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с опазването на околната среда; - Поддържане на бази данни за качеството на атмосферния въздух и информиране на населението за КАВ; - Модернизация, рехабилитация и разширение на газопреносните мрежи и съоръжения; - Реконструкция и ремонти на пътните настилки от общинската пътна мрежа и осъществяване на контрол за качеството на изпълнение на основните и текущи ремонти и реконструкции на уличните настилки и улична мрежа; - Изграждане на преградни съоръжения срещу паркирането на моторни превозни средства върху зелените площи; - Поддържане на дървесната и храстова растителност в общината и засаждане на нови подходящи видове; - Създаване на нови и поддържане на съществуващите алеи и паркове за обществен отдых за подобряване микроклимата на Община Банско; - Екологосъобразно използване на природни ресурси за производство на енергия от ВЕИ; - Повишаване информираността на населението чрез въвеждане на нови и интерактивни форми на екологично образование и обучение.	- Трудности при осигуряване на съфинансиране за реализирането на проекти, финансирани по Европейски програми; - Спиране финансирането по оперативните програми, с което да се затрудни реализацията на проектите на общината; - Липса на пречистване на отпадъчните води в гр. Добринище и малките населените места на общината в ПСОВ; - Образуване на нерегламентирани сметища; - Липса на средства за поддържане и доизграждане на зелената система; - Задълбочаване на неблагоприятните демографски тенденции - миграция (предимно на млади хора) от общината към по-големите градове на страната и емиграцията в чужбина.; - Непредвидими последици за състоянието на околната среда от природни и други бедствия (наводнения, свлачища, пожари, лавинна опасност и др.); - Влошаване качествата на природната среда в резултат на туристическото развитие и недостатъчни грижи за поддържане на разумно равновесие; - Прекомерно унищожаване на горски територии и незаконна сеч водеща до екологични последици като промяна на местообитания, прекъсване на важни биокоридори, загуба на видове, ерозия на почвата и др. - Презастрояване на територията с вилни и хотелски селища с невъзможност за обслужване с техническа инфраструктура и произтичащите от това опасности за околната среда.
--	--

IV. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА БАНСКО

Като изходна точка за формулиране на целите и задачите на Програмата за опазване на околната среда на Община Банско е формулирана визия на общината, която описва перспективите ѝ за развитие в периода 2021-2028 г. Тя дава общата представа за характеристиките на общината в контекста на концепцията за устойчиво развитие. Дефинирането на визията, целите и приоритетите в Програмата се основава на извършения анализ на средата, на откритите специфични особености в SWOT анализа и на очакванията и предвижданията за развитие на Община Банско. Приетата визия, определяща желаното и постижимо състояние в екологичен аспект на общината за периода 2021-2028 г. е следната:

Община Банско – предпочитана туристическа дестинация на Балканите, с чиста околна среда, съхранено биоразнообразие, с устойчиво икономическо развитие, предоставяща отлични условия и възможности за бизнес и инвестиции

Така формулираната Визия може да се постигне чрез залагане на цели, приоритети и мерки, насочени към териториите и секторите от местната икономика, които са определящи за нейното развитие и добър растеж.

V. ЦЕЛИ

След избора на визия на общината, основана на извършения анализ, са формулирани стратегическите цели, приоритети и дейности/мерки, чийто изпълнение ще доведе до постигане на очаквания краен положителен резултат. При целеполагането са взети предвид основните силни страни, които трябва да бъдат запазени; основните проблеми (слаби страни), които следва да бъдат решени и са отчетени заплахите пред общината в областта на околната среда. За тяхното решаване са избрани подходи, които максимално да позволяват възползването от постигнатите успехи (силни страни) и стоящите пред общината възможности. Формулираните цели показват стратегическия избор и основните приоритети, които ще има общината през следващите години.

ГЕНЕРАЛНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

За постигането на генералните стратегически цели на Общинската програма за опазване на околната среда са формулирани следните специфични стратегически цели, оценени по приоритетност:

Стратегическа цел 1 – „Поддържане и подобряване качеството на живот на населението в общината, посредством устойчиво управление на околната среда“

Специфична цел 1.1. Поддържане добро качество на атмосферния въздух

Наблюдение и контрол върху качеството на атмосферния въздух на територията на Община Банско се осъществява чрез: Мобилна автоматична станция (МАС) на регионална лаборатория (РЛ) - София към ИАОС. През 2019 г. с мобилната автоматична станция на РЛ – София към ИАОС е извършено измерване на качеството на атмосферния въздух в град Банско. Наблюденията са проведени в централната част на града, с честота 8 седмици, равномерно разпределени през годината (по сезони) и с обща продължителност от 52 денонощия. Резултатите от дисперсионното моделиране показват, че при условията към базовата година, разпространението на годишната емисия на ФПЧ_{10} от местните източници в Община Банско не води до превишаване на праговата стойност на СГНОЧЗ от $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Целта на общинската администрация е да осигури добро качество на атмосферния въздух, отговарящо на нормативните изисквания във всички райони на общината, и по-конкретно достигане и последващо поддържане на допустимите стойности за: Брой превишения на средноденоношната норма на ФПЧ_{10} – СДН за опазване на човешкото здраве е $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ и не трябва да бъде превишавана повече от 35 пъти в рамките на една календарна година, при постоянни измервания; При индикативни измервания, изискването средноденоношната норма на ФПЧ_{10} да не бъде превишавана повече от 35 дни за календарна година се оценява, чрез проследяване нивото на ФПЧ_{10} при 90.4 перцентил, който да не превишава ПС на СДН от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$; Средногодишна концентрация на ФПЧ_{10} под $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Изпълнение на мерките, заложи в плана за действие към Програмата за качеството на атмосферния въздух на Община Банско за периода 2021-2027 г. с цел да се намалят нивата на ФПЧ_{10} и поддържат установените норми за съдържанието им в атмосферния въздух в общината.

Специфична цел 1.2. Подобряване качеството на повърхностните и подземни води

Най-значим е проблемът с остарялата и амортизирана водопроводна мрежа, в която преобладават етернитовите и корозирани стоманени водопроводи. Състоянието на водоснабдителната система в общината се оценява като незадоволително и поради факта, че при засушливи периоди намалява дебитът на водоизточниците, а при снеготопене и интензивни валежи се влошава качеството на повърхностните речни води. Наличните водоизточници и инфраструктура за водоснабдяване на населените места не са в състояние да поемат нови туристически локации. За всички села от общината и гр. Добринище е необходимо да се направи проучване и проектиране за нови външни довеждащи водопроводи от водохващанията до напорните резервоари.

Изграждането на канализационни мрежи, рехабилитация на съществуващите и изграждането на ЛПСОВ за отпадъчни води в малките населени места от общината ще доведе до намаляване замърсяването на повърхностните и подземни води и ще намали вредните емисии. Прилагането на целта, налага предприемането на комплекс от мерки, насочени към осигуряването на проектна готовност, организация за тяхното изпълнение и осигуряването на финансиране.

Специфична цел 1.3. Ефективно управление на отпадъците

Община Банско участва в Регионално сдружение за управление на отпадъците регион Разлог - за общините Разлог, Белица и Якоруда. Общините, участващи в Регионалната система за управление на битовите отпадъци в регион Разлог използват едно общо регионално депо за неопасни отпадъци изградено на територията на Община Разлог в землището на с. Баня, местност „Кривосер“. Чрез използването на общо депо от участващите в Регион Разлог общини, се цели намаляване на разходите по експлоатация, подобряване на качеството на услугите за събиране, транспортиране и обезвреждане на битовите отпадъци и намаляване на вредното въздействие върху компонентите на околната среда, както и предприемане на съответните действия за постепенно преминаване към други методи за третиране на отпадъците, освен депониране.

Мерките насочени към подобряване управлението на отпадъците на местно ниво могат да бъдат насочени към:

- Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци;
- Подобряване ефективността на системите за събиране на смесените битови отпадъци и въвеждането на системи за заплащане на такса за битови отпадъци на принципа на количеството изхвърлени отпадъци;
- Увеличаване обхвата на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки чрез поставяне на допълнителни съдове за разделно събиране на отпадъци или увеличаване на честотата на събиране;
- Доразвиване на системите за управление на масово разпространени отпадъци (МРО) с цел осигуряване на висококачествено рециклиране;
- Препоръчително е общината да предприеме действия за разделно събиране от домакинствата на строителните отпадъци от малки ремонтни дейности, в резултат на което ще се постигне намаляване на количествата на смесените битови отпадъци;
- Въвеждане на система за разделно събиране на хранителни отпадъци и предаването им за оползотворяване;
- Изготвяне и реализиране на проект за Закриване и рекултивация на депо за ТБО в гр. Добринище;
- Необходимо е да се запази високото ниво на квалификация на служителите, чрез система на обучение за различни проекти.

Специфична цел 1.4. Благоустрояване на населените места

Мерките, които следва да се предприемат за благоустрояване на населените места предвиждат реконструкция и основен ремонт на пътища, тротоарни настилки, обновяване на сградния фонд на училищата от общината както и на обществени и административни сгради и др. вид дейности. С предвидените мерки по благоустрояване се цели да се подобри екологичната обстановка, конкурентноспособността на общината, както и да се намали миграционния процес.

Специфична цел 1.5. Превенция и риск от природни бедствия и екологични рискове

Климатичните промени засягат околната среда и водят до бедствия. Наводненията могат да причинят наранявания и загуба на човешки живот, значителни икономически разходи на околната среда и културното наследство. Риск от наводнения съществува в землището на гр. Банско от оттока на реките Демяница, Бъндерица и Глазне при пролетното им пълноводие в резултат на комбинирано въздействие на валежи и снеготопене. Територията на Община Банско попада в район със значителен потенциален риск от наводнения с код BG4_APSFR_ME_02 и наименование: „р. Глазне - от гр. Банско до с. Баня“. С цел опазване на околната среда е необходимо да се подобри защитата на

техническата инфраструктура, на стопанските и културно-исторически обекти в идентифицираните заливни територии. Мерките, които следва да бъдат предприети са насочени към създаване и актуализация на база данни за рискови зони, изграждане на система за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, почистване на корита на реки и изграждане на защитни съоръжения.

Затоплянето и засушаването пък допринасят за увеличаване на горските пожари, които от своя страна нанасят сериозни щети на околната среда. Пожарите могат да причинят промяна в биоразнообразието на видовете, замествайки едни организми с други. Могат да повлияят върху заблацияването на горите и да повишат риска от наводнения. Горските пожари причиняват ерозия на почвата и допринасят за образуването на свлачища. Друг проблем, в който горските пожари имат своя принос, е киселинният дъжд. Причинява се от емисии на серен диоксид и азотен оксид, които реагират с водните молекули в атмосферата, образувайки киселинни валежи, което се отразява негативно на почвата, растенията и водоемите, в които попадат.

В такива случаи е необходимо приоритетно възстановяване на горските територии, засегнати и унищожени от пожари, съхнене, паша и незаконни сечи, с цел увеличаване площта на горите и повишаване тяхната устойчивост, производителност и капацитет за усвояване на въглероден диоксид, за да се адаптират към климатичните промени.

Снежните лавини са едни от най-мощните природни стихии. Въпреки, че действат в определени планински райони, по принцип, незастроени и незаселени, те нанасят сериозни щети на горските масиви, на инфраструктурните обекти, на сградния фонд и ежегодно отнемат десетки човешки живота. Необходима е оценка на лавинната обстановка и анализ на максималната събрана информация. Анализът се прави на база наблюдения и оценка на факторите, влияещи върху лавинообразуването – експозиция, височина, типични ветрове в района, наклон, релеф, растителност, информация за предишна лавинна активност в дадения район. Анализът дава отговори на въпросите: на кои места, кога е най-вероятно и колко големи лавини би се очаквало да паднат, с цел предотвратяване на бедствия и щети.

Обект на внимание и оценка относно лавинната опасност в Община Банско са зоните за туризъм (традиционни туристически маршрути), зоните за зимен спорт (ски писти и съоръжения, сгради на туристическата инфраструктура) и обектите на инженерната инфраструктура (пътища, водоснабдителни и др. съоръжения). Ежеседмичната, ежедневната и почасовата информация за лавинната ситуация, както и поставянето на предупредителни табели за лавиноопасния район са част от мерките, които се предприемат в тази посока.

Специфична цел 1.6. Прилагане на мерки за енергийна ефективност и използване на алтернативни източници на енергия

Община Банско има изготвен „План за енергийна ефективност и насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници на Община Банско за периода 2019-2025 г.“ Съгласно приетия план усилията на общината ще бъдат насочени приоритетно към: увеличаване на енергийната ефективност чрез поетапното обновяване, подобряването на комфорта на обитаване на общинските сгради и обновяването на системата за улично осветление с по-ефективни осветители; включване на сгради към топлопреносната мрежа в гр. Банско и подмяната на горивната база на отоплителните стопанства, които понастоящем функционират с електрическа енергия и течни и твърди изкопаеми горива; увеличаване на ръста на дела на използваната енергия, получена от местни ВЕИ.

Стратегическа цел 2. „Опазване на биологичното разнообразие и културно-историческото наследство в общината, поддържане и увеличаване на зелените площи и развитие на различни форми на туризъм“

Специфична цел 2.1. Опазване на биоразнообразието в защитените територии и зони от Екологичната мрежа НАТУРА 2000 намиращи се на територията на общината

Една от най-критичните заплахи за околната среда в глобален мащаб е загубата на биологично разнообразие. Под влияние главно на човешките дейности, в днешно време видовете изчезват по-бързо от нормалното. В последните десетилетия почти всички екосистеми са подложени на влиянието на редица негативни фактори като разрушаване на местообитания, замърсяване, свръх експлоатация и промени в климата.

Биологичното разнообразие е животоподдържащ фактор. То е от решаващо значение за хората по причини, свързани както с околната среда, така и с опазването на климата. Биологичното разнообразие е жизненоважно за опазването на здравето на хората и за поддържането на икономиката ни. Въпреки това биологичното разнообразие намалява с тревожни темпове: според учените всеки ден изчезват около 200 вида.

Богатото биологично разнообразие е един от значимите активи на общината, чието разумно ползване, следва да бъде обект на целенасочена местна политика. Без запазена природа и съхранено биологично разнообразие (не само в защитените територии и зони), не е възможно да бъде постигнато оптималното състояние на околната среда в Община Банско.

Основните заплахи за биологичното разнообразие и същевременно предизвикателства за овладяването им, са свързани с деградацията, фрагментацията и загубата на местообитания, причинени от дейности в различните сектори на икономиката, в това число, инфраструктурни проекти, урбанизация на природни територии, унищожаването на животни и растения, в повечето случаи предизвикано от ползването на биологични ресурси; генетичната ерозия и внасянето на неместни видове по естествен път или в резултат на човешката дейност.

На територията на общината се намират един Национален парк, два резервата и три природни забележителности, съгласно Закона за защитените територии, както и части от шест защитени зони от Екологичната мрежа Натура 2000. Това е показател за наличие на изключително богата природна среда, включваща редица защитени растителни и животински видове. Устойчивото ползване на този ресурс е важен фактор за бъдещия просперитет на местната общност в един дългосрочен план.

Специфична цел 2.2. Поддържане и увеличаване на зелените площи в общината

Зелените площи имат изключително важно значение за осигуряване на места за отдих и развлечения на местното население и оказват положителен ефект върху качеството на въздуха и намаляване на замърсяванията от транспорта и бита, намаляване на шума, запрашеността и вредните газове в атмосферата.

В ОУП на Община Банско се предвижда съществено развитие на зелената система в общината чрез изграждане на мрежа от озеленени територии за широко обществено ползване извън населените места и селищните образувания, включващи обекти за спорт и развлечения.

Дейностите ще бъдат насочени и към обновяване на парковата среда и поддържане и увеличаване на зелените площи в общината. Тази цел може да се постигне с помощта на

реализиране на готови проекти в областта, финансирани от ПУДООС (в рамките на ежегодно провежданата Националната кампания „Чиста околна среда“), със средства от общинския бюджет както и други външни източници.

Специфична цел 2.3. Съхраняване на културно-историческото наследство в общината

Община Банско притежава богато културно наследство, включващо материални свидетелства от различни исторически епохи. То е едновременно ценен ресурс на туризма и важен елемент на материалната жизнена среда, в частност – селищната среда.

Дейностите по съхраняване на културно-историческото наследство включват опазване и популяризиране на природни и културни ценности на територията на общината, поставяне на информационни съоръжения за презентация на туристически обекти в Община Банско. За популяризиране на туристическите продукти от голямо значение е създаването и насърчаване развитието на местни туристически асоциации и партньорството между тях, както и създаване на условия за развитие и обогатяване на всички направления в културата като фактори за устойчиво развитие.

Необходимо е създаването на маркетингова стратегия, която да представя културното наследство на националния и международен пазар, също така създаване на информационна система на културно-историческите ресурси и иновативни форми за популяризирането му.

Специфична цел 2.4. Опазване на горските ресурси

На територията на Община Банско има две държавни горски стопанства ДГС „Добринище“ и ДГС „Места“. Горският фонд на Община Банско се стопанисва от тях и от Дирекцията на НП „Пирин“. Голяма част от територията на общината попада в границите на НП „Пирин“ и съгласно ЗЗТ се управлява според изискванията на Плана за управление на парка. Общата площ на горските територии – 36188 ha, или 76.04 % от площта на общината. Територията на Община Банско е богата на горски ресурси и естествени находища на лечебни растения, диворастящи плодове и билки. В района на Пирин планина преобладава иглолистната горска растителност с основно участие на черната и бяла мура, както и бял бор, черен бор, ела, смърч. В по-високите части е разпространен клекът. В алпийската част на планината преобладава алпийската тревиста растителност. В нископланинските части на територията, иглолистните видове са примесени с широколистни, като в котловинната част са земеделските земи, с преобладаващи култури тютюн, картофи, царевица, както и сенокосни площи.

Общият устройствен план на общината предвижда запазване в максимална степен предназначението на тези територии и ограничаване възможностите за промяна на предназначението на съществени части от тях за други нужди.

Горските територии са подходящи също и за развитие на туризма. Устойчивото ползване на недървесните горски продукти (билки, гъби, горски плодове и др.), както и развитието на услуги, предлагани от горския сектор ще повиши възможностите на горите да бъдат управлявани по един съвременен, устойчив и екологосъобразен начин.

Специфична цел 2.5. Развитие на различни форми на туризъм

Туризмът все по-отчетливо се превръща във водещ отрасъл в социално-икономическия профил на общината. Природните дадености на Община Банско са благоприятни за развитието на различни видове туризъм. Климатът и планинските склонове са фактори, които позволяват развитието както на зимните спортове, така и на планинския туризъм и

еко туризма, като водещ е зимният (ски) туризъм. Община Банско се нарежда сред топ дестинациите за зимен туризъм в страната, като са обособени два ски центъра – Банско и Добринище. Потенциалите на общината в развитието на туристическата функция са големи и те следва да бъдат оценявани от гледна точка на разнообразието на туристическите ресурси. Такива съществуват в областта на балнеологията (Добринище) и на културно-историческото наследство (Банско, Добринище и някои от селата – Обидим, Кремен, отчасти Гостун).

Незаета ниша е рибовъдството, което може да се организира в рибовъдни стопанства създадени по течението на малките реки в общината. Същите следва да бъдат насочени към отглеждане на деликатесните пъстървови видове риба. Пъстървовите стопанства могат да бъдат използвани и за развитие на селския и на риболовния туризъм.

Стратегическа цел 3– „Повишаване на институционалния капацитет и обществената ангажираност в опазване на околната среда“

Специфична цел 3.1. Повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в общинската администрация

Повишаването на знанията, уменията и квалификацията на общинските служители ще допринесе за по-добро управление на процесите по опазване на околната среда. Това би могло да се постигне чрез участие в проекти по ОПАК. Придобиването на специфични умения за прилагане на нормативната уредба, ще осигури информираност и нови компетенции, обмен на знания и опит, за по-добро управление на процесите по опазване на околната среда. Внедряването на съвременни форми на административно обслужване изисква подобряване на материално-техническите условия и повишаване квалификацията на заетите в администрацията. Въвеждането на нови форми на административно обслужване ще допринесе изключително много за успешното икономическо развитие и привличане на чуждестранни инвеститори.

Специфична цел 3.2. Привличане на местната общност в реализацията на мерки, насочени към опазване на околната среда и повишаване на екологичната култура

С цел по-добро информиране на обществеността по въпросите на околната среда и гарантиране на участието ѝ в процеса на вземане на решения, е необходимо да се полагат значителни усилия за увеличаване на обема и качеството на информацията за околна среда. Това включва своевременно обновяване на интернет страницата на общината по въпроси касаещи околната среда; надграждане и разширяване на информационните системи, бази данни и регистри с публичен достъп. Осигуряване на изчерпателна информация за параметрите на околната среда, управлението в сектора и издаваните административни актове, поддържане на новинарски електронни рубрики.

Познаването на екологичните проблеми от гражданите би довело до участието им в процеса на вземане на решения по отношение подобряването състоянието на околната среда. Партньорството с бизнеса, браншовите и неправителствените организации е от особено значение за постигане на целите на програмата. Екологичната култура на децата е приоритет от най-ранна възраст. Това налага да се работи в посока на усъвършенстване на екологичното образование и възпитание при подрастващите. Важно е да се обърне внимание на децата от най-ранна възраст на въпроса с разделното събиране на отпадъци с цел да разберат значението и да усвоят правилата на разделно събиране, както и да придобият съответни навици. Туристическата дейност на децата е тясно свързана с предаването на екологични знания и формирането на правилно отношение към природата и действията насочени към опазването и поддържането на природната среда.

Формулираните по-горе цели в настоящата Програма за опазване на околната среда на Община Банско представят посоката на развитие на общината в областта през следващите няколко години. Постигането на заложените целите ще способства за трайно решаване на екологичните проблеми в общината.

VI. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ – 2021 – 2028 година

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
Стратегическа цел 1 –Поддържане и подобряване качеството на живот на населението в общината, посредством устойчиво управление на околната среда					
Специфична цел 1.1. Поддържане добро качество на атмосферния въздух					
1.1.1.	Почистване на основните пътни артерии от прах (машинно миене и метене) и осигуряване поддържането им в добро техническо състояние	Община Банско	постоянен	Съгласно предвидените годишни средства в план-сметката от такса БО	Общински бюджет
1.1.2.	Реконструкция и рехабилитация на: междужилищни пространства, улична мрежа, зони за обществен отдих, включително градско обзавеждане и озеленяване	Община Банско	2022-2028 г.	-	Оперативни програми, Международни фондове, Общински бюджет
1.1.3.	Реконструкция и рехабилитация на уличната мрежа	Община Банско	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация	Оперативни програми, Международни фондове, Общински бюджет
1.1.4.	Реконструкция и рехабилитация на незастроени площи, зони за обществен отдих, включително градско обзавеждане и озеленяване.	Община Банско	2022-2028 г.	Съгласно капиталова програма на общината	Оперативни програми, Международни фондове, Общински бюджет
1.1.5.	Осъществяване на контрол за възстановяване на улици и тротоари при ремонт/изграждане на елементи на техническата инфраструктура с цел недопускане замърсяване на атмосферния въздух	Община Банско	Постоянен	Няма разчет	Общински бюджет
1.1.6.	Създаване на нови паркинги и възможности за алтернативно паркиране в гр. Банско и гр. Добринище	Община Банско	2022-2027 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет Програми на ЕС и др. външни източници
1.1.7.	Разширяване на мрежата за доставка на природен	Община Банско	2022-2028 г.	Съгласно проектна	Частни инвестиции

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
	газ на територията на Община Банско	Лиценцирано газоразпределително дружество		документация	
1.1.8.	Поддържане на база данни за източниците на емисии на територията на общината и повишаване информираността на местното население по проблемите със замърсяването на въздуха	Община Банско	Постоянен	3000 годишно	Общински бюджет
1.1.9.	Изпълнение на мерките заложи в плана за действие към Програма за качеството на атмосферния въздух на Община Банско за периода 2021-2027 г.	Община Банско	2022-2027 г.	Съгласно заложи средства в плана за действие на програмата за КАВ	Оперативни програми, Общински бюджет, ФЕС и др. външни източници
Специфична цел 1.2. Подобряване качеството на повърхностните и подземни води					
1.2.1.	Подмяна на водоснабдителни мрежи и съоръжения в населените места с цел намаляне на загуби и аварии по мрежите	Община Банско	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет Програми на ЕС и др. външни източници
1.2.2.	Проектиране за нови външни довеждащи водопроводи от водохващанията до напорните резервоари за гр. Добринище и малките населени места от общината	Община Банско	2022-2025 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет Програми на ЕС и др. външни източници
1.2.3.	Реконструкция на вътрешната водопроводна мрежа на гр. Добринище и проектиране и изграждане на ПСПВ	Община Банско	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет Програми на ЕС и др. външни източници
1.2.4	Реконструкция и доизграждане на канализационната мрежа на гр. Добринище, изграждане на външен канализационен колектор и ПСОВ	Община Банско	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет Програми на ЕС и др. външни източници
1.2.5.	Реконструкция и доизграждане на канализационната система в малките населени	Община Банско	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет Програми на ЕС и др.

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
	места от общината и изграждане на ЛПСОВ				външни източници
1.2.6.	Поддържане на добър технологичен режим на ПСОВ, гарантиращ пречистване на отпадъчните битово-фекални води, съгласно нормативните изисквания и екологосъобразно третиране и оползотворяване на утайките от ПСОВ	ВиК Благоевград	Постоянен	Няма разчет	Общински бюджет
1.2.7.	Мониторинг за качеството на повърхностни и подземни води в района на рекултивирано депо за ТБО на гр. Банско	Община Банско	Съгласно план за мониторинг на депото	10 000 годишно	Общински бюджет
1.2.8.	Създаване на концепция за по-пълно и ефикасно използване на минералните находища на територията на град Добринище	Община Банско	2022-2024 г.	10 000	Общински бюджет
1.2.9.	Изготвяне на прединвестиционно проучване и проектиране на нови язовири и водохващания	Община Банско	2022-2025 г.	50 000	Общински бюджет
1.2.10.	Проектиране и изграждане на цялостна мрежа от хидромелиоративни съоръжения	Община Банско	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет Програми на ЕС и др. външни източници
Специфична цел 1.3. Ефективно управление на отпадъците					
1.3.1.	Изграждане на нови и разширяване на съществуващите системи за разделно събиране на битови отпадъци	Община Банско	2022-2028 г.	Съгласно проектна план-сметка	ОПОС 2021-2027г. Общински бюджет
1.3.2.	Изготвяне и реализиране на проект за Закриване и рекултивация на ДТБО в гр. Добринище	Община Банско	2022-2025 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет, ПУДООС и други източници
1.3.3.	Провеждане на следексплоатационни грижи и мониторинг на депо за неопасни отпадъци на гр. Банско	Община Банско	Съгласно план за мониторинг	10 000 годишно	Общински бюджет
1.3.4.	Оптимизиране на системите за разделно събиране на МРО	Община Банско ООП	2022-2026 г.	Няма разчет	Общински бюджет, ООП

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
1.3.5.	Създаване на общинска система за разделно събиране на опасните отпадъци от бита	Община Банско	2022-2024 г.	Съгласно план сметка	Общински бюджет, ПУДООС и други източници
1.3.6.	Разработване на проекти и/или програми за насърчаване на домашното компостиране сред населението, чрез обучение и мерки за разпространение на опита в домашното компостиране	Община Банско	2022-2028 г.	10 000	Общински бюджет ПУДООС ОПОС
1.3.7.	Проучване на възможностите за безвъзмездно предоставяне на домакинствата на компостери за зелени и други биоотпадъци	Община Банско	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет ОПОС 2021-2027 г., безлихвен заем ПУДООС
1.3.8	Изпълнение на Плана за действие с подпрограми с мерки за постигането им от РПУО на територията на общини Разлог, Банско, Белица и Якоруда 2021-2028 г.	РСУО Община Банско	2022-2028 г.	Съгласно РПУО	Общински бюджет, ОПОС, ПУДООС и други източници
Специфична цел 1.4. Благоустрояване на населените места					
1.4.1.	Подпомагане на дейностите за изграждане на втори кабинков лифт и разширяване на ски зоната в Банско	Частни инвеститори	2022-2026 г.	Съгласно изготвен проект	Частни инвестиции, ФЕС, Общински бюджет, др. източници
1.4.2.	Проектиране и изграждане Обреден дом в Гробищния парк на град Банско	Община Банско	2022-2024 г.	Съгласно проектна документация	ФЕС, Общински бюджет, др. източници
1.4.3.	Благоустрояване на гробищните паркове на селищата в общината	Община Банско	2022-2024 г.	Съгласно проектна документация	ФЕС, Общински бюджет, др. източници
1.4.4.	Изграждане на нова мултифункционална зала в град Банско	Община Банско	2022-2026 г.	Съгласно проектна документация	ФЕС, Общински бюджет, др. източници
1.4.5.	Осигуряване на достъпна среда за хората с увреждания	Община Банско	2022-2025 г.	Съгласно проектна документация	ФЕС, Общински бюджет, др. източници
1.4.6.	Изграждане на нови спортни площадки в гр. Банско и гр. Добринище	Община Банско	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация	ФЕС, Общински бюджет, др. източници

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
1.4.7.	Изграждане на съоръжения за паркиране на велосипеди - особено пред общински сгради, училища, офиси и автобусни спирки	Община Банско	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация	ФЕС, Общински бюджет, др. източници
Специфична цел 1.5. Превенция и риск от природни бедствия и екологични рискове					
1.5.1	Поддържане и укрепване на коритата на реките в Община Банско	Басейнова дирекция, Община Банско	2022-2028 г.	50 000 годишно	Общински бюджет, ДБ, ФЕС
1.5.2.	Изграждане на система за наблюдение на водните обекти и хидротехническите съоръжения и за ранно предупреждение и оповестяване от възникване на наводнения	Община Банско	2022-2025 г.	100 000	Общински бюджет, Други външни източници
1.5.3.	Изграждане на нови подпорни стени и прагове на р. Глазне, река Дисилица в Добринище и реките в останалите селища от общината	Община Банско	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет, ФЕС, и др. източници
1.5.4.	Поддържане в техническа изправност на язовирни стени и съоръжения към тях, общинска собственост	Община Банско	Постоянен	50 000	Общински бюджет, Други източници
1.5.5.	При възникнали наводнения привеждане в действие на План за защита при наводнения на територията на Община Банско	Община Банско	2022-2028 г.	В зависимост от изготвена оценка за нанесени щети	Общински бюджет, Междуведомствена комисия за възстановяване и подпомагане към МС
1.5.6.	Превенция и възстановяване на вреди върху горите от пожари, природни бедствия, поява на вредители, болести и заплахи свързани с климата	Община Банско	2022-2028 г.	20 000 годишно	Общински бюджет, ФЕС, Други източници
1.5.7.	Овлабяване на ерозионните и свлачищните процеси на територията на общината - провеждане на укрепителни мероприятия при аварийни ситуации	Община Банско	2022-2028 г.	200 000	Общински бюджет, Междуведомствена комисия за възстановяване и подпомагане към МС
1.5.8.	Прилагане на агро-екологични схеми за	Община Банско	2022-2028 г.	Няма разчет	Общински бюджет,

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
	стопанисване на общински земи и дейности за борба с ерозията				ПУДООС, Други източници
1.5.9.	Осигуряване на ежеседмична, ежедневна и почасова информация за лавинната ситуация в общината през лавиноопасния период от годината, както и поставяне на предупредителни табели за лавиноопасните райони на територията на общината	Община Банско Частни инвеститори	Постоянен	5000 годишно	Частни инвеститори, Общински бюджет
Специфична цел 1.6. Прилагане на мерки за енергийна ефективност и използване на алтернативни източници на енергия					
1.6.1.	Извършване на енергийни обследвания и сертифициране на обекти	Община Банско	2022-2026 г.	200 000	Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“; ЕИП/Общински бюджет
1.6.2.	Обновяване на уличното осветление в Община Банско	Община Банско	2022-2028 г.	300 000	ФЕС, ЦБ, Общински бюджет, др. източници
1.6.3.	Повишаване на ЕЕ в публични и жилищни сгради (еднофамилни и многофамилни), чрез прилагане на мерки за ЕЕ	Община Банско Учебни и културни институции, частни лица	2022-2028 г.	Съгласно изготвена проектна документация	
1.6.4.	Внедряване на системи за централизирано управление и диагностика на уличното осветление	Община Банско	2022-2026 г.	200 000	ФЕС, Общински бюджет и др. източници
1.6.5.	Използване потенциала на ВЕИ – слънчева енергия за съоръженията за външно изкуствено осветление – улични осветители с фотоволтаичен елемент	Община Банско	2022-2028 г.	300 000	Общински бюджет Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“, ЕИП
1.6.6.	Провеждане на информационна кампания за възможностите при използването на ВЕИ, информиране жителите на общината за възможни	Община Банско	Минимум веднъж годишно	1000 годишно	Общински бюджет

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
	финансови схеми за реализиране на частни ВЕИ проекти				
1.6.7.	Изпълнение на проектите заложи в Плана за енергийна ефективност и насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници на Община Банско за периода 2019-2025 г.	Община Банско	2022-2025 г.	Съгласно бюджет по изготвения план	Общински бюджет Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“ ЕИП, Национални и ОП на ЕС
Стратегическа цел 2 – Опазване на биологичното разнообразие и културно-историческото наследство в общината, поддържане и увеличаване на зелените площи и развитие на различни форми на туризъм					
Специфична цел 2.1. Опазване на биоразнообразието в защитените територии и зони от Екологичната мрежа НАТУРА 2000 намиращи се на територията на общината					
2.1.1.	Изграждане и поддържане на инфраструктурата към защитените територии	Община Банско РИОСВ ДГС „Места“ ДГС „Добринище“	2022-2028 г.	100 000	ОПОС, Общински бюджет, Други източници
2.1.2.	Поддържане на база данни за защитените територии и зони на територията на общината	Община Банско	Постоянен	5000	Общински бюджет, Външни източници
2.1.3.	Спазване на ограниченията и забраните за опазване на видовете и техните местообитания в защитените зони от Натура 2000 и защитените територии, намиращи се в общината	Община Банско РИОСВ	Постоянен	Няма разчет	-
2.1.4.	Използване на НДНТ при изпълнение строителството на обекти попадащи в зони по Натура 2000, съвместими с режима на опазване	Община Банско РИОСВ	2022-2028 г.	-	ОПОС, ЦБ, Общински бюджет, Други източници
2.1.5.	Проучване на възможности за финансиране на проекти за опазване и подобряване на биоразнообразието в общината	Община Банско	2022-2028 г.	Няма разчет	Общински бюджет, ОПОС и други външни източници

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
2.1.6.	Планиране и провеждане на информационни кампании и образователни мероприятия в района на зони по Натура 2000	Община Банско РИОСВ	2022-2028 г.	1000 годишно	Общински бюджет
Специфична цел. 2.2. Поддържане и увеличаване на зелените площи в общината					
2.2.1.	Поддържане на съществуващите зелени площи и и разширяване на зелените зони в парковете и градската среда	Община Банско	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация и годишна план -сметка	Общински бюджет и други външни източници
2.2.2.	Организиране на ежегодни кампании за почистване на обществени зелени площи във всички населени от общината	Община Банско	2022-2028 г.	10 000 годишно	Общински бюджет
2.2.3.	Създаване на програма за ново залесяване на територията на Община Банско	Община Банско ДГС „Места“ ДГС „Добринище“	2022-2024 г.	20 000	Общински бюджет, Други външни източници
2.2.4.	Поддържане актуален регистъра на зелената система на общината	Община Банско	Постоянен	10 000	Общински бюджет
2.2.5.	Осъвременяване на техническата база и техника за поддържане на зелената система в общината	Община Банско	2022-2028 г.	100 000	Общински бюджет, Външни източници
2.2.6.	Изготвяне и кандидатстване с проекти по Национална кампания „За чиста околна среда“	Община Банско Учебни заведения и Детски градини	2022-2028 г.	100 000	ПУДООС
Специфична цел 2.3. Съхраняване на културно-историческото наследство в общината					
2.3.1.	Разработване на цялостна концепция за поддържане, развитие, рекламиране и социализиране на културно – историческото наследство на Община Банско	Община Банско	2022-2023 г.	25 000	Общински бюджет
2.3.2.	Реконструиране Дома на изкуствата в ново концептуално пространство	Община Банско	2022-2025 г.	Съгласно проектна документация	ФЕС и др. външни източници
2.3.3.	Постоянен контрол върху състоянието на движими	Община Банско	Постоянен	Няма разчет	Общински бюджет

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
	и недвижими паметници на културата	РИМ Благоевград			
2.3.4.	Изграждане на екомаршрути обхващащи природни, исторически и културни забележителности	Община Банско	2022-2027 г.	Няма разчет	Общински бюджет, Други източници
2.3.5.	Реставриране, консервиране и съхраняване на културно-историческото наследство в общината	Община Банско	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет, ФЕС и др. чуждестранна помощ
2.3.6.	Съхраняване и развитие на всички форми на художествена самодейност в общината	Община Банско	2022-2028 г.	30 000	Общински бюджет, ФЕС и др. източници
Специфична цел 2.4. Опазване на горските ресурси					
2.4.1.	Създаване на нови горски култури върху непригодни земеделски земи и ерозиран терени	Община Банско ДГС „Места“ ДГС „Добринище“	2022-2028 г.	100 000	Община Банско ДГС „Места“ ДГС „Добринище“
2.4.2.	Стимулиране разкриването на нови и разширяване дейността на съществуващи дървообработващи производства, ползващи местната суровина за производство на мебели и др. еко продукти	Община Банско	2022-2028 г.	-	Община Банско Бизнес структури, ФЕС и др. източници
2.4.3.	Поддържане на горските и полските пътища и полските канали	Община Банско ДГС „Места“ ДГС „Добринище“	Постоянен	10 000 годишно	Община Банско ДГС „Места“ ДГС „Добринище“
2.4.4.	Насърчаване разумното използване на други странични горски продукти като - гъби, билки, диворастящи плодове и др.	Община Банско ДГС „Места“ ДГС „Добринище“	Постоянен	Няма разчет	Община Банско ДГС „Места“ ДГС „Добринище“
2.4.5.	Спазване на мерките за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните описани в Раздел „Лечебни растения“	Община Банско ДГС „Места“ ДГС „Добринище“	Постоянен	-	-
2.4.6.	Съгласуване на горскодобивната дейност с развитието на туристическите дейности и разработване на „Планове за устойчиво и	Община Банско ДГС „Места“ ДГС „Добринище“	2017-2020 г.	-	Община Банско ДГС „Места“ ДГС „Добринище“

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
	многофункционално стопанисване на горите“ за избягване на противоречието между дърводобива и туристическите дейности				
Специфична цел 2.5. Развитие на различни форми на туризъм					
2.5.1.	Развитие на различни форми на туризъм – еко, ловен и риболовен, селски и културен туризъм	Община Банско	2022-2028 г.	200 000	Общински бюджет, Външни източници
2.5.2.	Популяризиране на Община Банско като туристическа дестинация посредством разработване и адаптиране на рекламno - информационни материали за общината, включително летни активности, музеен комплекс, ски център, културен и спортен календар, Национален парк „Пирин”и др.	Община Банско	2022-2028 г.	30 000	Общински бюджет, частни инвестиции и др. външни източници
2.5.3.	Изграждане на нови и поддържане на съществуващи екопътеки в общината	Община Банско	2022-2028 г.	100 000	ОПОС, Общински бюджет, Други източници
2.5.4.	Изготвяне на проекти, свързвани с развитието на туризма в общината	Община Банско	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет, Външни източници
2.5.5.	Изграждане и поддържане на инфраструктурата, обслужваща туризма на територията на общината, включително местните пътища до туристически обекти	Община Банско	2022-2028 г.	Съгласно планиран годишен бюджет в Програма за развитие на туризма в Общината Банско	Общински бюджет
2.5.6.	Поддържане на специализирания туристически информационен сайт, фейсбук страницата на Туристически информационен център и други социални мрежи, които да представят актуална информация за града като туристическа дестинация с повече данни за културно-	Община Банско	Постоянен	Съгласно планиран годишен бюджет в Програма за развитие на туризма в Общината Банско	Общински бюджет Частни инвестиции

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
	историческите обекти, природни забележителности, ски зона, хотелиерско предлагане, места за хранене и забавления, възможности за спорт и др. с използване на богат текстови и снимков материал и препратки към сайтове				
2.5.7.	Участие на Община Банско в работни срещи и други инициативи с представители на администрацията, бизнеса, туристическия бранш и други свързани с тях организации за популяризиране и представяне на възможностите за туризъм в общината	Община Банско Представители на туристическия бранш	2022-2028 г.	2000 годишно	Общински бюджет Частни инвестиции
2.5.8.	Подобряване качеството на услугите, предлагани в общинските туристически обекти	Община Банско Туристически бранш	2022-2028 г.	Няма разчет	Общински бюджет, Частни инвестиции
Стратегическа цел 3 – Повишаване на институционалния капацитет и обществената ангажираност в опазване на околната среда					
Специфична цел 3.1. Повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в общинската администрация					
3.1.1.	Повишаване на административния капацитет на служители от общинска администрация по прилагане на екологичното законодателство (участие в семинари, обучения и др.)	Община Банско	2022-2028 г.	4000 годишно	Общински бюджет, Други източници
3.1.2.	Подобряване на административното обслужване на гражданите и бизнеса, чрез въвеждане и интегриране на съвременни информационни системи и дигитализация на административните услуги	Община Банско	2022-2025 г.	100 000	Общински бюджет Външни източници
3.1.3	Подобряване контролната дейност на общината, относно спазване на екологичното законодателство	Община Банско	Постоянен	-	Общински бюджет

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
Специфична цел 3.2. Привличане на местната общност в реализацията на мерки, насочени към опазване на околната среда и повишаване на екологичната култура					
3.2.1.	Привличане на гражданите за участие в изпълнението на проекти, свързани с опазване на околната среда	Община Банско	2022-2028 г.	-	Общински бюджет, ПУДООС, НПО
3.2.2.	Провеждане на консултации и обществени обсъждания по екологични проблеми	Община Банско	При необходимост	-	-
3.2.3.	Поддържане на актуална информация за състоянието на компонентите на околната среда и информиране на населението чрез публикуване информацията на сайта на Община Банско или др. подходящи източници	Община Банско	Постоянен	3000	Общински бюджет
3.2.4.	Оказване на съдействие при подготовка на проекти свързани с околната среда на НПО, учебни заведения, читалища, фирми и др.	Община Банско	2022-2028 г.	-	-
3.2.5.	Участие в национални и общински кампании свързани с опазване на околната среда	Община Банско	Минимум два пъти годишно	5000 годишно	Общински бюджет

VII. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

1. Отговорно длъжностно лице

Координацията по изпълнение на програмата се осъществява от:

ОБЩИНА БАНСКО
2770 гр. Банско
ул. „Никола Вапцаров“ № 1
Отдел „Екология и чистота“
Тел: 074988651

2. Комисия

Отчитането на напредъка по изпълнение на програмата и вземането на решения по възникнали проблеми ще се осъществява от Общински съвет -Банско.

3. Схема на следене изпълнението на програмата

Изпълнението на програмата ще се следи по съответствие на сроковете. Съгласно чл. 79, ал. 4 от ЗООС, програмите се приемат от Общински съвет, който контролира изпълнението им. Член 79, ал. 5 от същия закон постановява, че Кметът на общината ежегодно внася в Общински съвет отчет за изпълнението на програмата за околна среда.

4. Актуализация на програмата

Програмата е динамичен и отворен документ. Тя ще бъде периодично допълвана съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателството и други фактори със стратегическо значение.

Допълването и актуализацията на програмата е заложено в чл. 79, ал. 5 от ЗООС, съгласно, който при необходимост Кмета на общината внася предложение до Общински съвет. Такава актуализация е наложителна при съществена промяна в приоритетите на общината, съществени изменения в съществуващите условия, промяна в нормативната уредба по опазване на околната среда и т.н.

5. Информирание на РИОСВ и обществеността за изпълнението на програмата

Отчетите за изпълнението на програмата се представят в РИОСВ за информация съгласно чл. 79, ал. 6 от ЗООС.

Отговорник за предоставяне на информация е координатора на програмата.

6. Използвани източници на информация

- Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г.;
- Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024 г.);
- Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020-2030 г.);
- Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите 2020-2030 г.);
- Програма за прилагане на Директива 91/271/ЕС за пречистване на отпадъчни води от населените места;
- Интегрирана териториална стратегия за развитие – Югозападен регион 2021-2027 г.;
- План за управление на речните басейни (ПУРБ) в Западнобеломорски район за басейново управление за периода 2016-2021 г.;

- Проект на План за управление на речните басейни (ПУРБ) в Западнобеломорски район за басейново управление за периода 2022-2027 г.;
- План за управление на риска от наводнения в Западнобеломорски район за басейново управление на водите 2016-2021 г.;
- Проект на План за управление на риска от наводнения в Западнобеломорски район за басейново управление на водите 2022-2027 г.;
- Доклади за състоянието на околната среда – РИОСВ – Благоевград за периода 2018-2021 г.;
- Официална интернет страница на НСИ - <http://www.nsi.bg/>;
- География на България, 2002 г.;
- Бизнес план за развитие на дейността на „Водоснабдяване и Канализация“ ЕООД – Благоевград като ВиК оператор за периода 2022-2026 г.
- Официален сайт на Община Банско - <https://bansko.bg/>;
- Общ устройствен план на Община Банско;
- Екологична оценка на ОУП на Община Банско;
- Общински план за развитие на Община Банско 2014-2020 г.;
- Програма за опазване на околната среда на Община Банско 2014-2020 г.;
- Програма за управление на отпадъците на Община Банско 2015-2020 г.;
- Регионална програма за управление на отпадъците на територията на общините Разлог, Банско, Белица и Якоруда 2016-2020 г.;
- Анализ на потенциала на Община Банско за постигане на целите на Споразумението на кметовете за климата и енергията;
- План за енергийна ефективност и насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници на Община Банско за периода 2019-2025 г.;
- План за защита при наводнения на територията на Община Банско;
- Сборник лечебни растения на Проект на План за управление на НП „Пирин“ 2014-2023 г.;
- Данни за заболяемостта на населението в област Благоевград за 2019 г. на РЗИ – Благоевград;
- Доклад и анализ на измерените стойности от мониторинг и контрол на нейонизиращите лъчения като фактор на жизнената среда и на обектите, източници на нейонизиращи лъчения от РЗИ – Благоевград през 2019 година.

7. Нормативна уредба

- ЗАКОН за опазване на околната среда, Обн. ДВ. бр.91 от 25 Септември 2002г., посл. изм. ДВ. бр.21 от 12 Март 2021г.;
- ЗАКОН за чистотата на атмосферния въздух, Обн. ДВ. бр.45 от 28 Май 1996г., посл. изм. ДВ. бр.20 от 11 Март 2022 г.;
- ЗАКОН за водите, Обн. ДВ. бр.67 от 27 Юли 1999г.,изм. и доп. ДВ. бр.20 от 11 Март 2022 г.;
- ЗАКОН за управление на отпадъцитеОбн. ДВ. бр.53 от 13 Юли 2012г.,изм. и доп. ДВ. бр.17 от 1 Март 2022 г.;
- ЗАКОН за почвите, Обн. ДВ. бр.89 от 6 Ноември 2007г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.98 от 27 Ноември 2018г.;
- ЗАКОН за защитените територии, Обн. ДВ. бр.133 от 11 Ноември 1998г., изм. ДВ. бр.21 от 12 Март 2021г.;
- ЗАКОН за биологичното разнообразие, Обн. ДВ. бр.77 от 9 Август 2002г., посл. изм. ДВ. бр.98 от 27 Ноември 2018г.;

- ЗАКОН за защита от шума в околната среда, Обн. ДВ. бр.74 от 13 Септември 2005г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.101 от 27 Ноември 2020г.;
- ЗАКОН за лечебните растения, Обн. ДВ. бр. 29/07.04.2000 г., посл. изм. ДВ. бр.17 от 26 Февруари 2021г.;
- НАРЕДБА № 1 от 11 април 2011 г. за мониторинг на водите, В сила от 29.04.2011г., Обн. ДВ. бр.34 от 29 Април 2011г., , изм. и доп. ДВ. бр.22 от 5 Март 2013г., изм. ДВ. бр.44 от 17 Май 2013г.,изм. и доп. ДВ. бр.60 от 22 Юли 2014г.изм. и доп. ДВ. бр.20 от 15 Март 2016г.;
- НАРЕДБА № 1 от 10 октомври 2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води, Обн. ДВ. бр.87 от 30 Октомври 2007г., изм. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2010г., изм. и доп. ДВ. бр.15 от 21 Февруари 2012г. , изм. и доп. ДВ. бр.28 от 19 Март 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.90 от 31 Октомври 2014г. изм. и доп. ДВ. бр.102 от 23 Декември 2016г.;
- НАРЕДБА №2 за класификация на отпадъците, Обн. ДВ. бр.66 от 8 Август 2014г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.86 от 6 Октомври 2020г.;
- НАРЕДБА № 4 от 12 януари 2009 г. за мониторинг на почвите, обн. ДВ. бр.19 от 13 Март 2009г.;
- НАРЕДБА № Н-4 от 14.09.2012 г. за характеризирание на повърхностните води, издадена от министъра на околната среда и водите, обн., ДВ, бр. 22 от 5.03.2013 г., посл. изм. ДВ. бр.13 от 16 Февруари 2021г.;
- НАРЕДБА №6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението, обн., ДВ, бр. 58 от 18.07.2006 г.,посл. изм. и доп. ДВ. бр.100 от 30 Ноември 2021г.;
- НАРЕДБА №9 от 14.03.1991 г. за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти, В сила от 03.05.1991г., Обн. ДВ. бр.35 от 3 Май 1991г., попр. ДВ. бр.38 от 14 Май 1991г., изм. ДВ. бр.8 от 22 Януари 2002г.;
- НАРЕДБА № 12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух, в сила от 30.07.2010г., Обн. ДВ. бр.58 от 30 Юли 2010г.,изм. и доп. ДВ. бр.48 от 16 Юни 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.79 от 8 Октомври 2019г.;
- НАРЕДБА №14 за норми за пределно допустими концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места от 23.09.1997г., изм. ДВ. бр.42 от 29 Май 2007г.;
- НАРЕДБА за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, приета с ПМС №20/25.01.2017 г. обн., ДВ. бр. 11/31.01.2017 г.изм. и доп. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2021г.;
- НАРЕДБА №1 от 04 Юни 2014г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри,Обн. ДВ. бр.51 от 20 Юни 2014г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.82 от 1 Октомври 2021г.;
- НАРЕДБА №1 от 09.02.2015г. за изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебните и здравните заведения,Обн. ДВ. бр.13 от 17 Февруари 2015г., изм. и доп. ДВ. бр.102 от 11 Декември 2018г.;
- НАРЕДБА №6/27.08.2013г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци, ДВ. бр.80/13.09.2013г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.36 от 1 Май 2021г.;

- НАРЕДБА за управление на строителните отпадъци и за влягане на рециклирани строителни материали, Приета с ПМС № 267 от 05.12.2017 г., Обн. ДВ. бр.98 от 8 Декември 2017г.;
- НАРЕДБА №3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите обн. ДВ, бр.71/12.08.2008г.;
- НАРЕДБА № 2 от 20 януари 2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения;
- НАРЕДБА за поддържаде и опазване чистотата и управление на отпадъците на територията на Община Банско;
- НАРЕДБА за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги и права на територията на Община Банско;
- НАРЕДБА № 1 за осигуряване, опазване и поддържане на обществения ред, опазване на общинската собственост и инфраструктура, поддържане и опазване на околната среда, транспорт и опазване на движението на територията на Община Банско;
- НАРЕДБА за изграждане и опазване на зелената система на територията на Община Банско;
- НАРЕДБА за управление на общинските горски територии – собственост на Община Банско.